

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ

แนวทางการบริหารจัดการและจัดการเรียนการสอน

โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

โรงเรียนไทรงาม อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

จัดทำโดย

นางณกมล รอดคีน และคณะ

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ

แนวทางการบริหารจัดการและจัดการเรียนการสอน
โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
โรงเรียนไทรงาม อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

จัดทำโดย

นางณกมล รอดคีน
นางรัชนี เกตุดำ
นางกาญจนา ตั้งคำ
นางชาลี เทศนอก
นางสุนิษฐ์ พันธุ์
นางระเบียบ คงฉาง

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

คำนำ

โรงเรียนไทรงาม อำเภอเอนาโยง จังหวัดตรัง เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก อยู่ในการดูแลของเขตพื้นที่การศึกษาตรังเขต 1 นักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในเขตบริการ และนักเรียนบางส่วนผู้ปกครองได้ส่งไปเรียนนอกเขต ดังนั้นจึงเป็นปัญหาสำหรับผู้บริหารและคณะครูร่วมกันคิดว่า จะทำอย่างไรให้นักเรียนมีคุณภาพ น่าจะทดลองนำกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเข้ามาเป็นทางเลือกในการเรียนการสอน จึงขอรับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ้ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ผ่านศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดตรัง หรือพี่เลี้ยงโครงการวิจัยประเด็นการศึกษาจังหวัดตรัง

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการดำเนินงานตามกระบวนการ ขั้นตอนของโครงการ แนวทางการบริหารจัดการและจัดการเรียนการสอนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยโรงเรียนไทรงาม ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอเอนาโยง จังหวัดตรัง โรงเรียนได้ดำเนินตามนโยบายปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ประกอบกับการมีส่วนร่วมของชุมชน มีกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนอย่างหลากหลาย ที่สามารถเพิ่มทักษะพื้นฐานด้านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานของนักเรียนได้เป็นอย่างดี การทำวิจัยชั้นเรียน หรือการนำกระบวนการวิจัยท้องถิ่นเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่ควรทำ เป็นการสร้างเจตคติที่ดี ให้เกิดขึ้นในเด็ก สำนึกรักท้องถิ่น สามารถนำความรู้ที่ได้ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นการเรียนรู้อย่างมีความสุข คนในชุมชนหรือผู้ปกครองมีโอกาสในการถ่ายทอดภูมิปัญญา ความรู้ต่างๆ ให้กับนักเรียน เกิดความภาคภูมิใจ เกิดพลังส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน

ผู้จัดทำขอขอบคุณ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ้ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น พี่เลี้ยงโครงการวิจัยประเด็นการศึกษาจังหวัดตรัง และศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดตรัง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนไทรงาม ผู้ปกครองของนักเรียน ภูมิปัญญาในชุมชน รวมถึงบุคลากร และผู้มีที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายภายในชุมชน ร่วมกันขับเคลื่อนให้การทำวิจัยบรรลุผล

ผู้บริหารและคณะครูโรงเรียน
โรงเรียนไทรงาม อำเภอเอนาโยง จังหวัดตรัง

สารบัญ

	หน้า
คำนำ.....	3
สารบัญ.....	4
กิตติกรรมประกาศ.....	5
บทคัดย่อ.....	6
บทที่ 1 บทนำ.....	8
บทที่ 2 บริบทชุมชนและบริบทโรงเรียนไทรงาม.....	14
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	37
บทที่ 4 ผลการวิจัย	147
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	167

กิตติกรรมประกาศ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ตามโครงการ
แนวทางการบริหารจัดการและจัดการเรียนการสอนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยโรงเรียนไทรงาม
ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง เมื่อได้ดำเนินการอย่างจริงจังทำให้เห็นได้ชัดว่านักเรียน
สามารถทำงานตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ กล้าแสดงออก มั่นใจในตนเอง ฝึกความเป็นผู้นำ และผู้
ตาม มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ให้ความสำคัญกับสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว เพิ่มทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และ
การเขียน ซึ่งมีผลมาจากการที่นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น โครงการนี้
จะสำเร็จด้วยดีไปไม่ได้ถ้าขาดผู้ที่คอยเติมเต็ม และหนุนเสริมสิ่งที่ขาดตกบกพร่องระหว่างทาง

จึงขอขอบพระคุณ อาจารย์ชาติรี สาราญ ที่กรุณาให้ข้อคิดเห็น ให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์
ต่อการสร้างกระบวนการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษา
ขอขอบคุณนายปริญญา สุพรรณรัตน์ ผู้อำนวยการโรงเรียน ที่กรุณาให้โอกาส ให้ข้อเสนอแนะ ให้
กำลังใจต่อการดำเนินงานตลอดปีการศึกษา ทั้งยังให้เวลาในการปรับตัวเพื่อเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ขอขอบคุณ
ผู้ปกครองทุกท่านที่ให้ความเมตตา ถวายทอดกฐินปัญญาความรู้ และช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ของ
โรงเรียนเป็นอย่างดี ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น คุณ
ชนิษฐา จุลบล และคุณจิระนันท์ สัจจะอักษรศรี มาเป็นพี่เลี้ยง คอยให้กำลังใจ ร่วมเรียนรู้เคียงข้างครู
และนักเรียนตลอดเวลาที่ดำเนินงาน หากการดำเนินการวิจัยดังกล่าวเกิดมรรคผล เกิดสิ่งดีๆ ก็ขออุทิศ
ให้กับครูผู้สร้างทุกท่าน และคุณงามความดีที่จะเกิดในภายภาคหน้าต่อโรงเรียนไทรงามต่อไป.

ผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนไทรงาม

ต.นาหมื่นศรี อ.นาโยง จ.ตรัง

บทคัดย่อ

โครงการแนวทางการบริหารจัดการและจัดการเรียนการสอนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โรงเรียนไทรงาม อ.นาโยง จ.ตรัง ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เพื่อตอบสนองนโยบายการปฏิรูปการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญและเพื่อให้ นักเรียนสามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ดำเนินการตาม โครงการ 3 ระดับคือ ระหว่างผู้บริหารกับครู ระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ครู ประจำชั้นทุกชั้นมีโครงการวิจัยและดำเนินการตามขั้นตอนของโครงการ ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ใกล้ โรงเรียน การวิจัยประกอบด้วย หัวข้อย่อยใจทวิวิจัยตามความเหมาะสมของวัยและศักยภาพของเด็ก แต่ละชั้น ประถม 1 ศึกษา ขนมหักบ้านอาหารในท้องถิ่น ประถม 2 และ 3 ศึกษา สวรรค์บนดิน ประถม 4-5-6 ศึกษาเรื่องเดียวกันคือ เปิดประตูการเรียนรู้สู่ทุ่งนา เนื่องจากมีหลายหัวข้อให้เรียนรู้และ จะต้องใช้การมีส่วนร่วมจากชุมชนสูง โดยมีโครงการของโรงเรียน (โครงการแม่) เป็นตัวควบคุมการทำ วิจัยย่อยแต่ละชั้น ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วงจรเดิมมี PDCA ในการกำกับกระบวนการทำงาน ทั้ง ระหว่างครูกับครู ระหว่างครูกับเด็ก ระหว่างเด็กกับเด็ก

เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการวิจัยมีความสมบูรณ์แบบมากขึ้นก่อนเริ่มทำ วิจัยครูต้องจัดทำแผน จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการทุกชั้น เป็นการให้ครูได้เปิดหลักสูตรการเรียนเป็น คู่มือในการจัดทำแผน ส่วนวิธีการจัดทำแผนเป็นการออกแบบใหม่ที่ทำให้เห็นชัดเจนว่าบูรณาการครบ ทุกสาระมาตรฐาน และตัวชี้วัด

โครงการย่อยแต่ละโครงการมีการออกแบบกระบวนการ ขั้นตอนการดำเนินงาน ทั้ง 2 ภาคเรียน ตามความเหมาะสม แต่เน้นให้เด็กออกไปเรียนรู้กับภูมิปัญญาในชุมชน และมีหลายครั้งที่ให้ภูมิปัญญา เข้ามาสร้างการเรียนรู้ หรือตรวจสอบข้อมูลในโรงเรียน ในชั้นเรียน ส่วนโครงการของโรงเรียน หรือ โครงการแม่ หลักๆ คือ ประชุมทีมวิจัยติดตามความก้าวหน้าทุกเดือน ชี้แจงผู้ปกครอง ดึงการมีส่วนร่วมทุกกิจกรรม ศึกษาแหล่งเรียนรู้ในและนอกโรงเรียน ปรับตารางเรียนและจัดการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการ พัฒนาผู้เรียนตามจุดเน้น ถอดบทเรียนการดำเนินงาน วิเคราะห์หลักสูตร ติดตาม สนับสนุน คลี่คลาย ปัญหาโครงการย่อยทุกชั้นเรียน

การวิจัยพบว่า โรงเรียนได้รูปแบบการบริหารจัดการที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนและ นักเรียน เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็ก จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม มีการทำงานเป็น ขั้นตอน เน้นการมีส่วนร่วมจากชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ ได้ ครูสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ที่

สอดคล้องกับสภาพและบริบทของท้องถิ่นสนองความต้องการของนักเรียนและเสริมสร้างพัฒนาการตามศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และครูก็ยังได้พัฒนาทักษะ ศักยภาพที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนมากขึ้นด้วย มีเทคนิคการสอนที่หลากหลาย สามารถทำแผนบูรณาการ ออกแบบการเรียนรู้ให้กับเด็กได้ทุกเรื่อง ประเมินเด็กตลอดปีตามศักยภาพ และสามารถฝึกทักษะเด็กให้เก่งกว่าเดิม ให้เด็กรู้ศักยภาพตัวเอง จุดอ่อนจุดแข็ง กระตุ้นให้เด็กได้เรียนรู้และพัฒนาตัวเอง และยังสามารถนำวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบนี้ดำเนินการต่อเนื่อง และการทำวิจัยครั้งนี้สามารถตอบสนองนโยบายการปฏิรูปการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นักเรียนมีพัฒนาการ มีทักษะกระบวนการเรียนรู้ ฟัง พูด อ่าน เขียน สูงขึ้น และที่สำคัญนักเรียนสามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เกิดทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต เก่งขึ้น คิดเก่ง นำเสนอดี มีการคิดวิเคราะห์ และสามารถแก้ปัญหาที่พบได้ ส่วนโรงเรียนหลังทำวิจัย ทำให้มีหน่วยงานอื่นๆ เข้ามาต่อยอด และโรงเรียนอื่นๆ ก็สนใจวิธีการทำวิจัย ดังนั้น การรับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นครั้งนี้ จึงเกิดผลดีกับทุกส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กที่ควรจะมีอิสระในการจัดการเรียนการสอนเป็นของตัวเอง และเหมาะสมกับบริบทโรงเรียน บริบทชุมชน

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้นิยามคำ “การศึกษา” ว่าหมายถึงกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

การศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพประชากรของประเทศการจัดการศึกษาที่ดีย่อมส่งผลให้ประชากรนำความรู้ความสามารถของตนเองมาใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม สามารถปรับตัวต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในปัจจุบันได้อย่างดี ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 6 ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็น มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นจึงถือได้ว่าการจัดการศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างความมั่นคงและความก้าวหน้าให้แก่ประเทศชาติ แต่เนื่องจากการจัดการศึกษามีความสัมพันธ์กับสภาพสังคมเศรษฐกิจ การเมืองวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี ซึ่งในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ จึงทำให้การจัดการศึกษาเป็นงานที่ละเอียดอ่อนซับซ้อนจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การจัดการศึกษาจัดได้อย่างมีคุณภาพสอดคล้องกับเหตุการณ์ ปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว(พัชรศานติอาวร.2552:1)

การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561) มีวิสัยทัศน์ คือ คนไทยได้เรียนรู้อย่างตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ และมีเป้าหมาย คือภายในปี 2561 มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยเน้นประเด็นหลักสามประการ คือ 1) คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย โอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาแหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม หลักสูตรและเนื้อหา พัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า สามารถดึงดูดคนเก่งดีและมีใจรักมาเป็นครูคนอาจารย์ได้อย่างยั่งยืน ภายใต้ระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ 2) เพิ่มโอกาสการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ เพื่อให้ประชาชนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัด

การศึกษา โดยเพิ่มบทบาทของผู้ที่อยู่ภายนอกกระบวนการศึกษาด้วย และจากจุดเน้นคุณภาพผู้เรียน จุดเปลี่ยนการปฏิรูปการศึกษาไทยด้านความสามารถและทักษะระดับประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 เน้นให้ผู้เรียนอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น มีทักษะการคิดขั้นพื้นฐาน ทักษะชีวิต ทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ตามช่วงวัย ระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 เน้นให้ผู้เรียน อ่านคล่อง เขียนคล่อง คิดเลขคล่องมีทักษะการคิดขั้นพื้นฐาน ทักษะชีวิต ทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ตามช่วงวัย ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะงานวิจัยที่โรงเรียนไทรวงามดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ในการดำเนินการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ พัฒนาครูให้เป็นนักจัดกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาศักยภาพผู้เรียน

จากกรอบนโยบายดังกล่าวโรงเรียนมีฐานะผู้ปฏิบัติและหน้าที่ในการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุถึงเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษา ให้เล็งเห็นว่ากระบวนการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทั้งในและนอกระบบโรงเรียน ตลอดจนการเรียนรู้ตามอัธยาศัยโดยนักเรียนเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถบรรลุถึงเป้าหมายของการพัฒนาการศึกษาและฝังแน่นติดตัวไปตลอดชีวิต

โรงเรียนไทรวงาม ตั้งอยู่ที่ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ในปีการศึกษา 2553 โรงเรียนไทรวงาม ได้ใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ภายใต้ชื่อ โครงการวิจัยแนวทางพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นโรงเรียนไทรวงาม ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ซึ่งในปีนั้นพบว่า กว่าคณะครูจะเรียนรู้ปรี๊ดเข้าใจว่า “กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นอย่างไร” ก็เข้าสู่ภาคเรียนที่ 2 ของปีการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นช่วงที่ไม่เอื้ออำนวยให้เกิดกระบวนการที่ต่อเนื่องมากนักเนื่องจากมีภารกิจหลายอย่าง อีกทั้งครูส่วนใหญ่ยังคงชินกับการเรียนการสอนแบบเดิม แต่แม้ว่าครูส่วนใหญ่หรือบางคน จะเพิ่งเข้าใจว่าการออกแบบการเรียนการสอนหรือการเรียนรู้ว่าเป็นกระบวนการเป็นอย่างไรก็ต้องใช้เวลา และครูบางคนก็ยังติดกับวิธีการสอนแบบเดิม แต่โรงเรียนไทรวงามก็ได้รับการคัดเลือกให้เป็น 1 ใน 13 โรงเรียนทั่วประเทศ มีการจัดการเรียนการสอนตรงตามจุดเน้นการปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 2 ที่มีนายกรัฐมนตรีอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นประธาน ทำให้มั่นใจว่า กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเหมาะสม และถูกต้อง สามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้จริง แต่ในช่วงนี้ก็สิ้นสุดโครงการไปแล้ว

ในปีการศึกษา 2554 โรงเรียนภารกิจหลักและเสริมมากมาย ทำให้คณะครูแนะนักเรียนไม่สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องได้ เพราะ “เราไม่มีพี่เลี้ยง ยังเดินไม่ถูก” ครูบางคนก็ยังไม่เข้าใจการบูรณาการเรียนการสอนอย่างแท้จริง ในขณะที่ครูบางคนก็พยายามดำเนินการด้วยตนเอง ทำให้เกิดการเปรียบเทียบว่า ช่วงปีการศึกษาที่มีการให้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาหนุนเสริม โดยมี

พี่เลี้ยงและที่ปรึกษามาช่วยกระตุ้น ช่วยสร้างการเรียนรู้เชิงประจักษ์ กับช่วงปีการศึกษาที่ไม่ได้ใช้กระบวนการอย่างเต็มที่ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนต่างกันมาก นั้นแสดงว่า การเรียนรู้อย่างเป็นทางการ โดยมีความรู้เป็นครูพี่เลี้ยงที่คอยกระตุ้น หนุนเสริมให้นักเรียนรู้จักการเรียนรู้อย่างเป็นทางการสามารถเรียนรู้หรือค้นหาคำตอบด้วยตนเองยังไม่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง จึงต้องการนำกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาปรับเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนให้กับคณะครูและนักเรียนโรงเรียนไทรงามอย่างเต็มที่เต็มกระบวนการอีกครั้ง เพื่อสามารถตอบโจทย์ทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาขนาดเล็กที่ได้ผลอย่างแท้จริง โดยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดตรัง

คำถามหลักของการวิจัย

แนวทางการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนไทรงามควรเป็นอย่างไร

คำถามรอง

1. แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กเป็นอย่างไร
2. จะมีการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษารวมถึงผู้เกี่ยวข้อง เข้ามาร่วมการจัดการศึกษาของโรงเรียนไทรงามได้อย่างไร
3. จะมีวิธีการสร้างการเรียนรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นแก่ครูที่เข้ามาใหม่อย่างไร
4. จะสร้างครูพี่เลี้ยงเพื่อเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนงานขยายผลไปยังโรงเรียนอื่นได้อย่างไร

โครงการวิจัยย่อย ประกอบด้วย หัวข้อย่อยโจทย์วิจัย จำนวน 4 หัวข้อ และแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ประกอบด้วย

1.โครงการวิจัยแต่ละชั้น

- 1.1. “เมนูไข่ใส่ผัก” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
- 1.2 “ขนมพื้นบ้าน อาหารในท้องถิ่น” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
- 1.3. “ย้อนรอยสรวงศ์บนดิน” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
- 1.4 “เปิดประตูการเรียนรู้สู่ทุ่งนา”ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5-6

2.แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ประกอบด้วย

- 2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ หัวข้อย่อยโจทย์วิจัย “เมนูไข่ใส่ผัก”

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้ หัวข้อย่อยใจหายวิจัย “ขนมพื้นบ้าน อาหารในท้องถิ่น”

2.3 แผนการจัดการเรียนรู้ หัวข้อย่อยใจหายวิจัย “ย้อนรอยสวรรค์บนดิน”

2.4 แผนการจัดการเรียนรู้ หัวข้อย่อยใจหายวิจัย “เปิดประตูการเรียนรู้สู่ทุ่งนา”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบวิธีบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็ก
2. เพื่อเสริมสร้างครูให้สามารถจัดการกระบวนการเรียนรู้แก่ผู้เรียน
3. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อเป็นพี่เลี้ยงและพื้นที่เรียนรู้ในการขยายผลสู่โรงเรียนอื่น

กลุ่มเป้าหมายหลัก

1. คณะครูและบุคลากรโรงเรียนไทรงาม
2. นักเรียนโรงเรียนไทรงาม
3. ผู้ปกครองของนักเรียนโรงเรียนไทรงาม

กลุ่มเป้าหมายรอง

1. คณะกรรมการสถานศึกษา
2. ผู้นำ ชุมชน ภูมิปัญญา ผู้รู้ ปราชญ์ท้องถิ่น พระสงฆ์
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต1 อบต. นาหมื่นศรี

พื้นที่การศึกษา

แหล่งเรียนรู้รอบโรงเรียน ชุมชน สถานที่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ได้รูปแบบวิธีบริหารจัดการ และการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็ก
  2. เกิดการเสริมสร้างให้ครูสามารถจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง
  3. เกิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษา
  4. ครูสามารถจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทและศักยภาพของผู้เรียน
- นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะกระบวนการ ฟัง พูด อ่านและเขียน นำเสนอและมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

เริ่มตั้งแต่ 1 กรกฎาคม 2554 – 30 มิถุนายน 2555 ขยายเวลา -30 มิถุนายน 2556

กรอบคิดในการทำวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ เป็นการเปลี่ยนแนวคิด วิธีการในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ของครูผู้สอน ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน และเป็นการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Learning) เพื่อให้นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนที่เรียนรู้แบบปกติ มีพฤติกรรมที่ดีในการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งพัฒนาการด้านสังคมที่ดี ของนักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้นักเรียนมีเจตคติที่ดี ต่อรูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ภายใต้โครงการวิจัยย่อยดังนี้คือ

1. “เมนูไข่ใส่ผัก” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
2. “ขนมพื้นบ้าน อาหารในท้องถิ่น” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
3. “ย้อนรอยสวรรคตบนดิน” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
4. “เปิดประตูการเรียนรู้สู่ทุ่งนา” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5-6

นิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัย

กระบวนการเรียนรู้ หมายถึง วิธีการและขั้นตอน การดำเนินงานเพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

นักเรียน หมายถึง เด็กนักเรียนที่เรียนอยู่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ของโรงเรียนไทรงาม

ผู้เรียน หมายถึง ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องและรับรู้ ขั้นตอน วิธีการ และมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้

ชุมชน หมายถึง บุคลากรทุกฝ่ายที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนาหมื่นศรีและสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

การมีส่วนร่วม หมายถึง การทำงานหรือการกระทำใด ๆ เปิดโอกาสให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมวิเคราะห์ ร่วมสรุป การดำเนินงานทุกขั้นตอน

รายชื่อทีมวิจัย

1. นางณกมล รอดคีน
2. นางระเปียบ คงฉาง
3. นางสุนีย์ พันธุ
4. นางรัชนี เกตุดำ
5. นางชาลี เทศนอก
6. นางกาญจนา ตั้งคำ

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ประชุมทีมวิจัยเตรียมความพร้อมและวิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติตามการปฏิรูปการศึกษา (งบฯโรงเรียน)
2. ประชุมชี้แจง ผู้ปกครอง และชุมชน (งบฯโรงเรียน)
3. ศึกษาบริบทในและนอกโรงเรียนเพื่อจัดทำแผนที่แหล่งเรียนรู้ (งบฯโรงเรียน)
4. ปรับตารางเวลาการเรียนการสอนและจัดการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนตามจุดเน้น (งบฯโรงเรียน)
5. กิจกรรมเติมศักยภาพครูนักออกแบบจัดกระบวนการเรียนรู้สู่ครูมืออาชีพ (งบฯสกว.)
6. กิจกรรม วิเคราะห์หลักสูตรสู่การบูรณาการ (พร้อมกับเครือข่ายอีก 4 โรงเรียน) (งบฯสกว.)
7. อบรมจัดทำฐานข้อมูลของนักเรียนให้ตรงตามจุดเน้น (งบฯโรงเรียน)
8. “เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน” (โรงเรียนลำปลายมาศ จ.บุรีรัมย์) (งบฯสกว.)
9. ดำเนินการตามแผนงานหรือขั้นตอนของโครงการย่อยแต่ละโครงการ (งบฯย่อยแต่ละโครงการ)
10. สรุปบทเรียนการดำเนินงาน 2 ครั้ง (งวดละครึ่ง ครั้งละ 2 วัน) (งบฯสกว.)
11. ประชุมทีมวิจัยเดือนละครึ่ง (งบฯโรงเรียน)
12. ประชุมเตรียมความพร้อมจัดเวทีนำเสนอผลวิจัย (งบฯโรงเรียน)
13. เวทีนำเสนอผลวิจัย (งบฯสกว.)
14. จัดทำรายงาน (งบฯสกว.)

บทที่ 2

บริบทชุมชนและบริบทโรงเรียน

บริบทชุมชน

ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ห่างจากเมืองตรังไปทางทิศตะวันออกประมาณ 20 กิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองเป็น 8 หมู่บ้านประกอบด้วยหมู่บ้าน หมู่1 บ้านไสใหญ่ , หมู่2 บ้านนาหมื่นศรี , หมู่3 บ้านวังถ้ำ , หมู่4 บ้านไสเดือย , หมู่5 บ้านนาจิก , หมู่6 บ้านหัวเขา , หมู่7 บ้านไสบ่อลึก , หมู่8 บ้านควนสวรรค์ จำนวนประชากรทั้งหมดประมาณ 7,300 คน หรือประมาณ 1,600 ครัวเรือน นาหมื่นศรีถือว่าเป็นตำบลที่มีความโดดเด่นด้านวัฒนธรรมประเพณี ศิลปะ หัตถกรรม ภูมิปัญญา และแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นที่สุดของอำเภอนาโยง

ด้านศิลปะ หัตถกรรม ภูมิปัญญา ประเพณีท้องถิ่น อาทิ พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น มีถึง 2 แห่ง คือ พิพิธภัณฑสถานที่เป็นของส่วนบุคคล และพิพิธภัณฑสถานผ้าทอของนาหมื่นศรีปัจจุบันได้รับการสนับสนุนทั้งจากภาครัฐและเอกชน ที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการได้รับทุนอุดหนุนทำวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นเมื่อหลายปีก่อน สมาชิกกลุ่มทอผ้านาหมื่นศรีที่อยากรู้ ลงมือสืบค้นตามหาร่องรอยลายผ้าและประวัติความเป็นมาจนกลายเป็นเอกลักษณ์จนปัจจุบัน กลุ่มทอผ้านาหมื่นศรี เป็นสินค้าโอท็อปของจังหวัดตรัง โดดเด่นที่ศิลปะการทอผ้าแบบโบราณ สีสันฉูดฉาด โดดเด่นด้วยลักษณะคนได้ ลวดลายที่แสดงออกถึงภูมิปัญญาในการคิดลายจากธรรมชาติรอบตัว แทบทุกบ้านของนาหมื่นศรีมีกี่กระตุกอยู่ได้ถนบ้าน

ลูกลม ถึงหนานา สิ่งที่มาคู่กันก็คือเทศกาลลูกลม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันลูกลมเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่โดดเด่นเพียงหนึ่งเดียวของจังหวัด ลูกลมที่นาหมื่นศรีเสียงดังไปไกล บริเวณถ้ำเขาช้างหาย สองฝั่งถนนเลียบคลองชลประทานเต็มไปด้วยลูกลม ปักบนยอดไม้ ลมพัดแต่ละครั้งได้ยินเสียงลูกกลมหวี หวี... ก้องไปทั่วทุ่งนา ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลนาหมื่นศรีสนับสนุนให้เป็นกิจกรรมประจำปี มีการแข่งขันลูกลมและกิจกรรมอื่นๆ ในท้องทุ่งนาหมื่นศรีทุกปี นั้นหมายถึงนาข้าวของนาหมื่นศรีก็ยังคงโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เช่นกัน เป็นพื้นที่ที่ยังมีการทำนามากที่สุด สมัยก่อนเคยเป็นอยู่ชาวอู่น้ำเป็นทุ่งนาที่สมบูรณ์มาก และยังมีการรักษาการทำนาแบบดั้งเดิมเอาไว้ มีการจัดงานลาซังหรืองานที่เกี่ยวข้องกับนาข้าวประจำปีเช่นกัน และกิจกรรมเรียนรู้ในทุ่งนาของนักเรียนโรงเรียนไทรงามก็ได้ที่นาที่ชาวบ้านบริเวณนี้มอบให้หลายปีติดต่อกัน ทุกปีชาวบ้านจะมาช่วยเด็กๆ ดำนา เกี่ยวข้าว ตามแบบฉบับดั้งเดิม

นอกจากนี้ยังมีภูมิปัญญาการทำลูกหยีชนิดต่างๆ เครื่องแกง ดอกไม้สด ถ้าเขาช้างหาย เขาพระนอน ธรณานาเทียวมโนราห์ การตีเหล็ก และอื่นๆ อีกมากมาย มีภูมิปัญญาเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ กระจายอยู่ทั่วไป เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับเด็กได้หลายแหล่งทีเดียว

บริบทโรงเรียน

ข้อมูลทั่วไปและสภาพบริบทของโรงเรียนไทรงาม ตั้งอยู่เลขที่ 48 หมู่ที่ 4 ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตรัง เขต 1 สร้างขึ้นเมื่อ วันที่ 11 มีนาคม 2499 มีเนื้อที่ 12 ไร่ 2 งาน 62 ตารางวา โดยการชักชวนของผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 นายร่วม หนูเลี้ยง และ นายทอง กั่วดี๊ว สร้างอาคารเรียนชั่วคราว เสาไม้หลังคามุงสังกะสี ฝาไม้ไผ่ขัดแตะ ขนาดกว้าง 4.50 ม.ยาว 11ม. แล้วเสร็จเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2499 ตั้งชื่อว่าโรงเรียนไทรงามตามชื่อต้นไม้ใหญ่ที่ขึ้นอยู่ในบริเวณที่ดินของโรงเรียน

ชุมชนในเขตบริการของโรงเรียนสภาพชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนมีลักษณะเป็นชุมชนหนาแน่น อาชีพหลักของชุมชน คือ ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม ได้แก่การทำนา ทำสวนยางพารา คิดเป็น ร้อยละ 67 อาชีพรับจ้างร้อยละ 21 อาชีพค้าขายคิดเป็นร้อยละ 6 รับราชการคิดเป็นร้อยละ 5 อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 1 ชุมชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

ด้านการศึกษา ร้อยละ 39.20 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 30.43 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจบการศึกษาระดับอุดมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 10.87 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายคิดเป็นร้อยละ 8.70 สายอาชีพคิดเป็นร้อยละ 6.25 และไม่จบประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 4.35

โรงเรียนตั้งอยู่ใกล้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน มีสถานที่และหน่วยงานที่เป็นแหล่งเรียนรู้ ศาสนสถาน ได้แก่ วัดควนสวรรค์ วัดหัวเขา วัดไร่พรุ สถานที่ราชการได้แก่สถานีอนามัยตำบลนาหมื่นศรี องค์การบริหารส่วนตำบลนาหมื่นศรี ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนตำบลนาหมื่นศรีองค์กรท้องถิ่น กลุ่มแม่บ้านหมู่ที่ 4ก กลุ่มทอผ้าบ้านไทรงาม กลุ่มทอผ้าตำบลนาหมื่นศรี อื่นๆ เช่น ถ้าเขาช้างหาย พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน พิพิธภัณฑ์ชาวนา โรงมโนราห์ โรงตีเหล็ก

โรงเรียนไทรงามเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนทั้งหมด 95 คน ข้าราชการครู/บุคลากร และลูกจ้าง จำนวน 8 คน ผู้บริหาร 1 คน โอกาสและข้อจำกัดของสถานศึกษาโรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชนที่มีระบบการสื่อสารและการคมนาคมสะดวก การสาธารณสุขปลอดภัย มีพื้นที่เพียงพอ ครูมีวุฒิขั้นต่ําปริญญาตรี ชุมชนเห็นความสำคัญของการศึกษา องค์กรต่างๆ ในท้องถิ่นให้ความร่วมมือดี คณะครูและโรงเรียนได้รับความร่วมมือจากชุมชนและผู้ปกครองเป็นอย่างดี แต่โรงเรียนขาดแคลนบุคลากร ที่มีความชำนาญตามวิชาเอกเฉพาะ เช่น คอมพิวเตอร์ ภาษาอังกฤษ ไม่มีห้องพัฒนาทักษะเฉพาะ(ห้องภาษาอังกฤษ,ห้อง

วิทยาศาสตร์,ห้องคอมพิวเตอร์) นักเรียนมีฐานะยากจน ผู้ปกครองส่วนมากต้องออกไปทำงานรับจ้าง นอกพื้นที่ ปัญหาครอบครัวแตกแยก ครอบครัวหย่าร้าง นักเรียนถูกทอดทิ้งอยู่กับปู่ ย่าหรือตา ยาย ขาดความรักความอบอุ่น ส่วนหนึ่งเป็นพี่มาของสาเหตุพฤติกรรมไม่เหมาะสมปรากฏในโรงเรียน

โรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารงานเป็น ๔ ด้านได้แก่ด้าน การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารยึดหลักการบริหาร/เทคนิคการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน SBM และการพัฒนาตามกระบวนการ P D C A ได้กำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย อัตลักษณ์ และเอกลักษณ์ของโรงเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

วิสัยทัศน์ โรงเรียนของชุมชน ผักผ่อนการคิด มีจิตสำนึก ใฝ่เรียนรู้ อยู่พอเพียง

พันธกิจ 1. ส่งเสริมให้ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

2. ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

3. น้อมนำการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่โรงเรียนและชุมชน

เป้าหมาย 1. ร่วมมือกับชุมชนในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานเหมาะสมกับชั้นเรียน

2. กำหนดทิศทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการและปัญหาชุมชน

3. นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

4. นักเรียนมีสุขภาพจิตดี มีสมรรถภาพทางร่างกายได้ตามมาตรฐาน

5. อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและศิลปวัฒนธรรมโดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้

อัตลักษณ์

ไหว้วลวย พุดดี มีน้ำใจ

เอกลักษณ์

ภูมิใจในความเป็นไทย ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของชาติตามสากลนิยม

การจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมา

โรงเรียนไทรงามก็เหมือนโรงเรียนในกำกับของ สพฐ.ทั่วไป คือ มีตารางเรียน ครูสอนตามความถนัดรายวิชา เรียนในห้องเรียนเป็นหลัก มีกิจกรรมประจำปีเหมือนกันทุกปี เช่น กีฬาสี ค่ายลูกเสือ ทักษะศึกษา นำคณะนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ไปทัศนศึกษาด้วยกัน เช่น ที่จ.สงขลา กระบี่ พัทลุง บางปีก็จังหวัดตรัง

จุดอ่อน

เด็กมีพฤติกรรมไม่ฟังประสงค์ เรียนอ่อน ยากจน ครอบครัวแตกแยก ไม่ค่อยสนใจการเรียน เล่น เสี่ยงดัง จิตอาสาน้อย เขียนผิดมาก เรียนความไม่ค่อยได้ เขียนได้น้อย ไม่ค่อยมีความคิดสร้างสรรค์ นำเสนอไม่ได้ แนะนำตัวก็ยังทำไม่ได้ มักลอกกัน หลายคนจบออกไปไม่ได้เรียนต่อ บางคนคบเพื่อนที่ออกไปแล้วไม่ได้เรียนหนังสือ ดิฉัน นักเลง ชักนำไปสู่เรื่องไม่ดี บางครั้งใช้สถานที่ในโรงเรียนเป็นหัวมุมสูม ทำลายข้าวของของโรงเรียน

ผู้ปกครองไม่ค่อยให้ความร่วมมือ ไม่มาประชุม ไม่ค่อยใช้เหตุผล มักใช้เวลาลูกกลับไปเล่าครอบครัวแตกแยก รายได้ไม่ดีนัก โดยเฉพาะคนที่มีอาชีพรับจ้าง บางครั้งต้องไปทำงานต่างจังหวัด บางคนเป็นหนี้อยู่ในชุมชนไม่ได้ บางคนไม่เข้าโรงเรียนเลย ออกติ บางคนก็ส่งลูกไปเรียนในเมือง

ระบบสารสนเทศของโรงเรียนไม่ดี ข้อมูลหายาก ครูย้ายออกที่ ข้อมูลหายที่ เวลาเมื่อใดต้องการข้อมูลย้อนหลังหลายๆ ปี มักหาไม่เจอ ต้องใช้เวลานาน บางทีก็ไม่พบเลย ทำให้มีปัญหาต่อผู้ที่มารับบริการ

คณะกรรมการสถานศึกษา ไม่ค่อยมาประชุม หรือหากไม่มีการแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์มากนัก ส่วนใหญ่ฟังครูพูด ไม่คัดค้าน แต่ก็ไม่ได้แข็งขัน

ผู้นำท้องถิ่นไม่ได้ให้ความสำคัญกับโรงเรียนนัก ในชุมชนมีการแพร่ระบาดของยาเสพติด มีเด็กวัยรุ่นที่ไม่ได้เรียนแล้วเกเร และมักชักจูงน้องๆ ไปร่วมเสพ หรือร่วมวงด้วย

ครู เหนื่อย สอนมากแต่เด็กไม่เก่ง ท้อแท้ ไม่มีชีวิตชีวา บางครั้งเบื่อ ประชุมบ่อย อบรมบ่อย งานวิชาการสู่โรงเรียนอื่นไม่ได้ ทัศนคติต่อเด็กบางคนไม่ดี ไม่อยากสอน ทำตามหน้าที่ สอนให้เสร็จ สอนให้จบ ปีหน้าเริ่มใหม่ บางครั้งทำงานที่รับผิดชอบในโรงเรียนไม่ทัน ทั้งที่เด็กก็ไม่ได้มาก เหมือนครูจะงานเยอะ คงเป็นเพราะจัดระบบการทำงานไม่เป็น หรือทำงานไม่เป็นระบบ ครูย้ายเข้าย้ายออกบ่อย กระทบความต่อเนื่อง

ทุกคนมองว่าโรงเรียนตัวเองไม่มีอะไรเด่น ไม่มีอะไรดี โรงเรียนอื่นมีของดีเต็มไปหมด เด็กลดน้อยลงเรื่อยๆ

จุดแข็ง

ครูรักและใกล้ชิดเด็ก โรงเรียนอยู่ใกล้บ้าน อากาศดี ไม่วุ่นวาย ใกล้ชิดธรรมชาติ ผู้บริหารใจดี ครูสามัคคี มีความเป็นพี่เป็นน้อง สอนมานาน ครูรุ่นใหม่เข้าใจและปฏิบัติงานได้ดี มีลานธรรมในโรงเรียนทดแทนการให้เด็กไปวัด สามารถปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับการทำบุญได้ มีผู้ปกครองมาร่วมกิจกรรม

สภาพชุมชนยังเป็นชุมชนชนบท ยังมีความเป็นพี่เป็นน้อง พึ่งพาอาศัยกันได้ ใกล้ชิด การกระจายข่าวรวดเร็ว มีภูมิปัญญาที่ใจดี มีแหล่งเรียนรู้มากมาย ชุมชนเมตตา เอ็นดูเด็ก รักครู ปัญหาอื่นๆ ยังไม่มากนัก และเด็กส่วนใหญ่ยังเป็นเด็กๆ ไม่โตแบบเด็กในเมือง

ผู้นำท้องถิ่นแม้ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมมากนัก แต่ก็ไม่ได้มีความขัดแย้งต่อครูต่อการจัดการเรียนการสอน

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ก่อนเข้าสู่กระบวนการวิจัยกับสกว. คณะครูนำโดย ผอ.ปริญญา สุพรรณรัตน์ ได้ศึกษาหาความรู้ ข้อมูล ทั้งจากเอกสาร และโดยการนำคณะครูไปศึกษาเรียนรู้โรงเรียนที่ทำวิจัยมาก่อน เช่น ที่สตูล ที่ภาคเหนือ เพื่อให้ครูได้รู้ เห็น ด้วยตัวเอง และช่วยกันวิเคราะห์ว่าโรงเรียนไทรงาม จะสามารถนำกระบวนการวิจัยเข้าไปจัดการเรียนรู้ได้หรือไม่ โดยวิธีการอย่างไร ที่ไม่จำเป็นต้องเหมือนที่อื่น แต่ต้องเหมาะสมกับโรงเรียนไทรงาม เพื่อให้สำเร็จได้แท้จริง สกว.มีพี่เลี้ยงให้ครูได้ปรึกษา คือคุณชนิษฐา จุลบาล ได้เข้าไปทำความเข้าใจ ชวนคุย ตั้งคำถาม พาคิด พาทำ ชวนกันวิเคราะห์ ต่อเนื่อง ทำให้ครูเริ่มมองเห็นความเป็นไปได้ แม้จะไม่แน่ใจนัก แต่อย่างน้อยก็เห็นแล้วว่า เด็กที่ผ่านกระบวนการวิจัยพัฒนาตัวเองได้จริง เก่งจริง กว่าครูจะเข้าใจคำว่าจิตวิทยาคืออะไร เขียนโครงการ เขียนหลักการ เหตุผล วัตถุประสงค์ ออกแบบกระบวนการได้ ใช้เวลานานพอสมควร

กรอบแนวคิด

เนื่องจากการทำวิจัยครั้งนี้ วัตถุประสงค์หลักคือเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ให้เด็กพัฒนาทักษะ และให้ครูมีวิธีการใหม่ๆ ในการจัดการเรียนการสอน และเพราะไทรงามเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก กำลังเผชิญวิกฤติกระแสการส่งลูกหลานไปเรียนในเมือง คนในชุมชนคิดว่าโรงเรียนขนาดเล็กครูไม่ครบ อีกหน่อยต้องถูกยุบโรงเรียน จึงต้องการสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน ดังนั้น จิตวิทยาคือต้องอยู่ในชุมชน ไม่ใช่อยู่ในโรงเรียน การทำวิจัยแต่ละชั้นเรียนนั้น ครูจึงต้องวิเคราะห์ว่าในชุมชนมีเรื่องราว ภูมิปัญญาอะไรบ้าง ที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นของตัวเอง

-จิตวิทยาคือต้องอยู่ในชุมชน

-ครูต้องปรับตารางเรียน

- ครู 1 คน ต้องมีวิทยะวิจย 1 เรื่อง รับผิดชอบ 1 ชั้นเรียน สอนทุกวิชาแบบบูรณาการ
- เด็กต้องหาความรู้ในชุมชน
  - ต้องนำวงจรเดิมมิ่ง มาทำกับกระบวนการ
  - ต้องมีการประชุมทุกเดือน
  - ครูต้องเข้าใจเป้าหมายหลักตรงกัน คือพัฒนาทักษะเด็กให้เก่งกว่าเดิม และต้องสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาวิจัย โครงการ แนวทางการบริหารจัดการและจัดการเรียนการสอนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนโรงเรียนไทรงาม ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. มาตรฐานการศึกษาของชาติ
3. การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561)
4. วงจร เดมมิ่งกับการวิจัยโรงเรียนไทรงาม
5. บทบาทของครูตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับปรับปรุง
6. หลักการและทฤษฎีทางการศึกษา
7. การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
8. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรม บนพื้นฐานของ ความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชนที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ

3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้ สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้

5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุม ทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และ ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. มีความรู้อันเป็นสากลและความสามารถในการสื่อสารการคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุนทรีย์และรักการออกกำลังกาย

4. มีความรักชาติมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลกยึดมั่นในวิถีชีวิตและการ ปกครองตาม ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มี จิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดนั้นจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสารเป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษา ถ่ายทอดความคิดความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

และประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผล และความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม ตลอดจนผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลการจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย

8. มีจิตสาธารณะ

มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุลต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

1. ภาษาไทย
2. คณิตศาสตร์
3. วิทยาศาสตร์
4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
5. สุขศึกษาและพลศึกษา
6. ศิลปะ
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. ภาษาต่างประเทศ

2. มาตรฐานการศึกษาของชาติ

อุดมการณ์และหลักการในการจัดการศึกษาของชาติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาลที่ได้แถลงต่อรัฐสภาต่างมีอุดมการณ์และหลักการการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และเพื่อให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันทางการศึกษา พัฒนาคนได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต อันเป็นเงื่อนไขไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ที่พึงประสงค์อุดมการณ์สำคัญของการจัดการศึกษาคือ การจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิตและสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ การศึกษาสร้างคุณภาพชีวิตและสังคมบูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม คุณธรรม และวัฒนธรรม เป็นการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อคนไทยทั้งปวง มุ่งสร้างพื้นฐานที่ดีในวัยเด็ก ปลูกฝังความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตั้งแต่วัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ โดยให้สังคมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ตรงความต้องการของผู้เรียน และสามารถตรวจสอบได้อย่างมั่นใจว่าการศึกษาเป็นกระบวนการของการพัฒนาชีวิตและสังคมเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน สามารถพึ่งตนเองและพึ่งกันเองได้ และสามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติเพื่อให้เป็นไปตามอุดมการณ์และหลักการในการจัดการศึกษาดังกล่าว จึงได้กำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ไว้ 3 มาตรฐานและ 11 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก

มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้

**มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลกคน
ไทยเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข**

เป้าหมายของการจัดการศึกษาอยู่ที่การพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็น “คนเก่ง คนดี และมีความสุข” โดยมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับช่วงวัย พัฒนาคนตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ตรงตามความต้องการ ทั้งในด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และทักษะคุณธรรมและจิตสำนึกที่พึงประสงค์ และอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

ตัวบ่งชี้

1.1 กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์

1.1.1 คนไทยมีสุขภาพกายและจิตที่ดี มีพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ตามเกณฑ์การพัฒนาในแต่ละช่วงวัย

1.2 ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและพัฒนาสังคม

1.2.1 คนไทยได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพของตนเอง

1.2.2 คนไทยมีงานทำและนำความรู้ไปใช้ในการสร้างงานและสร้างประโยชน์ให้สังคม

1.3 ทักษะการเรียนรู้และปรับตัว

1.3.1 คนไทยสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ทันโลก รวมทั้งมีความสามารถในการใช้แหล่งความรู้และสื่อต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม

1.3.2 คนไทยสามารถปรับตัวได้ มีมนุษยสัมพันธ์ดีและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

1.4 ทักษะทางสังคม

1.4.1 คนไทยเข้าใจและเคารพในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสังคม มีทักษะและความสามารถที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

1.4.2 คนไทยมีความรับผิดชอบ เข้าใจ ยอมรับ และตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน สามารถแก้ปัญหาในฐานะสมาชิกของสังคมโลกโดยสันติวิธี

1.5 คุณธรรม จิตสาธารณะ และจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก

1.5.1 คนไทยดำเนินชีวิตโดยกายสุจริต วาจาสุจริต และมนสุจริต

1.5.2 คนไทยมีความรับผิดชอบต่อทางศีลธรรมและสังคม มีจิตสำนึกในเกียรติภูมิของความเป็นคนไทย มีความภูมิใจในชนชาติไทย รักแผ่นดินไทย และปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย เป็นสมาชิกที่ดี เป็นอาสาสมัครเพื่อชุมชนและสังคมในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก

มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา

จัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญและการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนเป็นแบบอย่างที่ดี ได้ฝึกการคิด ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่หลากหลายตรงตามความต้องการ และมีความสุขในการเรียนรู้ ครู ศึกษานิเทศก์ รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล เตรียมการสอนและสื่อที่ผสมผสานความรู้สากลกับภูมิปัญญาไทย จัดบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ จัดหาและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และพัฒนาความคิดของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์

ความสำเร็จของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญขึ้นอยู่กับ

1. ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ ผู้เรียน ครู ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และสมาชิกชุมชน
2. ปัจจัยด้านการบริหาร ได้แก่ หลักการบริหารจัดการและหลักธรรมาภิบาล

ตัวบ่งชี้

2.1 การจัดหลักสูตรการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ

2.1.1 มีการจัดหลักสูตรที่หลากหลายตามความเหมาะสมของกลุ่มผู้เรียนทุกระบบสอดคล้องตามความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

2.1.2 ผู้เรียนมีโอกาส/สามารถเข้าถึงหลักสูตรต่าง ๆ ที่จัดไว้อย่างทั่วถึง

2.1.3 องค์กรที่ให้บริการทางการศึกษามีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีอาคารสถานที่ มีการส่งเสริมสุขภาพอนามัย และความปลอดภัย

2.1.4 มีการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ สื่อเพื่อการเรียนรู้และการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

2.2 มีการพัฒนาผู้บริหาร ครู ศึกษานิเทศก์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ

2.2.1 ผู้บริหาร ครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการและวิชาชีพ

2.2.2 ผู้บริหาร ครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษามีคุณธรรม มีความพึงพอใจในการทำงานและผูกพันกับงานมีอัตราการออกจากงานและอัตราความทำผิดวินัยลดลง

2.2.3 มีแนวโน้มในการรวมตัวจัดตั้งองค์กรอิสระเพื่อสร้างเกณฑ์มาตรฐานเฉพาะกลุ่ม และติดตามการดำเนินการดำเนินงานของบุคลากรและสถานศึกษา ตลอดจนการส่งสมองค์ความรู้ที่หลากหลาย

2.3 มีการบริหารจัดการที่ใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

2.3.1 องค์กร ชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามสภาพท้องถิ่น สภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน

2.3.2 ผู้รับบริการ/ผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มมีความพึงพอใจต่อการจัดบริการทางการศึกษาของสถานศึกษา

2.3.3 มีการกำหนดระบบประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ และสามารถรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกได้

มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ / สังคมแห่งความรู้การสร้างวิถีการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้ให้เข้มแข็ง

การเรียนรู้ ความรู้ นวัตกรรม สื่อและเทคโนโลยี เป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาสู่สังคมแห่งความรู้ การส่งเสริมและสร้างกลไกเพื่อให้คนไทยทุกคนมีโอกาสและทางเลือกที่จะเข้าถึงปัจจัยและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย โดยการได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม จะนำมาซึ่งการพัฒนาคุณภาพประสิทธิภาพ และขีดความสามารถของคนไทยในการพัฒนาประเทศรวมทั้งการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ

ตัวบ่งชี้

3.1 การบริการวิชาการและสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชนให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้

3.1.1 สถานศึกษาร่วมมือกับบุคลากรและองค์กรในชุมชนที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกระดับ ร่วมจัดปัจจัยและกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน และให้บริการวิชาการที่เป็นประโยชน์แก่การพัฒนาคนในชุมชน เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญา และคนไทยมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3.1.2 ชุมชนเป็นที่ตั้งขององค์กรที่มีบริการทางการศึกษามีสถานภาพเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้ มีความปลอดภัย ลดความขัดแย้ง มีสันติสุข และมีการพัฒนาก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

3.2 การศึกษาวิจัย สร้างเสริม สนับสนุนแหล่งการเรียนรู้และกลไกการเรียนรู้

3.2.1 ศึกษาวิจัย สำรวจ จัดหา และจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ

3.2.2 ระดมทรัพยากร (บุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ภูมิปัญญาและอื่น ๆ) และความร่วมมือจากภายในและภายนอกสถานศึกษา ในการสร้างกลไกการเรียนรู้ทุกประเภท เพื่อให้คนไทยสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตได้จริง

3.2.3 ศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และการพัฒนาประเทศ

3.3 การสร้างและจัดการความรู้ในทุกระดับทุกมิติของสังคม

3.3.1 ครอบครัวย ชุมชน องค์กรทุกระดับ และองค์กรที่จัดการศึกษามีการสร้างและ ใช้ความรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จนกลายเป็นวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ เอกสาร/แหล่งค้นคว้าเพิ่มเติม (สภา

การศึกษา, สำนักงาน. มาตรฐานการศึกษา. กรุงเทพฯ, สหยาบสื่อการพิมพ์ : 2547.Website : <http://www.onec.go.th>.)

3.การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561)

วิสัยทัศน์ คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ

เป้าหมาย ภายในปี 2561 มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยเน้นประเด็นหลักสามประการ คือ

1) คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย โอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาแหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม หลักสูตรและเนื้อหา พัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า สามารถดึงดูดคนเก่งดีและมีใจรักมาเป็นครูคณาจารย์ได้อย่างยั่งยืน ภายใต้ระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

2) เพิ่มโอกาสการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ เพื่อให้ประชาชนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัยมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม ในการบริหารจัดการศึกษา โดยเพิ่มบทบาทของผู้ที่อยู่ภายนอกกระบวนการศึกษาด้วย

กรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษา

มีการปฏิรูปการศึกษาและเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดย

1) พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ ที่มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

2) พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ ที่เป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า สามารถดึงดูดคนเก่ง คนดี มีใจรักในวิชาชีพครูมาเป็นครู

3) พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาทุกระดับ/ประเภทให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพและพัฒนาแหล่งเรียนรู้อื่นๆ สำหรับการศึกษาและเรียนรู้ทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย

4) พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่ การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชนและทุกภาคส่วน มีระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล

เป้าหมายยุทธศาสตร์และตัวบ่งชี้ การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561)

เป้าหมายยุทธศาสตร์ที่ 1 คนไทยและการศึกษาไทยมีคุณภาพ และได้มาตรฐานระดับสากล

ตัวบ่งชี้และค่าเป้าหมาย

1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาหลักจากการทดสอบระดับชาติมีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 50

1.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้นเป็นไม่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยนานาชาติ (ผลทดสอบ PISA)

1.3 ความสามารถด้านภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 ต่อปี

1.4 ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 ต่อปี

1.5 สัดส่วนผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายประเภทอาชีวศึกษา : สามัญศึกษาเป็น 60 : 40

1.6 ผู้สำเร็จอาชีวศึกษาและอุดมศึกษามีคุณภาพระดับสากลและเป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ

1.7 จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทย (อายุ 15-59 ปี) เพิ่มขึ้นเป็น 12 ปี

เป้าหมายยุทธศาสตร์ที่ 2 คนไทยใฝ่รู้ :

สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการอ่าน และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้และค่าเป้าหมาย

2.1 ผู้เรียนทุกระดับการศึกษาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 มีทักษะในการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

2.2 อัตราการรู้หนังสือของประชากร (อายุ 15-60 ปี) เป็นร้อยละ 100

2.3 ผู้เข้ารับบริการในแหล่งเรียนรู้เพิ่มขึ้นปีละอย่างน้อยร้อยละ 10

2.4 คนไทยใช้เวลาอ่านหนังสือนอกเวลาเรียนนอกเวลาทำงานโดยเฉลี่ยอย่างน้อยวันละ 60 นาที

2.5 สัดส่วนผู้ที่ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ต่อประชากรอายุ 10 ปีขึ้นไปเป็นร้อยละ 50

เป้าหมายยุทธศาสตร์ที่ 3 คนไทยใฝ่ดี : มีคุณธรรมพื้นฐาน มีจิตสำนึกและค่านิยมที่พึง

ประสงค์ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีจิตสาธารณะ มีวัฒนธรรมประชาธิปไตย

ตัวบ่งชี้และค่าเป้าหมาย

3.1 ผู้เรียนทุกระดับการศึกษาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 มีคุณธรรม จริยธรรมและมีความเป็นพลเมือง

3.2 จำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนลดลงร้อยละ 10 ต่อปี

3.3 จำนวนเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ที่ตั้งครรภ์ลดลงร้อยละ 10 ต่อปี

3.4 จำนวนเด็กเข้ารับการบำบัดยาเสพติดลดลงร้อยละ 10 ต่อปี

3.5 สัดส่วนคนไทยที่ประกอบกิจกรรมทางศาสนา และกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมอย่างสม่ำเสมอเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ต่อปี

เป้าหมายยุทธศาสตร์ที่ 4 คนไทยคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ : มีทักษะในการคิดและปฏิบัติ มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการสื่อสาร ตัวบ่งชี้และค่าเป้าหมาย

4.1 ผู้เรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์

4.2 ผู้สำเร็จการอาชีวศึกษาและการอุดมศึกษา มีสมรรถนะเป็นที่พึงพอใจของผู้ใช้ และมีงานทำภายใน 1 ปี รวมทั้งประกอบอาชีพอิสระเพิ่มขึ้น

4.3 กำลังแรงงานที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 65 และมีสมรรถนะทางวิชาชีพตามมาตรฐาน

5. บทบาทของครูตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542และฉบับปรับปรุง

ในการประกอบวิชาชีพ นอกจากจะมีการศึกษาวิชาชีพครู เป็นแนวทางในการดำเนินการแล้ว พรบ.การศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติงานของผู้มีหน้าที่จัดกระบวนการเรียนรู้ไว้ด้วย ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพครูจะต้องยึดถือเป็นแนวทางการปฏิบัติมีดังนี้1. จัดการเรียนการสอน โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (ม.22)

1. จัดสาระการเรียนรู้ โดยเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา กล่าวคือ (ม.23)

- ความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ สังคม โลก รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข
- ความรู้และทักษะ ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องจัดการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน
- ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การศึกษา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา
- ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์ ด้านภาษาเน้นการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง

- ความรู้ และทักษะในการประกอบวิชาชีพ และการดำรงชีวิต อย่างมีความสุข
- 2. จัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (ม.24(1))
- 3. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้ มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา (ม.24(2))
- 4. จัดกิจกรรม ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (ม.24(3))
- 5. จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (ม.24(4))
- 6. จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนอาจ เรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอน และวิทยาการประเภทต่าง ๆ (ม.24(5))
- 7. จัดการเรียนรู้ ให้เกิดได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานงานร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคลากรในชุมชน ทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาการเรียนตามศักยภาพ (ม.24(6))
- 8. จัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ สังเกต พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน ตามความ เหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา (ม.26)
- 9. จัดทำสาระ ของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญา ในท้องถิ่นรวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ โดยสาระของหลักสูตร ทั้งที่เป็นวิชาการและวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคน ให้มีความ สมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม (ม.27,ม.28)
- 10. ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความ เข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษา อบรม มีการ แสวงหาความรู้ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้

สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยน
ประสบการณ์การพัฒนา ระหว่างชุมชน (ม.29)

11. พัฒนาระบบการเรียนการสอน ที่มีประสิทธิภาพ และดำเนินการวิจัย เพื่อ
พัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน แต่ละระดับการศึกษา (ม.29)

12. พัฒนาขีดความสามารถ ในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของผู้เรียน เพื่อให้มี
ความรู้ และทักษะที่เพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง อย่าง
ต่อเนื่องตลอดชีวิต (ม.29)

13. ปฏิบัติงาน และประพฤติปฏิบัติตนตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ ครู
การดำเนินงานจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ขึ้นกับผู้เรียนและชุมชนตามแนวทางที่กล่าวมาแล้วเป็นบทบาท
ของครู ซึ่งถือว่าเป็นบุคลากรหลักในการปฏิรูปการศึกษา สามารถจะดำเนินได้เลยตลอดเวลา โดยไม่
ต้องรอคำสั่งหรือทิศทางจากกระทรวง หรือ หน่วยงานต้นสังกัดแต่อย่างใด เนื่องจากสิ่งที่ปรากฏเป็นแนว
ทางการจัดการศึกษาอยู่ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติล้วนเป็นหลักวิชาครู ผู้ประกอบวิชาชีพครู
หรือครูมืออาชีพ ได้ศึกษาเล่าเรียน และฝึกอบรมแล้วทั้งสิ้น ถ้าครูได้เริ่มต้นเปลี่ยนแปลงหรือปฏิรูป การ
จัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนเสีย แต่บัดนี้จะเป็นการเรียก ความเป็นมืออาชีพ ของครูกลับคืนมา
คุณภาพและมาตรฐานการประกอบอาชีพของครูก็จะสูงขึ้น ทำให้ครูมีศักดิ์ศรี เป็นที่ยอมรับนับถือและ
ไว้วางใจจากสาธารณชนโดยทั่วถึง

บทบาทของครูที่เปลี่ยนไป ครูจะมีหลายบทบาทหน้าที่คือ

- ทำหน้าที่เหมือนกับโค้ช (Coach) ของนักกีฬา คอยช่วยเหลือให้คำแนะนำ
- เป็นเพื่อน (Partner) ของผู้เรียน
- เป็นทางออกที่สร้างสรรค์ (Creative Outlet) ให้กับเด็ก
- เป็นสะพานการสื่อสารที่เชื่อมโยงระหว่างเด็กกับโลก ซึ่งเป็นบทบาทที่ยิ่งใหญ่ของครู ถ้าครู
แสดง บทบาทได้อย่างนี้ การเรียนการสอนจะมีความสุขสนุกสนานยิ่งขึ้น

ครูดีต้องมี 4 เติม

- 1.สอนให้เต็มหลักสูตร
- 2.สอนให้เต็มเวลา
- 3.สอนด้วยความเต็มใจ
- 4.สอนเต็มความสามารถ

ครูที่ดีต้องมี 3 ส

1. สุวิชาโน	มีความรู้ดี
2. สุสาสโน	สอนดี มีเทคนิค ตั้งใจสอน
3. สุปฏิปันโน	มีความประพฤติดี

การเรียนรู้จากของจริงเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างหนึ่งที่พระพุทธองค์ใช้เพื่อนำไปสู่การบรรลุธรรม ในสมัยพุทธกาลมีตัวอย่างแบบนี้เยอะมากแต่ว่าปัจจุบันเราเน้นการสอนเสียเยอะ เน้นที่การสอนครูมากกว่าเน้นที่การเรียนรู้ของเด็ก การสอนเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาแต่ไม่ใช่ส่วนสำคัญที่สุดของการศึกษาคือการเรียนรู้ การสอนอาจไม่ทำให้เกิดการเรียนรู้ก็ได้ หากสอนแบบยัดเยียดหรือไม่สร้างฉันทะให้แก่ผู้เรียน ขณะที่การเรียนรู้นั้นสามารถเกิดขึ้นได้โดยไม่ต้องมีผู้สอนขอให้สังเกตดูว่าเด็ก ๆ เขาเรียนรู้อะไรต่ออะไรมากมายโดยไม่ต้องมีครูสอนเขาเชี่ยวชาญเรื่องโทรศัพท์มือถือหรือเกมคอมพิวเตอร์โดยไม่ต้องมีใครสอนเลย แต่เรียนเรียนรู้เองโดยอาจอาศัยข้อมูลที่ป้อนจากสื่อหรือโฆษณาที่จริงสื่อในปัจจุบันมีบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กแต่ส่วนใหญ่เป็นการเรียนรู้ที่ไม่ถูกต้องคือเป็นการเรียนรู้ที่ตอบสนองกิเลสหรือบริโภคนิยมไม่เคยนึกเลยว่าจะมีวิธีอะไรอีกบ้างที่ช่วยให้คนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้วยตนเอง โดยมีปัจจัยภายนอกเป็นตัวสนับสนุนเรื่องนี้ น่าจะมีการศึกษาอย่างจริงจังว่ากระบวนการเรียนรู้ที่ใช้อยู่ได้ผลแค่ไหนและทำอย่างไรถึงจะพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดทั้งฉันทะและปัญญา อุปสรรคสำคัญ 3 อย่างคือ

1. มองแคบ คือมัวแต่มองกันมาอยู่ข้างใน ในหมู่พวกเราเองแต่ถ้าเรามองกว้างออกไปภายนอกเราก็จะเห็นสภาพความเป็นไปต่าง ๆ จะมองเห็นปัญหาของมนุษยชาติ เห็นปัญหาของโลก ที่จะต้องช่วยกันคิดแก้ไข และจะมองเห็นศักยภาพตัวเองที่จะร่วมแก้ไขปัญหาของโลก และที่จะช่วยสร้างสรรคโลก
2. คิดใกล้ คือเราควรรอยคอยตามรับจากเขา จึงคิดใกล้หรือคิดสั้น ไปหยุดไปตัน แค่นี้เขาทำเท่านั้นเองเราไม่คิดเลยหน้าไปไกลว่าจะสร้างสรรคอะไรให้อารยะธรรมของโลกได้บ้าง
3. ใฝ่ต่ำ คือมีความทะเยอทะยาน หวังแต่ลาภยศมั่งจะหาวัตถุบำรุงบำเรอความสุข และลุ่มหลงเพลิดเพลินอยู่กับการเสพอารมณ์ติดติดอำนาจ ความใฝ่ต่ำในทางธรรมถือเป็นของต่ำ แต่เราเป็นสูงไป การอยากได้ผลประโยชน์ อยากเป็นใหญ่เป็นโต อย่างนี้ อย่างนั้น เราถือว่าใฝ่สูง แต่ใฝ่สูงอะไรได้ที่จริงคือใฝ่ต่ำ

เป้าหมาย

ยกระดับการเรียนรู้ ปรับเปลี่ยน วิธีการสอน

เด็กบอกให้เกิดความเข้าใจคงที่

1. ความรู้ (K)
2. ทักษะ กระบวนการ (P)
3. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ (A)

6. หลักการและทฤษฎีทางการศึกษา

การบริหารการศึกษา" หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุกๆ ด้าน นับแต่ บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม คุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่างๆ ที่อาศัยควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล และอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่(ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, 2542: 6)

"สถานศึกษา" หมายความว่า สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การศึกษาพิเศษ ศูนย์การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย ศูนย์การเรียนรู้ วิทยาลัย วิทยาลัยชุมชน สถาบันหรือสถานศึกษาที่เรียกชื่ออย่างอื่นของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติและตามประกาศกระทรวง(พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2547 : 23)

ในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารได้ยึดหลัก ทฤษฎีการเรียนรู้ และกระบวนการบริหาร การบริหารการศึกษา หลักการแนวคิดในการบริหาร ภาพรวมของการบริหารทั้งนี้เพื่อให้การจัดการบริหารโรงเรียนไทรวงามมีความเหมาะสมพัฒนางานทั้ง 4 งาน ได้ศึกษาหลักการบริหารการศึกษา ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับบริบทของโรงเรียนไทรวงาม ดังนี้

ทฤษฎีการเรียนรู้ การเรียนรู้ตามทฤษฎีของ Bloom (Bloom's Taxonomy)

- 1.Bloom ได้แบ่งการเรียนรู้เป็น 6 ระดับ คือ
- 2.ความรู้ที่เกิดจากความจำ (knowledge) ซึ่งเป็นระดับล่างสุด
- 3.ความเข้าใจ (Comprehend)
- 4.การประยุกต์ (Application)
- 5.การวิเคราะห์ (Analysis) สามารถแก้ปัญหา ตรวจสอบได้
- 6.การสังเคราะห์ (Synthesis) สามารถนำส่วนต่างๆ มาประกอบเป็นรูปแบบใหม่ได้ให้

แตกต่างจากรูปเดิม เน้นโครงสร้างใหม่ การประเมินค่า (Evaluation) วัดได้ และตัดสินใจว่าอะไรถูกหรือ

ผิด ประกอบการตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผลและเกณฑ์ที่แน่ชัด
(http://www.st.ac.th/av/learn_theo.htm)

ทฤษฎีการเรียนรู้ การเรียนรู้ของเมเยอร์ (Mayor)

ในการออกแบบสื่อการเรียนการสอน การวิเคราะห์ความจำเป็นเป็นสิ่งสำคัญ และตามด้วยจุดประสงค์ของการเรียน โดยแบ่งออกเป็นย่อยๆ 3 ส่วนด้วยกัน

- 1.พฤติกรรม ควรชี้ชัดและสังเกตได้
- 2.เงื่อนไข พฤติกรรมสำเร็จได้ควรมีเงื่อนไขในการช่วยเหลือ
- 3.มาตรฐาน พฤติกรรมที่ได้นั้นสามารถอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด

(<http://kitforever.web.officelive.com/constructivism.aspx>)

ทฤษฎีการเรียนรู้ การเรียนรู้ของไทเลอร์ (Tylor)

ความต่อเนื่อง (continuity) หมายถึง ในวิชาทักษะ ต้องเปิดโอกาสให้มีการฝึกทักษะในกิจกรรมและประสบการณ์บ่อยๆ และต่อเนื่องกัน

การจัดช่วงลำดับ (sequence) หมายถึง หรือการจัดสิ่งที่มีความง่าย ไปสู่สิ่งที่มีความยาก ดังนั้นการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ ให้มีการเรียงลำดับก่อนหลัง เพื่อให้ได้เรียนเนื้อหาที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

บูรณาการ (integration) หมายถึง การจัดประสบการณ์จึงควรเป็นในลักษณะที่ช่วยให้ผู้เรียน ได้เพิ่มพูนความคิดเห็นและได้แสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกัน เนื้อหาที่เรียนเป็นการเพิ่มความสามารถทั้งหมด ของผู้เรียนที่จะได้ใช้ประสบการณ์ได้ในสถานการณ์ต่างๆ กัน ประสบการณ์การเรียนรู้ จึงเป็นแบบแผนของ ปฏิสัมพันธ์ (interaction) ระหว่างผู้เรียนกับสถานการณ์ที่แวดล้อม
(<http://th.wikipedia.org/wiki/>)

ทฤษฎีการเรียนรู้ การเรียนรู้ของ 8 ขั้น ของกาเย่ (Gagne)

การจูงใจ (Motivation Phase) การคาดหวังของผู้เรียนเป็นแรงจูงใจในการเรียนรู้ การรับรู้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Apprehending Phase) ผู้เรียนจะรับรู้สิ่งที่สอดคล้องกับความตั้งใจ การปรุงแต่งสิ่งที่รับรู้ไว้เป็นความจำ (Acquisition Phase) เพื่อให้เกิดความจำระยะสั้นและระยะยาว

ความสามารถในการจำ (Retention Phase)

ความสามารถในการระลึกถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว (Recall Phase)

การนำไปประยุกต์ใช้กับสิ่งที่เรียนรู้ไปแล้ว (Generalization Phase)

การแสดงผลพฤติกรรมที่เรียนรู้ (Performance Phase)

การแสดงผลการเรียนรู้กลับไปยังผู้เรียน (Feedback Phase) ผู้เรียนได้รับทราบผลเร็ว จะทำให้มีผลดีและประสิทธิภาพสูง (<http://th.wikipedia.org/wiki/>)

กระบวนการบริหาร ได้ใช้หลักการทฤษฎี ดังนี้

ทฤษฎีของมาสโลว์ (<http://webhost.tsu.ac.th>) ว่าด้วยการจัดอันดับขั้นของความต้องการของมนุษย์ (Maslow – Hierarchy of needs) เป็นเรื่องแรงจูงใจแบ่งความต้องการของมนุษย์ตั้งแต่ความต้องการด้านกายภาพ ความต้องการด้านความปลอดภัย ความต้องการด้านสังคม ความต้องการด้านการเคารพ – นับถือ และประการสุดท้าย คือ การบรรลุศักยภาพของตนเอง (Self actualization) คือมีโอกาสได้พัฒนาตนเองถึงขั้นสูงสุดจากการทำงาน แต่ความต้องการเหล่านั้นต้องได้รับการสนองตอบตามลำดับขั้น

ซึ่งการบริหารแบบมีส่วนร่วมต้องการให้ครูทุกคนมีความสัมพันธ์ส่วนตัว กระตุ้นให้เกิดความสนใจที่จะให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและรับผิดชอบจากการตัดสินใจมากขึ้น ย้ำด้านการให้ขวัญกำลังใจและความพึงพอใจในงานมีการเพิ่มแรงจูงใจในการทำงานเพื่อให้องค์กรเป็นไปตามจุดหมาย โดยนำทฤษฎีมาใช้คือ

ทั้งนี้ในการบริหารจัดการศึกษา ได้ใช้ หลักการบริหารทั่วไป 14 ข้อของ Fayol ซึ่งต่อมา Luther Gulick ได้นำมาปรับต่อยอดเป็นที่รู้จักกันดีในตัวย่อที่เรียกว่า "POSDCORB" ดังนี้

- P – Planning หมายถึง การวางแผน
- O – Organizing หมายถึง การจัดองค์การ
- S – Staffing หมายถึง การจัดคนเข้าทำงาน
- D – Directing หมายถึง การสั่งการ
- Co – Coordinating หมายถึง ความร่วมมือ
- R – Reporting หมายถึง การรายงาน
- B – Budgeting หมายถึง งบประมาณ

ทฤษฎีระบบ(System Theory)

เป็นแนวคิดของการจัดการองค์การ เป็นระบบตามหน้าที่ ที่มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม เป็นวิธีการศึกษาโรงเรียนในฐานะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้(Learning Organization) ซึ่งองค์กรต้องมีการศึกษาในภาพรวม โดยพิจารณาความสัมพันธ์ในระหว่างส่วนประกอบต่าง ๆ รวมถึงความสัมพันธ์ภายในที่มีต่อสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งทฤษฎีระบบ(System Theory) ประกอบด้วย

- 1.ปัจจัยนำเข้า (Input)
- 2.กระบวนการแปรสภาพ(Transformation Process)
- 3.ผลผลิต (Product)
- 4.การย้อนกลับ(Feedback)
- 5.สภาพแวดล้อม(Environment)

7. การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

ในการศึกษาวิจัย การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (อุทัย บุญประเสริฐ, 2542) ได้สรุปแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในประเทศไทยไว้ว่า การบริหารสถานศึกษาแบบโรงเรียนเป็นฐาน นั้นเป็นรูปแบบการบริหารในสถานศึกษาที่มีหลักการมีที่มาและแบบแผนเฉพาะของตนเองที่เด่นชัดอยู่ในเรื่องของการกระจายอำนาจ (Decentralization of Power) การบริหารและการจัดการศึกษาไปยังสถานศึกษาและชุมชน เรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยตรง ซึ่งหลักสำคัญในการบริหารแบบโรงเรียนเป็นฐานโดยทั่วไปได้แก่

1. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization)
2. หลักการมีส่วนร่วม (Participation or Collaboration or Involvement)
3. หลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชน (Return Power to People)
4. หลักการบริหารตนเอง (Self – managing)
5. หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล (Check and Balance)

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่เหมาะสมกับประเทศไทยได้แก่ รูปแบบที่มีการบริหารโดยมีชุมชนเป็นหลัก (Community Control SBM) โดยมีจุดประสงค์ของรูปแบบการบริหารที่ควบคุมโดยชุมชน คือ การเพิ่มความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่ชุมชนและผู้ปกครอง และเพื่อให้ผู้รับบริการทางการศึกษาพึงพอใจในการศึกษาที่จัดให้มากที่สุด โดยมีแนวคิดหลักก็คือหลักสูตรของโรงเรียนควรตอบสนองความต้องการและค่านิยมของผู้ปกครอง และชุมชนในท้องถิ่นมากที่สุด คณะกรรมการโรงเรียนจึงควรมีสัดส่วนจำนวนตัวแทน ผู้ปกครองและชุมชนมากที่สุด

8. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Learning) (ประไพพรรณ บุญคง, 2541) ได้สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีผลสมรรถนะสูงกว่านักเรียนที่เรียนรู้แบบปกติ
  2. พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในสังคมของนักเรียนที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ก่อนการเรียน ระหว่างการเรียน และหลังการเรียนมีการพัฒนาขึ้นตามลำดับ
  3. นักเรียนมีเจตคติต่อรูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับดีมากทุกรายการ
- ความต้องการของผู้ปกครองต่อการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนประถมศึกษา
ความต้องการของผู้ปกครองต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนประถมศึกษา (พิมพ์ตา มี, 2540) ได้สรุปผลการดำเนินงานวิจัยได้ดังนี้

1. ผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียนวางแผนปรับปรุงเกี่ยวกับ การจัดการเรียนการสอน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง การปรับปรุงอาคารเรียน การเอาใจใส่ของครูและอาจารย์ วัสดุอุปกรณ์ การเรียนการสอน การจัดกิจกรรมกีฬา การจัดสภาพแวดล้อมและต้องการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานร่วมเป็นคณะกรรมการโรงเรียน ร่วมกำหนดนโยบายและวางแผนปฏิบัติงานประจำปีของโรงเรียน และร่วมประเมินผลการทำงานของโรงเรียน

2. ผู้ปกครองต้องการร่วมเป็นวิทยากรพิเศษ สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การสอนแหล่งความรู้ สถานประกอบการ กิจกรรมแข่งขันทางวิชาการ และต้องการเยี่ยมชมการแสดงผลงานของนักเรียน ต้องการให้ครูแนะนำการเรียนการสอนที่บ้าน การสอนอ่าน การสอนเขียน การสอนเลขคณิตและชี้แจงเกี่ยวกับการวัดผล ประเมินผลให้ผู้ปกครองเข้าใจ

3. ผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียนปรับปรุงห้องน้ำ ก๊อกน้ำ การกำจัดขยะ การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ปรับปรุงสนามกีฬา สนามเด็กเล่นและถนนในโรงเรียน โดยผู้ปกครองสนับสนุนด้านแรงงาน แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะ ประสานงานผู้อื่นมาช่วย ร่วมบริจาคเงิน วัสดุ

4. ผู้ปกครองต้องการให้ครูเยี่ยมบ้านนักเรียน ติดต่อโดยตรง ต้องการร่วมประชุม ปรึกษาหารือเกี่ยวกับความประพฤติของนักเรียน การปรับปรุงระเบียบข้อปฏิบัติของโรงเรียน การลงโทษ การยกย่องนักเรียน

5. ผู้ปกครองต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรม เกี่ยวกับอาหารกลางวัน งานประเพณี กิจกรรมกีฬา การดูแลสุขภาพของนักเรียน และต้องการได้รับการบริการเกี่ยวกับ การพัฒนาชุมชน การจัดกิจกรรมสร้างความสามัคคี

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน กล่าวไว้ว่าการนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ในการชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาก็คือการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยเป็นการให้ความสำคัญต่อทรัพยากรท้องถิ่นซึ่งสามารถแยกประเภทของทรัพยากรในชุมชนได้ดังนี้

1. ประเภทบุคคล ทั้งบุคคลในโรงเรียนและบุคคลนอกโรงเรียน
2. สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น หรือจัดทำขึ้น เช่น อาคารสถานที่ เครื่องมือ เครื่องใช้ บ้านเรือนที่อยู่อาศัย ตลอดจนสถานที่ทางราชการต่าง ๆ

3. สิ่งที่เป็นระเบียบแบบแผน ได้แก่ ประเพณี วัฒนธรรม การปกครอง การเมือง ระบบเศรษฐกิจ ตลอดจนอาชีพ ความเป็นอยู่ของประชาชน

4. ทรัพยากรที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ มนุษย์สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตทั้งส่วนตนและส่วนรวมการดำรงชีวิตของบุคคลแต่ละคนในชุมชนแต่ละแห่งจะต้องเป็นไปตามระเบียบ แบบแผน ประเพณีวัฒนธรรม ของชุมชนนั้น ๆ ทรัพยากรของชุมชนไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรชุมชนหรือทรัพยากรธรรมชาติ ล้วนเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของบุคคลในชุมชนนั้น การที่นำ

ทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษานั้นเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นมากในการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันเพราะคนส่วนใหญ่ต้องสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านั้นตลอดชีวิต

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผลจากการดำเนินงานวิจัยทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจและลงมือทำการวิจัยในครั้งนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

- ขอบเขตเนื้อหา เนื้อหาในการวิจัย มี 2 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นโจทย์วิจัยในชุมชน คือการสร้างการมีส่วนร่วมและการรวบรวมองค์ความรู้ในเรื่องที่วิจัย ส่วนที่ 2 คือ วิธีการหรือแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็ก เนื้อหาในการพัฒนาทักษะผู้เรียน คือการบันทึกวิธีการจัดการเรียนการสอน การทำกิจกรรม และการพัฒนาที่เกิดขึ้นระหว่างทาง หรือระหว่างการเดินทาง

- คำถามวิจัย

แนวทางการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนไทรงามควรเป็นอย่างไร

- คำถามรอง

1. แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กเป็นอย่างไร
2. จะมีการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษา รวมถึงผู้เกี่ยวข้อง เข้ามาร่วมการจัดการศึกษาของโรงเรียนไทรงามได้อย่างไร
3. จะมีวิธีการสร้างการเรียนรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นแก่ครูที่เข้ามาใหม่อย่างไร
4. จะสร้างครูพี่เลี้ยงเพื่อเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนงานขยายผลไปยังโรงเรียนอื่นได้อย่างไร

- วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบวิธีบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็ก
2. เพื่อเสริมสร้างครูให้สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้แก่ผู้เรียน
3. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อเป็นพี่เลี้ยงและพื้นที่เรียนรู้ในการขยายผลสู่โรงเรียนอื่น

- ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้รูปแบบวิธีบริหารจัดการ และการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็ก
2. เกิดการเสริมสร้างให้ครูสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนสามารถสร้างองค์

ความรู้ได้ด้วยตนเอง

3. เกิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษา
4. ครูสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทและศักยภาพของผู้เรียน

นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะกระบวนการ ฟัง พูด อ่านและเขียน นำเสนอและมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

- ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

1 ปีการศึกษา เริ่มตั้งแต่ 1 กรกฎาคม 2554 – 30 มิถุนายน 2555 ขยายเวลาถึง 30 มิถุนายน 2556

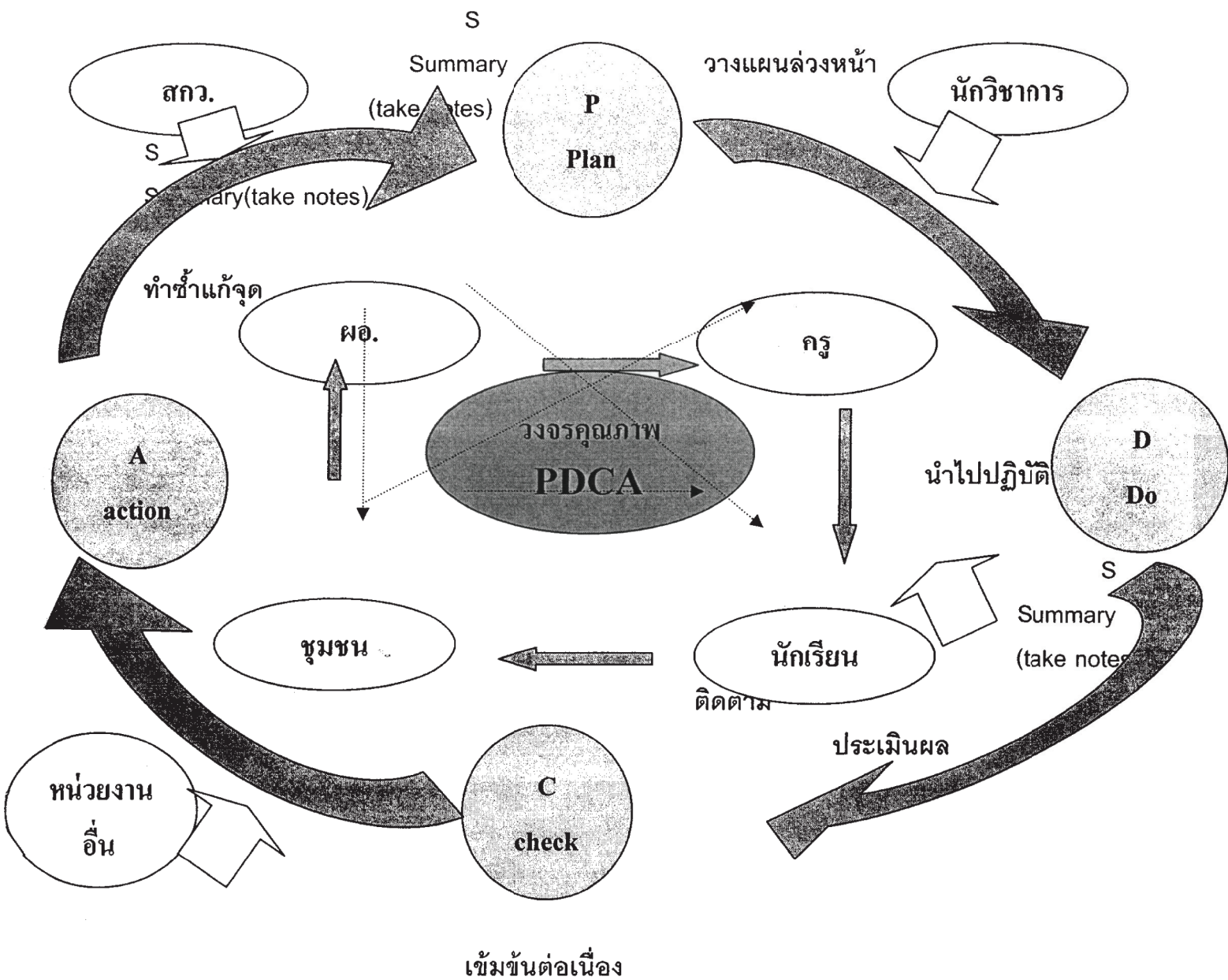
- ขอบเขตประชากรและพื้นที่ ตำบลนาหมื่นศรี 8 หมู่บ้าน กลุ่มเป้าหมายที่จะต้องไปศึกษาคือ ภูมิปัญญา ผู้รู้ คนในชุมชน ผู้ปกครอง ไม่จำกัดจำนวน ส่วนพื้นที่การเรียนรู้อยู่ในตำบลนาหมื่นศรี เน้นรอบโรงเรียน และบริเวณทุ่งนา

เครื่องมือที่ใช้ดำเนินการวิจัย

เน้นการนำวงจร เดมมิงมาใช้ในการทำวิจัย ในการทำวิจัยของโรงเรียนไทรงาม เป็นกระบวนการทำวิจัย 4 ขั้นตอน คือ

1. ผู้บริหารวิจัยครู
2. ครูวิจัยนักเรียน
3. นักเรียนวิจัยชุมชน
4. ชุมชนวิจัยโรงเรียน

เป็นการเชื่อมโยง สามารถตรวจสอบซึ่งกันและกันได้

ขั้นตอนการนำ PDCA ใช้กับการทำวิจัยของโรงเรียนไทรงาม

PDCA	ขั้นผู้บริหารกับครู	ขั้นครูกับนักเรียน	ขั้นนักเรียนกับนักเรียน	ขั้นปฏิบัติจริง
ขั้น P Plan	ผอ.คิด..ว่าจะทำกิจกรรมอะไรกับครู เช่น จะจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองก็วางแผนว่าจะประชุมวันไหนเวลาเท่าไร	ครูวางแผนหาวิธีการที่จะให้เด็กทำงานตามกิจกรรม จะชี้แจงเด็กอย่างไร วัตถุประสงค์การทำงานครั้งนี้เพื่ออะไร (ขั้น P)	นักเรียนช่วยกันคิดช่วยกันวางแผนกิจกรรมประชุมผู้ปกครอง (ขั้น P)	ดำเนินการตามแผนที่วางไว้ทุกฝ่ายทำตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับ
ขั้น D DO	ผอ.ประชุมชี้แจงจุดประสงค์ ขวนครูระดมความคิดว่าจะทำเมื่อไหร่อย่างไร มีคนบันทึก ข้อมูลการประชุม (ทุกครั้ง)	ครูชี้แจงวัตถุประสงค์การทำงานกับเด็ก ให้เด็กช่วยกันคิดหาวิธี ขวนผู้ปกครองมาประชุมต้อนรับอย่างไร แบ่งหน้าที่แบ่งกลุ่ม นำเสนอความคิดหรือระดมทั้งห้อง (ขั้น D)	นักเรียนช่วยกันระดมความคิด แบ่งกลุ่ม สร้างกติกาการทำงาน แบ่งบทบาทในกลุ่มช่วยกันหาวิธี ออกแบบเวทีนำเสนอในห้องเรียน (ขั้น D) ช่วยกันสรุป	ครูสังเกตประเมินเด็กไปด้วยคอยหนุนเสริมเป็นบางครั้งตามความจำเป็น
ขั้น C Check	ผอ.ติดตามประเมิน ว่าครูเป็นอย่างไร(หลังวางแผนเสร็จ)วิธีติดตามมีหลายวิธี	ครูสังเกต ประเมินพฤติกรรมเด็ก (ขั้น C)	อาจผลัดกันประเมินเพื่อน-ตัวเอง-การทำงานกลุ่ม ทุกกลุ่มช่วยกันหาข้อสรุปที่ดีที่สุด (ขั้น C)	เด็กcheckหรือประเมินการทำงานกันเอง ครูcheckเด็ก ผอ.check กระบวนการครูกับเด็ก

ขั้น A+S	เมื่อเสร็จกิจกรรม	ครูบันทึก	สรุป/นำเสนอ	สรุปผลจากการ
Action+	ผอ.ต้องชวนครู	กิจกรรมเตรียม	กิจกรรมโดย	ทำงานร่วมกัน
Summary	สรุปกิจกรรม (ถอดบทเรียน) เพื่อดูว่าผลเป็น อย่างไรแล้ว วางแผนใหม่ สำหรับกิจกรรม ต่อไป (ทำซ้ำ)	ประเมินเวทีที่จะ เกิดขึ้นจริง บันทึกสรุปเอาไว้ เพื่อวางแผนหา วิธีการใหม่ หาทางออก/ลด ปัญหาที่เกิดขึ้น (ขั้น A) ทำซ้ำ	ภาพรวมครูช่วย ให้อยู่ในประเด็น/ กติกา เตรียมตัว เตรียมแผนที่จะ จัดกิจกรรมถัดไป (ขั้น A)ครูเตรียม ประเมินเด็ก ใน กิจกรรมจริง(ซ้ำ)	บรรลุ วัตถุประสงค์มาก น้อยแค่ไหน ปัญหา อุปสรรค อะไร เพราะอะไร วางแผนกิจกรรม ต่อไป (ทำซ้ำ)

วิธีการเก็บข้อมูล

ข้อมูลถือเป็นที่มาขององค์ความรู้ เป็นกระบวนการสำคัญของการทำวิจัย และเป็นกิจกรรมหลักที่สร้างการเรียนรู้ด้านกระบวนการได้ เพราะการเก็บข้อมูล ต้องมีการเตรียมความพร้อม การทดลองเก็บ การปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อน และการลงมือเก็บข้อมูลสะสมความรู้ตามโจทย์วิจัย ตลอดจนการวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูลเพื่อความถูกต้อง แต่ที่สิ่งที่สำคัญก่อนจะได้มาซึ่งข้อมูลก็คือ วิธีการเก็บข้อมูล

วิธีการเก็บข้อมูลถือเป็นการสร้างการเรียนรู้ที่ดีมาก เพราะเด็กได้ฝึกทักษะหลายอย่าง การเก็บข้อมูลจึงอาจมีหลายวิธีการ ตามความเหมาะสม เป็นการสร้างการเรียนรู้ในชั้นเรียน เป็นการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะให้นักเรียนลงไปหาความรู้ด้วยตัวเอง ความรู้มือสอง จากเอกสารต่างๆ เว็บไซต์ เป็นเพียงความรู้ประกอบ หรือเป็นแนวทางเท่านั้น สิ่งที่นักเรียนกำลังศึกษาคือเรื่องราวที่เป็นจริง เกิดขึ้นจริง มีคนบอกความรู้จริง ตามความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอด สะสมมา ดังนั้น ความรู้เบื้องต้นส่วนใหญ่ของนักเรียน จึงเป็นความรู้ที่ได้จากการจดจำ การเห็นคนเฒ่าคนแก่ ข้างบ้าน หรือคนในหมู่บ้าน หรือการเข้าป่า มาเล่าสู่กันฟัง แต่ก็ยังมีอีกหลายเรื่องที่นักเรียนยังไม่รู้ การสร้างแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียนจึงเป็นการเตรียมความพร้อมอย่างหนึ่งสำหรับการเติมเต็ม และถ่ายทอดสำหรับเพื่อนที่ยังไม่รู้ กับทั้งจะได้หัวข้อที่จะต้องหาความรู้เพิ่มเติม

การสัมภาษณ์/การสอบถาม เป็นวิธีที่นักเรียนได้ความรู้รวดเร็วที่สุด ทั้งได้ฝึกทักษะหลายๆ อย่างพร้อมกัน ทั้งเรื่องการวางแผน การสร้างกติกา การออกแบบหัวข้อ การวิเคราะห์

ข้อมูลที่จำเป็น การวางแผน การแบ่งบทบาทหน้าที่ บางครั้งนักเรียนจะเป็นผู้บอกข้อมูลให้ครู และเพื่อนนักเรียนได้ทราบว่า มีใคร บ้านอยู่ที่ไหน มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับอะไรเป็นพิเศษ ดังนั้น การลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ผู้รู้ จึงเป็นการนำทางโดยนักเรียน และการเตรียมความพร้อมจากในชั้นเรียน ทำให้นักเรียน สอบถามข้อมูลได้ตรงประเด็นมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในการสัมภาษณ์นั้น เด็กก่อนการเขียน ทำให้จดจำ บางครั้งภูมิปัญญาต้องสะกดให้ และต้องบอกความรู้ซ้ำๆ อีกทั้งความสนใจของนักเรียนแต่ละคนต่างกัน บางคนสนใจเรื่องของเล่น บางคนของกิน บางคนสนใจเรื่องอื่นๆ ออกไป อยากไปบ้านอื่นเร็ว การตั้งคำถามยังไม่คม ถามกลับไปกลับมา บางครั้งทำให้ได้ข้อมูลไม่ครบถ้วน และสร้างความสับสนกับภูมิปัญญา เล่ากลับไปกลับมา ไม่ฟังคำตอบ พุ่งเป้าคำถามที่ตัวเองเตรียม ถนัดจดเป็นหัวข้อ นี่คือการลงพื้นที่สัมภาษณ์

แต่การความรู้จากการสัมภาษณ์เป็นความรู้ที่ได้จากการสังสมประสบการณ์ของแหล่งข้อมูล ที่ลงมือปฏิบัติ ทำซ้ำ รู้ผิด รู้ถูก ตกลงลึกจนเป็นความรู้ที่สังสม บางครั้งตกทอดมาจากรุ่นบุรุษด้วยซ้ำ การสัมภาษณ์จึงเป็นวิธีการหนึ่ง que ผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากประสบการณ์เหล่านั้น และความรู้เรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ ตัวครูผู้สอนก็ไม่ได้มีความรู้เรื่องนี้มาก่อน ทำให้การลงพื้นที่สัมภาษณ์แต่ละครั้งครูได้ความรู้ไปด้วย สนุกกับเด็กไปด้วย นอกจากนี้ระหว่างสัมภาษณ์เด็กได้ฝึกทักษะต่างๆ ไปด้วย อาทิ ทักษะการตั้งคำถาม การจดบันทึก การฟัง มารยาท ไหวพริบ การเคารพความคิดเห็นผู้อื่น ความเป็นประชาธิปไตย อยู่ในกฎกติกา เป็นต้น

การสังเกต ในบางกิจกรรม นักเรียนจะเป็นแค่ผู้สังเกต ไม่สามารถลงมือปฏิบัติเองได้ เช่น การทำเครื่องใช้ต่างๆ ที่ต้องใช้ของมีคม หรือว่าต้องปีนต้นไม้สูง อันตรายสำหรับเด็กเล็กๆ การสังเกตจึงต้องมีติดกำกับ เพราะเด็กเล็กยังซุกซน และรู้เท่าไม่ถึงการณ์ บางเรื่องก็ต้องลงมือทำโดยผู้ที่มีประสบการณ์มาก การสังเกต จดจำ บันทึก จึงเป็นวิธีที่นักเรียนสามารถทำได้ และได้ความรู้เช่นกัน เพราะเด็กจะจดจำบรรยากาศ อารมณ์ ความรู้สึก ขณะที่สังเกตได้

การบันทึกด้วยการเขียน การบันทึกเป็นการเก็บ รวบรวม ความรู้ต่างๆ ไว้เป็นข้อมูลดิบ ก่อนจะมีการกลั่นกรอง เรียบเรียงความคิด ตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน และนำไปจัดหมวดหมู่ใหม่ เป็นวิธีการหนึ่งในการเก็บข้อมูลที่สำคัญและจำเป็น ครูจะให้เด็กวางแผน แบ่งหน้าที่กันเองในการลงพื้นที่แต่ละครั้งว่า ใครมีหน้าที่บันทึก เด็กแต่ละกลุ่มจะวิเคราะห์หาคำยกยากกันเองเพื่อมอบหมายหน้าที่ ในการเป็นผู้บันทึก ซึ่งต้อง 2-3 คนหรืออาจช่วยกันบันทึกทุกคนก็ได้ เพราะบางคนก็อยากเขียนด้วย

การบันทึกด้วยเครื่องมือ กล้องถ่ายรูป โทรศัพท์มือถือ เป็นข้อดีที่ปัจจุบันมีเครื่องใช้เครื่องมือที่ทันสมัย ทำได้ง่าย ราคาไม่แพง บางครั้ง นอกจากการบันทึกด้วยการเขียนแล้ว

จำเป็นต้องมีการบันทึกด้วยภาพเคลื่อนไหว สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อีกมากมาย หลายครั้ง
เป็นการใช้ในการนำเสนอ เห็นภาพ เห็นบรรยากาศ เห็นของจริง ประกอบการบรรยาย

การลงพื้นที่จริง เช่น การติดตามภูมิปัญญาไปยังสถานที่จริง การไปร่วมกิจกรรม
การเล่าเพียงอย่างเดียวอาจไม่ทำให้นักเรียนจินตนาการไปได้ หรือไม่เห็นภาพจริง บางครั้งจึงต้อง
นำนักเรียนลงพื้นที่จริง ติดตามภูมิปัญญาไปยังสถานที่ปฏิบัติการจริง เพื่อเห็นภาพ เพื่อทดลองทำ
สิ่งที่ทำได้ เพื่อได้ความรู้ที่ชัดเจน สามารถเล่าได้ บอกได้ จากประสบการณ์ของตนเอง ด้วย
ความรู้สึกของตนเอง และจะเป็นความรู้ฝังลึก ไม่ลืม และยังสามารถเชื่อมโยงความรู้ประเภท
เดียวกันได้ด้วย เช่น การติดตามภูมิปัญญาไปทำนา ไปเก็บผัก ไปแปลงผัก การทำขนม การไป
เรียนรู้ตลาดในหมู่บ้าน เป็นต้น

การทดลองปฏิบัติด้วยตัวเอง เมื่อได้ความรู้ระดับหนึ่งแล้ว บางสิ่งบางอย่างต้องให้
นักเรียนได้ทดลองปฏิบัติการด้วยตัวเอง ตามศักยภาพของนักเรียนแต่ละชั้น หรืออาจเป็นการ
แบ่งกลุ่มคณะชั้น เพื่อให้รุ่นพี่ได้ดูแลรุ่นน้อง แบ่งงานกันทำตามความเหมาะสม สร้างความรักความ
สามัคคีในสถานศึกษา ครูต้องสร้างกิจกรรมบางอย่างเพื่อให้นักเรียนได้ทดลองปฏิบัติการด้วย
ตัวเอง และใช้สถานที่จริงในการทดลองปฏิบัติการ เพื่อให้รู้สภาพปัญหา ความยากง่าย การ
ทดลองปฏิบัติการจริง จึงมีทั้งภายในโรงเรียน และในสถานที่จริง เช่น การทำนา กิจกรรมในทุ่ง
นา การประกอบอาหารจากผัก การทดลองทำขนมจากข้าว เป็นต้น กิจกรรมนี้ทั้งโรงเรียนได้ทำ
กิจกรรมด้วยกัน สนุกสนานมาก หลายเมนูเป็นเมนูที่คิดสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ และอร่อย ได้ชิมกัน
ทั้งโรงเรียน หรือกิจกรรมการทำชิ้นงาน จากเมล็ดธัญพืช ได้ฝึกฝีมือ ฝึกสมาธิ ความคิดสร้างสรรค์
แล้วยังนำไปใช้ได้จริง เป็นที่ระลึกของโรงเรียนเมื่อมีคนมาเยี่ยมเยียน เป็นของฝากของที่ระลึกเมื่อ
ไปดูงานที่อื่น ได้ความสนุกสนานด้วย เด็กทดลองทำทุกอย่างด้วยตัวเอง รู้ว่าความยากง่ายเป็น
อย่างไร เทคนิค เคล็ดลับในการทำให้ออกมาดี สวยงาม

การสรุปความรู้จากการทดลองทำ สัมภาษณ์ สังเกต เป็นการประมวลความรู้ทั้งหมด
มาเรียบเรียงเป็นตัวหนังสือ จัดลำดับ จัดหัวข้อ การสรุปความรู้นี้ อาจแบ่งได้เป็น 3 ระดับ คือใน
ชั้นเรียน หลังจากได้ความรู้มาแล้ว เมื่อกลับเข้าชั้นเรียนต้องมีการสรุปความรู้ครั้งนั้นๆ เพิ่มดูความ
ถูกต้อง ครบถ้วน เช็กกันระหว่างครู กับผู้เรียน กับเพื่อน ๆ จากนั้น นำเข้าสู่เวทีตรวจสอบ เป็น
การเชิญผู้รู้หรือภูมิปัญญา ผู้ที่เคยไปเก็บข้อมูล หรือที่นักเรียนเคยไปร่วมกิจกรรม มารับฟังความรู้
ที่นักเรียนนำเสนอ เติมเต็ม เสนอแนะ นี่เป็นอีกครั้งที่นักเรียนได้แสดงความสามารถในการ
นำเสนอ และวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งงาน แบ่งหน้าที่เตรียมความ และสุดท้ายคือ เวทีนำเสนอข้อมูล

เป็นการเสนอชุดความรู้อย่างเป็นระบบ หลากหลายรูปแบบ ผ่านการแสดง บทละคร นำเสนอ นิทรรศการ เป็นต้น

การประชุมกลุ่มย่อย – ประชุมกลุ่มใหญ่

ในชั้นเรียน กระบวนการ ก่อน – ระหว่าง – หลัง คือก่อนทำงาน มีการวางแผนงาน วัตถุประสงค์ แบ่งหน้าที่ กติกาการทำงาน ระหว่างการทำงานครูสังเกตเด็ก เพื่อนสังเกตเพื่อน ทำตามแผน ปรับประยุกต์ตามเหตุการณ์เฉพาะหน้า มีผู้นำที่ไม่คาดคิดเกิดขึ้นหลายคน หลังทำกิจกรรมเสร็จ แต่ละกลุ่มต้องมาสรุปข้อมูล นำเสนอ ประเมิน เพื่อหาจุดอ่อน และปรับปรุงให้ดีขึ้น ในครั้งต่อไป

ในโรงเรียน ทุกฝ่ายจะมีโฮมรูม แต่ละชั้นต้องไปคิดกิจกรรมที่จะนำเสนออะไร เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการวิจัย กิจกรรมต่อเนื่อง เล่านิทาน แสดงละคร บทบาทสมมติ หรืออื่นๆ สลับกันไป เด็กคิดกันเอง ครูประเมิน

เวที่ย่อยตรวจสอบข้อมูล แต่ละชั้นมีโจทย์วิจัยต่างกันบ้าง โจทย์รวมตามระดับชั้นบ้าง การจัดเวที่ย่อยเพื่อตรวจสอบข้อมูล แต่ละชั้นเป็นอิสระ แล้วแต่ครูจะวางแผนอย่างไร บางชั้นเชิญ ภูมิปัญญามาให้เด็กนำเสนอ เป็นการตรวจสอบในชั้นเรียน บางชั้นก็ตรวจสอบร่วมกันกรณีเป็น โจทย์วิจัยเดียวกัน เป็นการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ก่อนเรียบเรียง และก่อนเวที่นำเสนอ

การประชุมกลุ่มใหญ่ เวที่นำเสนอโครงการ เป็นเวที่ที่รวบรวม ประมวลความรู้ที่ได้จากการทำวิจัย แต่ละชั้นมีอิสระในการออกแบบการนำเสนอ เพราะฉะนั้นมีความหลากหลายมาก และสนุกสนาน ผู้ปกครองทุกคนได้ร่วมชื่นชม เห็นลูกหลานอยู่หน้าเวที่ นอกจากนักเรียน ครู ผู้ปกครองแล้ว ยังมีองค์กรในท้องถิ่น ผู้นำ หน่วยงานอื่น โรงเรียนอื่น ๆ รูปแบบเวที่มีหลากหลาย และมีการเสวนาผลจากการทำวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล จึงเกิดระหว่างการทำดำเนินงานตลอดระยะเวลา การวิเคราะห์ก่อน นำเสนอในชั้นเรียน วิเคราะห์ก่อนจัดเวทีตรวจสอบ วิเคราะห์ก่อนเวที่นำเสนอโครงการ และ วิเคราะห์ครั้งสุดท้ายก่อนการเขียนรายงาน

ข้อค้นพบสำคัญ

วิธีการสอนแบบเดิม กับสอนแบบกระบวนการวิจัย มีความแตกต่างกัน ครูต้องปรับ บทบาทของตัวเองมากพอสมควร การสอนแบบเดิมครูไทรงามก็เหมือนครูทั่วไป คือยึดหนังสือเป็นหลัก ให้เด็กเรียนในหนังสือ ให้จับเล่ม สอบปลายภาค วัดผลด้วยคะแนนเป็นหลัก และแทบ ไม่มีกิจกรรมใหม่ๆ ในโรงเรียน ทุกปีมีกิจกรรมเหมือนเดิม ซ้ำๆ วันเด็ก วันครู กีฬาสี หยุดตาม

วันหยุดราชการ เข้าค่ายลูกเสือ ซึ่งไม่ได้ใช้สถานที่โรงเรียนเหมือนเมื่อก่อน แต่ให้หน่วยงานอื่นเป็นวิทยากรให้ และจัดพร้อมกันหลายโรงเรียน หรือเรียกว่าในกลุ่มโรงเรียนเดียวกัน ครูแค่ดูแลเด็กให้อยู่ในความเรียบร้อย บางกิจกรรมเด็กไม่ทันได้รู้ตัว ได้เตรียมพร้อมด้วยซ้ำ บางกิจกรรมต้องทำตามคำสั่งก็มี แต่การใช้กระบวนการวิจัย ครูเองต้องฝึกใหม่หลายอย่าง เป็นความรู้ใหม่ และรู้สึกว่ายาก เพราะไม่เคยทำ เทคนิคหลายอย่างที่พี่เลี้ยงสกว.ทำให้ดู บอกให้ทำ เป็นสิ่งที่ยากสำหรับครู แรกๆ ครูทุกคนอึดอัด ไม่สบายใจ ครูบางคนก็ไม่อยากทำวิจัย แต่เพราะเป็นนโยบายของผู้บริหาร ก็ต้องทำตาม แต่ก็ไม่ได้เต็มใจ สกว.สอนหลายอย่าง ทั้งเรื่องการประชุม การรายงาน การตั้งคำถาม การจับประเด็น การเป็นผู้นำกระบวนการ ในการประชุมแต่ละเดือนจะผลัดกันให้ครูทำหน้าที่ชวนคุย และการเก็บประเด็นขึ้นชาร์ต และการให้ครูสรุปสิ่งที่ได้คุยและสิ่งที่จะต้องทำในคราวต่อไป การนำเข้าสู่บทเรียน การวิเคราะห์หาลักษณะ การไปศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ ล้วนเป็นประสบการณ์ใหม่ โดยเฉพาะการศึกษาดูงานแบบสกว.ที่ชวนคิด ชวนคุย ตั้งคำถามให้ตอบตลอดเวลาที่อยู่บนรถ ไม่เคยมีในการดูงานของครู บางคนชอบ มีการแลกเปลี่ยนอย่างสนุกสนาน และมีประเด็นคุยต่อไปได้เรื่อย ๆ แต่ครูบางคนก็ต้องยอมรับกลัว ไม่อยากถือไมโครโฟน และไม่กล้าพูด แต่ก็ต้องพูดโดยกติกาของสังคมร่วมกัน การดำเนินการหลายอย่างสร้างความรู้ใหม่ให้คณะครู วิธีการสอนของสกว. ก็ทำให้นักเรียนสนุกสนาน มีความสุข และยังได้ความรู้ เกิดความรักความสามัคคีในกลุ่ม อย่างเห็นได้ชัด ซึ่งเป็นทักษะที่ครูหลายคนทำไม่ได้ อย่างไรก็ตาม มีชิ้นงานมากมายระหว่างทำวิจัย เมื่อเวลาผ่านไปจึงรู้สึกว่า เด็กโรงเรียนเราก็เก่งเหมือนกัน และเด็กหลายคนก็พัฒนาทักษะอย่างเด่นชัด เป็นเด็กที่น่ารักของครู

เทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วม การสร้างการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองไม่ยากอย่างที่คิด ถือว่าการทำวิจัยทำให้คนในหมู่บ้าน ผู้ปกครองให้การยอมรับมากขึ้นอย่างชัดเจน สังเกตจากเมื่อมีกิจกรรมคนที่ได้รับเชิญจะมาร่วมกิจกรรม คนที่รู้ข่าวก็มา ประชุมผู้ปกครอง หรือทำกิจกรรมอื่นๆ ในโรงเรียน ผู้ปกครองที่เมื่อก่อนไม่เคยเข้าโรงเรียน ก็มาช่วยเต็มที่ บางคนเอาผักเอาผลไม้ที่บ้านมาให้ ผู้ปกครองทุกคนรู้ว่าเด็กทำวิจัย ครูพาเด็กเรียนในชุมชน ได้ความรู้ว่า จริงๆ แล้วแค่ครูปรับจากเรียนในโรงเรียนเป็นเรียนที่บ้านคน เรียนในชุมชน เรียนผ่านอาชีพที่คนในชุมชนทำ ชาวบ้านก็สามารถมีส่วนร่วมไม่ยาก นอกจากสอนเด็กแล้วยังได้สอนครูด้วย หลายอย่างครูไม่มีความรู้ ชาวบ้านจะเต็มใจบอก ไม่เกร็งเหมือนเมื่อก่อน เพราะการนำเด็กไปหาความรู้ และการให้ภูมิปัญญา มาบอกเล่าความรู้ในโรงเรียนในบางโอกาส ซึ่งเท่ากับเป็นการให้ความสำคัญ เกิดความภาคภูมิใจ และเกิดการร่วมมือในอันดับต่อมา เชื่อว่าถ้าทำต่อเนื่อง ยิ่งทำ ยิ่งสร้างการมีส่วนร่วมได้มากขึ้นๆ

รอบตัวมีความรู้มากมาย มากกว่าในหนังสือเรียนเสียอีก เป็นข้อค้นพบสำคัญอย่างหนึ่งว่า รอบๆ โรงเรียน จริงๆ แล้วมีความรู้มากมาย หลายเรื่องครูไม่เคยรู้มาก่อน หลายเรื่องเด็กนักเรียนรู้มากกว่าครู บางเรื่องครูไม่รู้เลย การทำวิจัยครั้งนี้ทำให้ครูได้ความรู้เพิ่มอีกหลายอย่าง

การปรับวิธีการสอนนั้นทำได้ยาก ครูที่โรงเรียนนี้หลายคนอายุมาก สอนมานาน เคยชินกับการสอน เคยชินกับแบบเรียน แต่ไม่เคยทำแผนการสอน สอนทุกครั้งก็สอนเหมือนเดิม วิธีการเดิม ไม่มีลูกเล่นใหม่ๆ เด็กก็มีหน้าที่เรียน เสียงดังครึกครื้นไปหมด ไม่ได้คิดหาวิธีในการจัดการเรียน การสอนในรูปแบบที่นักเรียนมีความสุข อยากเรียน ครูก็เอาแต่โทษเด็กว่าไม่ตั้งใจ เกเร แต่การจะให้ปรับวิธีการสอนนั้นน่าจะเป็นเรื่องยาก คงทำได้แค่เพียงบางคนเท่านั้น

การทำวิจัยเป็นการะอย่างหนึ่ง เพราะต้องบันทึกการทำงานทุกครั้ง บันทึกพฤติกรรมเด็ก ต้องวางแผนการทำงานล่วงหน้า ต้องทำรายงาน เหล่านี้เป็นเรื่องยาก แต่เมื่อรายงานออกมาเป็นเล่ม ก็ทำให้ครูรู้สึกภูมิใจได้เหมือนกัน และยังสามารเอาไปเป็นผลงาน ชื่นงาน และนำไปสู่การประเมินกับทุกหน่วยงานได้ด้วย หน่วยงานอื่น สถาบันอุดมศึกษาที่ทราบว่าเป็นโรงเรียนไทรงาม ทำวิจัย ก็เข้ามาหนุนเสริมบางสิ่งบางอย่าง ทำให้โรงเรียนค่อยๆ สมบูรณ์ขึ้น มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง น่าเรียนกว่าเดิม ทำครั้งเดียวแต่ผลจากการทำวิจัยส่งผลประโยชน์ต่อเนื่องยาวนาน

ขั้นตอนการดำเนินงาน

15. ประชุมทีมวิจัยเตรียมความพร้อมและวิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติตามการปฏิรูปการศึกษา เป็นการประชุมเพื่อทบทวนวัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการทำงาน การออกแบบ การวางแผนการทำงาน และเตรียมพร้อมสำหรับการทำงานขั้นต่อไปร่วมกัน ก่อนดำเนินการจริง
16. ประชุมชี้แจง ผู้ปกครอง และชุมชน ก่อนเปิดเทอม ครูจัดประชุมวางแผน วางบทบาทหน้าที่ เตรียมความพร้อม และนำเรื่องการทำวิจัยเข้าสู่เวที ประชุมผู้ปกครองเพื่อสร้างการรับรู้ร่วมกันตั้งแต่ต้นเทอม เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชักถาม แลกเปลี่ยน แนะนำแหล่งเรียนรู้ เป็นการสร้างการมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้น
17. ศึกษาบริบทในและนอกโรงเรียนเพื่อจัดทำแผนที่แหล่งเรียนรู้ ครูกับเด็กวางแผนกันเองในแต่ละชั้นว่าจะออกไปสำรวจสิ่งแวดล้อมรอบโรงเรียนวันไหน ให้เด็กได้ฝึกการทำงาน และครูทดลองพาเด็กออกนอกห้องเพื่อสังเกตพฤติกรรม และเก็บรวบรวมปัญหาอุปสรรคเพื่อนำมาแก้ไข หาโจทย์ที่เหมาะสม เด็กชอบ อยากทำ สนุก มีแหล่งเรียนรู้ มีภูมิปัญญา มีผู้รู้

บอกความรู้ให้เด็ก เดินทางไม่ลำบาก ไม่ไกลโรงเรียนนัก ปรับปรุงในการลงพื้นที่หาความรู้
ครั้งต่อไป และจะได้ไปวางแผน จัดทำแผนที่แหล่งเรียนรู้ เตรียมตัวครั้งต่อไป

18. ปรับตารางเวลาการเรียนการสอนและจัดการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนตามจุดเน้น
นอกจากจะมีวิชาวิจัยทุกบ่ายวันพฤหัสบดีแล้ว แต่ละชั้นครูสามารถยืดหยุ่นเวลาเพื่อให้สอนแต่
ละวิชาแต่ละเรื่องให้ครบกระบวนการ โดยไม่ต้องเอาชั่วโมงเรียนมาเป็นกรอบในการเปลี่ยน
วิชาเรียน ครูเป็นผู้ออกแบบกระบวนการ และคิดกิจกรรมภายในชั้นเรียนเด็กได้ฝึกทักษะ
จากกิจกรรมเหล่านั้น และสามารถสร้างชิ้นงานที่นำไปสู่การประเมินได้ตลอดภาคเรียน
19. กิจกรรมเติมศักยภาพครูนำออกแบบจัดกระบวนการเรียนรู้สู่ครูมีอาชีพ การเติมศักยภาพ
ให้กับครูเพื่อเป็นนักออกแบบ ได้ทำหลายครั้ง เช่น การวิเคราะห์หลักสูตร การเขียนแผน
บูรณาการ การศึกษาดูงาน การฝึกทำชิ้นงาน เชิงสร้างสรรค์ การแลกเปลี่ยนการทำวิจัยกับ
ครูในเครือข่ายโรงเรียนวิจัย
20. กิจกรรม วิเคราะห์หลักสูตรสู่การบูรณาการ กิจกรรมนี้ทำร่วมกับโรงเรียนอื่นๆ โดยครูไทร
งามเป็นต้นแบบ (หลังจากฝึกทำที่โรงเรียน) ให้โรงเรียนอื่นทดลองทำ
21. อบรมจัดทำฐานข้อมูลของนักเรียนให้ตรงตามจุดเน้น เป็นกิจกรรมภายในโรงเรียนที่คณะครู
ปรับและวางแผน มอบหน้าที่และทำให้เป็นปัจจุบัน เพื่อการตรวจสอบได้ และมีฐานข้อมูล
พร้อมที่จะให้บริการได้ตลอดเวลา เนื่องจากที่ผ่านมา ข้อมูลหาย หาไม่พบ ไม่รู้ใครเป็น
ผู้รับผิดชอบ ถ้าครูคนที่ทำย้ายออกคนที่เหลือก็ไม่สามารถค้นข้อมูลได้ จึงต้องปรับใหม่
22. ดำเนินการตามแผนงานหรือขั้นตอนของโครงการย่อยแต่ละโครงการ เป็นกิจกรรมที่แต่ละ
ชั้นมีอิสระในการดำเนินงานตามที่ได้ออกแบบและวางแผนไว้ล่วงหน้า แต่ละชั้นจะมี
กิจกรรมของตัวเองในทุกบ่ายวันพุธ และวันพฤหัสบดี บางชั้นอาจเลยมาถึงเช้าวันศุกร์ถ้า
กระบวนการยังไม่ครบและเวลาในวันวิจัยไม่พอ เมื่อแต่ละชั้นดำเนินงาน ทุกเดือนครู
นักวิจัยจะประชุมร่วมกันเพื่อรายงานความคืบหน้า ปัญหา อุปสรรค สิ่งที่ต้องการความ
ช่วยเหลือ
23. สรุปบทเรียนการดำเนินงาน เป็นกิจกรรมที่สำคัญ ต้องจัดภายนอกโรงเรียน ได้ใช้พื้นที่ที่
จังหวัดสตูลเพื่อจัดกิจกรรมนี้ 2 วัน 1 คืน เพื่อดึงความรู้ วิธีการ ปัญหาอุปสรรค สิ่งดีๆ ที่
เกิดขึ้นจากการทำวิจัย เป็นองค์ประกอบสำคัญในการทำรายงาน และการนำไปสู่เวที
นำเสนอโครงการ

24. ประชุมทีมวิจัยเดือนละครั้ง เป็นการประชุมเพื่อรายงานความคืบหน้า สิ่งที่ได้ ปัญหา อุปสรรค และบอกแผนกิจกรรมที่จะทำช่วงต่อไป
25. เวทีนำเสนอผลวิจัย ถือเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญที่สุดของการทำวิจัย เป็นวันสำคัญ ที่เด็ก ครู ผู้ปกครองแต่ละชั้นจะได้ร่วมกันออกแรง แสดงความคิดเห็น วางแผน ชักซ้อม ตระเตรียม เพื่อนำเสนอในเวทีปิดโครงการ จึงถือได้ว่าเป็นอันสมบูรณ์

องค์ความรู้ที่ได้จากการทำวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการทำวิจัย หมายถึง ความรู้ที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ ซึ่งเป็นความรู้ที่ได้จากการค้นพบระหว่างดำเนินการ และเป็นความรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง หรือสามารถถ่ายทอดให้กับผู้อื่นได้ เป็นความรู้ที่ตกผลึก ซึ่งอาจมีทั้ง องค์ความรู้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ หรือให้เกิดทักษะต่างๆ ที่เหมาะสมกับการเรียน องค์ความรู้ในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ/การเรียนรู้แบบคละชั้น และ/องค์ความรู้ด้านเนื้อหาจากหัวข้อวิจัย

ดังนั้นองค์ความรู้จากการทำวิจัยที่เกิดกับครูผู้สอน และผู้เรียน ระหว่างดำเนินการตามกระบวนการวิจัยจึงถือเป็นผลลัพธ์ที่สำคัญ ซึ่งบางอย่างปรากฏชัดเป็นรูปธรรม และบางอย่างเป็นความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคน เป็นนามธรรม

3.1 โจทย์วิจัย “เมนูไข่ใส่ผัก” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

การฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน การคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สามารถฝึกและพัฒนาได้โดยการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้และครูภูมิปัญญาในท้องถิ่นซึ่งนักเรียนรู้จักวิธีสอบถาม สัมภาษณ์ สังเกต เก็บรวบรวมเรียบเรียงข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยมีครูเป็นผู้ออกแบบกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้และทดลองนำกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นไปใช้ในการเรียนการสอน และทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าภูมิปัญญาในท้องถิ่น

นักเรียนทุกคนได้รับการจัดกิจกรรมการพัฒนาที่เหมาะสมด้านการฝึกทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนและการคิดโดยการนำเรื่องราวเกี่ยวกับการเรียนรู้และการปฏิบัติจริงผ่านการปรุงอาหารเมนูไข่ใส่ผัก ซึ่งถือว่าเป็นองค์ความรู้ในการจัดการเรียนการสอนหรือการพัฒนาผู้เรียน ที่ได้จากกระบวนการวิจัย

- ทักษะการฟัง นักเรียนต้องฟังกติกาข้อตกลงของกลุ่ม เพื่อนำไปปฏิบัติ นักเรียนต้องรับฟังการบอกเล่าประวัติส่วนตัวของครูภูมิปัญญาเพื่อนำมาเล่าและเขียนตามข้อตกลง นักเรียนจะต้องตั้งใจฟังการบอกเล่าวิธีการทำอาหารเมนูไข่ก่อนจะลงมือปฏิบัติ นักเรียนต้องตั้งใจฟังเพื่อนเล่าเพื่อที่ตนเองจะได้เล่าต่อเนื่องให้ถูกต้อง

- ทักษะการพูด นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสฝึกทักษะการพูดตั้งแต่เริ่มกิจกรรมที่ 1 สนทนาเรื่องโจทย์ วิธีการดำเนินกิจกรรม กิจกรรมที่ 2 สนทนากับผู้รู้หรือครูภูมิปัญญา นั้ดหมาย ใน กิจกรรมที่ 3 เตรียมคำถามและลงพื้นที่สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับประวัติส่วนตัว กิจกรรมที่ 4 ตามหาข้อ ผักจากผู้และผู้ปกครอง จะมีการฝึกทักษะการพูดทั้ง 9 กิจกรรม

- ทักษะการเขียนจะมีตั้งแต่กิจกรรมที่ 3 บันทึกประวัติครูภูมิปัญญา แล้วใน กิจกรรมที่ 4 ก็มีการบันทึกข้อผัก มีการแต่งประโยคจากข้อผัก ต่อคำคล้องจองจากข้อผัก เขียนวิธีทำ ไข่เจียว ไข่ตุ๋น

- ทักษะการคิด คิดวางแผนในการเขียน วางแผนในการวาดภาพ คิดข้อตกลง คิด วางแผนผังความคิดในการนำเสนอเรื่องต่างๆ คิดวางแผนในการแสดง คิดบทที่จะนำมาพูดเพื่อให้ เหมาะสมกับบทบาทของตนเอง คิดออกแบบชิ้นงาน

นอกนั้นทำให้รู้ว่าครูสามารถจากการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ กลุ่มสาระต่างๆ เมื่อผ่านกระบวนการเรียนการสอนตามกิจกรรมที่กำหนดทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตรงตามความต้องการของหลักสูตร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อย่างแน่นอน

3.2 โจทย์วิจัย “ขนมพื้นบ้าน อาหารในท้องถิ่น” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

การใช้โจทย์วิจัยเรื่องของขนมพื้นบ้านและอาหารในท้องถิ่น สามารถสร้างการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาเด็กชั้น ป.2 ให้เกิดทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนการสอน โดยครูออกแบบการจัดการเรียน การสอนแบบบูรณาการ ใช้หลักของเดมมิง คือ PDCA มาใช้ในกระบวนการวิจัย เน้นการมีส่วนร่วม ระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและภูมิปัญญา หน่วยงานต่างๆ การจัดการเรียนการสอนจากสิ่ง ใกล้ตัว ตามสภาพจริง โดยวิธีวิเคราะห์ให้ผู้เรียนเป็นรายบุคคล และการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ออกแบบแผนการจัดการเรียนโดยให้สอดคล้องกับผู้เรียน เป็นรายบุคคล ส่งผลให้ผลการเรียนของ นักเรียนดีขึ้น เด็กกล้าพูด กล้าทำ กล้าคิด กล้าแสดงออก

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ครูต้องกำหนดจุดประสงค์กิจกรรม แหล่งเรียนรู้ สื่อ การสอน การวัด และประเมินผล การจัดการเรียนการสอน ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมและสนับสนุน ให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า ทดลอง ปฏิบัติ คิดวิเคราะห์ มีจินตนาการ ครูมี บทบาทช่วยกระตุ้น ให้แรงเสริมแก่นักเรียน จัดบรรยากาศเชิงบวก ให้เด็กค้นพบคำตอบ และรู้จักการ แก้ปัญหาบางอย่างด้วยตนเอง การทำงานเป็นกลุ่ม กิจกรรมที่จัดปลูกฝังคุณธรรม ความมีวินัยในตัวเอง มีความรับผิดชอบ

3.3 โจทย์วิจัย “ย้อนรอยสรวงศ์บนดิน” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ สามารถทบทวน บอกเล่า เขียน รายงาน กิจกรรม ความรู้ที่ได้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามระดับชั้น โดยใช้รูปแบบการ ทบทวนที่หลากหลาย

3.4 โจทย์วิจัย “เปิดประตูการเรียนรู้สู่ท่งนา”ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5-6

หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการทำนา สามารถพัฒนาผ่านการเรียนรู้อย่างเป็นกระบวนการ กับคนในชุมชนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพราะการจัดการเรียนการสอน ด้วยกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ได้มีการออกแบบกิจกรรมโดยครูผู้สอน ให้นักเรียนสามารถฝึกทักษะ ของการทำงานได้อย่างต่อเนื่อง มีการวางแผนจัดลำดับในแต่ละขั้นตอนและชุมชนมีส่วนร่วมในการ ดำเนินจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึง ยังสามารถ เชื่อมโยงโจทย์ที่ใช้ในการทำวิจัย มาบูรณาการกับการ เรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้หลักในหลักสูตรได้อย่างครบถ้วนอีกด้วย และ การจัดการเรียนรู้ แบบใช้คำถาม (Questioning Method) ซึ่งเป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการเรียนรู้วิจัยเพื่อท้องถิ่นที่มุ่ง พัฒนากระบวนการทางความคิดของผู้เรียน โดยผู้สอนจะป้อนคำถามในลักษณะต่าง ๆ ที่เป็นคำถามที่ดี สามารถพัฒนาความคิดผู้เรียน ถามเพื่อให้ผู้เรียนใช้ความคิดเชิงเหตุผล วิเคราะห์ วิวิจารณ์ สังเคราะห์ ทำให้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการทำนาพัฒนาเป็นหลักสูตรที่สมบูรณ์ได้

โรงเรียนไทรงามได้จัดการเรียนการสอน โดยการใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อส่งเสริม ให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโดยชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อ ตอบสนองการปฏิรูปการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเพื่อให้นักเรียนสามารถนำวิธีการเรียนรู้ไป ปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

เด็กมีทักษะความรู้พื้นฐานตามพัฒนาการทุกด้านตามวัย มีพัฒนาด้านอารมณ์และ จิตใจ มีสุนทรียภาพ ด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา นันทนาการ ชื่นชอบธรรมชาติ สามารถเล่นและปฏิบัติ กิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ ได้ ปลอดภัยจากปัญหาทางเพศ ยาเสพติด สิ่งมอมเมา รู้จักมีการเรียนรู้จากการ อ่านและจากการใช้เทคโนโลยี เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงร่วมกับผู้อื่น บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมทั้ง ในและนอกสถานศึกษา มีความสามารถด้านการคิดและสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ ส่งผลให้ พัฒนาตนเอง ได้บรรลุผลตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ตามจุดเน้น ที่ส่งผล สะท้อนเป็นอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ ของสถานศึกษา

ครูมีความรู้ ความเข้าใจเป้าหมายของการจัดการศึกษาสามารถกำหนดเป้าหมายที่ต้องการ ให้เกิดกับผู้เรียน มีข้อมูลวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล เพื่อนำมาวางแผนจัดการเรียนรู้มีการประเมินตาม สภาพจริงด้วยวิธีการหลากหลายโดยการมีส่วนร่วม มีการนำผลการประเมินมาใช้ในการสอนซ่อมเสริม และพัฒนาผู้เรียนรวมทั้งปรับปรุงการสอน ครูได้รับการอบรม พัฒนาในวิชาที่สอนตามคุรุสภากำหนด มี การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้และประเมินการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอทุกคน อย่างน้อย

ภาคเรียนละ 1 ครั้ง ทั้งยังมีประสิทธิภาพในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน เช่น ด้านร่างกาย ให้ผู้เรียนได้ช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน มีสุขนิสัยที่ดีด้านอารมณ์และจิตใจ จัดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัด ชื่นชมศิลปะ ดนตรี กีฬา ปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ

ด้านสังคม ครูปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรมมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมไทยและหลักพุทธศาสนา ประชาธิปไตย

ด้านสติปัญญา จัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนได้สืบค้น สำรวจตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ความสัมพันธ์ทางบวกกับผู้เรียน และครอบครัว ยอมรับในความเป็นตัวตนของผู้เรียนแต่ละคน มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครองแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบท สังคม

การใช้หลักการบริหารจัดการศึกษาและจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน หรือ SBM ในโรงเรียนขนาดเล็ก สามารถยกระดับคุณภาพของมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็กทุกด้าน กระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ช่วยเสริมให้การดำเนินงานโครงการแนวทางการบริหารจัดการและจัดการเรียนการสอนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนโรงเรียนไทรงาม บรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ

1. ประชุมทีมวิจัยเตรียมความพร้อมและวิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติตามการปฏิรูปการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาได้สร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้น กับคณะครูโรงเรียนไทรงามโดยใช้วิธีการนำเสนอความคิดเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการเสริมสร้างศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน โดยใช้ทฤษฎีหลักการต่างๆในการมุ่งใจ กระตุ้น ปลุกจิตสำนึกและวิญญานความเป็นครู โดยมีกิจกรรมที่กระทำ คือ

1.1 ทำความเข้าใจกับคณะครูโรงเรียนไทรงาม ถึงปัญหาและความจำเป็นที่ต้องปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

1.2 นำเสนอแนวทางการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

1.3 ร่วมกำหนดวิธีการในการดำเนินการจากโจทย์วิจัยของแต่ละชั้นเรียน

2. ศึกษาวิเคราะห์บริบทในและนอกโรงเรียนเพื่อจัดทำแผนที่แหล่งเรียนรู้ คณะครูร่วมกันวิเคราะห์ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อจัดทำแผนที่แหล่งเรียนรู้โดยคำนึงถึงความจำเป็นและความสอดคล้อง เป็นเรื่องใกล้ตัว สมองความต้องการของนักเรียน เหมาะสมกับวัย สมองความต้องการของชุมชน มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมในแต่ละโจทย์วิจัยของชั้นเรียน

3. วิเคราะห์หลักสูตรสู่การบูรณาการจัดทำแผนบูรณาการ

4 . ปรับตารางเวลาเรียนและจัดการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนตามจุดเน้นโรงเรียนและคณะวิจัยได้ปรับเวลาเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทุกวันอังคารเป็นวันจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย เต็มวันทุกสัปดาห์

5 . ประชุมชี้แจงผู้ปกครองและชุมชน โรงเรียนได้ดำเนินการประชุมชี้แจงผู้ปกครองและชุมชน เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์และรายละเอียดของโครงการโดยการจัดประชุมรวม ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2554 ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2555 ชี้แจงเกี่ยวกับการขอขยายเวลาจัดกิจกรรมการเรียนรู้และแนวทางการนำเสนอผลการเรียนรู้ปิดเวทีเสร็จสิ้นโครงการ

6 . ดำเนินงานตามแผนงานหรือขั้นตอนของโครงการย่อยของแต่ละโครงการ โดยใช้วงจรเดมมิง กำกับกระบวนการทำงาน การทำวิจัยครั้งนี้นับว่าเป็นการทำวิจัยที่มีกระบวนการค่อนข้างละเอียด ซับซ้อนมากกว่าโครงการวิจัยปกติที่โรงเรียนมักทำกันอยู่ ซึ่งถือว่าโดยกระบวนการแล้วทำให้โรงเรียนขนาดเล็กได้พัฒนาตัวเองรอบด้าน แต่ในการทำงานจริง อุปสรรคบางอย่างทางโรงเรียนไม่สามารถจัดการ หรือคลี่คลายข้อติดขัดนั้นได้ บางครั้งกระบวนการจึงไม่ต่อเนื่อง

7 . ถอดประสบการณ์การเรียนรู้แบบวิจัย นำเสนอผลการวิจัย ถือว่าเป็นกิจกรรมที่สรุปความรู้จากการดำเนินงานตลอดระยะเวลาที่ทำวิจัย เพื่อได้องค์ความรู้ วิธีการดำเนินงานโรงเรียนขนาดเล็ก ผลที่เกิดขึ้นจากการใช้กระบวนการวิจัย ความเปลี่ยนแปลงรอบด้าน รวบรวมเป็นองค์ความรู้จากการทำวิจัย

ตาราง แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย “โครงการแนวทางการบริหารจัดการและ
จัดการเรียนการสอนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนโรงเรียนไทรงาม”

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย/ สถานที่	ผลที่คาดว่าจะ ได้รับ
1.ประชุมคณะ ครูเตรียมความ พร้อม หมายเหตุ โรงเรียนสมทบ	-เพื่อทราบและ เข้าใจวัตถุประสงค์ เป้าหมายของ โครงการร่วมกัน -เพื่อวางแผนการ ทำงานร่วมกัน	ประชุมทีมวิจัย และที่ปรึกษา พร้อมกันเพื่อทำ ความเข้าใจ โครงการและ ขั้นตอนการ ดำเนินงาน	คณะครู กรรมการที่ ปรึกษาโรงเรียน สกว. รวม 15 คนที่โรงเรียน	-ทราบวัตถุประสงค์ เป้าหมายของ โครงการวิจัย -มีการวางแผนการ ทำงานอย่างมีส่วน ร่วม -เตรียมการทำงาน ช่วงต่อไป
2.ประชุม ผู้ปกครอง หมายเหตุ โรงเรียนสมทบ	-เพื่อให้ผู้ปกครอง เข้าใจวัตถุประสงค์ เป้าหมายขั้นตอน การดำเนินงาน -เพื่อขอความร่วมมือ ในการทำกิจกรรม -เพื่อสร้างการมีส่วน ร่วม	เชิญผู้ปกครอง ชี้แจงโครงการ เปิดโอกาสให้ แลกเปลี่ยน ซักถาม แสดง ความคิดเห็น	ครู นักเรียน ผู้ปกครอง รวม 150 คน วันเปิด เรียน (พฤษภาคม 2554) ครึ่งวัน	-ผู้ปกครองทราบ วัตถุประสงค์และ เป้าหมายการ ดำเนินงาน -ชี้ช่องทางบอกทาง แหล่งข้อมูล -การมีส่วนร่วม ระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชน
3.ศึกษาบริบท ในและนอก โรงเรียนเพื่อ จัดทำแผนที่ แหล่งเรียนรู้ หมายเหตุ โรงเรียนสมทบ	-เพื่อสำรวจแหล่ง เรียนรู้ในชุมชน -เพื่อเป็น ฐานข้อมูลที่สำคัญ ของโรงเรียน -เพื่อให้ครูนักเรียน ลงพื้นที่สำรวจสิ่งดี ๆ ในชุมชนสร้าง การมีส่วนร่วม	ครู นักเรียน ช่วยกันสืบค้น รวบรวม สถานที่ ที่สามารถใช้เป็น แหล่งเรียนรู้ได้ และจัดรวบรวม อย่างเป็นระบบ	แหล่งเรียนรู้ใน ชุมชน ชุมชน บ้านต้นไทรและ ใกล้เคียง ครู นักเรียน ผอ. 5 ครั้ง ชั่วโมง กิจกรรม	-มีข้อมูลแหล่ง เรียนรู้ในชุมชน -สามารถจัดเก็บ เป็นฐานข้อมูลที่ สำคัญของโรงเรียน -ครูนักเรียน เห็นสิ่ง ดี ๆ ในชุมชนสร้าง การมีส่วนร่วม

4.ปรับ ตารางเวลาการ เรียนการสอน และจัดการ เรียนรู้ให้เอื้อต่อ การพัฒนา ผู้เรียนตาม จุดเน้น	-เพื่อให้สอดคล้อง กับกิจกรรมวิจัย และความสะดวก ในการเรียนรู้นอก ห้องเรียน -เพื่อเห็นภาพการ จัด	จัดประชุมเพื่อ ระดมความคิด เห็นเรื่องการ ปรับตารางเรียน	คณะครูที่ ปรึกษา กรรมการ สถานศึกษา ตัวแทนชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน รวม 25 คน 1 วัน	-มีเวลาที่ชัดเจน สอดคล้องกับ กิจกรรมวิจัยและ ความสะดวกในการ เรียนรู้นอกห้อง เรียน
หมายเหตุ โรงเรียนสมสบ	ตารางเรียนที่ ชัดเจนสอดคล้อง กับนโยบายใหม่ -เพื่อสร้างการรับรู้			สอดคล้องกับ นโยบายใหม่ -สร้างการรับรู้และ สร้างความเข้าใจ กับชุมชนและแกน นำ -ลดแรงกระแทกใน ชุมชน
5.การดำเนิน การรายงานการ ประชุม ทบทวน กระบวนการวิจัย	-เพื่อรายงาน ความก้าวหน้าและ ผลการดำเนินงาน -เพื่อเป็นการ ทบทวน กระบวนการ แลกเปลี่ยนรู้ -ร่วมกันปรับปรุง แก้ไข และวาง แนวทางในการ ปฏิบัติการขั้น ต่อไป	คณะทีมวิจัยและ วิทยากรพี่เลี้ยง ประชุมทบทวน	คณะครูและ วิทยากร สกว. รวม 10 คน	-มีความพร้อม มี ความเข้าใจ สามารถดำเนินการ การวิจัยออกแบบ การเรียนการสอนที่ เหมาะสม -เข้าใจกระบวนการ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น กับการนำ กระบวนการมาใช้ ในการเรียนการ สอน
6.กิจกรรม วิเคราะห์หลักสูตร	-เพื่อทบทวนและ สร้างความเข้าใจ	เชิญวิทยากร มา เติมแนวคิดเรื่อง	คณะครู พี่เลี้ยง วิทยากรรวม 15	-เข้าใจการ วิเคราะห์หลักสูตร

สู่การบูรณาการ	เท่าเทียมเรื่อง หลักสูตรและ การบูรณาการ -เพื่อวิเคราะห์ หลักสูตรสู่การบูร ณาการงานวิจัย -เพื่อสามารถตอบ โจทย์ตัวชี้วัด คุณภาพภายใต้ การทำ โครงการวิจัย	การวิเคราะห์ หลักสูตรและการ เขียนแผนการ จัดการเรียนรู้ แบบบูรณาการ	คน สถานที่นอก โรงเรียน 2 วัน 1 คืน	และการบูรณาการ สู่กระบวนการ เรียนรู้ร่วมกับ งานวิจัย -นำไปสู่การตอบ โจทย์ตัวชี้วัดของ สถานศึกษา
7. ดำเนินงาน ตามแผนงาน หรือขั้นตอนของ โครงการย่อย ของแต่ละ โครงการ	- เพื่อดำเนินการ ตามกระบวนการ และขั้นตอนที่วาง ไว้	ทีมวิจัย ดำเนินงานตาม โครงการ	คณะครู นักเรียน โรงเรียนไทรงาม ผู้ปกครอง และ ชุมชน	ผู้บริหารสามารถ ติดตาม นิเทศ การ ดำเนินงานแต่ละ โครงการ

ตารางการจัดกิจกรรมการประชุม การถอดประสบการณ์การเรียนรู้การสอนแบบวิจัย

ลำดับ ที่	วัน เดือน ปี	กิจกรรม	สถานที่
1	11 – 12 ตุลาคม 2554	ถอดประสบการณ์ การเรียนรู้การสอนแบบวิจัย	ณ ลลิตาวิสอร์ท จังหวัดสตูล
2	12 – 14 พฤศจิกายน 2554	เวทีเตรียมความพร้อมเติม ศักยภาพครู	โรงแรม THE ELEMENTS จังหวัดกระบี่
3	17 – 19 มีนาคม 2555	การถอดประสบการณ์การเรียนรู้ การสอน แบบวิจัย	ณ น้ำตกกะช่อง อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง
4	พฤศจิกายน 2555	ประชุมทบทวน การดำเนินงานเพื่อ สร้างความเข้าใจแก่ครูและ	ห้องประชุมโรงเรียนไทรงาม

		ผู้อำนวยการโรงเรียนมาใหม่	
5	3-7 กุมภาพันธ์ 2556	ถอดประสบการณ์จากการศึกษาดูงาน กลุ่มใหญ่ระหว่างดูงาน	โรงเรียนลำปลายมาศ
6	19 มีนาคม 2556	ปิดเวทีเสนอผลการเรียนรู้และเวทีเสวนา “การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับการจัดการเรียนการสอนสู่ศตวรรษที่ 21”	โรงเรียนไทรงาม
7	2-3 พฤษภาคม 2556	ถอดรหัส “ครูนักจัดกระบวนการ” ครูโรงเรียนไทรงาม	ห้องประชุม บ้านน้ำเกาะ จังหวัดพัทลุง

รายงานกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพบุคลากร

สรุปการประชุม การถอดประสบการณ์การเรียนรู้แบบวิจัย
ครั้งที่ 1/2554 โรงเรียนไทรงาม วันที่ 11 – 12 ตุลาคม 2554
ณ ลลิตารีสอร์ท จังหวัดสตูล

สรุปประเด็นสำคัญจากการถอดประสบการณ์การเรียนรู้แบบวิจัย

จากการร่วมกันตอบโดยใจหายในครั้งนี้ก็เป็นเรื่องของการทำงานวิจัยซึ่งแบ่งเป็น 4 หัวข้อด้วยกันคือ

1.เวลาที่คนอื่น/หน่วยงานอื่น คนนอกพูดชื่นชมความสำเร็จของไทรงามคิดอย่างไร รู้สึกอย่างไร

คำตอบ รู้สึกดีใจที่ได้ทำความเหนื่อยก็หายไปทำให้โรงเรียนมีชื่อเสียงและภูมิใจที่ทำให้โรงเรียนและนักเรียนมีชื่อเสียงได้รับโอกาสดี ๆ มีความกล้าแสดงออก ตื่นเต้นใจ มีกำลังใจในการทำงานต่อไป มีความกล้าในการนำเสนอผลงานต่อสังคมมากขึ้น เริ่มมั่นในการการเป็นครูมืออาชีพ มีความคิดในการพัฒนาชิ้นงานให้เป็นนวัตกรรม หายเหนื่อย มีความสุข

2.ถ้าโรงเรียนอื่นจะทำวิจัย จะอธิบายเขาว่าอย่างไร (อย่างเป็นกระบวนการ)

คำตอบ ถ้าหากโรงเรียนอื่นจะทำวิจัยก็ต้องเรียนรู้และเปลี่ยนความรู้สึกและทัศนคติ พูดให้เห็นความสำคัญของ พ.ร.บ. เรื่องครูและนักเรียนทำวิจัยร่วมกัน และหาโจทย์และคิดว่าทำอย่างไร กำหนดขอบเขตวัตถุประสงค์จากโจทย์ที่วางไว้ กำหนดกิจกรรมโดยดำเนินการตามกระบวนการ 3 ขั้น

ชั้นวางแผน ชั้นดำเนินการ/ลงพื้นที่ ชั้นสรุป ซึ่งครูทุกท่านก็ยังจำกระบวนการในการทำวิจัยได้ดีทุกคนและสามารถบอกรายละเอียดของการทำวิจัยได้สามารถยกตัวอย่างในการนำไปบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้

3. ปัจจัยความสำเร็จในการทำวิจัยโดยแบ่งเป็น ตัวเรา ผู้บริหาร นักเรียน ชุมชน

คำตอบ ตัวเรา(ครู) พัฒนาตัวเอง กระตือรือร้นอยู่เสมอ เปลี่ยนแปลงความคิด ครอบครัวยอมรับ เข้าใจ ได้พัฒนานวัตกรรม การเปิดใจ ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล การทุ่มเท เวลาให้งานวิจัย ความมุ่งมั่นใจเย็น ช่างสังเกตและจดบันทึกอย่างสม่ำเสมอ

ผู้บริหาร การอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานสนับสนุนทรัพยากร ด้านต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์ในการปฏิบัติงานขวัญและกำลังใจที่ดีในการทำงานการติชมการคิดบวกในทุก เหตุการณ์ความเข้าใจในตัวตนของผู้ปฏิบัติงานแต่ละคนและการเปิดใจยอมรับเปิดโอกาสให้มีการกระจาย อำนาจพัฒนาครู – บุคลากร

นักเรียน นักเรียนมีความสุข ภาคภูมิใจใจตัวเอง นักเรียนมี กระบวนการคิด นักเรียนกล้าแสดงออก ความสนใจ ตั้งใจในการทำงาน มีความเอื้ออาทร ซึ่งกันและ กันในกลุ่ม (ไม่เห็นแก่ตัว) ทักษะในด้านต่าง ๆ เช่น การอ่าน การเขียน การพูดและที่สำคัญคือการตั้ง คำถาม

ชุมชนมีส่วนร่วม มีความเข้าใจกันมากขึ้น ให้การช่วยเหลือ ความเข้าใจ ถึงเป้าหมายของการทำงานวิจัยของโรงเรียน การให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่นักเรียนสนใจ สอบถาม การให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น การสะท้อนความคิดเห็นในสิ่งที่ โรงเรียนทำทั้งในด้านดีและด้านที่ต้องปรับปรุง

4. สิ่งที่ทำให้ล้มเหลวคืออะไร

คำตอบ ตัวเรา(ครู) ไม่ยอมเปลี่ยนแปลง จมอยู่กับสภาพและบริบทเดิม ต่อต้าน เติบโต ไม่ถนัด ไม่มีประสบการณ์

ผู้บริหาร ไม่สามารถวางแผนได้อย่างต่อเนื่อง นิเทศ ติดตามไม่ต่อเนื่อง

นักเรียน ขาดความรับผิดชอบ ขาดวินัย ไม่รู้จักกาลเทศะ

ชุมชน มีอคติต่อโรงเรียน ยกภาระให้ครู ขาดการสื่อสารไม่ให้ความร่วมมือ ซึ่งเมื่อมาดูปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จและปัจจัยที่ทำให้เกิดความล้มเหลวแล้วก็จะเห็นได้ว่าหากทุก ฝ่ายมีความเข้าใจตรงกันก็จะทำให้เกิดความสำเร็จในการทำงานต่อไปและทุกคนต้องรู้บทบาทหน้าที่ ของตนเองว่าตอนนี้อยู่ตรงไหนมีบทบาทและหน้าที่อะไรบ้างที่ทำไปแล้วไม่เกิดประโยชน์หรือทำไปแล้ว พุดไปแล้วทำให้มีแต่จะแย่ลงก็ต้องระมัดระวังตัวเองให้มากขึ้นกว่าเดิม

จากนั้นก็มีการพูดถึงผลการดำเนินงานของกระบวนการวิจัยในปี 2552 2553 และ 2554 ซึ่งมีความแตกต่างและเหมือนกันดังนี้

งานวิจัยปี 2552

การดำเนินงานในปี 2552 เป็นการดำเนินงานในปีแรกของการนำกระบวนการวิจัยมาใช้ในการเรียนการสอนซึ่งเป็นเรื่องใหม่ทำให้ทั้งเด็กและครูอยากที่จะเรียนรู้ มีสิ่งสนุก น่าตื่นเต้น มีความสุขภูมิใจความเป็นครู มุ่งมั่นตั้งใจทำงานจนเสร็จติดตามงานตลอดจนงานเสร็จมีแรงกระตุ้นในการทำงานได้เพื่อนเยอะงานที่ทำได้ตามที่คาดหวังไว้ เด็กมีเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีขึ้น ประสบความสำเร็จเวทีปิดโครงการผู้ว่าราชการจังหวัดตรังรู้จักไทรงาม คนภายนอกรู้จักไทรงามมากขึ้น

งานวิจัยปี 2553

มีการทำงานวิจัยทำแต่ตามความเข้าใจของครู มีเหตุการณ์มากแถมมาก ขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู มีการเปลี่ยนแปลงการสอนแต่ละชั้น รู้สึกความเป็นครูจริง มีการนำการสอนแบบเดิมมาใช้กับเด็กไม่ได้นำกระบวนการวิจัยมาใช้อย่างต่อเนื่อง การสอนในระดับอนุบาลทำให้เกิดความกังวลไม่รู้จะสอนอย่างไรไม่ได้มีการนำกระบวนการวิจัยมาใช้อย่างเต็มรูปแบบ ไม่มีการประเมินผลการดำเนินงาน ทำให้การดำเนินงานในปี 2553 ยังเห็นผลไม่ชัดเจนนักเรียนอนุบาลกล้าตอบมากขึ้น มีแขกหน่วยงานเข้ามาเยอะ ธกส. กศน. ธนาคารออมสิน เข้ามาไทรงาม เป็นแหล่งดูงานของโรงเรียนอื่น แต่เด็กเริ่มไม่รู้และไม่วินัย

งานวิจัยปี 2554

ปี 2554 เป็นการเริ่มทำสัญญาในทอมแรกซึ่งทำให้ได้รู้ว่าครูไม่สามารถนำกระบวนการวิจัยมาใช้ได้อย่างเต็มรูปแบบถ้าหากไม่มีพี่เลี้ยงมากอยให้คำปรึกษาทำให้เห็นผลงานไม่ชัดเจน ขาดการประชุมแลกเปลี่ยนกันกับเพื่อน ขากกำลังใจ สับสนการสอน 2 ชั้น (ป.2-3) มีงานค้าง มีงานอื่น ๆ เข้ามาเยอะ การสอน ป. 1 ตัวเองต้องปรับเยอะ สำหรับนักเรียนชั้น ป.4 ต้องมีการเตรียมความพร้อมเด็ก การทำการกระบวนการวิจัยในปี 54 ต้องปรับและแก้ไขเรื่องต่าง ๆ อีกหลายเรื่อง ซึ่งต้องมีการวางแผนและทำตามแผนที่กำหนดไว้มีการจัดบันทึกวิเคราะห์เด็กทำผลงานแต่ละวิชา การสรุปข้อมูล ต้องคุยกันสร้างกำลังใจและแรงกระตุ้น

ซึ่งหากเปรียบเทียบการดำเนินงานจะเห็นว่าปีแรกจะประสบความสำเร็จเห็นผลงานชัดเจนและเป็นที่ยอมรับของคนภายนอกแต่เมื่อเวลาผ่านไปผลงานก็เริ่มลงถอยลงซึ่งจะต้องมีการเตรียมการวางแผนการดำเนินงานต่อไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่คาดหวังไว้ให้ได้ซึ่งต้องร่วมมือกันทั้ง ครู นักเรียน ชุมชนและผู้บริหารเพื่อให้งานออกมาได้ตามที่เราต้องการ

สรุปการอบรม งานพลังกลุ่มและความสุข
วันที่ 12-14 พฤศจิกายน 2554
โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยฝ่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
ณ ดี เอลลิเมนต์ กระป๋อง

.....
ซึ่งการอบรมครั้งนี้ ประกอบด้วยคณะครูทั้ง 4 โรงเรียน รวม 40 ชีวิตและนักวิชาการทางการศึกษาของจังหวัดตรัง คุณชนิษฐา จุลบล ผู้ประสานงานโครงการประเด็นการศึกษา จังหวัดตรัง **ชี้แจงความเป็นมาและวัตถุประสงค์การอบรม**

จากการที่ทั้ง 4 โรงเรียน ทุกโรงเรียนได้เริ่มการทำงานวิจัยแล้ว การทำงานวิจัย จะเริ่มด้วยการเตรียมคน เตรียมใจ พร้อมเปิดใจเรียนรู้ ด้วยงานอบรมพลังกลุ่มและความสุข ก็ขอให้ทุกคนให้ลิ้มลองภาพงานวิจัยไปก่อน ให้เรียนรู้เปิดใจกับกิจกรรมที่วิทยากรจัดเตรียมมา ร่วมกิจกรรมอย่างเต็มที่ และขอบคุณคุณครูทุกคน มีกิจกรรมร่วมกันดังนี้

กิจกรรมเขียนความกังวล ให้ทุกคนให้เขียนความกังวลใจ ลงกระดาษ แล้วนำมาฝากกับต้นไม้ช่วยดูแลความกังวลใจตลอดการอบรม 3วันนี้ ทั้งเรื่องงานที่รับผิดชอบ ภาระทางบ้าน เรื่องครอบครัว สุขภาพ เรื่องงานที่โรงเรียน ฯลฯ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้ระบายความกังวลหรือความทุกข์ใจทำให้ตนเองรู้สึกดีขึ้น

เกริ่นนำกิจกรรมการอบรม โดย วิทยากรจากเสมสิกขาลัย เสมสิกขาลัย เป็นองค์กรที่จัดกระบวนการ เรื่องการงาน พลังกลุ่มและความสุข หลายครั้งในการอบรมหลักสูตรนี้ ค้นพบว่าจริงๆแล้วคนในองค์กร ในที่ทำงานต่างมีความทุกข์ เหงื่อ หยัก การทำงานภายในโรงเรียน ทุกคนต้องแบกรับภาระงานเยอะ ทั้งเรื่องของเด็กนักเรียน งานการเรียนการสอน ทั้งงานธุรการงานเอกสารงานอื่นๆ

สถานะของเรากับเพื่อนร่วมงาน เป็นความสัมพันธ์ไม่แค่นี้ทำงานไม่มีความสุข สิ่งต่างๆมันคอยบั่นทอนเราเรื่อย ๆ ระบบโครงสร้างองค์กรก็หนัก ทำงานเยอะแยะมากมายแต่ได้ไม่กี่ชิ้น บางคนทำงานนิดเดียว ทำไมจึงได้สองชิ้น ระบบโครงสร้างองค์กรทำให้เราเหนื่อย การประเมินผลงานที่ไม่ยุติธรรม การทำงานที่ไม่เป็นระบบ มีความซ้ำซ้อน จนบางครั้งทำให้สังคมภายนอกมองว่า ครูสมัยนี้สักแต่สอนหนังสือหรือเปล่า ทำไมเด็กไม่มีคุณภาพ หรือครูสอนไม่เต็ม ทำไมไม่มีคุณภาพ หรือเพราะไม่มีอาชีพอื่นจึงได้เป็นครู สิ่งเหล่านี้บั่นทอนเรา ทำให้ไม่มีความสุข เป็นทุกข์ ไม่มีพลังในการสอนนักเรียน ทั้งที่เวลาเราเข้ามาทำงานใหม่ๆ แต่ละคนจะมีใจอยากทำงาน อยากช่วย แต่ทำไมทำไมมาสักพักก็เหนื่อยล้า ไม่อยากทำ ใจหมดไปเรื่อย เกิดความถดถอย ยิ่งสนิททำงานด้วยกันมานาน แต่ความสัมพันธ์กลับยิ่งแย่งลง ทำงานด้วยกันนาน 20 ปี กลับเหินห่างกัน ทำไมเขาจึงไม่ทำอย่างนี้ ทำไมไม่อย่างนั้น หลายครั้งที่

เราไม่เข้าใจว่าทำไมเรื่องนี้เขาตัดสินใจทำแบบนี้ แต่เราก็ไม่ได้เข้าไปช่วยวางแผนหรือปรับเปลี่ยนระบบ ในชีวิตการทำงานเราไม่สมดุล ไม่มีความสุข ดังนั้นกิจกรรมใน 3 วันนี้เราจะมาเรียนรู้

- เราจะกลับมาค้นหาว่าอะไรที่เป็นตัวบั่นทอนทำให้เราไม่มีความสุข ทำให้ทุกข์ แล้วถ้าเราจะกลับมาทำงานอย่างมีพลัง มีความสุขและราบรื่นจะมีปัจจัยอะไรที่เกี่ยวข้อง
- เราจะได้เรียนรู้ รู้จักตนเองและเข้าใจคนอื่น เพื่อทำให้เราเข้าใจสิ่งที่เขาทำ
- เพื่อเป็นพื้นที่สร้างความสัมพันธ์กันในแง่มุมอื่นๆที่หลายคนอาจจะยังไม่รู้จักกัน เพื่อให้เราและเพื่อนร่วมงานจะได้รู้จักกันมากขึ้น
- เพื่อการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนคนอื่น ที่จะเป็นเครือข่ายงานการศึกษาของจังหวัดตรัง ในอนาคต
- เพื่อสร้างการเรียนรู้เรื่องการสื่อสาร เรื่องระบบโครงสร้างองค์กร แบบต่างๆ มีขั้นตอนใดของการสื่อสารที่เป็นอุปสรรค แล้วจะแก้ไขอย่างไร จะให้เห็นว่าโครงสร้างองค์กรก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการทำงาน

ลักษณะกิจกรรมจะมีความรู้ชุดหนึ่ง และมีกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมผ่านประสบการณ์ตรง ให้ทุกคนได้ทดลอง ได้เล่น และสรุปถอดบทเรียน เชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง วิทยากรจะบอก / บรรยายน้อยมาก โดยส่วนใหญ่ความรู้ที่ได้จะมาจากการแลกเปลี่ยน ความรู้ความคิดจากทุกคน มาแชร์กัน เหมือนการทำกับข้าวที่ทุกคนมีหน้าที่ช่วยกันปรุง วิทยากรเพียงแค่เตรียมเครื่องปรุง ดังนั้นขอให้ทุกคนร่วมทำกิจกรรมและร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์อย่างเต็มที่ องค์ความรู้อยู่ที่ทุกคน กิจกรรมแนะนำชื่อ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมรู้จักกันมากขึ้น นอกจากรู้จักภาระหน้าที่และความรู้สึกต่อการเข้ารับการอบรม เพื่อความเข้าใจในการร่วมกิจกรรมต่อไป

กิจกรรมเกมเปิดเจ้าปัญหา กำหนดภารกิจ รักษาพื้นที่ว่างให้นานที่สุดไม่ให้เปิดเอาพื้นที่ไปได้โดยที่

- * เปิดจะเดินด้วยความเร็วคงที่ เราวิ่งได้
- * ทุกคนต้องช่วยกันรักษาพื้นที่
- * ถ้าออกจากเบาะไปแล้วออกไปเลย ไม่กักเหยียบ 2 แผ่น
- * ห้ามจับเปิด ทำร้าย ชัดขวางเปิด
- * ห้ามเคลื่อนย้ายเบาะ

เมื่อเล่นเสร็จจะมีการถอดบทเรียนโดยช่วยกันสะท้อนความคิดเห็น อะไรที่ทำให้เรา

พลาด ต่างคน

ก็มองเห็นปัญหาของความผิดพลาดและล้มเหลว

ถ้าในชีวิตจริงเปิดเหมือนปัญหา เมื่อเราทำงานไปข้างหน้าตลอดไม่เคยกลับมาดูว่ามันเป็นอย่างไร ทำเดินหน้าไปทุกวัน พื้นที่ว่างคือสิ่งที่เราทำทำไป แต่เราลืมดูว่าปัญหาหรือสิ่งที่เราทำเป็นอย่างไร เราทุ่มเทมาก แต่กลับทำไม่ได้ แต่ละรอบมีการคุยบทเรียนหรือไม่ มันพลาดเพราะอะไร เราได้ทำไหม เราพยายามคิด วิเคราะห์หุ้กรอบ แต่ต่างคนต่างสรุป ไม่ค่อยเอาบทเรียนมาใช้ เวลาเลยเท่าเดิมหุ้กรอบ เราเหมือนต้องเริ่มเลยผิดลองถูก เรามีเวลาวางแผนตลอด ทำไมเราไม่คุยกันให้ดี ให้ชัด เชื่อว่าทุกคนรู้ว่าการวางแผน ปฏิบัติ สรุปบทเรียน ทำไมพอเจอสถานการณ์นี้มันหายไปเลย เกมจะดึงตัวตนประสบการณ์ออกได้ดีที่สุด มองกลับไปโรงเรียนหรือเปล่า มันจะสะท้อนบอกออกมา

ถ้ามีโอกาสทำใหม่ ให้ดีขึ้นให้ทุกคนเข้าใจตรงกัน เราจะต้องทำอย่างไร สรุปได้ดังนี้

- ยกเลิกตำแหน่ง ผอ. ให้ช่วยกันคิด
- ให้มีผู้นำ
- เปิดโอกาสได้แสดงความคิด ระดมความคิดเห็น พูดทีละคน หรือแบ่งกลุ่ม ละก็คนก็ได้ ให้เลือกความคิดที่ดีที่สุด แล้วมานำเสนอกัน คิดว่าน่าจะใช้เวลาไม่นาน
- ช่วยหาวิธีการที่ดีที่สุด
- ใช้การมอบหมายจุดๆหนึ่ง จะได้จัดจ่อ รับผิดชอบเพียงจุดเดียว ถ้าแบ่งบทบาทหน้าที่จะช่วยเตือนให้มีสติ ไม่กลัว ให้มีความไว้วางใจกัน
- การฟังที่จะทำให้มีสติ ต้องวางอัตรา วางตัวตน ลดอคติในใจ ยอมที่เจียบหูฟังคืออะไร มีเรื่องความไม่ชอบ การแสดงออก ถ้าไม่วางเราก็ไม่ฟังคนอื่น คนตำแหน่งใหญ่วางตำแหน่งลงจะช่วยเชื้อเชิญให้น้องๆฟังมากขึ้น

กิจกรรมเกมแม่น้ำพิษ โจทย์ ให้ทุกคนข้ามแม่น้ำพิษถึงฝั่งโดยปลอดภัย

* โดยส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายต้องชิดติดกันต่อเนื่อง ตั้งแต่ผู้เล่นคนแรกที่เริ่มข้ามแม่น้ำพิษจนถึงคนสุดท้ายก้าวขึ้นฝั่ง หากขาดหรือหลุดออกจากกันต้องเริ่มใหม่หมดทุกคน

*จะมีก้อนหินให้ 17 ก้อน ใช้ในการข้ามแม่น้ำพิษ หากก้อนหินวางอยู่โดยไม่สัมผัสกับร่างกายจะเข้าจะมาแย่งก้อนหินไป (ก้อนหินสามารถเคลื่อนย้ายได้)

*หากส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายสัมผัสแม่น้ำพิษร่างกายส่วนนั้นต้องพิการ

*เหนือแม่น้ำพิษจะมีเชือกที่จะปล่อยแม่น้ำพิษ โดยจะมีการเตือนก่อนปล่อยน้ำ

บทสรุป ตอนที่ทุกคนเล่นเกมแม่น้ำพิษมันเป็นภาพที่สวยงาม เพราะเป้าหมายเดียวกัน

จึงทำให้เรายอมได้ ร่วมแรงร่วมใจ เปิดใจยอมรับ และจากที่เคยผิดพลาดร่วมกันเป็นบทเรียน แสดงว่าความผิดพลาดเป็นเรื่องที่ดี แต่เราต้องมีช่วงเวลามาถอดบทเรียนด้วยจึงจะเห็นความผิดพลาด ถ้าไม่มีการสรุปบทเรียนเมื่อกลับไปทำก็จะผิดเหมือนเดิมไม่เกิดการเรียนรู้

สุดท้าย ปัจจัยที่เราสามารถทำงานร่วมกันอย่างสำเร็จได้ คือ การมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมในการตัดสินใจ การแบ่งบทบาท ส่วนร่วมทำ จะได้ใจ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมสรุปทเรียน ทำไปอย่างเดียวยังไม่ได้ย้อนกลับมาดูว่าเป็นอย่างไรบ้าง ถ้าขาดสิ่งใดไปจะทำให้กลายเป็นสิ่งที่บั่นทอนเรา เกิดคำถามเราทำไปทำไม

ผู้นำสำคัญที่สุด วางแผน คอยประคอง อุดรอยรั่ว เราต้องรู้ตนเอง ว่าเป็นผู้นำหรือผู้ตาม ด้วยระบบงานจะพังกันมากขึ้น

ในโรงเรียนเราจะต้องคุยร่วมกัน วางแผนกันก่อนและรู้ร่วมกัน มองในภาพรวมเห็นภาพรวม ก่อน เวลาคิดจะได้เป็นไปเพื่อเป้าหมายเดียวกัน มีการติดตามงาน อุดรอยรั่ว ไม่เข้าใจก็แก้ ทีมมีความสำคัญ ทุกคนคิดช่วยกัน ให้รู้สึกมีกำลังใจและอยากจะทำ

ความสำคัญคือการมีส่วนร่วมเป็นพลังในการทำงาน ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ลงมือทำร่วมกัน ร่วมรับผิดชอบ ร่วมสรุปทเรียน คือหัวใจของความสำเร็จ

กิจกรรมกงล้อ 4 ทิศ (Celtic Wheel of Being) กงล้อ 4 ทิศ เป็นทฤษฎีที่คิดค้นโดยชนเผ่าเคลต์ใน ประเทศสกอตแลนด์กว่าพันปีมาแล้ว โดยการสังเกตพฤติกรรมสัตว์ที่คล้ายคลึงกับคนและได้อธิบาย พฤติกรรมของมนุษย์ว่ามี 4 ประเภท หรือ 4 ทิศ คือ ทิศเหนือเป็นกระตือรือร้น ทิศใต้เป็นหนู ทิศตะวันออก เป็นเหยี่ยว ทิศตะวันตกเป็นหมี ลักษณะ 4 ทิศเป็นกงล้อที่สามารถหมุนเปลี่ยนทิศได้ไม่หยุดอยู่กับที่ มักมีทิศอื่นๆอยู่ในตัวเรา โดยปัจจัยที่มีผลต่อทิศหรือพฤติกรรมให้เราเปลี่ยนแปลง เช่น อายุ ประสบการณ์ ชีวิต การศึกษา เพศ สถานะภาพ หน้าที่การงาน ตำแหน่งงาน

เมื่อทุกคนได้อ่านทิศต่างๆก็ได้เลือกทิศที่ตรงกับตัวเองที่สุด ให้ทุกคนลองถอดดูวัยอายุ 25 ปี เรามีบุคลิกภาพเป็นอะไรให้อ่านชาร์ท ซึ่งจะมี 4 ทิศ อ่านทุกชาร์ททั้งจุดอ่อนจุดแข็ง คิดตัดสินใจว่าเราเหมือนทิศไหนมากที่สุด ขอให้คิดใคร่ครวญด้วยตนเองไม่ต้องชี้แนะเพื่อน

-ให้เลือกจุดแข็ง 2 ข้อที่ตรงกับเราที่สุด พร้อมนึกถึงเหตุการณ์ในชีวิตเราทำไมจึงเป็นแบบนั้น

-ให้เลือกจุดอ่อน 2 ข้อที่ตรงกับเรามากที่สุด พร้อมเหตุการณ์ในชีวิตจริงประกอบ และคิดต่อว่าจุดอ่อนนี้ส่งผลกระทบต่อการทำงานอย่างไรบ้างกับตนเองจากนั้นให้แต่ละคนเล่าทั้งจุดแข็งพร้อมเหตุการณ์ในชีวิตจริงที่ละคนจนหมดแล้วเล่าจุดอ่อนพร้อมเหตุการณ์ประกอบที่ละคนจนหมด ให้เวลา 15 นาที ในการคุยในกลุ่มย่อย ขอให้ทุกคนเรียนรู้เพื่อรู้จัก เข้าใจ และเสริมจุดแข็งซึ่งกันและกัน เป็นกระเจกเงาสะท้อนจุดอ่อนกันอย่างกัลยาณมิตร

ทิศเหนือ : กระทั่ง

จุดแข็ง	จุดอ่อน
บุคลิกดี กล้าได้กล้าเสีย ลงมือทำไม่ลังเล ชอบนำ กระตือรือร้น ทำอะไรรวดเร็ว เด็ดขาด รักความท้าทาย รักพวกพ้อง รักความยุติธรรม มุ่งมั่น รักอิสระ เปิดเผย ยืนยันสิทธิของตนและ กลุ่ม ตรงไปตรงมา ไม่ชอบให้บงการ เห็นอะไร แล้วต้องทำ แสดงออกทางกาย วาจา สายตา	ใจร้อน ขาดความรอบคอบ ชอบแข่งขัน เอาชนะ ถือนตนเป็นใหญ่ หงุดหงิดง่าย เวลา จะทำอะไรก็ทำเลยไม่ค่อยคิดถึงเหตุผลหรือ ความเหมาะสม ใช้อารมณ์อยู่เหนือเหตุผล ไม่สนใจว่าคนอื่นจะรู้สึกอย่างไร ไม่ชอบให้ วิจารณ์ ปกป้องตนเอง โจมตีคนอื่น

ทิศใต้ : หนู

จุดแข็ง	จุดอ่อน
ใช้อารมณ์ความรู้สึกเป็นหลัก ใส่ใจความรู้สึก คนอื่น เข้าใจความรู้สึกคนอื่นเร็ว ชอบช่วยเหลือ ผู้อื่น เป็นผู้ฟังที่ดี เป็นกำลังเป็นที่พึ่ง ซื่อตรง ไว้วางใจคน อ่อนโยน มองโลกในแง่ดี เปิด โอกาสให้คนอื่นมีส่วนร่วมในการทำงาน เป็นนัก ประสาน นักไกล่เกลี่ยที่ดี รักสันติให้ ความสำคัญกับคนอื่น รักษาสัมพันธภาพ	ขี้เกรงใจ ไม่กล้าแสดงออก ไม่กล้าตัดสินใจ ไม่ยืนยันสิทธิตนเอง ไม่กล้าปฏิเสธหรือ ขัดแย้ง ลังเล ชอบวิตกกังวล ลำบากใจเมื่อ อยู่ท่ามกลางความขัดแย้ง ไวใจคนง่าย ไม่ มั่นใจในตนเอง เก็บกด อ่อนไหว ถูกหลอก ได้ง่าย มักถูกเอาเปรียบได้ง่าย คิดเล็กคิด น้อย วนอยู่กับเรื่องเดิม ยอม

ทิศตะวันออก : เขียว

จุดแข็ง	จุดอ่อน
มีความคิดสร้างสรรค์ คิดเร็ว มีจินตนาการ คิด เป็นภาพ มองการณ์ไกล มีทางออกหลายทาง มี เป้าหมายในอนาคต มีไหวพริบ ชอบทดลอง ประดิษฐ์คิดค้น ชอบของแปลกๆใหม่ๆ มี โครงการใหม่ๆเสมอ คิดนอกกรอบ ยืดหยุ่นสูง ไม่ยึดติด รักการเรียนรู้ เชื่อมมั่นในการแก้ปัญหา เฉพาะหน้า คุยได้กับคนทุกระดับ ทุกอย่างทำได้	เบื่อง่าย สมาธิสั้น คิดมากแต่ไม่ค่อยทำ ขาด ความอดทนไม่รอบคอบไม่ลงลึก รายละเอียด ไม่อยู่กับปัจจุบัน ให้ ความสำคัญกับการคิดมากกว่าข้อมูล คิดไป เรื่อยแต่ไม่ลงมือทำ ชอบคิดมากกว่าทำ ช่วงแรกจะกระตือรือร้นช่วงหลังจะหมดไฟ เพื่อนๆจะตามความคิดไม่ทัน ชอบทำหลาย ด้านพร้อมๆกันแต่ก็ไม่ค่อยสำเร็จ มี ความสุขกับการขายฝัน

ทิศตะวันตก : หมี่

จุดแข็ง	จุดอ่อน
คิดเป็นระบบ คิดอะไรทำได้จริง เป็นขั้นเป็นตอน มีหลักการเป็นนักวิเคราะห์ ยึดตรรกะ ความเหมาะสม เป็นนักวางแผนใช้สมอง ไม่ใช่อารมณ์ ใฝ่รู้ เก็บข้อมูล รอบคอบ สุขุม ลงรายละเอียด ลงลึก ทำอะไรเอาจริงเอาจัง ต่อเนื่อง มีโลกส่วนตัวสูง รับผิดชอบ รักษากติกา รักษาคำพูดและการกระทำ ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง ยกเว้นและมีเหตุผลที่ดีกว่า ทำจนจบ สรุปรบทเรียนเก่ง วิเคราะห์เก่ง ทำเสร็จอย่างสมบูรณ์	ดี้อ เอาแต่เหตุผลตนเอง ยึดตนเองประสพการณ์เดิม กรอบคิดเดิม ไม่ค่อยยอมรับการเปลี่ยนแปลง ถ้าไม่ชอบใจจะปลีกตัวไปคิดหรือทำสิ่งที่ตนเองเชื่อมั่นว่าดีว่าถูก มักจัดการอารมณ์คนอื่นไม่ค่อยเป็นจึงถูกยอมรับจากคนอื่นได้ยาก ไม่ค่อยยืดหยุ่น ยึดติดหลักการสูง ตัดสินใจช้า เย็นชา เก็บตัวไม่ยุ่งเกี่ยวกับใคร มองข้ามเรื่องความรู้สึก คาดหวังสูง กลัวความผิดพลาด มักมีเพื่อนน้อย

กลัอสี่ทิศนี้ให้ทุกคนได้เรียนรู้ ไม่ได้หมายความว่าตอนนี้ทุกคนเลือกหรือเป็นทิศไหน แล้วจะตีตราตนเองว่าต้องเป็นคนทิศนั้น แต่ให้รู้ตนเอง รู้จักจุดแข็งและจุดอ่อน แล้วหาวิธีพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น ให้ชีวิตเรายืนอยู่ตรงกลางกลัอสี่ทิศที่เกิดจุดสมดุลทั้ง 4 ทิศได้ โดยให้รู้ตรงไหนจะปรับอย่างไร อย่าคิดว่าเปลี่ยนแปลงไม่ได้ ให้เชื่อมั่นว่าเราสามารถพัฒนาตนเองได้ เพื่อนก็มีความสำคัญหากรักกันจริงต้องช่วยเหลือกัน และเรียนรู้กัน เอาจุดแข็งมาเสริมเปลี่ยนจุดอ่อนเราออกไป เพราะฉะนั้นในองค์กรจะต้องมีคนที่ทุกทิศในการทำงาน

ถ้าเรารู้ศักยภาพคนในทีมเอาพลังมาประสานกัน ให้เสริมกันไม่ได้ขัดแย้งกัน รวมถึงการรู้ว่ามีจุดแข็งอย่างไรก็ส่งเสริมหล่อเลี้ยงไว้ จุดอ่อนให้ช่วยกันบอกระงับเป็นกระจกเงาให้แกกันเพื่อการทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข ที่สำคัญการทำงานด้วยกันจะต้องมีการกระทบกระทั่งก็แปรเปลี่ยนเป็นพลังให้การทำงานมีความสุข เรียนรู้การทำงานด้วยกันอย่างสมดุลในชีวิต

จุดประสงค์หลักกิจกรรมกลัอสี่ทิศจะทำให้ทุกคนสะท้อนตัวตนออกมาและเข้าใจคนอื่นมากขึ้น เกิดความเปลี่ยนแปลงหรือนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ น่าจะขึ้นอยู่กับ ทุกคนเปิดใจต้องยอมเปลี่ยนตนเองสิ่งที่ไม่ดีของตนเองปรับไปบ้างและมองส่วนดีของคนอื่น มองข้ามข้อเสียของเพื่อนบ้าง น่าจะทำให้กลับไปทุกคนช่วยกันทำให้บรรยากาศการทำงานดีขึ้น

สำหรับเรื่องการเปลี่ยนแปลงสำคัญคือ ตนเองต้องรู้ แล้วยอมรับ .... รู้อย่างเดียวแต่ไม่ยอมรับก็เปลี่ยนแปลงยาก ... ต้องรู้และยอมรับ ... แล้วค่อยๆ เติบโตค่อยๆ เปลี่ยน จะมาเรียนรู้วันนี้แล้วจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเลยยาก เพราะเรามีการสั่งสมพฤติกรรมนี้มานานแล้ว ต้องอาศัยการเปลี่ยน

แบบองค์รวมทั้งสภาพแวดล้อม อาศัยกำลังใจ การชื่นชมกัน จึงทำให้ค่อยๆเปลี่ยนได้ เพราะฉะนั้นเปลี่ยนยากแต่ไม่ได้หมายความว่าเปลี่ยนไม่ได้

กิจกรรมเกมตัวต่อมหาสนุก โจทย์

ให้แบ่งกลุ่มตามโรงเรียน จะมีตัวต่อ ให้กลุ่มต่อตัวต่อให้เหมือนตัวแบบทั้ง สี ขนาด รูปร่าง โดยใช้เวลา 45 นาที โดยที่จะมีการแบ่งหน้าที่ดังนี้

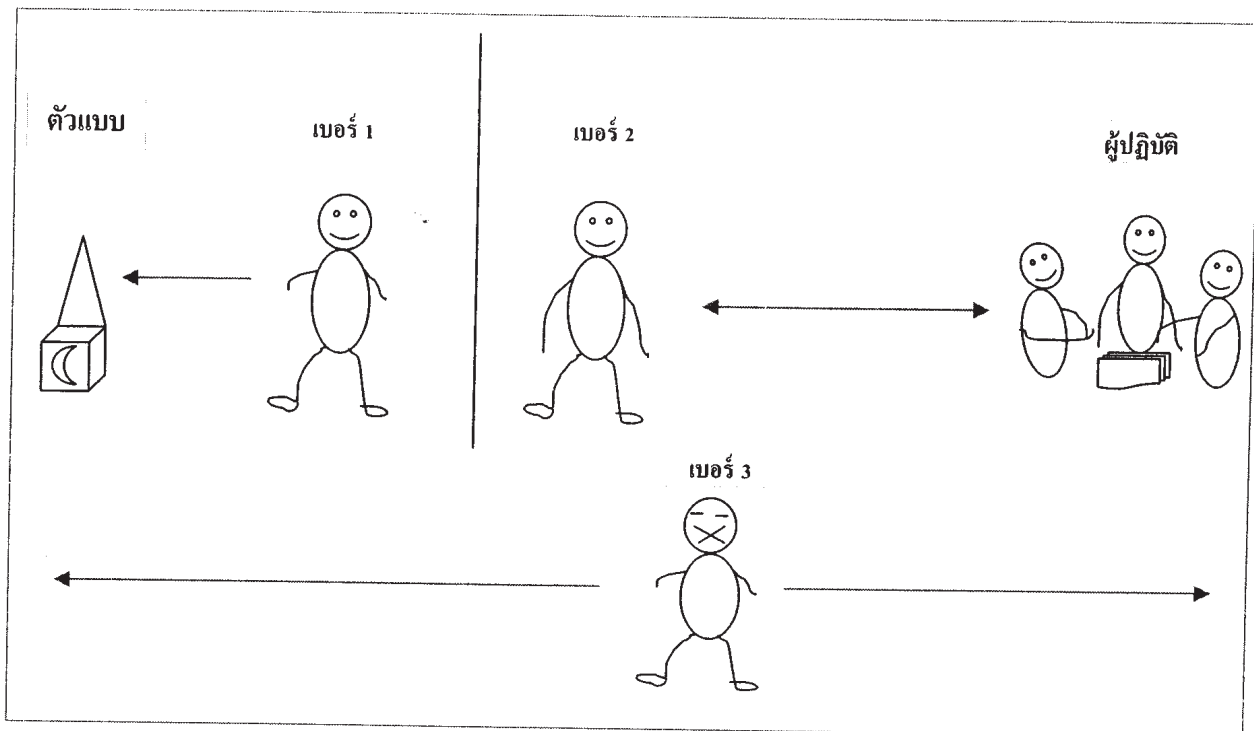
เบอร์ 1 เห็นตัวแบบ สื่อสารเบอร์ 2 ไม่สามารถพบสมาชิกกลุ่มได้

เบอร์ 2 รับสาร ไม่เห็นตัวแบบ รับข้อมูลจากเบอร์ 1 ไปบอกสมาชิก ห้ามหยิบจับตัวต่อ

เบอร์ 3 ห้ามพูด ทำได้เพียงพยักหน้า สายหน้า เดินไปได้ทุกที่

สมาชิกที่เหลือ เป็นผู้ปฏิบัติมีหน้าที่ตัวต่อแบบ

จะใช้เวลา 10 นาที ในการวางแผนเลือกคนในตำแหน่งต่างๆ

จากโครงสร้างการทำงาน ในเกม

เบอร์ 1 มองเห็น เบอร์ 2 ไปรับคำสั่ง

เบอร์ 3 มองเห็น แต่พูดไม่ได้ เบอร์ 4-5 เป็นผู้ปฏิบัติ

- * ถ้าปรับโครงสร้างการทำงานได้ยากปรับตรงไหน
- ให้คนที่สามพูดได้ จะได้ช่วยตรวจสอบ
- ให้ทุกคนมีโอกาสเห็นตัวต่อจะได้เห็นภาพร่วมกัน แต่ในการทำงานยังมีการแบ่งบทบาทหน้าที่เหมือนเดิม

- ให้คนที่ 1 มาดู การทำงานในทีมบ้าง
- ให้เวลาให้ทุกคนได้พูดคุยแลกเปลี่ยน และมาร่วมกันเช็คความถูกต้องของตัวต่อก่อนจบเกม

จากเกมตัวต่อมหาสนุกเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง

ตัวต่อ=เป้าหมายงาน ถ้าทุกคนรู้เป้าหมาย รู้ภาพรวมคืออะไร ทุกคนเห็นงานชัดเจนขององค์กรว่าเป็นอย่างไร จะทำให้ทุกคนเข้าใจทำงานไปด้วยกันชัดเจน

เบอร์ 1 = ผู้อำนวยการ (ผอ.) มีข้อเสนออยากให้ผอ.ลงมารับรู้รับทราบการทำงานบ้าง ได้เข้ามาดูปัญหาอุปสรรค อะไรบ้าง ถ้ามีโอกาสการที่ผอ.ลงมาจะได้รับรู้และแลกเปลี่ยน ชี้แนะให้ได้ และยังเป็นการสร้างขวัญกำลังใจคนปฏิบัติ

เบอร์ 2 = หัวหน้างาน การแปลความระหว่างผอ.กับหัวหน้างาน กันอาจจะมีปัญหาในการแปลความ ความลำบากใจในการถ่ายทอดต่อ เพราะหัวหน้างานเองก็ไม่ได้เห็นภาพงานชัดเจนอย่าง คนเบอร์ 2 จะเป็นเหมือนแฮมเบอร์เกอร์ เห็นข้างล่างมีปัญหา แต่พูดออกไปไม่ได้ และคนข้างล่างก็ไม่เข้าใจผอ.ที่สั่งมา ความอึดอัดลำบากใจของคนตรงกลางเยอะ ถ้าหัวหน้างานมีความเข้าใจก็จัดการได้ แต่ถ้าคนตรงกลางไม่เข้าใจก็ทำให้ผู้ปฏิบัติไม่เชื่อมั่นเบอร์ 2 จะมีความขัดแย้งเกิดขึ้นมา ในระบบงานนี้ต้องมีระบบการสื่อสารที่ถึงกัน ชัดเจน ให้ทุกคนได้รู้

เบอร์ 3 = นักตรวจสอบ กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ซึ่งเป็นคนนอกก็ได้ เป็นคนใน เป็นเจ้าหน้าที่ ผู้ร่วมงานทำหน้าที่ตรวจสอบก็ได้ มีบางกลุ่มทำหน้าหน้า เมื่อเบอร์ 2 มาก็ทำล่วงหน้าไปแล้ว ทำงานก็เปล่าประโยชน์เกิดการข้ามงาน สายพานไม่เดินตามงาน เกิดการลัคชั่นในระบบงาน ในระบบงานที่ดีถ้าเบอร์ 2 กับเบอร์ 3 ทำงานคู่กันจะสอดคล้องลงตัวงานจะไปเร็วมาก เป็นการทำงานตามระบบ ถ้าสังเกตมีบางกลุ่ม เบอร์ 2 กับเบอร์ 3 ต่างคนต่างทำ ไม่ได้ใช้หน้าที่ให้เป็นประโยชน์ยิ่งทำให้งานมั่ว ซ้ำ ไม่เป็นระบบ ถ้าองค์กรใดมีเบอร์ 3 เยอะจะเป็นตัวชี้วัด เพราะเบอร์ 3 เป็นคนที่รู้เห็นในหน่วยงานแต่ไม่พูด แต่จะเอาเรื่องไปพูดข้างนอก ซึ่งเงื่อนไขของการไปพูดข้างนอกหรือพูดนอกวง เพราะมันปลอดภัย ไร้ระเบียบ ซึ่งเราต้องกลับมาตรวจสอบเกิดแบบนี้ขึ้นมาเหตุคืออะไรที่ไม่พูดเพราะกลัวผลที่จะสะท้อนกลับมา หรือมีอำนาจบางอย่างบีบให้ไม่สามารถพูดได้ เลยเงียบๆไม่พูด

ในการทำงานเราไม่ค่อยมีพื้นที่ที่สร้างความสัมพันธ์ สร้างความเป็นเพื่อนในที่ทำงาน ทำให้ไม่กล้าที่จะพูด แต่ถ้าเรามีพื้นที่ สร้างการฟังอย่างลึกซึ้งทั้งเรื่องงาน เรื่องส่วนตัว ก็จะทำให้กล้าที่จะพูดเล่าได้ เชื่อว่าทุกคนในหน่วยงานต่างก็อยากให้งานประสบความสำเร็จ เพียงแต่มีเงื่อนไขบางอย่างที่ทำให้ติดขัดเป็นอุปสรรค อีกอย่างที่สำคัญคือการจัดสรรคนให้เหมาะกับงาน ทั้งบุคลิกภาพและศักยภาพ

สุดท้ายในการขับเคลื่อนหน่วยงาน/องค์กรให้ไปสู่เป้าหมายได้ จะประกอบด้วย

- คน ถ้าทำงานมีความสุข ได้เรียนรู้ได้พัฒนา ได้เติบโต

- **ความสัมพันธ์** สื่อสารพูดกันรู้เรื่อง มีความไว้วางใจกันในการทำงาน ทำให้มีความสุขอยากมาทำงาน แต่เพราะบุคลิกภาพที่ต่างกัน นิสัย ใจร้อน ใจเย็น สบายๆ เคร่งเครียด วิธีการทำงาน ทำให้ความสัมพันธ์ติดขัด
- **ระบบการทำงาน** การจัดสรรงาน การเห็นภาพรวม การประชุม วางแผน รับผิดชอบร่วมกัน ตามเป้าหมายที่วางไว้ใหม่ การสรุปบทเรียนร่วมกันจะพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างไร

กิจกรรมความรู้สึกจากการอบรม

สามวันที่อยู่ด้วยกัน ทำกิจกรรมด้วยกัน อาจจะมีทั้งสิ่งที่ชอบ ไม่ชอบ อึดอัด ในช่วงสุดท้ายนี้ ก็ให้ทุกคนได้ใคร่ครวญ ไตร่ตรองกับตัวเองแล้วบอกประโยคสั้นถึงความรู้สึก สิ่งที่ยากบอกเพื่อนในวงนี้

- ❖ : จะนำสิ่งประทับใจทั้งหลายกลับบ้าน
- ❖ : แก้วใส่น้ำไม่เคยเต็ม ยังรับได้เสมอ
- ❖ : รู้สึกสนุกจนเวลาผ่านไปเร็ว
- ❖ : อยากจะลดบทบาทและเพิ่มบทบาทของตนเองใหม่
- ❖ : จะนำไปปรับตนเองให้ดีขึ้น
: ตอนทำกิจกรรมตื่นเต้นตลอด
- ❖ : รู้สึกประทับใจวิทยากร
- ❖ : ได้เห็นตัวตนของตนเองและเพื่อนมากขึ้น จะนำไปปรับใช้ในการทำงาน
- ❖ : คำพูดคือยาใจหรือยาพิษ คิดสัณนิษฐานแล้วพูดจะได้ใหม่
การสื่อสารติดต่อกันประสานใจ ทุกปัญหาแก้ได้ด้วยใจเจรจา
- ❖ : ได้ปรับเปลี่ยน วิธีคิด มุมมองการทำงานใหม่
- ❖ : ได้ใจจากเพื่อนครูทุกคน
- ❖ : ได้ประสบการณ์ ความรู้ จะนำกลับไปใช้ในที่ทำงาน
- ❖ : รักสกว. และรักทุกคน จีบๆ
- ❖ : ดีใจมากๆ ที่มาร่วมการอบรมครั้งนี้ ไม่ผิดหวัง
- ❖ : จะกลับไปเขียนโครงการอบรมในสำนักงาน
- ❖ : จิตเตลิด
- ❖ : ได้รู้จักเพื่อนมากขึ้น
- ❖ : รู้สึกผ่อนคลาย ได้รู้จักตนเองได้รู้จักเพื่อนมากขึ้น
- ❖ : เข้าใจตนเองและเข้าใจจะนำสิ่งที่ได้ไปพัฒนาและปรับปรุง
- ❖ : เข้าใจตนเองและเข้าใจเพื่อนมากขึ้น

- ❖ : คิดว่าตนเองคิดถูกที่มางานครั้งนี้
- ❖ ดีใจและได้รู้จักเพื่อนใหม่ยิ่งขึ้น
- ❖ รู้เขารู้เราครบทั้งครั้งก็ชนะ งานก็สำเร็จด้วยดี
- ❖ : บิงโก พระเจ้าจอมเจ้านายอดมาก
- ❖ : มองได้ชัดเจนมากขึ้นสำหรับอนาคตข้างหน้า
- ❖ : ตรงใจที่ได้มาอบรมหวังว่าสิ่งนี้สื่อสารได้
- ❖ : เข้าใจ เข้าใจใคร เข้าอย่างไร สัญญาว่าจะกลับไปเข้าให้ได้
- ❖ : ขอขอบคุณและขอโทษ
- ❖ : จะได้กลับไปทบทวนบทบาทและวางแผนการทำงาน
- ❖ : ความตื่นตัวมีได้ตลอดและทุกกิจกรรม
- ❖ : อยากให้อบรมผู้บริหารแบบนี้ทั้งเขตการศึกษา เพราะว่าทุกโรงเรียนมีปัญหา ดีมากค่ะ
- ❖ : รักนะจะบอกให้จ๊ับๆ
- ❖ : มาอบรมให้สกว. ทุกครั้งก็ประทับใจ ขอขอบคุณทุกคนที่อยู่ร่วมกันใน 3 วันนี้ ขอขอบคุณมาก
- ❖ : รู้สึกดีและสนุกมาก โดยเฉพาะเวลาที่นำทุกคนเล่นเกมได้ยินเสียงหัวเราะมีความสุขมาก
อยากให้ทุกคนจำเสียงหัวเราะนี้ไว้
- ❖ : 3 วันที่อยู่ด้วยกันกิจกรรมต่างๆที่เริ่มตั้งแต่วันแรกจนถึงวันนี้ เปิดเจ้าปัญหา แม่น้ำพิษ กง
ล้อสี่ทิศ สายธารชีวิต ตัวต่อมหาสนุก ทุกอย่างจะมาเป็นรายงาน และขอขอบคุณคุณน้อง
และเจนจากเสมสิกขาลัยที่มาช่วยดำเนินการให้พวกเรา ขอขอบคุณอาจารย์ที่เป็นแก้วที่
น่ารักมา ขอขอบคุณคุณกานที่เข้าร่วมกิจกรรมนี้ ขอขอบคุณผอ.ทั้ง 4 ท่านที่จัดสรรเวลาและให้
ความสำคัญกับครู ให้ความสำคัญกับกระบวนการเติมพลัง และที่สำคัญที่สุดขอบคุณ
คุณครูทุกท่านที่ทำให้สามวันนี้คุ้มค่า หวังว่าประสบการณ์ต่างๆที่ได้เรียนรู้ทั้งสามวันนี้ได้
นำไปใช้จริงๆในชีวิตการทำงาน ขอขอบคุณมากๆ

"รู้เท่าทันตนเอง มีสติเห็นจุดอ่อน-จุดแข็ง พร้อมเรียนรู้ เพื่อพัฒนาและ
เปลี่ยนแปลง"

สรุปรายงานการประชุม การถอดประสบการณ์การเรียนรู้แบบวิจัย
ครั้งที่ 2/2554 โรงเรียนไทรงาม วันที่ 17 – 19 มีนาคม 2555
ณ น้ำตกกะช่อง อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทบทวน ตรวจสอบ เดินป่า
2. งานจัดการของโรงเรียน
3. รูปแบบงานวิจัยที่ไทรงามเป็น

การทำวิจัยไทรงามที่ผ่านมาทั้งรอบแรกและรอบสอง

1. ปัจจัยที่ทำให้การทำวิจัยรอบแรกสำเร็จ

- โจทย์ชัดเจนในการทำวิจัย
- มีตารางเรียนที่เอื้อต่อการวิจัย
- ครูได้เตรียมความพร้อมก่อนการทำวิจัย
- ครูได้รับกระบวนการวิจัยหล่อหลอมที่เป็นแบบแผน
- พี่เลี้ยงเข้ามาสร้างสายสัมพันธ์จนครูยอมรับได้
- ครูมีขวัญกำลังใจในการทำงาน จากพี่เลี้ยง สกว.
- โจทย์วิจัยท้าทายความสามารถเพื่อให้ทุกฝ่ายยอมรับของทุกฝ่าย
- มีการต่อต้านจากครูบางท่าน
- ครูมีความเข้าใจว่าเป็นการเพิ่มภาระงานของครู
- ครูไม่มั่นใจในความสามารถของตนเอง
- นักเรียนได้รับการปลูกฝังเชิงลบจากผู้ปกครองในการหาข้อมูล เวลาในการทำวิจัย
- พี่เลี้ยงมีวิธีที่ทำให้ครูสามารถผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ไปได้
- ครูอยากทำอยากลองของใหม่ ๆ เพื่ออยากรู้ผลที่เกิดขึ้น
- มีสละเวลาทุ่มเทเวลาในการทำงานมาก
- เด็กอยากออกไปเที่ยวไปเล่น
- ผอ.เป็นผู้ผลักดันทำให้เกิดการวิจัย

เป้าหมาย

1. ครูมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้มากขึ้น
2. ครูมีการเข้มแข็งในการทำงาน
3. ครูทุกคนสามารถนำกระบวนการทำงานมาประยุกต์ใช้กับการทำงานได้
4. ครูมีความคิดสร้างสรรค์ในการคิดร่วมกันในการจัดการเรียนการสอน

5. สร้างคนดีและมีคุณภาพของสังคม
6. ครูเกิดความตระหนักและรับผิดชอบต่อน้ำที่ของตนเอง ต้องมีการสอนเด็กอย่างไร
7. นักเรียนสามารถนำกระบวนการวิจัยมาใช้ในชีวิตของเขาได้ตลอดชีวิต
8. ยกระดับการวิจัยให้สูงขึ้น
9. พี่เลี้ยงขาดความต่อเนื่องในการติดตาม
10. ครูยังมีความเข้าใจไม่กระจ่าง

ปัจจัยที่ทำให้การทำวิจัยรอบสองสำเร็จ

- ครูมีความรักสามัคคีในการทำงาน
- มีขวัญกำลังใจจากพี่เลี้ยงมากขึ้น
- มีการรวมใจวิทยวิจัยกัน
- พี่เลี้ยงลดบทบาทในการทำงานของตัวเองลง
- การศึกษาดูงานลดลง
- พี่เลี้ยงไม่ค่อยดูแล

ปัจจุบันเราประสบความสำเร็จ

- สำเร็จในเรื่องของการสื่อสาร
- กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น
- มีการวางแผนในการทำงานมากขึ้น
- นักเรียนมีทักษะในการทำงาน เป็นระบบมากขึ้น

จุดติดขัด

- ภาระงานจากต้นสังกัดมีมากขึ้น
- ภาระความรับผิดชอบ
- สุขภาพของครู
- ภาวะสังคมที่เปลี่ยนไปโดยเฉพาะยาเสพติดและสื่อที่ไม่สร้างสรรค์
- เด็กมีพัฒนาการที่เร็วเกิน
- โจทย์การทำวิจัยซ้ำกับครั้งก่อน
- ไม่อยากทำ
- ครูไม่ได้วางแผนล่วงหน้าในการทำงานและนำเด็กออกไปข้างนอก
- ไม่ได้ดำเนินการตามแผนที่วางไว้
- ยังต้องการพี่เลี้ยงอยู่
- มีการดำเนินงานตามนโยบายของ สพฐ. ก่อน (สกว. อยู่หลัง)
- ข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน ไม่ละเอียด

- ไม่ได้ทำตามปฏิทินปฏิบัติงานที่วางไว้

ข้อเสนอแนะ

- ทำอย่างไรให้ครูพลิกแพลงโจทย์วิจัยเป็น ให้เด็กคิดโจทย์ในการทำวิจัยได้
- พี่เลี้ยงไม่สามารถอยู่กับไทรงามได้ตลอดไปฉะนั้นครูต้องพึ่งตนเองให้ได้
- การต่อยอดงานวิจัยที่ทำแล้ว
- การถ่ายทอดของครูพี่เลี้ยงและครูที่มาใหม่
- การทำเสนออาจใช้เทคโนโลยี เช่น หนังสือ power point
- การนำเสนอให้เด็กไม่เก่งนำเสนอเก่งก่อนเด็กเก่งเพื่อสร้างความมั่นใจ
- ให้เติมวัน เวลา ในการทำวิจัยว่ามันเกิดผลขึ้นในช่วงใด
- สร้างกรอบตัวชี้วัดให้ชัดเจนเพื่อให้ง่ายต่อการวัดผล

**สรุปรายงาน การประชุมทบทวน ความก้าวหน้า การดำเนินงานวิจัย
เพื่อสร้างความเข้าใจแก่ครูและ ผู้อำนวยการโรงเรียนมาใหม่
วันที่ 27 พฤศจิกายน 2555 ณ โรงเรียนไทรงาม**

วัตถุประสงค์

- เพื่อสร้างความเข้าใจและแนะนำแนวทางดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูที่ย้ายมาใหม่
- เพื่อทบทวนความก้าวหน้าของการดำเนินงานในแต่ละชั้นเรียนของครูทีมวิจัย
- เพื่อหาแนวทางดำเนินการต่อจนสิ้นสุดโครงการ

ผู้เข้าร่วมประชุม ผอ. ณกมล, ครูสุณีย์, ครูกาญจนา, ครูรัชณี, ครูชาลี, ครูระเบียบ, ครูจรงค์ (ครูย้ายมาใหม่) พี่เลี้ยง จาก สกว. 2 คน

การวิจัยท้องถิ่น คืออะไร ทำกันอย่างไร และที่ครูทุกคนทำอยู่ในขณะนี้เป็นอย่างไร ผอ. / ครูจรงค์ ที่ย้ายมาใหม่ ต้องทำอะไร อย่างไรบ้างขอให้ทุกคนช่วยเล่า ช่วยแนะนำ พี่เลี้ยง จาก สกว. :

เล่าความเป็นมาของโครงการ แนวทางการบริหารจัดการและจัดการเรียนการสอนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนโรงเรียนไทรงาม เป็นการดำเนินงานโครงการโดยมีโครงการย่อยของครู เป็นโจทย์ที่ครูและนักเรียนร่วมกันตั้งขึ้นเพื่อการเรียนรู้และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละชั้นเรียน ด้วยกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ซึ่งหมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการฝึกปฏิบัติและลงมือทำ อย่างเป็นขั้นตอน แบบ PDCA

ครูกาญจนา

เป็นเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน ในชุมชนใกล้ๆโรงเรียน ภูมิปัญญา ผู้ปกครอง ร่วมเป็นผู้ให้ความรู้ที่ถนัดและมีความสามารถ นักเรียนเรียนรู้ด้วยการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ ตามขั้นตอนของกระบวนการที่เรียกว่าวิจัยเพื่อท้องถิ่นจากการสืบค้นข้อมูลหรือคำตอบจากข้อสงสัยด้วยการจดบันทึกหรือจำมาร่วมกันสรุปเป็นองค์ความรู้และนำเสนอหรือบอกผู้อื่นได้ ครูเป็นผู้ดูแล กำกับ คอยชี้แนะในสิ่งที่ถูกต้องขณะเรียนรู้ให้คำแนะนำให้นักเรียนรู้จักคิด ตั้งคำถาม รู้จักมารยาทที่ดี ในการพูด การเขียน การทำงานเป็นกลุ่ม

ครูสุณีย์ :

การเรียนรู้จากเรื่องที่เด็กกับครูร่วมกันกำหนดเรียกว่าโครงงาน ครูศึกษาหลักสูตรกำหนด เนื้อหาเป็นหน่วยการเรียนรู้ บูรณาการสู่ไปสาระการเรียนรู้ใด เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดไหนบ้าง และกำหนด เป็นแผนการจัดการเรียนรู้

ครูรัชนิ :

ก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละครั้ง ครูนักเรียนร่วมกันวางแผน ประสานภูมิปัญญาถ้า ออกพื้นที่หาข้อมูลหรือไปหาความรู้ นักเรียนร่วมกันสร้างข้อตกลงร่วมกัน เป็นแนวปฏิบัติ ทุกคนต้องรู้ เป้าหมายของการเรียนรู้ เตรียมคำถามเพื่อตอบสิ่งที่อยากรู้ ครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็ก ดูความ เปลี่ยนแปลงและการพัฒนาของนักเรียนแต่ละคน ครูต้องคอยตักเตือน กระตุ้นการถาม การตั้งคำถาม การบันทึกข้อมูล และการกลับมาสรุปนำเสนอ สรุปปัญหาและแนวทางแก้ไข ในครั้งต่อไป ครูสามารถ ประเมินผลการเรียนรู้การทำกิจกรรมของนักเรียนได้ตลอดเวลา

ครูระเบียบ :

โรงเรียนได้กำหนดการจัดกิจกรรมเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย ในวันอังคาร ทุกสัปดาห์ นักเรียนทุกชั้น รู้และทำกิจกรรมไม่เหมือนกัน นักเรียนชอบสนุก ในตอนแรกครูจะเหนื่อยกับการต้อง วางแผนเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียน กลัวนักเรียนทำไม่ได้ จากการทำโครงการวิจัยโครงการนี้เป็น โครงการที่ สอง แล้วนักเรียนพอรู้แนวทางการเรียนรู้มากขึ้น ผู้ปกครอง ภูมิปัญญารู้แนวทาง การจัด กิจกรรมมีความคล่องตัวขึ้น

พี่เลี้ยง :

เมื่อสิ้นสุดระยะการดำเนินงานโครงการครูต้องเขียนสรุปรายงานโครงการย่อยของแต่ละชั้น ส่ง สกว. ผอ. ก็รายงานโครงการใหญ่ เหมือนกัน และสามารถดูรายละเอียดได้จาก รายงานความก้าวหน้าที่ผ่านมา

ครูระเบียบ :

สำหรับครูจรงค์ ต้องต่อยอดจากครูคนเก่าที่ย้ายไป คือนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ทำวิจัยเรื่อง เปิดประตูการเรียนรู้สู่ทุ่งนา เป็นเรื่องเดียวกันกับ ชั้น ป.4 และ ป.5

ครูจรงค์:

การวิจัยฟังดูเป็นเรื่องยากคงต้องเรียนรู้พอสมควร ไม่อาจบอกได้ว่าทำได้ถูกต้องหรือไม่ แต่ก็ต้องดูไปก่อน ค่อยๆ ศึกษาจากเพื่อนครู และพี่เลี้ยง

ครูชาติ:

เพิ่งได้เข้าร่วมโครงการครั้งแรกเหมือนกัน ผ่านมา 1 ภาคเรียน ก็ยัง งง ๆ เพราะการดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง มีงานอื่นเข้ามาแทรก ทั้งกิจกรรมกลุ่มโรงเรียน เขตพื้นที่ การประเมินโรงเรียน

ครูสุนีย์:

ภาคเรียนนี้ยังไม่ได้ดำเนินการเลย เดินต่อไปไม่ถูก ปัญหา งานยุ่งมาก ภาระอื่นเข้ามา รุม เด็กนักเรียนเปลี่ยน ขึ้นไปแล้วสิ้นปีการศึกษา ครูก็เปลี่ยนจัดชั้นสอน คิดไม่ตกอยู่ว่าจะต้องสอน เรื่องเดิมเด็กใหม่หรือเด็กใหม่ก็เปลี่ยนเรื่องใหม่ ชั้น ป.1- ป.3 ได้ปรับเปลี่ยนครูประจำชั้น เพราะครูไม่พอ

พี่เลี้ยง:

ขณะนี้โรงเรียนได้ขอขยายเวลาดำเนินงาน สิ้นสุดในวันที่ 30 ธันวาคม 2555 ลองดูว่า ครูพอใจหรือมีความพร้อมจะปิดเวทีโครงการทันหรือไม่ ครูลองประเมินตนเองประเมินผู้เรียนแล้วค่อย มาวางแผนกันอีกครั้ง หนึ่ง

ผอ. ณกมล :

จากการฟังคำบอกเล่าของครูทุกคนและพี่เลี้ยง ก็พอมองเห็นทางการดำเนินงานของ โครงการตลอดแนว รู้สึกพอเข้าใจถือว่าโชคดีได้มาเจอสิ่งใหม่ๆ มีความท้าทาย คิดว่าการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นนี้ก็คล้ายกับกระบวนการเรียนจัดการเรียนรู้ที่ครูทั่วไปทำอยู่ แต่ไม่ครบทุกขั้นตอนตามรูปแบบกระบวนการ ชื่นชมครูทุกคนที่มีความสามารถและตั้งใจทำตรงนี้ได้ดี ผอ. เต็มใจและจะตั้งใจเรียนรู้เพื่อช่วยกันเดินต่อไปให้ถึงจุดหมายปลายทางและเป้าหมาย ชุมชน ผู้ปกครอง เท่าที่เห็นก็มีความเข้มแข็งให้ความร่วมมือดีกับกิจกรรมของโรงเรียน เมื่อครูและบุคลากรใน โรงเรียนรับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ของตัวเองในการจัดการศึกษา ทุกคนมีเป้าหมายเดียวกันคือ นักเรียนพัฒนาตามศักยภาพและมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

สรุปรายงานการประชุม ถอดประสบการณ์จากการศึกษาฐาน
แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการจัดการเรียนการสอนสู่ศตวรรษที่ 21 ณ โรงเรียนลำปลายมาศ จ.
บุรีรัมย์

ของเครือข่ายโรงเรียนวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดตรัง
(สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.)ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น)

ระหว่าง วันที่ 3-7 กุมภาพันธ์ 2556

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนสู่ศตวรรษที่ 21
- เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพ รูปแบบวิธีการประเมิน และการจัดการเรียนการสอน

แบบบูรณาการ

- เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้โครงการวิจัยประเด็นการศึกษาพื้นที่อื่น ๆ
  - เพื่อได้แนวคิด วิธีการ การจัดการกระบวนการจัดการเรียนการสอนใหม่ๆ และการวิจัยมาปรับใช้
- กรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ขึ้น สามารถสรุปทักษะสำคัญอย่างย่อๆ ที่
เด็กและเยาวชนควรมีได้ว่า ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม หรือ 3R และ 4C ซึ่งมีองค์ประกอบ
ดังนี้ 3 R ได้แก่ Reading -การอ่าน, การเขียน- Writing และ คณิตศาสตร์- Arithmetic 4 C ได้แก่
Critical Thinking - การคิดวิเคราะห์, Communication- การสื่อสาร Collaboration-การร่วมมือ และ
Creativity-ความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี
และการบริหารจัดการด้านการศึกษาแบบใหม่

โรงเรียนที่ร่วมกระบวนการ 7 โรงเรียน รวม 42 คนได้แก่ โรงเรียนไทร
งาม โรงเรียนหาดทรายทอง โรงเรียนเทศบาล4 (วัดมัสนิมภูมิ) โรงเรียนบ้านตะเคียนหลบฟ้า
โรงเรียนบ้านท่าคลอง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดแจ้ง เจ้าหน้าที่ สกว.ประเด็นการศึกษาจังหวัดตรัง
โจทย์ ความคาดหวังในการไปโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา (สรุปจากคณะที่ร่วมเดินทาง)

- วิธีจัดการเรียนการสอน
  - วิธีสร้างครู การเปลี่ยนทัศนคติครู บุคลากร
  - วิธีคิด คิดอย่างไรไม่ติดกรอบ
- วิธีทำ ทำอย่างไรหลุดจากกรอบเดิม
- วิธีการบูรณาการ 8 สาระ กับกิจกรรม วิธีจัดกิจกรรมกับเด็กตั้งแต่อนุบาล-ป.6
- วิธีสอนให้เด็กคิดเป็น
- วิธีการจัดการกับความขัดแย้งภายใน และภายนอก การละความเคยชินเก่าๆ

สรุปรายงานการประชุม ถอดประสบการณ์จากการศึกษาฐาน
แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการจัดการเรียนการสอนสู่ศตวรรษที่ 21 ณ โรงเรียนลำปลายมาศ จ.
บุรีรัมย์

ของเครือข่ายโรงเรียนวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดตรัง
(สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.)ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น)
ระหว่าง วันที่ 3-7 กุมภาพันธ์ 2556

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนสู่ศตวรรษที่ 21
- เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพ รูปแบบวิธีการประเมิน และการจัดการเรียนการสอน

แบบบูรณาการ

- เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้โครงการวิจัยประเด็นการศึกษาพื้นที่อื่น ๆ
  - เพื่อได้แนวคิด วิธีการ การจัดกระบวนการจัดการเรียนการสอนใหม่ๆ และการวิจัยมาปรับใช้
- กรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ขึ้น สามารถสรุปทักษะสำคัญอย่างย่อๆ ที่
เด็กและเยาวชนควรมีได้ว่า ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม หรือ 3R และ 4C ซึ่งมีองค์ประกอบ
ดังนี้ 3 R ได้แก่ Reading -การอ่าน, การเขียน- Writing และ คณิตศาสตร์- Arithmetic 4 C ได้แก่
Critical Thinking - การคิดวิเคราะห์, Communication- การสื่อสาร Collaboration-การร่วมมือ และ
Creativity-ความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี
และการบริหารจัดการด้านการศึกษาแบบใหม่

โรงเรียนที่ร่วมกระบวนการ 7 โรงเรียน รวม 42 คนได้แก่ โรงเรียนไทร
งาม โรงเรียนหาดทรายทอง โรงเรียนเทศบาล4 (วัดมณีนิมิต) โรงเรียนบ้านตะเคียนหลบัว
โรงเรียนบ้านท่าคลอง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดแจ้ง เจ้าหน้าที่ สกว.ประเด็นการศึกษาจังหวัดตรัง
โจทย์ ความคาดหวังในการไปโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา (สรุปจากคณะที่ร่วมเดินทาง)

- วิธีจัดการเรียนการสอน
  - วิธีสร้างครู การเปลี่ยนทัศนคติครู บุคลากร
  - วิธีคิด คิดอย่างไรไม่ติดกรอบ
- วิธีทำ ทำอย่างไรหลุดจากกรอบเดิม
- วิธีการบูรณาการ 8 สาระ กับกิจกรรม วิธีจัดกิจกรรมกับเด็กตั้งแต่อนุบาล-ป.6
- วิธีสอนให้เด็กคิดเป็น
- วิธีการจัดการกับความขัดแย้งภายใน และภายนอก การละความเคยชินเก่าๆ

- การสอนแบบใหม่ ผลสัมฤทธิ์
- การประเมินเด็ก ผลสัมฤทธิ์ของเด็ก
- บทบาทครู ผอ. เด็ก ผู้ปกครอง ในการจัดการเรียนการสอนที่ล้าสมัยมาศ
- ไม่มีเวลา ไม่มีระฆัง ทำอย่างไร ไม่เรียนในหนังสือทำอะไร

ข้อสังเกต จากการพบเห็น

- เวลาครูชวนคุย เด็กจะได้ตอบ เป็นความคิด ไม่ได้ตอบโดยไม่คิด
- ครูอยู่กับเด็กตลอดเวลา บางชั้นเอามาเรียน ทำกิจกรรมร่วมกัน เท่ากับมีครูเพิ่ม
- ไม่มีครูคนไหนหยิบโทรศัพท์มาคุย แม้เวลาให้เด็กทำงาน
- บางอย่างครูก็เรียนรู้ไปพร้อมกับเด็ก
- ครูเพียงตั้งคำถาม สั้น กระชับ ตรงประเด็น ให้เด็กไปคิด ไปทำงาน หาคำตอบกันเอง
- ครูหัวเราะเสียงดังได้ อ้าปากกว้างได้
- เวลาครูพูด เด็กจะเงิบ รอฟังครู
- เด็กเล่น คุย แต่ทำงาน ได้กระดาศอุปกรณ์ ก็ทำงานกันเลย และเสร็จทันเวลา
- ครูไม่แต่งหน้ากันเลยนะ แต่งกายสบายๆ ใส่เสื้อผ้านิรภัยที่ดูเรียบง่าย ทุกคน
- เด็กมีอิสระแต่ไม่ได้ออกนอกบรรทัดฐานที่วางไว้
- เด็กไม่ได้เป็นเด็กเรียบร้อย เล่น ชน พูดจาเสียงดัง เหมือนปกติ แต่งตัวก็ไม่เรียบร้อย

บางคนผอมยาว บางคนใส่ตะ แต่เมื่อเรียนเขาตั้งใจ

- เมื่อเด็กเริ่มชนมาก ครูแค่กระตุ้นว่า “ดูแลเพื่อน ดูแลงานในกลุ่มด้วยค่ะ” “ดูซิมีอะไรที่ยังไม่ได้ทำ” “เวลาจะหมดแล้วนะ” “ยังมีอะไรที่ลืมไปหรือเปล่า” “ลองคิดถึงตอนที่เราไปเดินป่า ระหว่างทาง เราเจออะไรบ้าง เราพบปัญหาอะไรบ้าง เราเจอสิ่งดีๆ อะไรบ้าง” “ขอบคุณที่ตั้งใจ” “ขอบคุณที่ไม่ชน” “ขอบคุณที่ช่วยดูแลเพื่อนในกลุ่ม”

- เด็กต่างชั้น ครูเอามาเรียนด้วยกัน ใช้โจทย์เดียวกัน
- เสียงของเด็กจะดังกว่าเสียงของครู
- งานเสร็จ เวลาหมด ทุกอย่างเข้าสู่ความเงียบ
- ครูไม่เคี่ยวเข็ญ เอาเป็นเอาตาย หรือจับผิดเด็ก
- การนำเสนอมีหลายแบบ บางกลุ่ม บรรยาย ได้ตอบ ชวนคุย ตั้งคำถาม

- บนพื้น กำแพง ในห้อง หน้าห้อง นอกห้อง ห้องน้ำ ต้นไม้ เด็กไม่พลาดการเรียนรู้
- ครูเน้นใช้คำถาม เช่น ถามเด็กอนุบาลว่า "หนูคิดว่าของเล่นที่บ้านมีข้อดีข้อเสียอย่างไร" "นักเรียนคิดว่า รถจักรยานมีโครงสร้างคล้ายอะไร"
- สอนให้เด็กมีเป้าหมายในการเรียน ในการทำงาน และในชีวิต เด็กที่รู้ว่าตัวเองถนัดอะไร ตอบตัวเองได้ว่าจบแล้วจะไปไหน ไปให้ถึงเป้าหมายของตัวเองไม่ได้ตอบโจทย์การเข้าโรงเรียนดัง
- ปิดเทอม เด็กจะส่งโครงการว่าตัวเองอยากไปเรียนรู้อาชีพอะไร หน่วยงานไหน เพราะอะไร หรือจะเป็นโครงการจิตอาสาก็ได้ เปิดเทอมต้องกลับมานำเสนอ
- ผู้ปกครองจะเป็นกันชนให้ครู ถ้าครูทำให้ผู้ปกครองเข้าใจ
- ครูไม่มีการด่าเด็ก ไม่มีการเปรียบเทียบเด็ก
- ประเมินเด็กทั้งปี ผ่านการสังเกต พฤติกรรม ชิ้นงาน วิธีคิด วิธีนำเสนอ วิธีการทำงาน วิธีการแก้ปัญหา วิธีการให้เหตุให้ผล ความตั้งใจ
- ครูให้เรียนรู้กระบวนการ ให้เครื่องมือในการเรียนรู้ ครูต้องเข้าใจการเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ เช่น ดนตรี หรือศิลปะ จะมีผลต่อคลื่นสมอง มีผลต่อการเรียนรู้ กระตุ้น พัฒนาสมอง เพราะดนตรีมีความซับซ้อน ครูเสียงดัง เด็กอาจได้ยินแต่ไม่ได้ฟัง ที่สุดก็ไม่จำไม่เข้าใจ
- ให้เด็กตอบ พร้อมกับเหตุผล ทุกครั้ง เหตุผลที่เด็กให้อาจไม่ถูกใจครู แต่ครูต้องอย่าเอาเหตุผลของตัวเองไปตัดสิน แต่ให้ถามเด็กไปเรื่อยๆ ถึงเหตุ ผล ของการตอบการคิดแต่ละอย่าง โดยไม่ต้องตัดสินให้ว่าถูกหรือผิด แต่ให้เขารู้เขาเอง จะไม่ block คิดเด็ก
- เด็กทุกคนไม่ได้โง่ แต่เขาจะซึมซับสิ่งรอบตัว

ข้อคิด

- มนุษย์ต้องสอนด้วยความเป็นมนุษย์
- ไม่มีเด็กก็ไม่มีอาชีพครู
- ครูอยู่กับเด็กตลอดเวลา
- บางชั้นเอามาเรียนร่วมกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน
- ถ้าครูไม่โง่ จะสอนให้เด็กเป็นคนโง่ได้อย่างไร
- คนต้องสอนด้วยความเป็นคน ไม่ได้พัฒนากันที่เทคโนโลยีที่ทันสมัย

- อุปกรณ์ที่ล้าปลายมาศใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน ไม่ได้มีราคาแพง เป็นของที่อยู่รอบตัว หรือวัตถุดิบในท้องถิ่น เช่น ของเล่นที่ชาวบ้านทำ เมล็ดต้นไม้หลายๆ ชนิด ดอกไม้ ฯลฯ
- อย่าคิดหรือรู้สึกว่าเขาทำดีจังเลย เราคงทำไม่ได้หรอก เด็กเรากับเด็กเขาต่างกัน อยากให้คิดว่า เขาทำได้ เราก็ทำได้ เด็กเขาเด็กเราก็ดูเหมือนกัน แต่จะเริ่มอย่างไร ก็ต้องอยู่ที่ใจ ครูอยู่กับเด็กทุกวันเริ่มได้ทุกวัน มีโอกาสเริ่มใหม่ทุกวัน
- ถามตัวเองว่า เราเคยตั้งคำถามกับเด็กบ้างหรือไม่ เคยปล่อยให้เวลาให้เด็กคิดหาคำตอบเองบ้างหรือเปล่า เมื่อเด็กทำผิด เราถามเหตุผลเขาด้วยวิธีใด เราตัดสินเขาเร็วไปไหม
- รอบตัว รอบรั้วโรงเรียนพาเรียน พาคิด พาสอน พารู้ได้หมด ไม่จำเป็นต้องสิ่งดี ราคาแพง เทคโนโลยีที่ทันสมัย เพราะคนต้องสอนด้วยความเป็นคน ความรู้สึก ความสัมพันธ์ การสัมผัส ถึงจะอ่อนโยน
- มีการทบทวนตัวเองอยู่เสมอว่า แต่ละวัน แต่ละเดือน แต่ละปี ฉันได้พัฒนาการเรียนการสอนของตัวเองอย่างไรบ้าง
  - 1 วันก็มีค่าสำหรับการพัฒนานักเรียน
  - 1 วิธีการใหม่ๆ ก็มีค่าสำหรับความเป็นครู
  - อะไรก็ตามที่ทำให้เด็กได้ประโยชน์
  - ครูประชุมทุกวันหลังเลิกเรียน
  - ถ้าอยาก让孩子มาเข้า ครูต้องมาเข้า ถ้าอยากให้ครูมาเข้า ผอ.ต้องมาเข้า
  - ถ้าอยาก让孩子ปฏิบัติต่อเราอย่างไรเราก็ต้องปฏิบัติอย่างนั้นกับเด็ก มนุษย์ทุกคนอยากได้รับคุณค่า
- "เราไม่เชื่อว่าการเปลี่ยนจากข้างบนจะทำให้ข้างล่างเปลี่ยน แต่เราต้องเปลี่ยนของเราเอง ข้างบนคิดโดยไม่สนใจเรา เราเลยสนใจที่ครูและการสอนของครู เพราะครูต้องอยู่กับเด็กไม่ใช่อยู่กับนโยบาย"
- การศึกษาต้องปลดปล่อยคนให้เป็นอิสระจากสิ่งที่ไม่รู้และครอบงำอยู่
- การเรียนรู้เป็นกระบวนการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น สูงขึ้น ต้องสร้างให้เด็กเกิดความฉลาดภายใน SQ EQ และความฉลาดภายนอก IQ PQ

- อย่าคิดว่า “เรารู้หมดแล้ว” กับสิ่งที่เขากำลังพูด กำลังทำ แต่ให้ถามตัวเองว่า “แล้วเราทำมันหรือยัง” เราทำเต็มที่กับหน้าที่ความเป็นครูหรือยัง ผลผลิตของเราเป็นอย่างไร เราได้ให้ความเป็นคนที่สมบูรณ์แบบกับทุกคนที่เราหล่อหลอมเขาหรือยัง?

- บางคนวางฟอร์ม “คนเราต้องเล็กเป็น ใหญ่เป็นถึงจะเป็นมนุษย์ที่ผ่านการเรียนรู้”

พัง ครูวิเชียร ไชยบัง ครูใหญ่โรงเรียนลำปลายมาศ

คนนอกมาตัดสินว่าเด็กไทยคุณภาพต่ำ เพราะเราใช้เกณฑ์วัดเด็กแบบเดียวกันหมด การศึกษาในปัจจุบัน ได้จัด level ของมนุษย์ ลำปลายมาศยินดีให้ประเมิน แต่เราเน้นที่เป็นแบบของเรา เมื่อมีการประเมินคนก็แข่งกันทำ ประเมินอะไร คนก็แข่งกันทำแบบนั้นเพื่อสนองการประเมิน นี่คือการเสียหาย เป็นการสร้างกรอบคิดที่ผิดต่อสังคม ปีนี้มี 20 กว่าโรง ที่จะทำแบบนี้ เพราะโรงเรียนเราไม่มีการสอบแข่งขันวิชาการใดๆ ทั้งสิ้น century skill 21 เปลี่ยนการสอนจาก 8 สาระ เป็น PBL Problem based learning เพราะอีก 20 ปีข้างหน้า ทุกอย่างจะยุ่งยากมากขึ้น ซับซ้อนมากขึ้นๆ มนุษย์ต้องมีทักษะอย่างน้อย 3 ตัว คือ ทักษะชีวิต ทักษะการเรียนรู้ และทักษะด้าน ICT จะทำให้เด็กต่อสู้กับความยุ่งเหยิงในอนาคตได้ เพราะฉะนั้นจึงต้องให้เด็กเรียนรู้วิธีแก้ปัญหา การบ้านเป็นแค่การฝึกความรับผิดชอบของเด็ก เด็กที่ไปเรียนที่อื่นได้ตามปกติ เราไม่ยอมเปิดรับม.1 เพราะครูเจ้าน้อย แต่ผู้ปกครองไม่ยอม เด็กที่ทุกคนต้องถูกดูแล อุ่มชู ยกกระต๊اب ครูที่เหนื่อย แต่ภูมิใจที่ทำให้ตัวเองมีค่า บางคนทำงานตลอดชีวิต ไม่เคยปิติ เราใช้กระบวนการพัฒนากันและกัน สนับสนุนสนทนา เพื่อนช่วยเพื่อน รับฟังอย่างลึกซึ้ง (PLC) เพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน

การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกันจึงไม่ได้หมายถึงเฉพาะวงครูเท่านั้น แต่ต้องรวมถึงนักเรียน และผู้ปกครองด้วย สร้างองค์ความรู้ชุดใหม่ที่มาจาก “ปัญญาปฏิบัติ” องค์ความรู้ชุมชน ช่วงปีแรกโรงเรียนลำปลายมาศก็ไม่ได้ประสบความสำเร็จ เราทดลองสอนแบบ story line เด็กมากล้มเหลว เพราะบูรณาการวิชาไม่ได้ ปีที่สองจึงเริ่มนำการสอนแบบโครงงานมาใช้ ปีที่สามเริ่มเพิ่มเครื่องมือการคิดให้เด็กทุกชั่วโมง ปีที่สี่ ทดลองใช้ black words design teaching for understanding สร้างกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ reason study ออกแบบการเรียนรู้ร่วมกัน เราใช้วิธี train the trainer เพื่อให้เข้าใจ อธิบายเป็น แตกฉาน ทำได้ ซาบซึ้ง เปลี่ยนแปลงตัวเอง “เราสอนให้เด็กคิดเป็น เข้าใจ ไม่ใช่ให้จำ” เด็กทุกคนผ่านตัวชี้วัด

การออกแบบกิจกรรมที่นี้จึงแยบยล วิชาหลักครูต้องนั่งคุยกันทุกวันพฤหัสบดี วิชาลูกเสือที่นี้ไม่เรียน แต่ครูก็พาเด็กทำกิจกรรมแบบลูกเสือ เช่น เดินป่า เพื่อเรียนรู้ ฝึกความอดทน ฝึกการแก้ปัญหา ฝึกการช่วยเหลือซึ่งกัน ทุกสัปดาห์จะมีการประชุม ประเมินผลการเรียนการสอน ผู้ปกครองจะมาช่วยอะไรตอนไหน ต้องวางแผนร่วมกันตอนปิดเทอม เปิดเทอมต้องพร้อมสอนทันที

การพัฒนาครูต้องให้เห็นเป้าหมายร่วมกันก่อน ให้เห็นเป้าหมายไกลๆ ก่อน แล้วค่อยพามาใกล้ๆ เพื่อสามารถทำได้ สำหรับงบประมาณก็ support เพราะเราไม่สนว่าจะซื้ออะไร แต่สนว่าจะเอาไปใช้ทำอะไร ซึ่งในการพูดคุยกันแต่ละครั้งจะไม่เริ่มต้นด้วยปัญหา แต่จะชวนคุยถึงความสำเร็จ สิ่งดีๆ เพื่อสร้างความภาคภูมิใจ เพิ่มคุณค่าทางความรู้สึกแก่กัน ดังนั้นยังใช้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันแบบ PLC จะยิ่งทำให้เราออกจากกรอบคิดเดิม ๆ ร้องความเคยชินเก่าๆ ร้องความเชื่อที่ฝังรากลึกลง เหล่านี้เป็นอุปสรรคก้อนใหญ่ที่ทำให้เราไม่รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง ปรับตัวไม่ได้ ยึดติดกับความคิด และการกระทำเดิมๆ ไม่พัฒนา

ตั้งวงคุยเฉพาะผู้บริหารกับครูใหญ่โรงเรียนลำปลายมาศ

- ครูสนใจ ติดตาม ชม ถาม ดู สังเกต ทุกคนพอใจ ปีติ ที่ได้มาที่นี่ น่าจะเปิดใจ ยอมรับได้
- ตั้งใจเรื่องประชุม ครู ผู้ปกครอง เรื่องการพูดสิ่งดีๆ น่าจะทำได้
- ครูสนใจ กระตือรือร้น คงอยากต่อยอด มีเวลารว่าง พักเบรก จะได้มาคิดร่วมกัน วางแผน ร่วมกัน แก้ปัญหาที่โรงเรียน ดีใจที่ครูคิดได้ ให้ความสนใจ ชอบใจเรื่องการจัดการ
- ครูคงได้แนวทางในการนำไปใช้ที่โรงเรียน กระบวนการจัดการเรียนการสอน การวัดและ ประเมินผล ครูมีความสุข ส่วนใหญ่อยากรู้เรื่องนี้ว่าจัดการเรียนการสอนอย่างไรเด็กมีความสุข และ เก่ง หลายคนอาจมีทั้งคำตอบและคำถามสำหรับตัวเอง
- ได้เห็นวิธีการแบบนี้ กลับไปปรับใช้น่าจะดีขึ้น มีทิศทางชัดเจน และน่าจะลงไปสู่ตัวเด็กที่ ชัดกว่าเดิม การมองบวก มองแล้วสบายใจ เด็กก็คงเหมือนกัน ถ้าเขามีความสุข เขาก็เปลี่ยนพฤติกรรม เอง
- ครูที่นี้มองเห็นคุณค่าของเด็กทุกคน แต่ของเราครูมักทิ้งเด็กหลังห้อง
- ต้องให้กำลังใจครู ให้ทำหน้าที่ในการพัฒนาค้นหาให้ดีที่สุด

ครูใหญ่อธิบายเพิ่มว่ากระบวนการทัศนจิตศึกษาคือ สร้างบรรยากาศในโรงเรียน ใช้จิตวิทยาเชิงบวก ใช้กิจกรรมจิตศึกษา

ลด การเปรียบเทียบตีค่า ลดการแข่งขัน ลดการตัดสิน ลดคำพูด ลดการแสดงออกด้านลบ ลดความกลัวเปลี่ยนเป็นความกล้า ลดการใช้ความรุนแรงคำพูด การแสดงออก ลดการยึดเยียด ความรู้ ให้เด็ก

เพิ่ม เพิ่มคุณค่าความเป็นมนุษย์ เพิ่มภาวะทางอารมณ์ด้านบวก เพิ่มความรัก เต็มพลัง เน้นปรับพฤติกรรม ให้รู้ตัว ให้การเรียนรู้ ให้การฝึกฝนกับเด็ก

“คนทุกคนอ่อนแอ แค่ไม่หายใจก็ตายแล้ว” หัวใจสำคัญของการเรียนรู้แบบจิตศึกษาก็คือ ให้เห็นว่า ตัวเราเล็กนิดเดียว เราจึงต้องรู้จักขอบคุณสรรพสิ่งที่อยู่รอบตัว และที่สำคัญ ครูต้องรู้จัก ชง เชื่อม ใช้ ให้เป็น การสอนที่นี้ใช้หลายรูปแบบ หลายกิจกรรม สอนผ่านวรรณกรรม สอนผ่านการใช้ ชีวิต เพื่อให้เขาเอาไปใช้ให้เป็น

ความรู้มีมากขึ้นทุกวัน ตามไม่มีวันทัน สมองของเราก็เต็มไปด้วยสิ่งต่างๆ เพราะฉะนั้นจะเอาความรู้เหล่านั้นยัดใส่สมองคงไม่ได้ แต่ถ้าเรามีวิธีการหาความรู้ มีวิธีการแก้ปัญหา เราก็จะเลือกใช้มันได้ถูกที่ถูกลงเวลา แต่ละ Quarter ที่นี้จึงสลับวิชาแกน เอาหลักสูตรมาวัด การทำโครงการจึงเป็นการให้เด็กทำสิ่งที่อยากทำ อะไรที่รู้แล้วอะไรที่ยังไม่รู้ อะไรที่อยากรู้ ทำอย่างไรให้รู้ ปลดปล่อยให้ออกแบบ ปฏิทินการเรียนรู้ ลงมือหาความรู้ ลงมือทำ สรุปความรู้ นำเสนอ ครูใช้ Key Question เป็นคำถามในการกระตุ้นเด็ก ซึ่งครูก็ต้องมีการเตรียมแผนล่วงหน้า ถ้าทำโครงการดีๆ เด็กก็จะได้ครบทั้งทักษะความรู้ และคุณลักษณะ โครงการของชั้นประถม เช่น body world, สื่อข่าวทะเลมูมิ, กระจาดสุตไฮเทค, กระจกดวงดาว ฯลฯ เวลาประเมินก็จะประเมินทักษะความรู้ และคุณลักษณะ ถ้าเด็กตระหนักต่อปัญหา ต่อสิ่งที่เขาอยากรู้ เขาก็จะมีแรงจูงใจในการอยากรู้ ในการอยากเอาชนะ ถ้าไม่ตระหนัก ก็ไม่เห็นความสำคัญ ไม่อยากทำ ซังกะตาย

ต้องให้เครื่องมือเด็กในการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กมีความรู้ เป็นปัญญาที่แข็งแกร่งจากการลงมือทำ ส่วนครูก็ต้องศึกษาพรบ. ศึกษาหลักสูตร การเรียนการสอนต้องปรับทุกวัน คิดใหม่อยู่เสมอ ควบคุมตัวเอง สร้างเครื่องมือเพื่อสร้างการเรียนรู้ให้เด็ก ไม่ใช่วิธีบอก ไม่สั่งให้ทำ ใช้การมีส่วนร่วมให้มาก พยายามเข้าไปถึงใจเด็ก ใจที่เกี่ยวใจ เพราะแต่ละคนก็มีปัญหาของตัวเอง โรงเรียนน่าจะเป็นทางออกที่เด็กมีความสุข สบายใจ

คำถาม ครูไม่เรียนรู้ หรือเรียนรู้ยาก ชอบสอนแบบเดิมๆ ในฐานะเป็นผู้บริหารจะอย่างไร

ผู้บริหารมีส่วนสำคัญในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น แม้จะเพียงเล็กๆ ก็ตาม ครูอาจต้องเรียนรู้เพื่อจะเปลี่ยนตัวเอง เรียนรู้ภายในกันบ้าง ลดความรุ่งรังในองค์กร คำนึงถึงเป้าหมายเป็นหลัก ผู้บริหารคิดอย่างไรก็ต้องให้ครูรู้ คิดตาม ทำได้ด้วย เป้าหมายระยะใกล้ ไกล ต้องชัดเจน ถ้าทำเหมือนเดิมทุกวัน ก็ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง อยากเปลี่ยนแปลงก็ต้องกล้าคิด กล้าทำ ที่นี้ก็ต้องปรับเยอะเหมือนกัน เราเองก็เปลี่ยนครูบ่อย เพราะเราไม่ต้องการตายแบบเดิม การรู้จัก เข้าใจ ใส่ใจ ใช้คำถาม กระตุ้นครูก็สำคัญ ถ้าครูสุข เด็กก็สุข และบางครั้งอาจต้องใช้วิธีลักไปยื่นหน้าผา ครูบางคนไม่ยอมเปลี่ยน เคยชินสอนป.1 ก็ไม่ยอมไปสอนชั้นอื่น ยิ่งนานก็ยิ่งไม่กล้าเปลี่ยน กลัว ก็มีความรู้แน่นนั้น ไม่ได้พัฒนาตัวเอง บางคนติดห้องเดิมไม่ไปไหน ผู้บริหารต้องมองให้ออก และให้ลองดูความสามารถของครูใหม่ ประชุมกันบ่อยๆ รับฟังกันอย่างลึกซึ้ง มองหาวิธีการใหม่ๆ จากสิ่งเล็กๆ ทำได้ ค่อยไปสู่สิ่งที่ยากกว่า

สรุป สิ่งที่คณะทีมศึกษาดูงาน คิดว่าได้เรียนรู้เพิ่มขึ้นที่ลาปลายมาศ.....และนำไปปรับใช้ได้

- ได้รู้วิธีการจัดการกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ผ่านทักษะกระบวนการกลุ่ม
- ได้ทักษะในการจัดการปัญหาเข้าใจความต่างทุกสรรพสิ่ง
- รู้ซึ่งถึงความอ่อนโยนผ่านสายตาและคำพูด

- เห็นวิธีการเรียนรู้ร่วมกับผู้ปกครอง เด็ก และครู
- ได้รู้การปรับพฤติกรรมผู้เรียนเพื่อพัฒนาสมองด้วยจิตศึกษาก่อนเรียน
- ได้รู้ว่าครูทุกคนต้องมีความตั้งใจและมีปฏิสัมพันธ์ในการร่วมวางแผนและแก้ปัญหา

ในการจัดการเรียนรู้กับผู้เรียน ไม่จำกัดชั้นเรียน

- การเรียนการสอนจากผู้เรียนเป็นสำคัญ
- ครูเป็นผู้ชี้แนะและให้ความสำคัญกับเด็กทุกๆ คน
- การจัดกระบวนการเรียนการสอนของครูแบบบูรณาการ โดยเน้นนักเรียน ผู้ปกครอง มี

ส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

- หัวใจครูที่เต็ม 100 ร่วมคิดร่วมทำแล้วทุกอย่างจะไปได้ดี
- เมื่อคุยอย่าเริ่มด้วยปัญหา แต่ให้เริ่มด้วยสิ่งดีๆ ความสำเร็จ ความภาคภูมิใจ
- ต้องการเติมความรู้เรื่อง PBL
- ดุดีมีระเบียบ ง่ายๆ แต่มีสาระ แผนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นตัวฉัน
- การพูดตะคอกเสียงดัง และบังคับนักเรียนให้เรียนหนังสือ จะกลับทำให้นักเรียนไม่

อยากเรียนและเกลียดครูไปด้วย

- การสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสภาพจริงและลงมือปฏิบัติด้วยตัวเองจะทำให้นักเรียน

มีความรู้ที่ยั่งยืน

- เกิดข้อคิดว่า คนที่เก่งไม่จำเป็นต้องเรียนรู้มาก คนที่มีทักษะการใช้ชีวิต นั่นคือคนเก่ง

จะสามารถใช้ชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

- ได้คลายข้อข้องใจกับคำถามที่ว่า การเตรียมตัว การพัฒนาตัวครู โรงเรียน มีวิธีการอย่างไร
- หากครูเปิดหู เปิดตา เปิดใจ พร้อมกับทุ่มเท เสียสละบ้าง โรงเรียนของเราก็ย่อมก้าว

ไปได้ เช่นเดียวกับลำปลายมาศพัฒนา

- วิธีการเตรียมครูผู้สอน การปฏิบัติกับนักเรียน
- การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียน การวางกฎ กติกา การแก้ปัญหา
- รู้วิธีการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม
- การวัด ประเมินตามสภาพจริง การรวมข้อมูลแบบ mind mapping
- ครู นักเรียน อยู่ในโรงเรียนด้วยความสุข

- เปลี่ยนทัศนคติในการมองเด็กการเล่นคือการเรียนรู้ที่ยั่งยืน
- ทักษะไม่จำเป็นต้องได้จากการเรียนในชั้น แต่ได้จากสภาพแวดล้อมธรรมชาติ
- ธรรมชาติ การสร้างสมาธิ เพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียน
- สื่อไม่จำเป็นต้องมีราคาแพง
- มีความรู้สึกว่าการเรียนรู้อย่างมีความสุข
- ได้รู้ถึงเทคนิควิธีการสอนของโรงเรียนล้าปลายมาศ ที่ไม่ได้ใช้แบบเรียน
- ประทับใจผลงานของนักเรียน ซึ่งมีอยู่มากมาย การเรียนเป็นการให้นักเรียนได้สรุปจาก

สิ่งที่เรียน เป็นแผนผังความคิด ซึ่งเป็นใบงาน ชิ้นงาน ที่มีความชัดเจน

- ประทับใจบรรยากาศ ทางด้านกายภาพ และบริบททั่วไปที่นี้อยู่ด้วยความสงบเงียบ ดู

นักเรียนมีสมาธิสูง ไม่เกียจคร้าน มีความสุข

- ได้เห็นการควบคุมพฤติกรรมของเด็กที่ไม่ได้ใช้วิธีการเข้มงวด เหมือนโรงเรียนอื่น
- ได้รูปแบบการนำเสนอ เรื่องห่วงโซ่อาหาร โดยนักเรียนนำเสนอเป็นรูปการ์ตูน
- การสร้างสมาธิให้นักเรียนก่อนเรียน
- การใช้ความเงียบ พูดเบา เพื่อให้นักเรียนเงียบ มีสมาธิ
- ได้รู้ทักษะในการสอนโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วม
- ได้เห็นวิธีการประเมินนักเรียนตามสภาพจริง ไม่เกิดการแข่งขัน
- แนวทางการจัดการ คือการตั้งเป้าหมาย และดำเนินการให้ถึงเป้าหมายโดยใช้วิธีการที่

หลากหลาย

- วิธีการที่ให้ครูเป็นครูแนวใหม่
- การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน โดยใช้กระบวนการหลากหลายและมีการใช้

บททวน แก้ปัญหา เลือกแนวทางที่นำไปสู่การจัดการเรียนตามพ.ร.บ.การศึกษา ได้ปฏิบัติไปจริงๆ

- การจัดบรรยากาศเพื่อการเรียนของโรงเรียน ทุกอย่างนำไปสู่การเรียนรู้
- แนวทางการบูรณาการเรียนการสอนของครู
- วิธีการฝึกนักเรียนให้มีสมาธิ
- บรรยากาศการจัดการเรียนการสอนของครู
- บรรยากาศของห้องเรียน
- การเรียนการสอนโดยใช้โครงงาน
- การจัดตั้งคณะกรรมการห้อง
- การพัฒนาผู้เรียนทั้งภายในและภายนอก

- การพัฒนาผู้เรียนที่เป็นธรรมชาติ ประสานกับสิ่งแวดล้อม
- แหล่งเรียนรู้เป็นไปได้ทุกที่
- การนำเสนอผลงานของนักเรียน
- การอบอุ่นระหว่างครูกับเด็ก เช่น การกอด การไหว้ แสดงความขอบคุณ
- การใช้สื่อการเรียนการสอน
- เทคนิคการทำให้เด็กมีความสุขกับการเรียน
- วิธีการที่ครูใช้กับเด็ก ที่ทำให้เด็กเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยในตนเอง ไม่ต้องมีครูมาออก

คำสั่ง เด็กจะเรียนรู้ทุกอย่างด้วยตนเอง ครูเป็นแค่ผู้ชี้แนะแนวทางให้จดจ่อกับนักเรียน

- การดึงความสนใจจากนักเรียน โดยที่ครูพูดเสียงเบาๆ
- การเรียนการสอนเชิงปฏิบัติ
- การให้ครู เด็ก ผู้ปกครองมาทำกิจกรรมร่วมกัน
- การบริหารจัดการของบุคลากรในโรงเรียน
- ไม่มีระฆังในการปฏิบัติของเด็กแต่ละเวลา
- การมีวินัย การรับผิดชอบของเด็ก การมีสมาธิ
- การที่เด็กมีมารยาทมีความอ่อนน้อม การไหว้ การขอบคุณ การโอบกอด ซึ่งกันและกัน
- การแสดงถึงความรัก
- เด็กนักเรียนไม่มีดาวทุกคน มีความสามารถเหมือนกัน
- การสัมพันธ์โดยการกอดเป็นการสื่อสารถึงความรักของครูกับนักเรียนที่ถ่ายทอดสู่กัน
- การสอนในวิถีที่ใช้ในชีวิตประจำวัน
- การสอนไม่จำเป็นต้องพูดเสียงดัง
- การพูดสร้างสรรค์เป็นการกระตุ้นให้มีพลังทำงาน
- ให้ความรัก แสดงถึงความห่วงใยที่มีต่อเด็กเหมือนลูก การสวมกอด
- เทคนิคการสอนแบบใหม่ (สำหรับตัวเอง)
- วิธีการทำงาน และการบริหารของโรงเรียน
- กิจกรรมตอนเช้าของอนุบาลตามลำดับ อาทิ
  - การเคลื่อนไหวร่างกาย
  - การรอคอยเมื่อเพื่อนทำกิจกรรมไม่เสร็จ
  - การทำงานของจิตอาสา
  - การร้องเพลง
  - การน้อมไหว้

○ การสัมผัสที่ให้ความอบอุ่น การกอด

- การฝึกจิตวิทยาจิตศาสตร์เอง
- กระบวนการทำงานของครูโดยใช้กระบวนการ PDCA
- วิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง
- ให้นักเรียนได้รู้จักกระบวนการคิด และไม่เน้นวิชาการ แต่เน้นให้นักเรียนมีพื้นฐานของ

การเป็นคนดี มีวินัย เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

- เทคนิคและกระบวนการวิธีสอนที่เป็นสิ่งเร้าให้นักเรียนสนใจ
- ทักษะการเรียนรู้ที่ควรฝึกให้เด็ก และปลูกฝังให้เด็กทุกคน คือ "ทักษะการเรียนรู้ที่จะแก้ปัญหาเป็น"

- สร้างทัศนคติใหม่สำหรับตัวเองในฐานะครู แค่เห็นศิษย์ตัวน้อย "อยู่รอด อยู่ได้ อยู่ดี"
- การรับเด็กเข้าห้องตอนเช้า
- การปฏิบัติกิจกรรมหน้าเสาธง
- ครูและเด็กต้องรู้เวลา และตรงเวลา
- ครูไม่เน้นการบ้านให้นักเรียน
- การตรวจงานนักเรียน (ไม่แก้คำผิดให้)
- การให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วม ไม่มีผู้นำ และผู้ตาม ทุกคนเท่าเทียมกัน
- การเรียนรู้ทักษะชีวิตการมีมารยาททางสังคม
- เรียนจากปลายเหตุไปหาต้นเหตุ
- องค์ความรู้ที่สามารถให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงเชิงประจักษ์
- วิธีการสอน 3 ขั้น คือ ชง เชื่อม ใช้ และอยากเพิ่มอีกข้อคือ ชม
- กระบวนการจัดประสบการณ์ของครูประถมวัย
- PBL ของเด็กมัธยม 1
- ความสะอาดของอาคาร ความเป็นระเบียบของเด็ก คุณธรรม จริยธรรมของเด็ก
- กระบวนการประชุมครู ผู้ปกครอง ใช้ระบบสุนทรียะ พูดคุยแต่เรื่องดีๆ เรื่องที่ประสบความสำเร็จ
- วิธีการเก็บเด็กให้เงียบคือดใช้เสียง คือ ครูต้องเงียบ
- เพลง ความเกรงใจ และทำทาง มี 3 เวอร์ชั่น
- การสร้างข้อตกลงทุกครั้งก่อนทำกิจกรรมของการเรียน
- ได้กิจกรรมของอนุบาลตั้งแต่เช้า พร้อมเกมส์
- กลับไปโรงเรียนจะเปิดใจกว้างและยอมรับว่านักเรียนทุกคนมีคุณค่าเท่าเทียมกัน

- อยากทดลองพูดเบาๆ กับเด็ก ไม่พูดเสียงดัง พยายามปรับตัวเอง และเด็ก
- อาจอยากสำหรับการนำไปเปลี่ยนองค์กร แต่ไม่ยากสำหรับที่จะนำไปปรับเปลี่ยนตัวเอง

มีอะไรดีๆ หลายอย่างที่น่าไปเป็นแบบอย่างให้ตนเองได้

- จุดเด่นคือ ใช้ปัญหาเป็นฐานให้เด็กเรียนรู้ หาหรือสร้างนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหา

เหล่านั้นด้วยตนเอง PBL (Problem based learning)

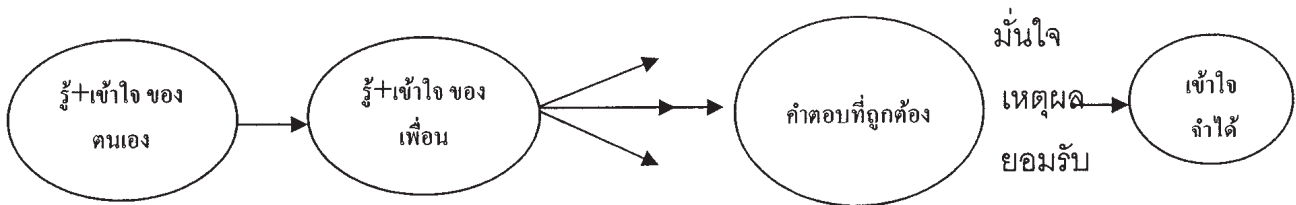
- ได้เรียนรู้ขั้นตอน ที่ครูโรงเรียนลำปลายมาศ จัดการเรียนการสอน
- เริ่มจากปัญหาที่เกิดจากสภาพจริง หรือโจทย์ที่ครูสร้างขึ้น
- การแก้ปัญหาด้วยกระบวนการเรียนรู้ เป็นรายบุคคล เป็นกลุ่ม ขั้นตอนคือ
- ขั้นชง เป็นการกระตุ้นให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการเรียนรู้ โดยครูตั้งคำถาม

ให้เด็กคิด เมื่อเด็กอยากรู้ เด็กก็จะสืบค้น ทดลอง ปฏิบัติ ลงมือกระทำเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ

(วรายคน) ประเด็นสำคัญอยู่ที่คำถามของครูจะเป็นตัวกระตุ้นให้เด็กอยากเรียน

- ขั้นเชื่อม เน้นการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างตัวเรากับเพื่อนๆ ร่วมกันตรวจสอบ

ข้อเท็จจริง ความถูกต้องของความรู้ความเข้าใจ เป็นการนำความรู้ ความเข้าใจของตนเองและของเพื่อน มาผสมผสานกัน เกิดความมั่นใจ. ความรู้ความเข้าใจก็จะก่อขึ้นในสมอง เด็กจะพบคำถามด้วยตนเอง

- ประเด็นสำคัญ ให้เด็กสรุปเอง ครูไม่รีบสรุป

- ขั้นใช้ ความเข้าใจจะเกิดในสมอง สามารถทำงานชิ้นใหม่ได้ และนำไปปรับใช้ใน

ชีวิตจริงได้

- ประเด็นสำคัญ ครูสังเกตความก้าวหน้าของเด็ก

กลุ่มก้าวหน้า → ต่อยอด กลุ่มไม่พัฒนา ส่งเสริม ช่วย

- จากการสังเกต เด็กได้การเรียนรู้จากชีวิตจริง ลงมือปฏิบัติจริง ใช้ในชีวิตจริงได้ เกิด

ทักษะกระบวนการคิด แก้ปัญหา มาใช้ในการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องบรรลุเป้าหมาย และมาตรฐานของหลักสูตร เป็นการเรียนรู้ที่เด็กค้นหาคำตอบด้วยตนเอง

- นิสัยรักการอ่านของเด็ก (การใช้ห้องสมุดของเด็กอนุบาล)
- ความรัก ความผูกพัน ความเอื้ออาทร ของครู ผู้ปกครอง นักเรียน และสิ่งแวดล้อม
- สิ่งที่จะนำไปทำได้เลยคือ การเรียนรู้แบบ PBL วินัยเชิงบวก สิ่งแวดล้อมในห้องเรียน

- แนวความคิดใหม่ๆ ที่จะทำให้ครูเข้าใจเด็กมากขึ้น การดึงความเป็นเด็กในตัวเขามาใช้ในการเรียนรู้ สิ่งไหนที่เราไม่ชอบในวัยเด็ก สิ่งนั้นคือสิ่งที่ลูกศิษย์เราไม่ชอบ อีกอย่าง พฤติกรรมของครูนั้นสำคัญ ถ้าสอนนักเรียนด้วยความรุนแรง นักเรียนก็จะซึมซับความรุนแรง และคิดว่านั่นคือสิ่งที่ดี แต่ถ้าเราวางกฎกติกาที่รับได้ทั้งสองฝ่าย ทั้งยังเป็นสิ่งที่เหมาะสมกับการเป็นแบบอย่าง เช่น การพูดไพเราะ ไม่มีพฤติกรรมเปรียบเทียบ เป็นต้น

- ....ความมั่นใจในการไม่สอนหนังสือ แต่จะสอนอะไรก็ได้ที่ใกล้ตัว สัญญาว่า “เปิดภาคเรียนใหม่ ปีการศึกษาใหม่ จะทำแผนบูรณาการ PBL ในแบบ สุมาศ (สุนีย์ + ลำปลายมาศ) ให้ดู”

.....(ครูสุนีย์ พันธุ โรงเรียนไทรงาม)

รายงานปิดเวทีเสนอผลการเรียนรู้และเวทีเสวนา
“การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับการจัดการเรียนการสอนสู่ศตวรรษที่ 21”
วันที่ 19 มีนาคม 2556 ณ โรงเรียนไทรงาม

.....

“การนำเสนอผลการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับการจัดการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21” เป็นชื่อของเวทีนำเสนอผลการเรียนรู้และเสวนาครั้งนี้ ป้ายชื่องานหลังเวทีเป็นผลงานฝีมือของนักเรียนชั้น ป.6 ทั้งชั้นมีจำนวน 9 คน ผลการเรียนรู้ของนักเรียน ประกอบด้วยการจัดนิทรรศการแสดงผลงาน ชิ้นงาน การสาธิตการแปรรูปผลิตผลจากการเรียนรู้ ทำนาข้าว เช่น ทำขนมพื้นบ้าน ทำไข่ตุ๋น น้ำปั่นจากพืช การสีข้าวด้วยครกสี ฯลฯ ร่วมกับภูมิปัญญา ผู้ปกครอง และการแสดงบทบาทสมมติจากการเรียนรู้ตามโจทย์วิจัยของนักเรียนทุกชั้นเรียนบนเวที ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงด้านความสามารถ กล้าคิด กล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ของนักเรียนที่ได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เป็นองค์ความรู้ เป็นผลลัพธ์ ที่เหลืออยู่ในตัวของนักเรียนแต่ละคนที่เปลี่ยนแปลง และได้พัฒนาตามศักยภาพ สิ่งที่สะท้อนให้เห็นและเป็นความภาคภูมิใจของครูนักวิจัยในโรงเรียนคือ ปกครองนักเรียน 99% พอใจในการเรียนรู้ของนักเรียนและให้ความร่วมมือในการจัดเวทีครั้งนี้ ตลอดจนกรรมการสถานศึกษา ผู้นำท้องถิ่น หน่วยงานต่างๆ ในชุมชนให้การสนใจและสนับสนุนและเยี่ยมชม

เวทีเสวนา เกิดขึ้นหลังจากนักเรียนจบการนำเสนอเวที เป็นวงเสวนาย่อยๆ เป็นลักษณะ การพูดคุย ร่วมแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นของโรงเรียนไทรงาม ประกอบด้วย คณะครูและผู้บริหาร ตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนกรรมการสถานศึกษาตัวแทนชุมชน ศิษย์เก่า นักวิชาการทางการศึกษา

“น้องยู้ย” ศิษย์เก่าโรงเรียนไทรงาม กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ขอเปิดเวทีเล่าความเป็นไปของผลจากการเรียนรู้ผ่านกระบวนการวิจัยที่เกิดขึ้นกับตนเอง “ในตอนนี้งานกิจกรรมการเรียนรู้มีความสุข กล้าพูด นำเสนอหน้าชั้น เป็นผู้นำในกลุ่ม มีความมั่นใจมากในการพูด เป็นที่ยอมรับของเพื่อนๆ และได้รับคำชื่นชมจากครู หนูรู้สึกว่าจะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมเมืองได้และมีความสุข ซึ่งเมื่อก่อนตอนเรียนอยู่ชั้น ป.6 หนูเป็นคนไม่กล้าพูด ขี้อาย หลังจากที่คุณครูพาเรียนนอกห้องเรียน ไปหาข้อมูลที่ยากูจากภูมิปัญญาในชุมชนใกล้โรงเรียน โดยมีครูแนะนำให้รู้จักใช้คำพูด ในการสอบถาม การจดบันทึกการร่วมคิดวางแผน กำหนดข้อตกลงในการเรียนรู้แต่ละครั้ง การสรุปรายงานผลการศึกษาค้นคว้า ซึ่งได้ฝึกทำกิจกรรมต่างร่วมกับเพื่อนๆ หนูคิดว่าสิ่งที่หนูได้จากการเรียนรู้ผ่านกระบวนการวิจัย ทำให้หนูอยู่ในสังคมเมืองได้อย่างมั่นใจและมีความสุขกับการเรียนในขณะนี้ค่ะ อยากให้น้องๆที่นี่ทุกคน ได้เรียนรู้แบบกระบวนการนี้ด้วยค่ะ”

“ครูระเบียบ” เล่าว่า มีปัญหานักเรียนเขียนเรียงความได้เนื้อหาเยอะมากเขียนไม่เป็นเรื่อง เด็กคงไม่มีข้อมูลในการเขียน คิดว่าทำอย่างไรให้เด็กได้เห็นโลกกว้างกว่าอยู่ที่โรงเรียน ครูจึงพานักเรียนไปหอจดหมายเหตุ เข้าร่วมกิจกรรมการเขียนทำให้นักเรียนเขียนเรียงความได้นี้อีกมากขึ้น “การเปิดโลกทัศน์กว้างขึ้น ทำให้มีความคิด”

ครู ทำอย่างไรให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพและมีความสุข กับการทำวิจัย

“ครูสุณีย์” เมื่อ สกว. เข้ามา ครั้งแรกไม่อ้อ เพราะเขียนโครงการไม่ได้ ครูก็พูดไม่เก่ง เด็กพูดเป็นประโยคข้อความได้สั้นๆ ครูช่วยสลับสน การทำให้เด็กเรียนรู้มีความสุข ครูจะอย่างไร ตั้งสติ เปิดหลักสูตร ตั้งโจทย์ตาม พี่เลี้ยงสกว. แนะนำ คิดกำหนดหน่วยการเรียนรู้ ตามสาระวิชา ดูตัวชี้วัดตามเนื้อหาวิชาวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เลือกเรียนจะสิ่งใกล้ตัว นักเรียนร่วมวางแผน การทำงาน ลงมือทำ มีปัญหาแล้วนำมาสรุปปรับปรุงและพัฒนา เด็กเรียนรู้มีความสุขพูดเป็นประโยคยาวๆได้ กล้าคิด กล้าแสดงออก เป็นคนมีเหตุผล เมื่อผู้เรียนพัฒนา ครูก็มีความสุข

“ครูกาญจนา” มุ่งเน้นไปตามตำรา ตอนนี้อยิบตรงไหนก็ได้ สอนได้บูรณาการได้เข้าใจมากขึ้น จัดการเรียนรู้ให้เหมาะกับเด็กได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองดีมาก นักเรียนอ่อน – ต้องเสริมเป็นรายบุคคลร่วมกับผู้ปกครอง

กระบวนการวิจัย โดย สกว. คืออะไร ให้นิยาม หรือมุมมอง

“ครูรัชณี” การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทุกคนมีส่วนร่วม ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน เป็นหลัก เรียนรู้จากการค้นหาข้อมูลหรือคำตอบที่สงสัย หาข้อมูลเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้

“ครูณรงค์” อย่าตัดเท้าเท้าเกือก เรื่องเก่า – เด็กอ่อน ทำได้มีความสำคัญเท่าเทียมกัน การพัฒนาคนโดย เน้นกระบวนการเด็กพาเรียน มีทั้งสุข และทุกข์ต้องปรับปรุงแก้ไข

“ผอ.ณกมล” พึ่งย้ายมารับตำแหน่งที่โรงเรียนไทรงามได้เรียนรู้จากการศึกษาและจากการบอกเล่าของครู เข้าใจว่ากระบวนการวิจัยที่ครูได้ทำอยู่กับ สกว. เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ตาม พรบ.การศึกษา นักเรียนได้เรียนในสิ่งที่อยากเรียน ร่วมวางแผน ร่วมกำหนดข้อตกลงในการเรียน กำหนดแหล่งเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ร่วมกัน เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติและลงมือทำ นำเสนอผลการเรียนรู้รายงานบอกผู้อื่นได้ รู้ปัญหาและหาแนวทางปรับปรุง พัฒนาได้ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมตามลักษณะกระบวนการ PDCA

“ป้ามาลี” ตัวแทนผู้ปกครองและชุมชน มีความรู้สึกดีกับการที่ครูพานักเรียนเรียนรู้เรื่องราวเหตุการณ์ ความเป็นอยู่ใน ชุมชน ผู้ปกครองได้ช่วยดูแลลูกหลาน ช่วยให้ได้เรียนรู้ ได้ทำในสิ่งดี ๆ ที่อยากทำ เช่นการทำนา ทำขนม ช่วยเหลือสังคม รู้จักพูดกับผู้ใหญ่ ถ้าไม่ได้เรียนรู้ตั้งแต่เด็กต่อไปข้างหน้าคงทำอะไรไม่เป็น ทำไม่ได้ รู้สึกภูมิใจและให้การสนับสนุนต่อไป

“ลุงปลื้ม” ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา บางครั้งเป็นคนพานักเรียนขึ้นรถไปเรียนข้างนอก ผู้ปกครองมองว่าไปเที่ยว ไม่ได้เรียนหนังสือ ได้ชี้แจงให้เข้าใจว่าเป็นเรื่องการเรียนรู้เหมือนกัน ผู้ปกครองบางคนก็เป็นภูมิปัญญาในเรื่องที่เด็กเรียนจึงได้รู้และเข้าใจมากขึ้น ในขณะนี้ ผู้ปกครองเกือบทั้งหมดให้ความร่วมมือกับโรงเรียนมากขึ้นมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนและการเรียนวิจัยของเด็ก ซึ่งเป็นสิ่งที่ดี โรงเรียนเล็กๆ เด็กน้อยๆ แต่มีความสามารถทำงานได้เหมือนวันนี้

“ บังหลน ” นักวิชาการทางการศึกษาจากสตูล

การเรียนการสอนของครูในการจัดการศึกษาของ สพฐ. ในเมื่อก่อนการทำงานต้องเป็นระบบ การจัดการเรียนปี 2542 ต้องใช้กระบวนการวิจัย แต่ครูไม่ทำ ปล่อยให้ครูทำอะไรก็ได้ไม่ได้ติดตาม ในมาตรา 37 เขียนไว้ทั้งครูและ ผอ.ต้องทำการวิจัย

ถามว่า ประเทศไทยจัดการศึกษาเอาอะไรเป็นตัวตั้ง - เอาผลสัมฤทธิ์เป็นตัวตั้ง

มาเลเซียล้าหลังกว่าเราแต่การจัดการศึกษาของเขาไม่ล้าหลัง

สตูลทำการวิจัยโดย สกว. ตั้งแต่ปี 2547 การทำวิจัยตอบอะไรบ้าง จัดอย่างไรให้มีความสุข

1. ไทรงามจัดการเรียนที่ทำให้เด็กมีความสุข คือคิดเอง ทำเอง
2. การเรียนรู้ด้วยตนเอง ปฏิบัติจริง
3. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
4. การเรียนรู้แบบองค์รวม เราจะสอนแบบชีวิต ทักษะชีวิต
5. การเรียนรู้ด้วยตนเอง

เมื่อก่อนครูบอก เด็กทำไม่เหมือนของครูจะผิด การทำอะไรไม่เหมือนเพื่อนเขาว่าผิด แต่การเรียนแบบนี้เราต้องตอบให้ได้

- กลัวเด็กทำไม่ได้ ครูทำให้ดีกว่า

- ครูรอไม่ได้ เด็กตอบไม่ได้ ครูก็ตอบเอง
- ครูลืมตัวเอง เด็กทำไม่ได้ ครูโวยวาย เด็กทำไม่ได้เพราะเขาเป็นเด็กอยู่
- เวลาสอนอย่างไรเน้นเนื้อหา เราจะเน้นกระบวนการ รู้จักตั้งคำถาม เด็กรู้จักสังเกต ทำให้เด็ก

แก้ปัญหาได้ในชีวิต จุดเน้นคือ

1. สอนให้รู้ สอนอย่างไรให้เขารู้
2. สอนให้จำ
3. สอนให้ทำ จะจำได้นาน
4. สอนให้คิดใช้
5. สอนให้สร้างสรรค์
6. สอนนำเสนอ

การเขียนเกรดครูจะเขียนอย่างไรก็ได้ ผลพวงจากข้างบน สพฐ. ตัวให้เด็กเพื่อให้ทำข้อสอบได้สิ่งที่เกิดขึ้นกับเด็กจริง ๆ คืออะไร เด็กที่เก่งสอบได้ แต่เด็กไม่เก่งเราต้องดูจากทักษะดีกว่า

“ หุดดิน อูสม่า ” นักวิชาการทางการศึกษา จากสตูล

- เด็กร้อยละร้อยของเด็กสิงคโปร์ ดู E-book สูตรคณิต นำกระบวนการศึกษาได้ดีกว่าไทย มาเลเซียก็ล้ำหน้าไทย

- การศึกษาของไทย (การจัดการศึกษาที่ไร้ความรับผิดชอบ) ไม่มีทิศทาง เป้าหมายของการศึกษาของไทย เป้าหมายไม่ได้อยู่ที่ การศึกษาเพราะเขามุ่งอย่างอื่นมากกว่า แต่โรงเรียนต้องรับผิดชอบหลักก็ต้องทำให้การเรียนเป็นไปได้ โดยไม่ได้รับการสนับสนุน

- การปฏิรูปการเรียนรู้ต้องปฏิรูปครู เพราะครูจัดการศึกษาแบบเดิม ๆ เราต้องเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เวิร์กวันนี้โรงเรียนไทรงามสู่ศตวรรษ 21 ยืนยันว่า เราเดินทางได้ถูกต้องแล้ว สิ่งที่เราทำคือ PLC การแลกเปลี่ยนแบบมืออาชีพ การมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน

- พัฒนามาจากภูมิท้องถิ่น ทำอย่างนี้เชื่อมต่อให้ได้ศตวรรษที่ 21 ไม่ใช่แค่ความรู้ ต้องมี KM จัดการความรู้และจัดการเรียนรู้โดยสรุปบทเรียน 4 ค เน้นทักษะให้เด็ก 2 อย่าง การทำวิจัยไม่จำกัดชั้น เราก็ต้องเน้นกระบวนการเรียนรู้ ครูเปลี่ยนยากมาก ชอบสอนตาม ไม่ชอบออกแบบ

การแข่งขัน (เป็นโรงเรียนวิจัย) ตัวที่ยากที่สุดคือเปลี่ยนครู การเรียนรู้ที่ดีที่สุด การแข่งขันต้องใช้ทักษะหลายทักษะรวมกัน มีข้อมูลมี เอกซิมการฝึก การแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้นักเรียนเป็นทีม เป็นคนที่ผลิตความรู้ ต้องมีความรู้ลึก มีสามัญสำนึก เลือกลงเอง ปฏิบัติเอง เด็กเป็นคนผลิตสุดท้าย

ทักษะชีวิต 4 ด้าน

1. Hand มือ ทำ ผลิตได้ กลไกต่าง ๆ มือให้ มือบริการ มือสร้างการมีส่วนร่วม
2. Head ศีรษะสมอง กลั่นกรอง
3. Arat หัวใจ หัวใจแบ่งปัน เอื้อเพื่อ จิตวิญญาณ พุทธศาสนาสำคัญมาก เขากินข้าวเขาไม่รู้ แต่ได้รู้และทำให้ประเทศอื่นมาดูที่ไทยมาก จีน ญี่ปุ่น เป็นพลังของเรื่องอาหาร
4. Communication การสื่อสาร การอ่านออกเขียนได้ เป็นภาษาไทย ต่อด้วยอังกฤษดี มาก เสริมภาษาอังกฤษให้ครูเพื่อเสริมเด็กเพิ่มเติม

ความละเอียดในการดูกระบวนการ (การเรียนรู้) การทำให้ละเอียดหลักวิชาการก็ต้อง เชิญนักวิชาการช่วยดู ต้องบูรณาการหลายอย่างมาในกระบวนการวิจัยด้วย

“ศน.เฉลิมขวัญ” ศึกษานิเทศก์ สพป. ตรัง เขต1

ส่วนที่ 1. -ได้รับอะไรเยอะมาก จากการได้มาเยี่ยมโรงเรียนหลายครั้ง

- นักเรียนได้ปฏิบัติจริงหรือเรียนรู้อะไรกัน
- สกว.มาทำอะไร การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
- การจัดการศึกษาของเราล้มเหลว ก็จริงแต่การเรียนรู้เราก็ใช้อยู่ แต่ทำอะไรให้เข้าใจ เข้าถึง

พัฒนา

- โรงเรียนได้นำมาปฏิบัติจริง แสงว่า เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาแล้ว
- การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนรู้แบบประสบการณ์ หรือภูมิปัญญาต่าง ๆ ก็ PBL ก็มา

ได้ถูกทาง ขั้นตอนที่มองเห็นก็ใช้ PDCA ก็มี

ส่วนที่ 2 การเตรียมการศึกษาในศตวรรษ 21 การอ่าน การคิด การเขียนก็ทำอยู่

- การเน้นเป็นพลเมืองของโลก เราก็ใช้กระบวนการอยู่
- โรงเรียนคุณสมรรถนะสำคัญ 5 อย่าง เด็กสามารถทำได้
- การศึกษาเทคโนโลยี ไม่ว่าเด็กจะศึกษาอย่างไร ก็เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา
- สกว. สนับสนุนแบบมีส่วนร่วม ทางกระทรวง ไม่ได้ทำอย่างโดดเดี่ยว แต่ทุกส่วนเข้ามา

มีส่วนร่วมในการพัฒนา

-ทุกส่วนร่วมมาคิดทำให้เกิดการพัฒนา ในด้าน

- การคิดวิเคราะห์
- การสื่อสาร
- การอยู่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์

“ผศ.อบ แก้วชูเสน” นักวิชาการ -ประธานคณะกรรมการเขตพื้นที่ สพป.ตรัง เขต1

- ดีใจที่ได้เสวนา ได้ความรู้ใหม่ และการจัดกิจกรรมทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม

- ยินดีที่โรงเรียนไทรงามทำให้ครูคิดนอกกรอบ
- สมัยก่อนไม่ได้บูรณาการกับชุมชนมากมาย
- โรงเรียนไทรงามและโรงเรียนอื่น ๆ ที่เข้าร่วมทำได้ดีมากกับ สกว.
- ในการจัดการเรียนของโรงเรียน นักเรียนใช้ทักษะในการเรียน
- อยากจะมาร่วมในการเกี่ยวข้าวกับโรงเรียนด้วย ตัวเองลูกชาวนา แต่มาอยู่ตรงไม่เคยทำนา
- ขึ้นชมในการแสดงใช้ภาษาถิ่น เช่น คนแก่ หรืออายุของคนแต่ละรุ่น เราต้องยึดวัฒนธรรม

เอาไว้

- ใช้ภาษาได้เก่ง ให้ได้ทั้งภาษากลาง ภาษาถิ่น และภาษาอื่น ควรเรียนรู้และนำไปใช้

ประโยชน์

- ทางผู้ปกครองก็ได้เป็นกระบอกเสียงให้โรงเรียนหลายคนเข้าใจ
- เราจะเห็นว่าโรงเรียนหลายโรงเข้ามา ร่วมกับ สกว. เป็นแรงผลักดันที่ดีเป็นตัวอย่างให้

โรงเรียนอื่น ๆ ครูบางคนบางท่านก็สอนไปตามหนังสือ

- โรงเรียนได้ปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอน เราเดินถูกทาง และให้กล้าที่จะทำต่อไป

“อาจารย์สุนทรี สังข์อยู่” ที่ปรึกษาสกว.ตรัง ปิดท้ายรายการวันนี้

- การแสดงของนักเรียน การแสดงความคิดเห็นของท่านผู้ร่วมเสวนา ทุกคนเป็นตัวเสริมได้

ว่าเดินถูกทาง ผอ. เป็นแกนสำคัญ

- จากการได้ร่วมงานกับ สกว. และเข้าใจ ได้เจอเด็กสมัยก่อนไม่พูดเลย แต่สมัยนี้เดินผ่านก็

ทักทาย

- ดีใจที่โรงเรียนไทรงามพูดว่าเราไม่ต้องยึดหนังสือ
- เป็นความร่วมมือกับชุมชน สมัยก่อนชุมชนกับโรงเรียนห่างกันมากแต่ปัจจุบัน เห็นชุมชน

เข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

- สักวันหนึ่ง สกว.ไม่ได้อยู่กับโรงเรียนตลอด บางแห่ง สกว.ไม่ได้อยู่ ก็หายไปไม่ใช่

กระบวนการ แต่ดีใจที่ได้ยิน ผอ. พูดว่าจะทำกระบวนการนี้ต่อไป

- ศึกษานิเทศก์ จะมีแนวทางไปขยายกับที่อื่นได้อีกหรือไม่เป็นไปไม่ได้หรือไม่ว่า การขับเคลื่อน

โดยหน่วยงานโดยตรงได้หรือไม่

- จะเข้าวาระการศึกษา และขับเคลื่อนให้ได้หรือไม่ สกว. ก็ไม่มีกำลังพอ สพป. จะมีวิธีใดที่

ทำให้เราไปด้วยกัน ขอฝากไว้ด้วย

สรุปรายงาน เวที “ถอดรหัสครูนักจัดกระบวนการ”

ครู ร.ร.ไททรงาม วันที่ 2-3 พฤษภาคม 2556

ณ รีสอร์ทบ้านหน้าเกาะ กิ่งอ.ศรีนครินทร์ จ.พัทลุง

วัตถุประสงค์

- เพื่อค้นหาวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับโรงเรียน
- เพื่อทบทวนสิ่งที่ได้ ปัญหา อุปสรรค ข้อติดขัดจากการจัดกระบวนการ
- เพื่อหาทางขยายผลการสร้างครูนักจัดกระบวนการรุ่นใหม่

ผู้ร่วมประชุม

คณะครูโรงเรียนไททรงาม ผอ.ณมกล รอดคีน ผอ.ปริญญา สุพรรณรัตน์ พี่เลี้ยงสกว. รวม 12

คน

สรุปกิจกรรม “ถอดรหัสครูนักจัดกระบวนการ”

ความสำคัญของการถอดบทเรียน... “ถอดรหัสการทำงาน” โดย เจียบพี่เลี้ยง สกว.

คำว่าถอดบทเรียน คนส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยชอบ บทเรียน มักเข้าใจกันว่ามันคือความผิดพลาด ล้มเหลว เรามักจำสิ่งที่ติไม่ได้ อยู่ได้นาน ก็เลยหาคำใหม่มาเป็น ถอดรหัส... ในความลึกซึ้งนั้นมันมีอะไร มีสิ่งไหนอยู่บ้าง ดึงออกมาจากทุกคน ทุกคนต้องมีรหัส ลึกลงไปก็มีรหัสดีเอ็นเอ เป็นของเฉพาะแต่ละคน แต่รหัสที่ว่าอาจเป็นความรู้ ประสบการณ์ อารมณ์ ความรู้สึก ความสำเร็จ ตื่นเต้น อยากระบาย คนอื่นสัมผัสไม่ได้ แต่มันพร้อมที่จะถ่ายทอดออกมา แลกเปลี่ยน อยากให้ทุกคนให้ความสำคัญซึ่งกัน ระวังกัน การถอดรหัสนี้เป็นการถอดให้เห็นว่า 4-5 ปีที่ผ่านมา เราทำอะไรกันไปบ้าง มีรหัสความสำเร็จอะไร มีรหัสของอุปสรรคอย่างไร มีรหัสที่จะนำไปสู่สิ่งดีๆ เพื่อการขยายขยายหรือหาทางเลือกต่อไปอย่างไร รหัสนี้ ต้องช่วยกันทั้งทีม โดยมีเชษฐ มีพีนิธ และเจียบ ช่วยกันดึงออกมา

โจทย์ ย้อนทบทวนอดีต จนถึงปัจจุบัน ใครคิดอย่างไรทำอย่างไร ช่วงไหน เวลาไหน มีผลอย่างไร มีอะไรเกิดขึ้นแต่ละช่วง ตั้งแต่เริ่มกระบวนการวิจัย

ผอ.ปริญญา

ก่อนมีสกว. ครูโรงเรียนไททรงามเหมือนแอ่งน้ำขนาดใหญ่มีน้ำอุดมสมบูรณ์ เปรียบคือครูตั้งใจสั่งสอนศิษย์ ตั้งใจทำงานแต่เป็นแอ่งน้ำที่ไม่ค่อยไหล ครูใช้วิธีการแบบเดิมที่เคยเรียนมา แต่จริงๆ แล้วการเรียนรู้ที่วิทยาลัยครูเรามีการเรียนการสอนหลายรูปแบบ การอบรมก็มีวิธีการสอนมากมายหลายอย่าง เพียงแต่ครูยังบอกให้เด็กจด เด็กต้องเรียนรู้ตามครูอยู่ ครูเราก็เผลอเช่นนั้น พอรับกระบวนการ ก็ช่วยกันผลักดันให้แอ่งน้ำนี้เกิดการเคลื่อนไหว ก็ต้องปรับการเรียนการสอน จากสอนเวียนมาเป็นสอนประจำชั้น หายใจในปี ครูจะสอนอะไรก็ได้ไม่ต้องยึดตารางเรียนตารางสอนตายตัว ที่นี้ถ้าเราใช้

กระบวนการเรียนการสอนก็คือ ถ้าวันนี้ ชั่วโมงนี้มันยังไม่ได้ ก็สอนต่อจนเด็กบรรลุน้ำหนัาที่เด็กต้องเรียน นี่คือการเลื่อนไหล สอง ก็คือ การจัดการเรียนแบบนี้เราต้องทำ อย่างไรให้ครูเกิดการขับเคลื่อนให้ตัวเอง รู้ตัวเองเป็นแอ่งน้ำ ขนาดใหญ่ มีน้ำเยอะเยอะ แต่ทำอะไรไม่ให้น้ำเน่า ให้หาทางออกก็ใช้วิธีการหลาย วิธีการ ขอความเห็นใจ ชี้นะ หลอก ชูเชิญ เพื่อให้ครูเกิดการเลื่อนไหล

ปีที่ 1 อาจเพราะเป็นสิ่งแปลกใหม่ เมื่อครูเปิดใจรับก็ทุ่มเท พยายาม หรืออาจเป็นโบนัสน่า ถ้าทำโครงการจะพาขึ้นเครื่องรู้สึกว่าคุณตั้งใจทำดี แต่พอมาโครงการที่สอง ยังไกลอยู่ แต่ไม่ไหลแรงเท่าครั้งแรก อาจเป็นเพราะเหนื่อย เบื่อ หรืออะไรก็ไม่ว่า แต่ก็มีผลสำหรับผลก็คือ การประเมินสมศ. ปรากฏว่า เขาจับชั้นป.6 เป็นตัวเดียวที่รับรองการจัดการศึกษาของโรงเรียน ไม่ผ่าน ซึ่งจริงๆ แล้ว ทำความว่า เรา จัด การเรียนการสอนสำหรับเด็กทุกคน ไม่ใช่เด็กชั้นนี้ชั้นเดียว ตรงนี้เป็นปัญหา ก็เลยมาทบทวน กระบวน การว่า เราใช้กระบวนการนี้ เป็นการสร้างเด็กทุกคน แต่เป้าหมายของสังคม ที่มองโครงการอยู่ ทำให้เขาบอกว่า นี่เพราะโรงเรียนโครงการนี้ใช้การเรียนการสอนแบบนี้ เลยเป็นอย่างนี้ แต่ไม่ข้อ **อย่างไรให้กระบวนการนี้เหมาะสมมากขึ้น คือให้เด็กได้ทุกคน สังคมยอมรับ**

วันปิดเวทีที่ผ่านมา ก็เห็นชิ้นงานของเด็กก็ดีขึ้น มีรูปแบบที่เปลี่ยนจากเดิม ภูมิใจ แต่ดูใน ชิ้นงานแล้ว รู้สึกว่า ครั้งก่อนประณีตสวยงามกว่า ครั้งนี้ขาดไปบ้าง การแสดงกิจกรรมบนเวทีของ นักเรียน ถ้าในสายตาคนไม่เคยผ่านไม่เคยเห็นกระบวนการเริ่มต้นของโครงการอาจภูมิใจ ประทับใจแต่ สำหรับคนที่เคยเห็นยอดเขามาแล้ว ไม่ได้เห็นยอดเขาที่สูงกว่าเดิมก็รู้สึกว่าเราต้องทบทวนอะไร บางอย่าง อะไรที่เราไม่สามารถพัฒนาให้สูงกว่าเดิมอย่างเห็นได้ชัด แค่อะไหล่ของเดิม

เราเป็นครูต้องหาวิธีการ วิธีคิดใหม่ๆ ให้สมกับโครงการที่ว่า โครงการเสริมศักยภาพการ เรียนรู้ แล้วเราจะสามารถนำไปเผยแพร่ ขยายผลสิ่งดีๆ นี้ให้กับที่อื่น สถานการณ์ไหนที่เราต้องตัดสินใจ มาคุมคลอง คุมแอ่งที่น้ำไม่ไหล ขณะที่ที่อื่นเขาไม่ทำ เพราะว่าตอนนั้นมีข่าวว่า สมศ.ประเมินข้อ 5 ไม่ ผ่าน ไม่น่าพอใจ ก็เลยมาทบทวนกระบวนการว่า เพราะที่ครูสอนเหมือนกันทั่วประเทศ ไม่ได้สอนให้เด็ก คิดทำเป็น ถ้าเรายังอยู่ในรูปแบบเก่า การศึกษาไทยก็จะเป็นแบบนี้ เราลองใหม่ เอาสิ่งที่เราคิด อาจเป็น ต้นไม้ต้นหนึ่งเท่านั้นเอง ลองเอามาปลูกในใจครูก่อน ครูก็เอาไปใช้กับเด็ก เด็กก็เอาไปใช้กับพี่ กับเพื่อน ต้นแรกเราปลูก ต่อไปเรื่อยๆ แม้ได้น้อยแต่ต้นไม้ก็จะขยายต่อไปเรื่อยๆ ใช้เวลาน้อย แต่ที่สุดมันก็จะ ขยายเป็นสวน เป็นป่า เมื่อไหร่ประเทศเราจะสู้คนอื่นได้ นี่คือนจุดที่อยากจะปลูกในใจคน ต้นกล้าแห่งการ คิดก็เจริญงอกงามในใจครู เด็ก บางคนแล้ว ต่อไปจะเป็นป่า เป็นเขา ก็แล้วแต่โอกาส โธเนต สมศ. ไม่ใช่ความจริงของชีวิต

เห็นเป้าหมายหลักสูตรว่าต้องสอนให้เด็กคิดเป็นทำเป็น แต่เราหลงทางว่า เอาคะแนนสูงแล้ว คุณเก่ง ประสบความสำเร็จในชีวิต เพราะฉะนั้นถ้าเราไปหลงตรงนี้ ประเทศนี้ก็หมดความหวัง

ถาม : พอผอ.บอกว่า ต้องเปลี่ยน เราจะอยู่แบบเดิมไม่ได้ เราต้องเปิดประตูน้ำ ที่อยู่ในใจให้พรังพรุกมากขึ้น อยากถามครูที่อยู่ในปี 52 ว่าพอผอ.รับแนวคิดมาทำความเข้าใจกับเราครั้งแรก ให้มองตัวเองว่าความรู้สึกแรกเป็นอย่างไร

ครูป้านิ (ครูสุณีย์)

ยินดีด้วยกับผอ. อาจเป็นคนที่สองต่อจากครูป้าเบียบ ที่เห็นด้วย ไม่คัดค้าน ไม่ต่อต้านโดยอาจมีภูมิหลังเล็กๆ เกี่ยวกับตัวเอง ว่าเป็นคนไม่กล้าทำอะไร ไม่กล้าคิด ไม่กล้าทำที่นอกเหนือจากอยู่เดิม ๆ ตัวเองไม่กล้า หันมามองเด็ก เด็กก็เหมือนเรา ไม่กล้าพูด อาย อึ้ง เกิดมาทำตรงนี้ให้เด็กกล้าคิด กล้าพูด ก็น่าจะทำให้หลุดออกจากตรงนั้นได้ แต่ถ้าในส่วนทำได้มีตรงนั้นทำไมเป็น คิดไม่ออก มาแบบไหนไปยังไม่ เขียนโครงการก็รู้สึกว่ายากมาก ฟินิดกับเจียบ เข้าไปนานมาก กว่าพวกเราจะเริ่มมองเห็น รู้สึกว่ายากในการเริ่มเขียนโครงการ จะหาเรื่องอะไร ทำทางไหน ทำยังไง มองไม่เห็นทาง อาจเป็นเพราะเป็นคนไม่คิดเก่ง ไม่เคยคิดว่า แต่ละวันจะเอาอะไรมาสอน แต่ละวัน เราไม่เคยออกแบบ ต้องยอมรับว่าเราสอนหนังสือจริงๆ ไม่ได้คิดเพิ่มไปกว่านั้นเลย นี่คือเรื่องจริง เป็นครูมายี่สิบปีกว่า ก็ยังเปิดหนังสือสอนวันนี้สอนถึงตรงนี้ พรุ่งนี้ก็สอนต่อ จะไม่มีอะไรที่แปลกใหม่ที่เป็นคนคิดเอง

ครูโจ (ครูกาญจนา)

ไม่ชอบ จริงๆแล้วไม่ชอบทำ แต่ไม่กล้าแสดงออก โดยเฉพาะการพูดในที่ประชุม ไม่เคยพูด ไม่กล้า ถ้าพูดเหมือนจะไปโทษพ่อแม่ เพราะเป็นพี่คนโต พ่อเป็นช่างรับเหมา มีลูกน้องเยอะ ใช้อำนาจ ต่ำลูกน้องได้ พ่อก็เป็นใหญ่ในบ้าน ทำให้เราขาดความมั่นใจในตัวเอง พอได้โครงการนี้มา ใจกังวล กับครูตัวง ทำไม่ได้แน่ พูดก็ไม่ชอบ สกว.พาไปสัมมนาที่วารีปาร์ค ก็คิดว่า จะเอาความรู้จากตรงนี้ไปทำวิจัยก็เป็นการประชุมที่ไม่มีการจดบรรทุก ไปเล่นเกมส์ ผ่านประสบการณ์ ถอดรหัสแบบนี้ ก็คิดว่า คงไม่ยากอย่างที่กังวล ก็ทำไปก็เริ่มศึกษา ปรัชษา กัน ถามผอ. ถามสกว. ถามเพื่อนครู อดสูหาไปดูที่อื่นไกลถึงเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน แต่ตัวอย่างก็คนละแนวกับเรา เราไม่รู้จะเอามาใช้ได้ไหม วิจัยของชาวบ้าน คนละเรื่องกับของเรา ทำไปก็เปิดใจขึ้น กับพี่เลี้ยงไม่ได้เกลียดเป็นการส่วนตัว แต่เพราะไม่ได้ทำ ไม่เสร็จ ก็เริ่มเปิดใจ ตอนหลังก็เริ่มหวั่นอง ทำไป ก็รู้สึกว่าเปลี่ยนตัวเองด้วย (ตอนไหน) สำหรับตัวเอง ไม่กล้าพูดจริงๆ ในที่ประชุมครูไม่เคยพูดอะไร ไม่ว่าจะชอบหรือไม่ชอบ พูดต่อหน้าคนยิ่งไปกันใหญ่ จับไม้ค้อน ลั่น ปากลั่น ไม่ชอบมาก แต่ตอนนี้ไม่เป็นอย่างนั้นแล้ว เด็กก็เริ่มเปลี่ยน

ครูป้าเบียบ(ครูระเบียบ)

เริ่มตั้งแต่ปี 48 ประจำชั้นป.6 สอนไทยเด็กเขียนเรียงความไม่ได้ ก็พยายามหาสาเหตุก็รู้ว่าเด็กไม่มีข้อมูลเขียน เพราะตอนนั้นยังไม่มีโทรทัศน์ ก็เอาเด็กออกไปข้างนอกขึ้นรถกระบะเก่าๆ ไปเจอ สกว.ที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติฯ เขาเอาเด็กมาทำกิจกรรม ปรากฏว่า เด็กเขียนเรียงความได้เป็นหน้า ปีถัดมาเด็กกล้าในการพูด เด็กดีขึ้นเรื่อยๆ ปี 50 ผอ.เริ่มมองเห็นความเปลี่ยนแปลงของเด็ก

จริงๆ สอนตามหนังสือง่ายมาก แต่พอเราเข้ามาตรงนี้ เรารู้เลยว่า อ้อ.. การที่เด็กนั่งนิ่ง เรียบร้อย น่าจะไม่ใช่ว่าเสียแล้ว เริ่มเปลี่ยนที่ตัวเองก่อนว่า การให้เด็กนั่งเรียบร้อยไม่ใช่ ต้องให้เด็ก คิด ทำ นู่น นั่น นี่ ถึงจะดี เด็กเป็นระเบียบ ทำตามคำสั่งครูทุกอย่าง แต่เหมือนกับว่า เวลาเด็กไม่ทำการบ้าน เราตี เด็กก็ยังทำไม่ได้ เวลาเด็กโดนลงโทษเห็นสายตาที่มองเหมือนอาฆาต เหมือนกับว่า ครูทำผิด ต่างกับตอนที่พาเด็กทำกิจกรรม ไปทำ เด็กมีความสุขและกล้าออกไปพูด เด็กกรูกร่ำให้พาไปทุกวันเสาร์

ตอนนั้นกลัวมากเวลาพาเด็กออกนอก ไม่มีประกันชีวิต ทุกครั้งก็จะให้เด็กจุดธูปไหว้ตา หลวงย่อย สิ่งศักดิ์สิทธิ์ของโรงเรียน เพื่อให้เด็กปลอดภัย ก็ปลอดภัยทุกครั้งและเด็กมีความสุข ก็มองว่าที่เราทำอยู่ไม่ใช่แล้วจริงๆ เด็กต้องการความสุข พอผอ.ตัดสินใจเอาโครงการสกว. เข้ามาในโรงเรียนดีใจมาก ครูใจทุกข์ที่สุดมาบอก “ไม่รู้อะไร เพราะเธอแท้ๆ เธอนั่นแหละเอามา” ตอนนั้นก็ทุกข์เพราะแคร่เพื่อน รู้สึกผิดที่นำเรื่องยุ่งมาให้ แต่ดีที่ว่าเพื่อน รักนิด กับเจ๊ียบ

ตอนนี้เด็กพัฒนาขึ้น เราส่งเด็กเข้าประกวด เพราะอยากเปิดให้เด็กได้ออกข้างนอก เพราะบางทีสิ่งที่ซ่อนในตัวเด็กเรายังไม่รู้ ปรากฏว่า เมื่อไหร่ก็ตามประกวดเรียงความคัดไทย เราแพ้ แต่ทักษะการพูดเราชนะทุกครั้ง เพราะฉะนั้นตั้งแต่ปีนั้นจนถึง ปี55 เราได้เหรียญทองอยู่เสมอ เกี่ยวกับทักษะการพูดหมดเลย นักข่าวรุ่นเยาว์ เพลงคุณธรรม โครงการคุณธรรม โครงการอาชีพ เด็กได้พัฒนาศักยภาพของเขาในทุกด้าน รอบด้าน

ครูดวง (ครูรัชนี)

ตอนแรกก็เหมือนพีโจ การทำวิจัยเป็นเรื่องยาก คนที่ทำได้คือคนที่เก่ง และจะทำทศ. 2-3 เพื่อเลื่อนระดับเงินเดือน เป็นเรื่องยากสำหรับตัวเอง ตอนนั้นเป็นแค่ลูกจ้าง พนักงานใหม่ๆ คิดว่าความรู้ยังไม่ถึง ไม่มีความรู้ด้านนี้ ก็คงอีกนาน ก็กังวลมาก แอบคุยกับพี่เจ๊บอย ๆ ว่าโครงการวิจัยเป็นอย่างไร ไม่รู้ว่าทำอะไร พี่เลี้ยงก็ไม่บอก พี่วารีปาร์คก็คิดว่า คงอบรมเหมือนเซตอบรม ก็เตรียมจดอย่างเดียว แต่พีโจไม่มีการพูดความรู้เรื่องโครงการ แต่ให้พูด ให้เล่น ให้จินตนาการ ก็สงสัยว่าเมื่อไหร่เขาจะบอกสักทีว่าทำโครงการอย่างไร ก็กังวลว่า กลับไปโรงเรียนจะทำได้หรือไม่ เขียนอะไรก็เขียนไม่เป็น

เรียนรู้อะไรเรื่อย ๆ เขียนไป ผิดถูกช่างมัน พี่เลี้ยงก็บอกได้แล้ว ๆ เขาจะพาไปเชียงใหม่ ก็บอกว่า ทำไม่ไปกัน 3 คน ผอ. ป้าเจ๊ียบ ป้านี้ พาเราไปก็สิ้นเปลืองเปล่าๆ ไม่อยากไป กลัวเป็นตัวถ่วง ไปก็ทำอะไรได้อะไรแค่นั้น กลับมาก็ไม่รู้จะทำได้อะไรเปล่า อย่างอื่นทำได้ทุกอย่าง เขาให้ทำอะไรก็ทำได้หมด แต่ทำวิจัยกลัว คิดว่าทำไม่ได้ ไม่เก่งพอ กังวลมาก ทุกข์มาก

ครูตึก (ครูพุดธิชาภา)

อยู่ในโครงการนี้มาตลอด เพราะอยู่ที่นี้มาตั้งแต่ปี 47 แต่ตอนนั้นต่อต้านสิ่งที่ครูเจ๊ียบทำ ไม่ชอบ ผอ.ก็บอกว่าต้องทำ แต่ตัวเองอยู่กับเด็ก 3 ช่วงอายุ บอกผอ.ว่ายาก ไม่รู้จะเริ่มอย่างไร ขออยู่ช่วย แต่ไม่ทำ เพราะรู้ตัวเองว่าทำไม่ได้ บอกผอ.ว่า “เห็นคุณุ้ยตะ เด็กตั้ง 42 คน” ผอ.ก็บอกว่า ไม่ปรี๊ด ผอ.บอกว่า จะพาไปนั่งเครื่องบินไปเชียงใหม่ ช่วยทำอะไรก็ได้ เพื่อให้อยู่ในโครงการนี้ด้วย ก็เก็บเอกสาร การเงิน

บันทึก ก็ได้เห็นทุกคนทำ ตอนนี้อย่างไรก็ได้เริ่มอะไรจริง เพราะโครงการครูดั่งกิ้งกิ้งผัดเขียวเดียวก็โต พี่ตึกทำ
ตะ ปีนหน้าตึกอาจจะเริ่ม แต่ตอนนี้อย่างไรก็ได้เริ่มอะไรจริง เพราะโครงการครูดั่งกิ้งกิ้งผัดเขียวเดียวก็โต พี่ตึกทำ
ไม่รู้ ไม่มีประสบการณ์อะไรเกี่ยวกับเด็ก แต่ที่ต้องสอน เพราะไม่มีคนสอนอนุบาล ครูไม่มีใครสอน
รู้สึกไม่ดีกับครูระเบียบ “ปล้ำตัวนิ จะเอาเข้ามาทำไม” รู้สึกว่า งานวิจัยนี้ไม่มีดีอะไรเลย มันน่าจะเป็นสี
ม่วงหรือสีน้ำเงิน

ครูชาลี

มาตอนนั้นโครงการมีอยู่แล้ว ผอ. ครูระเบียบ เขาไปประชุมกันที่กศ.นาโยง ก็เข้าประชุม
ด้วย ก็คิดว่า งานนี้ยาก เพราะงานวิจัยที่ผ่านมา 5 บทก็คิดว่าทำไม่ได้ มีประชุมกันเรื่อย ก็ได้เข้าใจว่า
การทำงานตรงนี้ต้องมีการวางแผน มีการทำงานกระบวนการ ติดตาม สรุป แต่ที่โรงเรียนเก่า เขาสอน
เด็กตามหนังสือ สอนตามหลักสูตรไม่ได้ใช้กระบวนการ มาที่นี้รู้สึกเด็กละเอียดมากขึ้น โรงเรียนเก่า ดู
เด็กผ่านๆ ที่นี้เก็บเด็กละเอียดมาก ตอนแรกคิดไม่ได้ ก็ปรึกษาพี่ๆ ดูรายงาน ก็คิดว่า ทำได้มากขึ้น
ความรู้สึกแรก คิดว่าเป็นวิจัยแผนเดียว แต่เอาเข้าจริง เก็บละเอียด พอทำไม่ต่อเนื่อง งานก็จะค้างดิน
พอกหางหมู งานไม่เรียบร้อย ไม่สมบูรณ์ เคยทำวิจัยแต่มันไม่ละเอียดแบบนี้หาค่า IOC ก็เป็นเรื่อง
สมมติ แต่เป็นเรื่องจริง

ถาม : อยากรู้ว่าสิ่งที่เราทำ เราทำวิจัยหรือเราทำอะไรกันแน่

ครูป่าเปียบ

สิ่งที่เด็กทำ ครูบันทึกพฤติกรรมเด็ก พี่ค้นคำตอบมาเรื่อยๆ นิดก็ถามเสมอ ในความรู้สึก คิดว่า
จริงๆ แล้วงานนี้เป็นงานละเอียดทุกขั้นตอน แต่เป็นการบันทึกพฤติกรรมเด็กที่เราเรียนรู้ร่วมกับเขา แล้ว
เราจะเห็นว่า อ้อ.. เป็นอย่างนี้เอง เอาอ้อ.. มาพัฒนา มาปรับ มาช่วยกันแต่เวลาช่วย เฉพาะครูไม่ได้
ต้องดึงพ่อ แม่ ผู้ปกครองมาช่วย ก็จะเห็นความสำเร็จเร็วขึ้น

ถาม ถ้าโลกนี้ไม่มีคำว่า วิจัย สิ่งที่เราทำมาสี่ห้าปี เราจะเรียกว่ามันคืออะไร

ครูปานิ

คือ การสอนให้เด็กหาความรู้ด้วยตัวเองได้

ผอ.สุน(ผอ.ปริญญา)

เราทำตามหลักสูตร คือทำให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ เมื่อเด็กได้สามอย่างนี้ เขาเป็น
เด็กที่สมบูรณ์ แล้วเอาสิ่งที่ครูให้เด็กทำ มาบันทึก เพื่อนำเสนอสิ่งที่ครูทำกับเด็กจนสำเร็จ ให้เด็กได้ ครู
ได้ ทุกคนก็จะได้เอง

ครูป่าเปียบ

คือการจัดการองค์ความรู้ด้วยตนเองให้เด็ก ให้เด็กเกิดการจัดการองค์ความรู้ของเขาได้เองด้วย
จัดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง

ครูใจ

เป็นการจัดการเรียนการสอน โดยเด็กหาความรู้ เรียนสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วม ทำให้เรารู้จักเด็กละเอียดขึ้น โดยเฉพาะบางครั้งคิดว่าเด็กรู้ไม่ได้ แต่จริงๆ ได้ เรามองข้ามเด็ก การเรียนแบบนี้ทำให้เรารู้ว่าเด็กทำได้ โดยผู้ปกครองช่วยเหลือด้วย มีส่วนร่วมทุกฝ่าย คือการจัดการเรียนการสอน

ครูชาลี

น่าจะเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการสืบเสาะหาความรู้โดยใช้กระบวนการวิธีการที่หลากหลาย เด็กใช้วิธีอะไรก็ได้ สัมภาษณ์ พูดคุย ค้นอินเทอร์เน็ต บ้านภูมิปัญญา เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่เด็กต้องการ

ครูตึก

เหมือนกับเป็นการให้เด็กคิด ค้นคว้า หาความรู้ได้ด้วยตัวเอง อย่างที่เห็นเป็นประจำ ให้เด็กตั้งคำถาม แล้ววางแผนกันเอง ให้เด็กค้นคว้า หาความรู้เอง เด็กจะอยากรู้ลึก ขึ้น ๆ

ครูดวง

เป็นวิธีการของครูที่ครูจัดการให้เกิดกระบวนการกับเด็ก กระบวนการ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ครูเป็นคนคิดเทคนิควิธีการ ให้เขาเกิดกระบวนการในตัวเด็กเอง ครูอาจเป็นตัวอย่าง หรือเสนอแนะ หรือวิธีอื่นที่หลากหลายมาบอกให้เขา หรือให้เขาหาวิธีเอง แล้วครูเพิ่มเติมให้ จนเขาติดกระบวนการ รู้วิธีหาความรู้เอง

ครูป่าเบญบ

การสร้างโอกาส สร้างสถานการณ์ตรงให้เด็กได้เรียนรู้

น้องเชษฐ(พี่เลี้ยง สกว.)

แท่ที่จริงเรากำลังหาความหมายจากสิ่งที่เราทำ ตอนนี้ได้มาหลายคำ เช่น ทางนี้อย่าไป ผิด ผิดก็เหมือนสกว. โลกทัศน์วิจัยมีหลายกรอบคิด วิจัยหลายแบบมาก

ครูรงค์(ครูจรงค์)

ถ้าตัดคำว่าวิจัยออกไป ก็คิดว่ามันน่าจะตัด คิดเล่นๆ ว่า ผมชอบกระบวนการนี้ แต่ไม่อยากจะคำวิจัยท้องถิ่น ผมว่าเป็นกระบวนการรักท้องถิ่น เป็นการสอนโดยกระบวนการรักท้องถิ่น เพราะหากใช้วิจัยเนี่ย? พอดี เมื่อวานมารยาไปสอยมะพร้าว มือขึ้น ผมต้องทำทุกอย่างให้ ชักผ้า ตากผ้า ล้างจาน ใส่เสื้อ กว่าจะได้มา ผมห่วงมารยาเพราะอยู่กันสองคน ก็ชวนมารยามาด้วย เขาถามไปทำไม ผมบอกว่า งานวิจัยสกว. เขาเลยไม่มา ถ้าเขาเชิญผมไปงานไอซีที ระดับสุดยอด ผมไปได้ ชวนไปพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติก็ได้ เรื่องนี้ไม่มีปัญหา

ผมเป็นครูมา 33 ปี เวลาเราทำอะไร เราต้องตั้งโจทย์ว่าเด็กได้อะไร นี่เป็นโจทย์แรก กระบวนการนี้ผมเห็นว่าเด็กได้เยอะ ที่เห็นได้ชัดคือ ผมเข้ามาสอนป.6 เด็กสอนผมหลายอย่าง ผมเดิน

ตามหลังเด็ก เด็กได้ผมไม่มีปัญหา นี่เป็นสิ่งสำคัญสำหรับผม เราเป็นครู เราต้องตั้งคำถามเลยว่า ทำแล้วเด็กจะได้อะไร ครูต้องมาที่หลัง ตรงนี้สำคัญ

กระบวนการวิจัยเด็กได้แน่นอน คิดว่าเป็นสิ่งที่ต้องทำ แต่ก็อย่างว่า เมื่อคืนเอาหนังสือมาอ่านเล่มหนึ่ง วิธีการจัดการเรียนการสอน วิธีที่ดร.คนนี้นับว่ามีเป็นร้อยวิธี เราต้องเลือก ต้องใช้ (ไม่มีวิธีไหนสมบูรณ์แบบ ต้องหลากหลาย)

น้องเชษฐ์

งานนี้สอดคล้องกับวิธีหลายวิธี มันก็น่าจะสอดคล้อง ไม่ใช่วิจัยมีวิธีเดียว

ผอ.สุน

กระบวนการวิจัยคือ ทำให้เด็กได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ เพราะฉะนั้นเราสอนเด็กคนเดียว ก็หนึ่งวิธี สอนเด็กร้อยคนก็ร้อยวิธี ต้องแตกต่าง เราต้องหาวิธีการของเรา ที่ต้องทำกับคนนี้ คนนั้น วิธีการจึงไม่ใช่เป็นร้อย แต่มันมากกว่านี้ วันนี้ใช้วิธีนี้ แต่พรุ่งนี้อาจต้องใช้วิธีที่เหมาะสมกว่า มันก็จะเกิดการเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลาทุกสถานการณ์ แค่วิธีการใช้กรอบแคบๆ

ครูป่าเปียบ

ป.5 ปีที่แล้วไม่เคยมีเด็กแบบนี้ แต่วันนี้เป็นอีกแบบ เขาเปลี่ยน ใช้วิธีการบันทึก มันเป็นเรื่องจริง ๆ ต้องคิดเพราะเด็กเปลี่ยนทุกวัน พี่รู้สึกผิด ก็ตอนครูรง บอกว่า ผมเดินตามเด็กไป เด็กนำตอนที่สอนป.5 รู้สึกว่า เขาไม่ได้ตามที่เราวางไว้ ก็รู้สึกว่าตัวเองผิด พอคิดคะแนน รู้สึกว่าตัวเองโหด เรามองค่าเขาน้อย พอเห็นผลงานเขา ดีมาก รู้สึกสงสารเด็ก เด็กเก่ง แต่เราไม่

น้องเชษฐ์

วิธีที่ครูบอกว่า เป็นร้อย เป็นพัน ตอนบ่าย เราจะมาดูกันว่า อะไรบ้าง เราจะมาถอดรหัสกัน มันสนุกในการทำให้เห็นมุมมองใหม่ๆ เราไม่ได้บอกว่า เราจะเรียกมันว่าอะไร แต่อยากให้เห็นเหมือนกันว่า สิ่งที่ทำ เป็นอย่างไร อะไร

ผอ.ขวัญ (ผอ.ณกมล)

เลือกมาที่ไทรงามเพราะตำแหน่งว่าง เพราะผอ.ปริญญาเกษียณ เห็นครูที่นี่ ดูแล้วใจดี วันแรกที่มีการต้อนรับ เด็กอ่านรายงาน เด็กทุกชั้นทำวิจัย นี่ก็มีความปลื้มในตัวครู เขาเก่งนะ ทำวิจัย เห็นนักเรียนที่กล่าวต้อนรับ เขาเก่ง พูดน่าฟัง น้ำเสียง มีทักษะในการพูด พูดผิดก็ขอโทษค่ะ ประทับใจคิดว่า เมื่อมาอยู่คงได้รู้ว่าวิจัยที่เขาทำกันคืออะไร ได้ยินนิศพูด ถอดบทเรียน ก็คิดว่า อะไรสักที มีหลายคำที่ไม่เคยได้ยินก็สงสัยอยู่ในสมอง ถามครูนี้ “มันเป็นอย่างไร วิจัย ถอดบทเรียน”

นึกสงสัยว่า วิจัยยังงี้ รู้ได้ยังไงว่าเด็กเปลี่ยนแปลง ก็สงสัยต่อ พี่นี่ก็ว่า ไม่รู้เหมือนกัน แต่เด็กเมื่อก่อนมันไม่พูด แต่เดี๋ยวนี้มันพูด ถามไปถามมาก็คนละเรื่องกับวิจัยที่เรารู้จัก ก็ได้ถาม ทำความเข้าใจมาเรื่อย ๆ ตอนนี้ก็ยังงงกับบางคำ และกระบวนการนิดๆ ก็คิดว่า เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียน แบบ PDCA สร้างความรู้ให้ตัวเด็กแบบยั่งยืน เพราะได้เรียนรู้ด้วยการกระทำ เป็นความรู้ที่

เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน เพราะเขาได้ทำด้วยตัวเอง คิดว่าดีสำหรับครูที่สร้างเด็ก บางอย่างก็ถามจากผอ.

ปริญญา

โจทย์ ให้ออกบทบาทของตัวเอง ใช้เทคนิค วิธีการอะไรบ้าง กับใคร อย่างไร และผลที่เกิดขึ้น

- บทบาทในฐานะผู้บริหาร ที่มีตนเอง ต่อครู นักเรียน ชุมชน
- บทบาทของครูในฐานะเป็นครูนักจัดกระบวนการ กับตัวเอง กับเด็ก กับชุมชน กับผู้ปกครอง

บทบาทในฐานะผู้บริหาร ที่มีต่อตนเอง ต่อครู นักเรียนและชุมชน (กลุ่มผู้บริหาร 2 คน)

บทบาทต่อตนเอง

- ผู้บริหารต้องกระตือรือร้น ในการพัฒนาตนเองและพัฒนางานตามบทบาทหน้าที่
- ผู้บริหารต้องทันกับการเปลี่ยนแปลง ติดตามนโยบายการจัดการศึกษา รู้เท่าทัน

เหตุการณ์ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ชุมชน

- กล้าที่จะเอาความคิด เอาวิธีการ มาใช้กับโรงเรียนของเรา วิธีการที่จะนำมาใช้เราก็ต้อง

คำนึงถึงหลายด้าน ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตัวเรา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง หน่วยงานต้นสังกัด คิดอย่างไร ถ้าคิดแล้ว ผลที่เกิดใครได้มากที่สุด ถ้านักเรียนได้มากที่สุด ควรทำ ในบทบาทหน้าที่ครู การบริหาร การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เด็กเกิดทักษะชีวิตมีจุดมุ่งหมายตามหลักสูตร

- ยึดหลักการบริหารจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน คำนึงถึงคุณภาพ

นักเรียนเป็นหลัก

บทบาทต่อครู

- สร้างความตระหนักให้รู้จักคำว่า"ครู" อาชีพครูเป็นได้ตลอดชีวิต เราไม่ได้ให้ความรู้เขาอย่าง

เดียว แต่เราต้องสอนคุณธรรม จริยธรรม สิ่งดี ๆ ให้เกิดกับศิษย์ การจัดการเรียนรู้ ความรู้มีมากมาย ครูไม่สามารถเรียนรู้ได้ทุกอย่าง ไม่สามารถบอกนักเรียนได้ทุกสิ่ง เพราะฉะนั้นเราไม่สามารถจัดให้เด็กได้ ถ้าเขาอยากเรียนรู้เรื่องอะไรก็ตาม เขาก็มีวิธีการไปหาความรู้ได้อย่างไร ครูต้องสอนวิธีหาความรู้ให้เขาได้ แต่เราก็ต้องคอยควบคุมดูแล เติมเรื่องจริยธรรม คุณธรรมให้ได้ด้วย ทำไปแล้วเกิดผลกระทบเชิงลบต่อใคร ต่อสังคมหรือไม่

- ต้องเป็นผู้นำทางความคิดว่าครูต้องเป็นคนทันสมัย ฝึกคิด ฝึกวิเคราะห์ หาเทคนิค

วิธีการ มาใช้กับนักเรียนให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน เช่น การทำแผนบูรณาการในแต่ละวิชาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ แต่ทำอย่างไรให้สามารถบูรณาการได้ทุกกลุ่มสาระวิชา ถ้าเราทำได้ ถือว่า เรามีความคิด มีความก้าวหน้า เคยพูดกับเพื่อนครูว่า การนำกระบวนการวิจัยมาใช้ เป้าหมายแรก คือให้นักเรียนสองคือให้ครูเก็บเกี่ยวผลตรงนั้นมาพัฒนาวิชาชีพ เลื่อนฐานะตนเองได้ และให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ ถ้าได้ตรงนี้

ก็จะได้ครบทุกส่วน

- ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้ครู นักเรียน โดยเฉพาะการแต่งตัว กิริยามารยาท ถ้าครูไว้ผมยาว สบู่หรือครีจะไปห้ามนักเรียนได้ การเป็นแบบอย่างที่ดีมีค่ามากกว่าคำสอน เราจึงควรเป็นแบบอย่างที่ดี การเป็นผู้บริหารบางครั้งบางทีเราก็ต้องเป็นที่พึ่ง ที่ปรึกษาให้นักเรียนได้ บางทีเด็กไม่รู้จะให้ใครช่วย ก็ให้ผู้บริหารช่วยได้เลย ลูกวิ่งแกล้ง ไม่มีเสื้อผ้าใส่ มีข้าวกิน เราต้องหาทางช่วย นักเรียนเป็นทรัพยากรที่สำคัญ ถ้าตัวเขาไม่พร้อมต่อการเรียนเพราะมีปัจจัย มีปัญหา ถ้าเราไม่แก้ตรงนี้เราก็ไม่สามารถทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้

- ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ เห็นคุณค่าของวิชาชีพ ครู สร้างชื่อเสียงด้านวิชาชีพ และประพฤติปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ
บทบาท ต่อนักเรียน

- สนับสนุนให้เด็กแสดงความสามารถ ส่งนักเรียนแข่งทักษะวิชาการ พยายามให้เด็กทุกคนไปแข่งขันโดยไม่ได้หวังว่า ทุกคนจะต้องได้ชนะเลิศที่หนึ่งได้เหรียญทองแต่ทำให้เขาได้รับโอกาสแสดงทักษะ ความสามารถ แต่ให้เขารู้ว่าตัวเขาสามารถด้านใดบ้าง

- ส่งเสริมศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล คิดว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล พัฒนาเด็กตามศักยภาพที่มีอยู่แล้ว ปีก่อนๆ ที่ผ่านมามีการเยี่ยมบ้านตรงนี้มีข้อดีที่เราได้หลายอย่าง รู้เด็ก รู้ผู้ปกครอง เห็นฐานะความเป็นอยู่ ของนักเรียน ครั้งหลังสุด ตอนที่มีการขอทุนจากสภาการศึกษาของจังหวัดรัง ขอให้ซีพีได้สองพันบาท ที่จริงแล้ว คนอื่นอาจมีฐานะลำบากกว่า ซีพี แต่กฎเกณฑ์กำหนดว่า ต้องมีคุณสมบัติอื่น ก็คิดว่า คัดเลือกคนที่เหมาะสมที่สุด

- เป็นแบบอย่างที่ดี ในทุกๆ เรื่อง เป็นที่ปรึกษาที่พึ่งของนักเรียน สร้างความไว้วางใจ เมื่อนักเรียนมีปัญหา ให้เห็นว่าผู้บริหารเป็นที่พึ่งและให้ความช่วยเหลือได้

บทบาทต่อชุมชน

- สร้างความมั่นใจให้เป็นที่ยอมรับ ผมคิดว่า การที่เราเป็นโรงเรียนหนึ่งเหมือนกับการเปิดร้านขายขนม เช่น ขายขนมจีน ถ้าลูกค้าไม่แวะมากิน เราก็ต้องพิจารณาว่าร้านเรามีจุดบกพร่องตรงไหน ร้านไม่สะอาด ผักไม่ครบ น้ำแกงไม่อร่อย เส้นไม่ดี เราก็ต้องวิเคราะห์จุดอ่อนของเรา ปรับ ทำอย่างไรให้เขามากินที่ร้านเรา เช่นเดียวกัน ถ้าผู้ปกครองส่งลูกไปเรียนที่อื่น ก็ต้องดูว่า เราจัดอยู่อย่างไร ถือคิดว่า ร้านไหนอร่อย คนก็ตามไปกินเอง ถ้าเราทำบุตรหลานให้เขาเป็นคนดี คนเก่ง เปลี่ยนพฤติกรรม ไม่พึงประสงค์ให้เป็นเด็กน่ารัก ผู้ปกครองก็จะเข้ามาโรงเรียนเอง

- เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา โดยเฉพาะ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

- สร้างสัมพันธที่ดีกับชุมชน ร่วมงานกิจกรรมของชุมชนให้การสนับสนุนตามกำลัง

ผลที่เกิดกับครู

-ครูก้าวหน้าทางวิชาชีพ ในการเขียนเสนอผลงานวิชาการ ซึ่งอาจไม่มีใครทำมาก่อน การที่เราคิด ทำมาก่อน คนตัดสินก็ตัดสินยาก เขามีตัวเปรียบเทียบ ถ้าเขาศึกษาจริง เราอาจได้ กศ.3 เพิ่มขึ้นก็ได้

-สร้างความภาคภูมิใจในความเป็นครู หลายคนน้ำตาไหล ตาแดง ที่เห็นพฤติกรรม การแสดงออกของนักเรียน "ไม่เสียที่ที่เกิดมาเป็นครู" เป็นครูของนักเรียน ที่เป็นครูจริงๆ ไม่ได้เป็นครูสอนหนังสือ แต่เราสอนคน

-เห็นระบบ ระเบียบ วิธีการคิด การจดบันทึก การเก็บผลงานของครูเป็นปัจจุบัน เป็นระบบมากยิ่งขึ้น มีผลงานที่สามารถนำเสนอต่อสาธารณะได้

ผลที่เกิดกับชุมชน

-หลังจากเอากระบวนการนี้มาใช้ที่โรงเรียนไทรงาม ครูได้ใส่ใจ พัฒนาเด็กได้ตาม ศักยภาพ ผู้ปกครองก็ได้เข้ามาช่วยโรงเรียนในการทำกิจกรรมต่างๆ ถ้าเราทำไปเรื่อยๆ ให้ผู้ปกครองมีส่วนช่วยเหลือให้เขาคิดว่า เป็นโรงเรียนเขาด้วย คิดว่า โรงเรียนไทรงามจะเป็นโรงเรียนแห่งหนึ่งในประเทศไทยที่จัดการศึกษาแบบประชาชนมีส่วนร่วม

-รู้สึกดีใจ ที่เห็นชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่โรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นการที่ผู้ปกครองนำอาหารมาช่วย ดำเนินการต่างๆ อันนี้คือ การที่เขาเข้ามาช่วยเพราะเขาเห็นว่า เป็นโรงเรียนของชุมชน ลูกเขาได้ดีมีสุขจากการที่ครูทำตรงนี้ ถ้าเรายกย่องดูแล เอาใจใส่ลูกของเขา เขากอยากรมาช่วยโรงเรียน ตอนเริ่มเกษียณอายุ ผู้ปกครองเข้ามาช่วยพัฒนาโรงเรียนมาก เพราะเป็นโรงเรียนของเรา ถ้าเขาคิดว่า เป็นโรงเรียนของเรา โรงเรียนก็จะอยู่ได้ แต่ถ้าเขาคิดว่าเป็นโรงเรียนของเขาด้วยครูก็สบาย

บทบาทของครู ในฐานะเป็นครูนักจัดกระบวนการ ต่อตนเอง ต่อนักเรียน ต่อชุมชน/ผู้ปกครอง (ครู 7 คน)

ต่อตนเอง

- พยายามหาวิธีการเพื่อแก้ปัญหา ที่เกี่ยวข้องกับโจทย์ ประมวลความรู้
- หาผู้รู้ ภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับโจทย์ บอกความรู้เด็กในเรื่องที่ครูไม่ถนัด
- ปรึกษาพี่เลี้ยงในส่วนที่ไม่เข้าใจ ปรึกษาเพื่อนครู
- เตรียมตัวเกี่ยวกับโจทย์ ศึกษาบริบทเรื่องที่ท้าวางแผน วิเคราะห์หลักสูตร ทำปฏิทินงาน ศึกษาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

- วางแผนการทำกิจกรรมทุกครั้งเพื่อลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับครู เด็ก ชุมชน
- ประชุมเตรียมความพร้อมทีมวิจัย ผู้เกี่ยวข้อง ครู ผู้บริหาร เด็กผู้ปกครอง ฯลฯ

- เตรียมสื่อ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เช่น ไดอารี่ ใบงาน ใบความรู้
- ต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ในทุกๆเรื่อง เช่น การศึกษาค้นคว้า ความรับผิดชอบ การแต่งกาย ควบคุมอารมณ์ของตัวเอง มีความกระตือรือร้นเด็กจะทำตามครู
- ครูต้องมีวิธีการสอนหลากหลาย ให้เด็กสนุก อยากเรียน มีความสุข
- มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันเพื่อนร่วมงาน เกี่ยวกับเทคนิค วิธีการสอน การแก้ปัญหาาร่วมกัน การเป็นผู้นำผู้ตาม สามารถยอมรับฟังความคิดเห็นเพื่อนร่วมงาน

ต่อนักเรียน

- ต้องเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ ชี้แจงจุดประสงค์ บทบาท หน้าที่ ข้อตกลง ให้รู้จักวางแผน การทำงานเป็นทีม
- ต้องรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เพราะพื้นฐานนักเรียนแตกต่างกัน โดยการสอบถามเพื่อนครู เพื่อนนักเรียน คนใกล้ชิด ผู้ปกครองเพื่อแก้ปัญหาพฤติกรรมเด็ก
- เตรียมความพร้อมด้านทักษะทั้งสี่ คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน การสื่อสาร อารมณ์ และสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย โดยการกระตุ้น โน้มน้าวให้เด็กรักในงานวิจัยที่เด็กจะทำ
- คัดกรองนักเรียน ก่อนออกพื้นที่ เช่น บางคนเจ็บป่วย มีปัญหาด้านสุขภาพ

ต่อชุมชน/ผู้ปกครอง

- มีปฏิสัมพันธ์ชี้แจง ทำความเข้าใจการทำโครงการวิจัยแต่ละชั้นเรียน ขอความร่วมมือจากชุมชน
- เปิดโอกาสให้ชุมชน ผู้ปกครองทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม เช่น ประชุม วางแผน เสนอแนะ สามารถแสดงความคิดเห็นได้ทุกอย่าง
- ต้องประสานกับผู้รู้ ภูมิปัญญา ต้องเตรียมวางแผนให้ถูกเรื่อง ถูกคน

ผลที่เกิดขึ้น : กับตนเอง(ครู)

- ครูเปลี่ยนบทบาทของครูจากการสอนเฉพาะในหนังสือ เปลี่ยนเป็นมีการวางแผน เตรียมตัว เตรียมความพร้อมในการทำวิจัย มีความกระตือรือร้นในการทำงาน
- ครูเปลี่ยนทัศนคติของตัวเอง เปลี่ยนวิธีสอน จากให้ท่องจำเป็นให้หาข้อมูลความรู้เอง
- ครูมั่นใจ กล้าคิด กล้าทำ ไม่กลัวการผิดมีภาวะการเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี ภาคภูมิใจใน

ตัวเอง

-เปิดใจยอมรับ เข้าใจบทบาทของแต่ละคนมีเหตุผล ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

-รู้จักการทำงานเป็นกระบวนการมากขึ้น รู้จักได้กรายบุคคลมากขึ้น

-รู้จักการทำงานเป็นระบบ เช่น การเก็บข้อมูลเอกสาร

-สามารถพัฒนาวิชาชีพนำเสนอผลงานทางวิชาการได้

-ครู กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ ยอมรับการเปลี่ยนแปลง

ผลที่เกิดขึ้น : กับนักเรียน

-วันหยุดเด็กอยากมาโรงเรียน มีความสุขในการมาโรงเรียน ผู้ปกครองส่งเสริม

-เด็ก ทำงานเป็นระบบ ปรับพฤติกรรม รู้จักตัวตน รู้จักเพื่อน กล้าพูด กล้าทำมีเหตุผล

กล้าแสดงออกในที่ประชุม

-มีมารยาท มีน้ำใจ เอื้อ เพื่อ รู้จักประเมิน เปรียบเทียบ ยอมรับผลงานตัวเอง และเพื่อน ยอมรับซึ่งกัน ภาคภูมิใจตัวเอง

-เด็กมีความเป็นผู้นำมีทักษะการทำงานเพิ่มขึ้นสามารถทำงานได้เอง มีความรู้คงทน เพราะได้ปฏิบัติเองมีความสุขที่ได้ออกไปศึกษาเรียนรู้นอกห้อง

ผลที่เกิดขึ้น : กับต่อชุมชน/ผู้ปกครอง

-ผู้ปกครอง/ชุมชนเปิดใจยอมรับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัย ให้ความร่วมมือมากขึ้นเช่น การสนับสนุนให้ลูกหลานมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

-ผู้ปกครองเข้ามาในโรงเรียนมากขึ้น มีส่วนร่วมรู้จักบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาการศึกษา

-ผู้ปกครองเป็นกระบอกเสียงที่ดีให้กับครู โรงเรียน มีความผูกพันที่ดีกับ ครู ร่วมให้คำปรึกษาหารือ บอกเล่าเรื่องราวต่างๆ ได้ ภาคภูมิใจ ในโรงเรียน ลูกหลาน นักเรียน ครู มากขึ้น รู้จักให้กำลังใจ นักเรียน ครู และบุคลากรในโรงเรียน

- มีความภาคภูมิใจ ในความเป็นภูมิปัญญา และร่วมอนุรักษ์ขนบประเพณีท้องถิ่น ตำนาน และวิถีชีวิตที่ดั้งเดิมของชุมชน

คำถาม เราประเมินจากอะไรว่าบทบาทเราเปลี่ยนไปแล้ว

ครูตอบ - เวลาสอน เมื่อก่อนสอนหนังสือ เดี่ยวนี้เปิดโอกาสให้เด็กแสดงออก

- ใจเปลี่ยน ยอมรับเพื่อน ยอมรับความต่างของแต่ละคนมากขึ้นและที่สำคัญคือ ยอมรับความคิดเห็นของเด็ก แต่ก่อนพยายามตะล่อมให้เด็กคิดตาม บังคับความคิดเด็ก แต่ปัจจุบัน

มองเห็น ทะลุ เข้าใจสิ่งที่เด็กเสนอ เด็กทุกคนมีค่า คนไหนไม่เสนอความคิด ก็กระตุ้น รอได้ เมื่อก่อนใจร้อน

คำถาม ตรงไหนที่ทำให้เราเย็นลง มันเริ่มเกิดตอนไหน

ครูตอบ -คิดว่าการหล่อหลอมเมื่อเข้ากระบวนการ ไม่ใช่อบรมในการบอก แต่มันผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่พี่เลี้ยงทำสม่ำเสมอ อันนี้สำคัญ กิจกรรมเล็กๆ ทุกกิจกรรมมันสำคัญมากในการให้พวกเราเรียนรู้ร่วมกัน เราได้รู้ว่าใครเป็นเหยี่ยว เป็นกระต่าย ทำให้เรารู้ว่าที่เขาเป็นอย่างนี้เพราะอะไร มันอาจไม่บอกตรงๆ ว่าครูต้องทำอะไร แต่จากกิจกรรมทำให้เรารู้สึกด้วยตัวเอง ว่าเราต้องเปลี่ยนการสอน เราได้เรียนรู้จากกระบวนการของสกว. ที่ทำให้เรารู้ว่าเราต้องเปลี่ยน และเย็นลง

การเปลี่ยนทัศนคติว่าด้วยเรื่องอะไรบ้าง ลองยกตัวอย่าง

ครูดวงตอบ พี่เลี้ยงสกว. ทำไมพี่เลี้ยงไม่มาเป็นครู เขามีอะไรที่ดีกว่า เขาเก่ง มองอะไรดีไปหมด เราว่าเด็กคนนี้ไม่ดี แต่พี่เลี้ยงก็บอกว่าเขาดีนี่า หลายครั้งที่เขาพูดถึงเด็ก เขาชื่นชมเด็กที่ครูมองว่าไม่ได้เรื่อง กวนโอ๊ย สอนไม่ได้ สงสัยว่าทำไมพี่เลี้ยงชื่นชมคนเหล่านี้ ทำไมเขาคิดอะไรแปลกๆ เด็กคนนี้เรียนเก่ง เรียนดี ตั้งใจ เป็นเด็กดีของครู น่าจะเป็นแบบนี้ แต่พินิดพี่เจียบไม่ใช่ ทำให้ความคิดของตัวเองเริ่มเปลี่ยนว่า ครูที่ดีต้องเป็นแบบพินิด พี่เจียบ คือมองคุณค่า มองเด็กเล็ก ขนาดเราสัมผัสเด็กเป็นปีๆ แต่เรายังไม่รักเด็กเท่าพินิดพี่เจียบ มองให้ลึกถึงความสามารถ ความเป็นตัวเขา ความบริสุทธิ์ที่เขาอยากเปิด แต่ไม่ได้เปิดเพราะครูปิดกั้นเอาไว้

คำถาม ทำยังไงเราถึงจะได้มองเห็นแบบนี้ ทำยังไงเราจะได้เห็นตัวตนที่แท้จริง ทำอย่างไรถึงจะเห็นตัวตนของความเป็นเด็ก

ครูป้านิตอบ - น่าจะมองที่ความเป็นคน เขาก็คน เขาก็คน เขามีสิทธิมีเสียง มีอารมณ์ ความรู้สึกเท่ากัน การตัดสินใจว่าเขาโง่ เป็นเรื่องของเรา แต่เขาอาจจะไม่ได้ อยากเป็นแบบนั้น บางคนที่บ้านน่าสงสารมาก จิตต้องบริสุทธิ์

คำถาม นอกจากทัศนคติที่มองเด็กเปลี่ยนไป มองไม่เท่ากัน มองตามเกรด แล้วมีทัศนคติใดที่เปลี่ยนอีก

ครูปาเบียบตอบ - เราอาจจะรู้เบื้องหลังของเขามากขึ้น ละเอียด และชัดเจนกว่าเดิมมาก จากการทำวิจัย ทำให้เรารู้ว่าเด็กมีปัญหา มากที่สุด หมายถึงกระบวนการวิจัยทำให้เราต้องรู้จัก สัมผัสกับปมหลัง ที่บ้านของเด็ก ค้นพบตัวตนของเด็ก รู้จักเด็กทุกคนในห้อง ครอบครัวยุติธรรมในห้องอย่างดี

คำถาม *ครูมั่นใจมากขึ้น มันเริ่มตอนไหน หรือหายไปเมื่อไหร่ มันกลับมาตอนไหน*

ครูป้านิตอบ - มันเริ่มจากการทดลองทำกับเด็กแบบนั้นแบบนี้ แล้วเห็นเด็กเปลี่ยน ก็เริ่มค่อยๆ เช่น ลูกหมี เขาสอนพี่เยอะมาก ลูกหมีเป็นเด็กที่มีปัญหา บ้าๆ บวมๆ ไม่ถึงไหน ไม่ทำอะไรเหมือนเพื่อน มันมีพฤติกรรมแปลกๆ มีตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนป.1 แต่ก่อนนั้นพี่เริ่มสัมผัสเขาตอนอนุบาล จำฝังกับตัวเองว่า เจอกับลูกหมีตายแน่.. ก็บอกว่า “พี่ไม่เอาไอ้ตัวนี้” แต่ก็คิดว่า เราน่าจะช่วยได้ ต้องค่อยๆ ฟัง ให้เขาพูด ให้เขาเล่า แล้วเราจะรู้จักเขามากขึ้น เราจะดึงจุดอ่อน จุดเด่น ตรงไหนเขาออกมา หรือซ่อมตรงไหนที่เขาชำรุด มีอยู่ครั้งนึง ครูชอบให้เด็กระบายสี ลูกหมีไปหยิบสีม่วง ทั้งตัวเป็นสีม่วง ครูถามว่า ทำไมไม่เลือกสีอื่นบ้าง ลูกหมีบอกว่า “คร้าน” หลายครั้งเป็นแบบนี้ ก็คิดว่า เด็กควรแยกสีเป็นว่า ตรงไหนควรเป็นสีอย่างไร ทีนี้ก็คิดว่า จะทำอย่างไรให้เปลี่ยนตรงนี้ของลูกหมีได้ เรียก “ลูกหมี..มาที่ครูเลดี.. มาแลว่า ของใครสวยกว่า” ครูก็ภาพของเพื่อนสองภาพให้ลูกหมีดู ลูกหมีบอกได้ว่าของใครสวยกว่า ครูบอกว่า “ลูกหมีทำแบบนี้บ้างได้มั้ย” ลูกหมีบอก “ได้.. แต่สีคร้าน” ตอนหลังให้น้องอุ่นมานั่ง แล้วให้ระบายสีให้ลูกหมีดู ลูกหมีเริ่มทำแม้จะเลอะบ้าง แต่ก็โอเคขึ้น ครูได้ที่ ก็เอารูปของลูกหมีไปโชว์หน้าห้อง “ไหนลูกหมีเล่าที.. ว่าทำปรี๊ดถึงได้สวยแบบนี้” ปรากฏว่า ตอนหลังลูกหมีทำได้ดีมาก

มีอีก เป็นเด็กห้องครูป้านิต้องกระโดดเชือกและสูลาฮูปเป็น แต่ทุกครั้งลูกหมีมักคลานไปอยู่ใต้โต๊ะ ไม่อยากกระโดดเชือก “ไม่เอา ผมทำไม่เป็น ผมไม่ชอบ” ก็พาลูกหมีไปนั่งดูพี่รวม “ไปลูกหมีไปนั่งแลพี่รวม” แล้วครูก็ลุกไปเดินเปล่าๆ กับพี่รวม “ลูกหมีมาเดินที่ครูเหนื่อยแล้ว” ลูกหมีเริ่มเดิน ครูเริ่มสบายใจ ลูกหมีมาทางครูแล้ว.. ตอนปิดเวที ลูกหมีเก่งมาก..เด่นสุด เป็นความสุขที่พบว่า การให้โอกาส.. รอ.. ใจเย็น จะทำให้เราพบสิ่งดีๆ จากเด็กเยอะมาก ความมั่นใจก็เริ่มมามากขึ้นๆ จริงทำได้ทุกคน อยู่ที่คุณจะดึงเก่งหรือไม่เก่ง เด็กทุกคนพัฒนาได้

คำถาม *ข้อที่บอกว่า เป็นคนมีเหตุผล เข้าใจตนเอง รับฟังผู้อื่น เปิดใจมากขึ้น ตรงไหนกระบวนการไหน ที่ทำให้เรารู้สึกว่า เราเป็นแบบนี้?*

ครูชาติตอบ -ถ้าไม่มีการวางแผน งานไม่สำเร็จ เช่น วันนี้จะออกพื้นที่ ไม่เตรียมอยู่ดีๆ ให้เด็กออกไป จะไม่ได้อะไรออกมา แต่ถ้าเราเตรียมว่า วันนี้จะไปหาความรู้เรื่องพืชในนา จะได้เป้าหมาย สิ่งที่เราต้องมีเหตุผลคือ เป้าหมายต้องได้ กระบวนการ บทเรียนเดิมๆ ความล้มเหลว ทำให้เราต้องปรับตัวเอง ปรับปรุงวิธีการเก่าๆ ที่เคยใช้อยู่ เมื่อก่อนให้เด็กทำกิจกรรมเลย แต่การวางแผนกระบวนการครูได้ตรวจสอบว่าได้มั้ย ต้องปรับปรุงตรงไหน เพราะฉะนั้นทุกครั้งต้องวางแผน ไปทำ เสร็จแล้วกลับมาสรุปเป็นรายกลุ่ม เป็นไปตามที่ได้วางแผน

ครูรงค์ตอบ -ในการสรุป ผมคิดว่าวิธีที่ดีที่สุดคือครูกับนักเรียนต้องร่วมกัน เพราะบางครั้งทีดูมา ถ้าให้เด็กร่วมกันสรุปบางทีออกทะเล บางทีครูก็ต้องช่วยประคับประคอง ดูแล ให้ถูกต้องตามหลักวิชาที่เรียน ปัญหาที่เด็กสรุป บางครั้งใช้เวลาเยอะ ครูต้องมีเทคนิคในการถาม ลูกถามลูกชน ต้องมี ผมเคย

สอนวิทยาศาสตร์ชั้นม.3 โรงเรียนบ้านไทรงาม คือให้เด็กทดลอง สรุปด้วยตัวเอง แต่ปัญหาคือ บางครั้งไม่เข้าเป้า ที่เราวางเอาไว้ เพราะฉะนั้นครูต้องมีความรู้ในเรื่องที่让孩子เรียนเป็นอย่างดี child center ครูต้องรับผิดชอบมากกว่า teacher center มาก ครูต้องเดินดู การสรุปที่ดีคิดว่าแบบนี้ ถ้าให้ผู้ปกครองมาด้วย ก็จะให้เขาช่วยสรุปด้วยถึงจะดี

คำถามกรอบที่让孩子สรุป ชุดความรู้สำหรับการสรุป

ครูปานิตตอบ - ทำทำไม ทำแล้วได้อะไร ใครได้บ้าง

ครูปาเปียบตอบ - ใจหยาบนี้ เราใช้วิธีกำหนดหน่วยการเรียนรู้ มีกิจกรรมย่อยสำหรับแต่ละชั้น เช่น กิจกรรมเตรียมความพร้อม ครูต้องศึกษาตัวชี้วัด มาตรฐาน ว่าไทยต้องได้อะไรบ้าง เช่น เด็กต้องเขียนจดหมายได้ คณิตการรับจ่าย ก็ไปดูตัวชี้วัดคณิตศาสตร์สำหรับชั้นนั้น วิทยาศาสตร์ก็คิดถึงสิ่งมีชีวิต สิ่งแวดล้อม เด็กทำประชุมเอง แต่ส่วนใหญ่กิจกรรมไม่เสร็จในวันนั้น ต้องมาสรุปอีกวัน เพราะฉะนั้นบางครั้งเด็กไม่ได้ตามหลักสูตรที่เราวางไว้ โดยเฉพาะวิทยาศาสตร์และภาษาอังกฤษ เหมือนกับว่าบูรณาการไม่ได้ทั้งหมด บางครั้งเราให้เรียนแบบเพียวๆ เช่น โลกและจักรวาล เพราะฉะนั้นบางครั้งจะเหมือนออกนอกทาง

ครูรงค์แลกลเปลี่ยน วันก่อนที่เราไปโรงเรียนลำปลายมาศ ผมเห็นบทเรียน เวลาไปแบบนั้น ผมมักไปดูสิ่งที่เขาไม่ยอมให้ดู ผมชอบอ่าน เด็กเขาเก่ง ผลงานเขามีเต็มไปหมด แต่ผมคิดว่าบางครั้งมันผิดหลักวิชาการมากไป ผมไม่ค่อยเห็นด้วย ถ้าไม่มีการแก้ไข เขาบอกว่า เด็กเขียนผิดเขายอมรับได้ เขามีวิธี เช่น เขาบอกว่า ดาวพลูโตเป็นดาวเคราะห์แต่จริงๆ มันไม่ใช่ และไอ้สิ่งเหล่านี้เป็นความรู้เพียวๆ ที่ต้องเรียนรู้เฉพาะ ตรงนี้สำคัญ

ผอ.ปริญญาแลกลเปลี่ยน - ที่เด็กสรุปไม่ได้ อยากถามว่า ก่อน让孩子สรุป ก่อน让孩子ออกพื้นที่เราต้อง让孩子รู้เป้าหมายใช่หรือไม่ หรือจะให้เกิดอะไร ครูกับนักเรียนรู้ร่วมกันหรือเปล่า ไม่แน่ใจว่าครูรู้เฉพาะครูหรือเปล่า เพราะฉะนั้นเขาก็สรุปตามแนวคิด อาจออกทะเล ลงคลอง ขึ้นเขา ก็เพราะเขาไม่รู้เป้าหมายว่าจะให้เขาไปทางไหน เพราะฉะนั้นสิ่งสำคัญคือ ก่อนทำต้อง让孩子รู้เป้าหมายให้ชัดเจน เวลาสรุป ก็จะออกนอกกรอบไม่เยอะ ต้องให้คนที่บอกว่าไม่ได้ ลองคิดว่าเรา让孩子ได้รู้เป้าหมายร่วมกันหรือยัง?

เชษฐ - มีส่วนหนึ่งที่เรสรุป กับส่วนหนึ่งที่เด็กสรุป คือเนื้อหา และกระบวนการ ครูกับเด็กถ้าเข้าใจเป้าหมาย ก็จะไม่เพี้ยน อีกอันคือ ต้องมีความรู้ลึก มีปัญหา อุปสรรค กระบวนการ สื่ออย่างนี้ใช่ไหม ในการชวนเด็กสรุปการทำกิจกรรมทุกครั้ง

คำถาม ครูเอากระบวนการอะไรไปใช้ ใช้อย่างไร ผลเป็นอย่างไรบ้าง?

ผอ.ปริญญา

การที่ครูมาเล่าพฤติกรรมเด็กที่มีปัญหา แล้วใช้วิธีการที่เหมาะสมกับเขาแต่ละครั้งแต่ละช่วงเวลา นั่นคือ ศึกษารายละเอียดของเขา หาวิธีแก้ วางแผนแก้ ลงมือแก้ สรุปผลการแก้

ครูรงค์

-เห็นชัดว่าเด็กเขาใช้กระบวนการ ก็อย่าง ตอนเขาทำป้ายเวทีปิด เขาวางแผน และลงมือทำอย่างเป็นระบบ ผมต้องยอมรับว่า ผมทำไม่ได้ เขาวางแผน เขาทำ เขาตรวจสอบกันว่า ตรงไหนผิด มันไม่ได้ เขาก็ปรับปรุงแก้ไข ผมคิดว่า มันสุดยอด ในฐานะที่ผมมาใหม่ผมยังไม่เคยเห็นโรงเรียนไหนทำแบบนี้ได้ มันเป็น drama เขาใช้เหตุผล อารมณ์ เกียง ทะเลาะ ใช้ทุกอย่างกว่าจะเสร็จ นี่คือสิ่งที่ผมคิดว่าเด็กเหล่านี้ได้ผ่านกระบวนการ งานนี้แม้จะเป็นชิ้นเล็กๆ แต่มันก็สะท้อนว่าเขาผ่านกระบวนการแล้ว เขาทำอะไรก็ได้ ด้วยตัวเอง

ครูปาเบียบ

-สิ่งที่เห็นว่าครูภูมิใจกับเด็กรุ่นนี้มาก เพราะก่อนหน้านี้เขาทำชิ้นงาน เพื่อนำเสนอ เป็นพิวเจอร์บอร์ด เขาช่วยกันคิด แล้วเขาก็ทำกันด้วยตัวเอง ครูรงค์บริการอุปกรณ์ เขาคิด เขาวางแผน กันเองหมด แล้วออกมาสวยมาก เด็กเล่าว่า “ครูขา.. ครูจรงค์มองแล้วยิ้มอย่างเดียว” เด็กเขาภูมิใจ และเขาก็สังเกตครู คิดว่า ผลงานเด็กทำให้ครูภูมิใจ ครูรุ่นเก่าอย่างเรา น้ำตาไหลเมื่อเห็นผลงานเด็ก (เด็กดูครู ครูดูเด็ก ต่างคนต่างก็แค้นความรู้สึก ครูให้อิสระ แต่เด็กก็ยังรู้สึก ว่า ครูเป็นที่พึ่ง ที่พร้อมจะให้ข้อเสนอแนะเขาได้) กระบวนการวิจัยทำให้รู้สึก ว่า ทุกอย่างเราพูดกันได้ เพื่อให้ทุกอย่างออกมาดี

ครูปานี

-ตอนเด็กลงมือทำ เด็กอาจไม่มั่นใจว่าทำได้ เขาก็จะมาหารือ ครูกระตุ้น ทำเลยๆ

คำถาม ถ้าออกมาและตุ้มเป๊ะจะอย่างไร เวลาเราประเมินผลงาน ประเมินการเติบโตเด็ก เกณฑ์การประเมินอยู่ตรงไหน? ไม่เกี่ยวกับสมรรถนะ 5 คุณลักษณะ 8 และอื่นๆ แต่เราประเมินเด็กอย่างไร เกณฑ์ของเราในการบอกเด็กว่าดีหรือไม่ดี ประเมินจากตรงไหน?

ครูดวง

-ประเมินตั้งแต่ การให้งาน ว่านักเรียนควรจะได้รับโจทย์แบบไหนประเมินกระบวนการทำงานของเขา นี่ถึงการงานอาชีพ ครูให้เด็กวางแผนการทำงานกันเอง จะมีผู้นำโผล่ขึ้นมาจัดการ ให้เพื่อนทำ และเขาก็ยอมรับกัน ทุกคนยินดีที่จะทำหน้าที่ตัวเอง ครูไม่ได้ดูตลอด เพราะครูต้องประชุม ก็แอบเห็น แอบดู แอบฟัง นื่องบว่าจะบอกว่า ใครทำอะไรตรงไหน มองรอบด้วย แม้จะไปไหนสักที่ เขาก็จะวางแผน ต้องมีข้อตกลง มีการเสนอความคิด เด็กบอกว่า “ครูครับ ถ้าโรงเรียนเรามีการอาบน้ำตอนเที่ยงก็ดีนะครับ น่าจะสบายนะครับ เอาผ้ามาเปลี่ยน ได้นอน น่าจะทำให้สมองได้พักนะครับ สมองเราจะได้ฟื้นฟู” พอออกมาเป็นชิ้นงาน ประเมินตามศักยภาพเด็กแต่ละวัย แต่ละคน การให้คะแนน หรือดาว ครูมีแค่สามดาว บางทีพี่เขาจะถามว่า ทำไมคนนั้นได้ไม่สวย ได้สามดาว ครูต้องอธิบาย ว่า เด็กคนนี้เป็นอย่างไร พยายามอย่างไร ทำไมต้องให้สามดาว สองดาว

คำถาม เทคนิคที่น่าสนใจการประเมินของเด็กคือ การอธิบายเด็กว่า ทำไมต้องให้กิตา
ครูป่าเปียบ

- ให้เด็กประเมินตัวเอง และประเมินเพื่อน

ครูรงค์

- เช่น ประเมินเรื่องการคูณ ครั้งแรกคะแนนเต็มสิบ แดงทำได้เก้า ดำทำได้สอง
ประเมินครั้งที่ 2 คิดว่า อย่าประเมินเชิงเปรียบเทียบ ให้เขาเปรียบเทียบกับตัวเอง ควรประเมินรอบด้าน
ประเมินด้านเดียว ใจดำก็โง่ ถ้าเราไม่จัดกิจกรรมที่หลากหลายเราจะไม่รู้ว่าเด็กเป็นอย่างไร ตัวอย่าง
ไอ้หล้า ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ เป็นเด็กที่น่าสงสาร วันที่ไอ้หล้าย้ายออก ครูแทบจะจุดลูกปะทัด แต่ผม
เรียกหล้าเข้ามาทักอด แล้วบอกว่า “เธอเป็นคนดีของครูเสมอนะ” ครูอึ้งกฤษว่าหล้าโง่แต่ครูพละว่าหล้า
ไม่โง่ หล้าคิดได้ ว่าควรจะพาลูกฟุตบอลเข้าประตูได้อย่างไร

ผอ.ปริญญา

ผมติดใจเรื่องการประเมิน ถึงเวลาหรือยัง ที่ครูกับนักเรียนแต่ละชั้นจะสร้างเกณฑ์การ
ประเมินร่วมกัน ให้เด็กรู้ว่า ถ้าเขาอยากได้สิบเขาจะต้องทำไง ถ้าเขาได้น้อย เขาพร่องตรงไหน เขาต้อง
พัฒนาตัวเองด้านไหน ตรงนี้เป็นจุดอ่อนของการจัดการศึกษาของไทย ที่ไม่มีการประเมินรอบด้าน เรา
ต้องรู้เกณฑ์ ต้องวางเกณฑ์ในการประเมินร่วมกับเด็ก เป็นเหมือนข้อตกลงให้ทุกคนรู้เหมือนกัน นี่คือนิ่ง
ที่น่าจะทำ

คำถาม อยากรู้ว่า ถ้าจะทำงานวิจัยหรือการจัดการเรียนรู้ หรืออะไรก็ตาม ให้ประสบ
ความสำเร็จ ควรมีปัจจัยอะไรบ้าง ครูต้องเป็นอย่างไร ต้องทำอะไร ผู้บริหารต้องทำอะไร

- ครูต้องมีแผนการสอนทุกครั้ง
- ต้องมีวัตถุประสงค์ ของแต่ละกิจกรรมให้ชัด
- ความตั้งใจ ครูต้องตั้งใจ ที่จะบรรลุเป้าที่วาง
- ครูต้องเปิดใจ เปลี่ยนทัศนคติ
- จิตสำนึก ตระหนักในความเป็นครู
- วัสดุอุปกรณ์ เงิน ต้องพร้อม สื่อ เครื่องมือการเรียนรู้
- ไม่ย่อท้อต่อปัญหา อุปสรรค ทุกเรื่องต้องแก้ไขได้
- ใช้หลักอิทธิบาทสี่ ฉันทะ วิริยะ อุทสาหะ วิมังสา
- บริบททุกอย่าง คน คนที่ทำงาน ครู ผู้ปกครอง นักเรียน ผู้นำท้องถิ่น หน่วยงาน ที่ส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด
- การยอมรับความคิด ความแตกต่าง ของทุกคนทุกส่วน
- กำลังใจ (จาก ผอ. ทำได้ ดีแล้ว ทำต่อเถอะ กระตุ้น ให้มีความฝัน ความหวัง ตั้งใจ เดียวก็ดีเอง
เพื่อนครู การหาหรือ การขอคำปรึกษา นอกเหนือจากงาน พี่เลี้ยง พี่นิค พี่เจียบ จากที่เคยไม่

มั่นใจในการพูด เพราะไม่ชอบพูด แต่ก็ยังอยากให้พูด โกรธมาก เพิ่งมาสำนึก เอาตอนนี้ ความจริงเขาเปิดโอกาส แต่เราปิดกั้นตัวเองทำให้เราไม่กล้า)

คำถาม อะไรเป็นข้อพึงระวัง ที่ครูนักจัดกระบวนการเรียนรู้ หรือครูผู้สร้างมนุษย์พึงระวัง กับการจัดการเรียนรู้แบบนี้คืออะไร

- อารมณ์ อย่าใช้อารมณ์ อย่ารีบตัดสินเด็ก
- คำพูดพล่อยๆ
- ครูที่พูดว่า โง่ จน ดักดาน ครูคนไหนใช้คำนี้กับเด็กแสดงว่า ยังไม่ใช่ ตอนเด็กเคยโดนครูตำด้วยคำหยาบ ผังใจมาจนทุกวัน คำพูดเหล่านี้ตอกให้เด็กเจ็บมาก
- เข้าใจความแตกต่างของเด็กแต่ละคน
- ยอมรับเด็กในความเป็นเด็ก
- เคารพศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์
- รู้ลึกดีซึ่งกันและกัน
- คำพูดเชิงสร้างสรรค์ ที่จะทำให้กำลังใจเด็ก (เราไม่ชอบแบบไหน เด็กก็ไม่ชอบ)
- สิ่งที่เราจะกระทบความรู้สึกของเด็ก และผู้ปกครอง (ครูอย่าหลุดคำพูดอะไรบางอย่างที่จะฝังใจเด็กในทางไม่ดี)

คำถาม อยากเพิ่มเติมอะไรจากสถานการณ์ที่เห็นทุกวันนี้ อะไรต้องเดินต่อ (ผอ.คนใหม่ตอบ)

ผอ.ณกมล

รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนที่โรงเรียนทำอยู่ขณะนี้ เป็นแนวการจัดการเรียนรู้หนึ่งที่ดี ได้ผล ยอมรับว่าเกิดกับผู้เรียนโดยตรง แต่สิ่งที่ครูเป็นทุกข์ อาจจะไม่มีการชี้ให้เห็น แต่ครูอยากได้คำตอบว่า นี่ถูก นี่ไม่ถูก มันไม่ถูก ไม่ผิด แต่จะเกิดผลตามที่เราหวังหรือไม่

-อยากบอกว่า ครูต้องยึดหลักให้ได้ว่า เราจัดการเรียนรู้ไปหมายอยู่ตรงไหน ก็นึกถึงตัวมาตรฐานหลักสูตร ในสาระวิชา ภายใต้กฎหมาย หรือพรบ. แต่วิธีการใหม่ๆ ไม่ยึดเวลาเรียน ไม่ยึดวิชา ออกนอกกรอบแต่อยู่ภายใต้กฎหมาย หรือตัวมาตรฐาน เพราะฉะนั้นครูจะทำเรื่องอะไรให้เราศึกษาว่า เรื่องที่เราจะทำจะส่งผลต่อผู้เรียนตามมาตรฐานในหลักสูตรหรือไม่ ว่าต้องการให้เด็กได้เรียนรู้อะไร เพื่อให้เกิดอะไร มันจะไปสอดคล้องกับตัวไหนบ้าง ถ้าเรายึดมาตรฐาน หรือ สมรรถนะเอา ก็ถือว่าถูกต้อง เราจะจัดการเรียนการสอนแบบไหนก็ได้

-ที่นี้เรื่องเวลา สำคัญมาก ทุกคนเวลาเท่ากัน แต่อยู่ที่เราแบ่งเวลา บางที่เราเหนื่อย ใช้เวลาสำหรับการพักเหนื่อย ก็เพลินไป งานเลยไม่ทัน เราแค่บริหารจัดการเวลา จัดว่า ถ้างานมากจะทำอะไรก่อน หลัง ครูทุกคนมีความสามารถ คิดได้ แก้ปัญหาได้ ครูเก่ง ทำได้ทุกอย่าง เป็นหมอกก็เป็นได้ รู้

มาก แต่ครูกังวลไปเอง บางทีนี่ก็อยากทำ เกิดความเบื่อ เกิดนิ้กสนุก มีอย่างอื่นเข้ามาแทรก ทำให้เวลาเราหมดไป ด้วยภาระหน้าที่ต่างๆ แต่อีกอย่างก็คือ เพื่อนร่วมงาน เราก็ต้องช่วยกันเสริม อันนี้เป็นเรื่องสำคัญมาก คือกำลังใจที่เราให้กัน เป็นตัวหนึ่งที่เราต้องเสริม ที่ไทรงาม ไม่ได้เห็นว่า ผู้ร่วมงานเราจะแตกแยกหรือมีปัญหา เห็นการปรึกษาหารือ เข้าใจกัน ไม่เหมือนที่อื่นที่อาจมีครูหลายกลุ่ม หลายความคิดเห็น ไม่ยอมรับ

ครูที่นี้รับกันได้ วิจัยกับสกว.บอกเหนื่อย แต่ทุกคนก็ตั้งใจทำ เสียสละ รับผิดชอบต่อน้ำที่ตัวเอง และสามารถที่จะช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานได้เป็นอย่างดี นี่คือนี่ที่สำคัญที่สุด ความเข้าใจเรื่องหลักวิชาการ เป้าหมาย หลักสูตร ตรงนี้ก็ไม่ยาก เราปรึกษาหารือกัน พูดคุยกัน ในฐานะเป็นผู้บริหารแทนที่ผอ.ปริญญาก็ได้ถาม เพื่อเรียนรู้ว่า บทบาทของผู้บริหารที่นอกเหนือจากการทำอย่างที่เคยทำมา เรื่องการวิจัยท้องถิ่น ก็ศึกษา ต้องเรียนรู้จากคุณครูด้วย ครูมีอะไรก็ต้องถามผู้บริหารเหมือนกัน เพื่อให้รู้ว่าเราจะช่วยเหลือครูตรงไหนได้บ้าง อยากให้เราเปิดใจกัน ถาม บอก คิดว่า งานตรงนี้จะดำเนินการต่อได้ โดยพื้นฐานที่ครูทุกคนตระหนัก เห็นความสำคัญ เห็นความเปลี่ยนแปลงของนักเรียนที่ผ่านกระบวนการที่น่าประทับใจ ทุกคนมีความสามารถ ไม่เต็มร้อยก็เกือบเต็มร้อย ในขณะนี้ มั่นใจครูที่ไทรงามทุกคนทำได้

โจทย์ กระบวนการนี้ เราทำแล้วตรงไหนที่เราสุขที่สุด ตอนไหน เพราะอะไร

ครูป่าเบญจ

เห็นเด็กเก่ง ไทรงามเป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่พัฒนามาเรื่อยๆ เราแทบไม่เคยชนะอะไรเลยที่มีการแข่งขันทักษะ เพราะเราไม่มีตัวเลือกอะไรเลย พอรับโครงการนี้ เด็กพัฒนาขึ้น เรารู้จักเลือกช่องทาง เลือกโอกาส เราไม่เคยผิดหวังแม้แต่ครั้งเดียว ตอนนี้อยู่กับดีบัตรหลายแฟ้มมาก มันล้นมาจากกระบวนการวิจัยทั้งหมดเลย

อีกส่วนหนึ่ง ชุมชนที่เคยทำยากนักหนา แต่มันง่ายเหมือนปอกกล้วยเข้าปาก แทบไม่ต้องพูดอะไรมาเลย แต่ก่อน ยังไม่รับโครงการ มันยากมาก เราจะไปเข้าหาผู้ปกครองเขาก็ไม่มาหาเรา เราไม่ได้ใช้ตัวเชื่อม ตอนนี้นำลูกเป็นตัวเชื่อม เราชักลูกเขา ทำเพื่อลูกเขา ลูกกลับไปเล่าพ่อ เล่าแม่ ว่าครูทำกับเขาอย่างไร สิ่งทีละห่อนคือเด็ก ที่เคยทำยากทุกอย่างง่ายมาก เวทีนำเสนองานวิจัยที่ผ่านมา พี่ถอยออกมา แต่รู้สึกว่ามันง่าย แค่นี้พอ ศัพท์ เขาเข้าใจทุกอย่าง ไม่ต้องส่งหนังสือ ไม่ต้องทำอะไรยากๆ เลย ทุกอย่างง่าย พี่มีความสุขมาก

สุขที่เกิดจากตัวเอง ? ไม่ภูมิใจตัวเอง เพราะรู้สึกตัวเองมีปัญหา กับเพื่อนร่วมงาน มันต้องทำทุกอย่าง กลายเป็นความทุกข์ ยิ่งรู้จักตัวตนยิ่งทุกข์ กังวลว่า เดี่ยวเพื่อนไม่พอใจ ไม่เข้าใจ กลายเป็นว่า อยู่แบบระแวงระวัง ไม่เหมือนแต่ก่อน ว่าไปโรงเรียนแล้วมีความสุข ทำอะไรก็ได้ เพื่อนก็สนุกไปด้วยกัน การรู้ตัวเอง แต่แก้ตัวเองได้ แก้ไม่สำเร็จ ก็เป็นทุกข์ แต่ก็พยายามบอกตัวเองว่า ไม่เป็นไรหรอก

สิ่งที่เป็นสุขมากคือ เปิดโอกาสให้เด็กคิด เด็กเก่ง เรามีความสุข ช่วงเดือนสิบ จะมีลูกศิษย์เอาของมาให้มาฝาก เป็นความสุขศิษย์เก่าที่จบไปเขาไม่เคยลืมเรา

ครูป้านิ

จากเด็กที่เราเคยสั่งแล้วไม่ได้ตามที่สั่ง แต่ตอนนี้แม่แต่กับเด็กป.1 ให้เขาทำงานยากๆ ก็ทำได้ “น้องรามคิดแลซิ จะทำปรีอ จะนำเสนอปรีอ” เขาคิดเอง คิดกันได้ มันเหมือนกับไม่ได้สุขใจนิดเดียว นี่แค่ตัวเล็กนิดเดียว เขาต้องโตขึ้นเป็นคนดีแน่ๆ เมื่อก่อนเราคิดว่า เด็กตัวแค่นี้คงทำอะไรไม่ได้ บอกไม่ได้ เล่าไม่ได้ ตอนนี้เล่าได้เป็นเรื่องเป็นราว “ครูครับ ผมเคยไปนอนมาเลเชีย เขาเป็นแบบนั้นแบบนี้ ผมไปรำโนรา เขาก็เล่าเป็นเรื่องเป็นราว แล้วเด็กป.1 ทำไมเก่งขนาดนั้น ครูครับ ผมดูช่องนั้น เป็นแบบนี้แบบนั้น บางเรื่องเราไม่รู้ เราได้รู้กับเขา เด็กมายืนเกาะโต๊ะ “น่ารักนิ.. เขามาหาครู” เมื่อก่อนเราไม่เคยให้โอกาสมันพูด เด็กอ้าปากจะพูด ก็บอก พอแล้ว.. จันรู้มากกว่า รู้ลึกกว่า เขาตัวเล็ก เรารู้เยอะกว่าเขา เราคงปิดโอกาสเขามากกว่า เป็นอย่างนี้มานานแล้ว ครูเป็นแบบนี้กันหมด เป็นกันมานาน

เรามารู้ว่าการที่เราอดทน รอ อย่าด่วนสรุป เราจะพบอะไรดีๆ เยอะ นี่เป็นความสุขที่ยอยากมาโรงเรียนแต่ละวัน เด็กจะซีไม่ มีเรื่องมาเล่าทุกวัน เมื่อก่อน เรื่องแม่ ที่อยู่ด้วยกันทุกวัน เขาก็เล่าไม่ได้ บอกไม่ได้ เราอึดอัดว่าทำไมเด็กเล่าไม่ได้ ตอนนี้เขาเล่าหมด ทุกข์ สุข ไปเที่ยวที่ไหนก็กลับมาเล่าให้ฟัง เมื่อก่อน ครูดูเด็กว่าเด็ก เธอไม่มีดีจะอวดก็ไม่ต้องมาอวด

ครูโจ

ช่องว่างระหว่างครูกับผู้ปกครอง มักไม่ให้โอกาสลูก ไม่ให้ไปดูงาน ไปทัศนศึกษา ไม่มีปีนโตมาวันพระ การทำกิจกรรมหลายครั้งก็ไม่ร่วมกิจกรรม ครูก็นึกในใจว่า สงสารเด็ก การให้เขาไปเอง คงยาก ก็เลยชวนคุยกับเด็กว่า ถ้าไม่ได้ไปรู้ลึกอย่างไร เขาบอกเสียใจที่พ่อแม่ไม่ให้ไป นิมนต์พระไม่ได้ หิ้วปีนโตเพราะแม่ไปตัดยาง ไม่มีใครหุงข้าวให้ ก็บอกให้เด็กว่า ให้มา ครูหาให้

ทำกิจกรรมเรื่อยๆ ผู้ปกครองก็เริ่มให้ความร่วมมือกับโรงเรียน การทำกิจกรรมทุกครั้ง เด็กได้มาครบเกือบทุกคน เด็กก็สบายใจ เป็นสุข อีกอย่างคือ เด็กมีโอกาสดูกัน บางครั้งเขาทำงานไม่เสร็จ เราก็ต้องให้โอกาส ครูครับ ของผมไม่ตรวจหรือครับ เราต้องให้ความสำคัญกับเด็กทุกคน มีเด็กบกพร่อง เราก็ให้ความสำคัญ ปีนี้ ผู้ปกครองดีขึ้นมาก ได้ทุกอย่างที่ต้องการ ชวนคุยได้ทุกเรื่อง เป็นกันเองเป็นสะพานเชื่อมระหว่างครูกับผู้ปกครองและเด็ก ผู้ปกครองบางคนไม่เคยเข้ามาในโรงเรียน แต่ตอนนี้เขาเข้ามาเอง

ครูชาลี

สุขที่ได้มาเรียนรู้กระบวนการนี้ ทำให้เรา เป็นคนละเอียด รอบคอบมากขึ้น ทำให้สังเกตมากขึ้น มองได้ลึกซึ้ง ไม่ผิวเผิน ไม่หยาบ เวลาสังเกตพฤติกรรมเด็กคนนี้เป็นอย่างไร เมื่อก่อนผิวเผินไม่สนใจ เด็กจะมีครบทั้งสี่ทิศ เด็กผู้ชายมักเป็นกระต๊อง หรือเหยี่ยว ผู้หญิงมักเป็นหนู

ครูตึก

3 ปี หยุตไปเลย พอมาเริ่มใหม่ มันก็ไม่ใช่ระบบ ถ้ามว่า ตอนนี้เป็นความสุขมัย มีความสุขมาก กับงานตรงนั้น ได้เป็นเลขา ตอนที่เราไม่ได้ลงมือทำ พอพูดก็พูดไม่ออกบอกไม่ถูก เราได้แต่มองมองความวุ่นวายของตัวง ก็คิดว่า “อะไรของมันวะ” ก็น่าสนุก ในความวุ่นวายของหลายคน เห็นหลายอย่าง ได้อะไรหลายอย่างจากพื้นที่ จากกระบวนการนี้ พี่ก็จะถ่ายทอดให้พี่ๆ กับเด็กอนุบาลเพราะป.1 กับอนุบาล วัยใกล้เคียงกัน พี่ก็จะเผื่อแผ่ให้น้อง ได้ความสุข ได้ความรู้ สุขกับอนุบาล คือ เด็ก เราจะให้โจทย์ไป 1 เรื่อง ให้วงกลม ให้เส้นตรง ให้สี่เหลี่ยม และให้ทำงานเป็นกลุ่ม มาเริ่มใหม่ พอให้งานเด็ก พอเด็กทำเสร็จ ก็บอกว่า เมื่อเสร็จให้น้องออกมาเล่าเป็นนิทาน เด็กเล่าเป็นเรื่องเป็นราว รู้สึกว่า เด็กเก่งทำได้ แล้วเรามีความสุข เราเคยมองกันว่าเด็กไม่น่าจะทำได้

ครูดวง

พอฟังตึก ก่อนตึกจะมีความสุข ดวงมีความสุขมาก่อนแล้ว ตอนนั้นใช้กระบวนการ พี่มาเสนอเรื่องการเล่า เล่าเหตุการณ์ประจำวัน คืออยากให้เล่านิทาน ให้ยาวกว่าเดิม ก็พยายามคิดหาวิธี ก็พยายามคิด แสดงให้เด็กดู ก็เอามาแสดงทุกวัน ก็เสริมเรื่องให้สนุก บางวันที่เราเล่านิทานกันอยู่ ครูระเบียบก็มักบินเข้ามาด้วย โดยไม่ได้สนใจว่า เราต้องการกันหรือไม่ เด็กๆ จะชอบครูระเบียบมาก ดวงก็จะรู้สึกดีจัง.. มีคนมาช่วยอีกแล้ว ครูระเบียบมักเอาความจริงมาเล่าเป็นนิทาน เด็กชอบมาก ดวงได้อะไรหลายอย่าง จากครูระเบียบ เด็กจะตั้งใจ เป็นเทคนิค

(ดวง กำลังให้กำลังใจป่าเปียบ เติมพลังให้ป่าเปียบ) ในความทุกข์ของตัวเองก็มีความสุขผ่านมาบ่อยๆ

พลังแห่งความสุขเริ่มจากคนที่ร่วมงาน เขาเห็นความสำคัญของเรา เปิดโอกาสให้เราได้กล้าคิด กล้าทำ และชื่นชมเราบ่อยๆ ทำให้เราเกิดภาคภูมิใจ ก็ทำดีต่อไป

ผอ.ปริญญา

สุขมีเป็นระยะ เห็นครูปรับพฤติกรรมการสอน ตรงนั้นก็ดีใจ แต่ยังไม่ดีใจที่สุด ดีใจที่ครูเอาผลที่เกิดกับเด็ก เห็นประกายตาครูที่ความสุข และเห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดกับตัวเด็ก เด็กสุข มีกระบวนการคิด วางแผน นำเสนอ เราทำโครงการไปได้ หนึ่งปี จัดงานวันเด็ก ก็บอกครูว่า ให้เด็กจัดวันเด็กเอง ให้เด็กทำอยู่ 2 ปี จากผลสะท้อนตรงนั้น เห็นการที่เด็กทำกิจกรรม ครูเป็นคนนั่งดู เตรียมอุปกรณ์ให้เด็ก เห็นแววตาของครู เห็นแววตาผู้ปกครอง และเห็นผลที่เกิดขึ้น ก็คิดว่า นี่คือผลแห่งความสำเร็จหลังจากครูใช้กระบวนการ สร้างกระบวนการคิดให้กับนักเรียน เพราะตอนนั้นปัญหาแรกคือเด็กคิดเองไม่เป็น ซึ่งอยู่ในมาตรฐานที่ 4 เด็กคิดเองไม่เป็น ก็คิดว่า มันประสบความสำเร็จ และหลายครั้งที่ได้รับเชิญไปคุยในที่ต่างๆ นั่นก็เป็นความสุข มีหลายตอน หลายครั้ง แต่ยังไม่สุขที่สุด เพราะความคาดหวังยังไม่บรรลุผล เพราะบทบาทหน้าที่จำกัดให้แค่นี้ แต่คิดว่า คุณครูที่อยู่ และผอ.ที่รับผิดชอบใหม่

คงมองเห็นแนวทาง และสร้าง สานต่อ ที่จะให้เด็กของเราเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุขในสังคม และ
ขยายผลสู่จังหวัดตรัง และทั่วประเทศไทยนี่คือสุขที่อยากเห็นที่สุด

โจทย์ วันนี้เราได้อะไรบ้างทั้งวัน รู้สึกอย่างไรบ้าง และวันนี้ตัวเองได้อะไรจากการคุย ตั้งแต่
เช้าจนค่ำ

ผอ.ณกมล

รู้สึกว่ เราได้มาหลอมความรู้สึกอัดอั้นทั้งภายใน ภายนอก ที่เราอยากพูด อยากบอก แต่
ไม่มีโอกาสได้พูด รู้สึกว่ทุกคนได้ระบายทั้งทุกข์ สุข ประสบการณ์ เห็นว่ทุกคนมีหลักของตัวเอง มี
การเปลี่ยนแปลง ตั้งแต่สกว.ยื่นมือเข้ามาให้การสนับสนุน รู้สึกว่ตัวเองนั้น มีความภาคภูมิใจในความ
เป็นครูเพิ่มขึ้น จากการเห็นแววตา เห็นความเก่งของนักเรียน จากการนำกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ไม่
เหมือน เดิมของครู รู้สึกว่ เป็นสิ่งที่ดี ที่เราได้มีโอกาสตรงนี้มากกว่าครูคน อื่นๆ สำหรับวันนี้ของ
โรงเรียนไทรงาม ก็รู้สึกว่ เป็นโอกาสดีที่ได้มาระบาย แห่ บอก ว่ทุกคนทำอะไร คิดอย่างไร เพื่อจะไป
ถึงเป้าหมายเหมือนกัน สิ่งที่ได้อีกก็คือ ได้รับรู้ถึงความเป็นตัวของตัวเองของครูแต่ละคน ที่ไม่เหมือนกัน
ทำให้เราเข้าใจครูมากขึ้น ในฐานะเป็นผู้บริหาร เป็นทั้งพี่ น้อง การอยู่ร่วมกัน คนเป็นพี่ก็เกรงใจ เรา แม้
เราจะเป็นน้อง และมีน้อง ก็ไม่ได้ใช้อำนาจ เมื่อเข้าใจความรู้สึก ลึกๆ ในความเป็นครูของแต่ละคน ทำให้
รู้สึกว่ ตัวเองมีประสบการณ์ในการพัฒนางานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เราด้วยกันเสียสละ อดทน
เพื่อให้เกิดสิ่งดีๆ กับผู้เรียน ให้มากที่สุด สิ่งที่ทำมา เราได้ใจชุมชน ซึ่งถือว่า เป็นแรงสำคัญเป็นปัจจัย ที่
ทำให้เรามีกำลังใจ เป็นปัจจัยหนึ่งในการจัดการศึกษาในโรงเรียน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายสูงสุด ก็คิดว่าได้
เยอะทีเดียว คิดว่คงสนองต่อความต้องการ เป้าหมาย แนวทาง สานต่อ สกว.ด้วย

ป้าเบียบ

รู้สึกว่ โล่งมาก ได้อยู่กับตัวเอง อยู่กับเพื่อน บางทีไม่ได้ไปไหนด้วย ตรงนี้กระทบ แต่
ไม่เคยกระทบ เพราะเราทำงานร่วมกันบ่อย แต่ท่ามกลางตรงนั้นยังรู้สึกได้ถึงความรัก ทุกคนเข้าใจเรา
ครูรงค์

มีความรู้สึกที่ดี ปลื้มใจ ยินดีมากที่ได้มาร่วมงานวันนี้ สิ่งที่ได้มาก ก็คือ รับทราบ
ความรู้สึกนึกคิด ได้รับทราบประสบการณ์ที่ได้ถ่ายทอดกัน คนร้อยละมีแต่คนพูด แต่คนฟังหายากมาก
สกว. เป็นแบบนี้รู้สึกขอบคุณ

ผอ.ปริญญญา

สำหรับวันนี้ได้อ่านหนังสืออีก 11 เล่ม บางเล่มอ่านหลายเที่ยวแล้ว บางเล่มยังไม่เคยอ่าน
รู้ความคิด รู้ทัศนคติ ได้บอกเล่า ประสบการณ์แนวคิด ตอบข้อข้องใจใครบางคน ว่ พฤติกรรมที่ผ่านมา
สมมติว่ตัวเองเป็นคนนั้น เราจะมองใครสักคนให้เขาไปอยู่ในตัวเขาก่อน เขามีเหตุ มีปัจจัยอะไร ที่เป็น
แบบนั้น เพราะอะไรที่เขาเป็นแบบนี้ อะไร จำเป็น อะไรบังคับให้เขาเป็นแบบนี้ เขาต้องทำ ต้องเป็นอย่า

นั่นเพราะอะไร ถือว่าวันนี้ได้บอกเล่า แต่เสียดายที่ไม่สามารถเอาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนหรือว่าพัฒนา เด็กเยอะ แต่คิดว่าจะนำกระบวนการนี้ไปสอนลูกสอนหลาน และหรือให้แนวคิดให้คนที่สนใจ ได้มีโอกาสในการพัฒนาต่อไป

ครูป้านิ

รู้สึกดีใจมากที่ได้มา พอรู้ว่ามากับพินิต อย่างน้อยภาพที่เราเห็นทุกครั้งที่มา เรามักได้แต่สิ่งดีๆ กลับไป คุยกับพี่โจว่าพี่เป็นคนชอบฟัง ที่คนอื่นพูด แม้จะเก็บได้ไม่หมด แต่ก็คิดว่า วันนี้เราได้อะไรเพิ่มเข้ามาอีก เป็นอะไรก็ไม่รู้แต่เป็นสิ่งที่ได้มา ทุกครั้งได้ทุกครั้ง มันเหมือนได้ความลุ่มลึก มันดี อย่างครูรงค์ ผอ. จะมีมุมมองดีๆ เพราะอ่านหนังสือเยอะ มักมีเกร็ดอะไรดีๆ เรามีอะไรมาแลกเปลี่ยน คุยกับดวงบอย กับครูคนอื่นบอย รู้สึกว่าการฟังคนอื่นพูดเยอะๆ มันจะดี เหมือนกับว่า เราได้อะไรเยอะ ได้กำไร นั่งคุยกับผอ.ขวัญว่า เวลาประชุม ประชุมแบบนี้ ให้ถอดทุกคนแบบนี้ เราได้อะไรของเพื่อน ที่เรามีอยู่แล้วจะทำให้งานเราที่ขาดเติมเต็มมากขึ้น

ครูโจ

ปกติมักกังวลว่า ประชุมทุกครั้งจะเจออะไรอีก เครียด เพราะสกว. มักมีวิชาการ ทำให้เราเปลี่ยนตั้งแต่ปีแรก มีความสุขที่ได้คุย ได้มาแลกเปลี่ยน ของที่ยังพร่องเราจะได้อะไรไปเติมเต็ม

ครูชาลิ

เข้าใจเพื่อนร่วมงาน เรามีอะไรดีๆ มาแลกเปลี่ยน ปรับปรุง เติมเต็มให้กับเรา เพื่อให้กลับไปพัฒนางานของเราได้ ผลที่ได้คือจะเอาไปพัฒนาส่วนที่ตัวเองยังไม่ค่อยเข้าใจ

ครูดวง

ดีใจมากที่ได้ประชุมวันนี้ ย้อนไปนานกว่านี้ จะทุกข์มาก ถ้าประชุมแบบนี้ แต่วันนี้ไม่รู้ทำไม ไม่ทุกข์เลย เป็นคนชอบฟังมากกว่าชอบพูด จะได้อะไรดีๆ หรือไม่ดีก็แล้วแต่ แต่ทำให้เราได้คิด และพิจารณาตัวเองในการทำงานมากขึ้น มีประโยชน์มากในการนำไปใช้มากขึ้น ทั้งในการงาน ในครอบครัว

เชษฐ(พี่เลี้ยง)

ต้องบอกว่า วันนี้ผมพูดมากที่สุดในชีวิต ถ้าไม่ใช่บทบาทนี้ ปกติผมจะนั่งที่มุมหนึ่งของห้องและไม่พูด ตัวเองไม่เคยคุยกับใครนานขนาดนี้ ตั้งแต่เข้าจนถึงสี่ทุ่ม คุยไปได้ถึงตั้งหลายชั่วโมง เวลาคุยที่สตูล จะแค่สองสามชั่วโมง วันนี้พินิตให้ผมนานมาก คุยแบบนี้จะต้องใช้พลังมาก ถ้าครูไม่ตอบได้ ก็จะชวนคุยมาก ได้พลังจากการฟัง แล้วย้อนกลับ ข้อดีคือ ผมไม่เคยเห็นมาก่อน เห็นพี่ๆ หลายครั้งแต่ไม่เคยคุย เพราะเราไม่รู้จะพูดอย่างไร แต่หลังจากนี้เรารู้แล้วว่าพี่เป็นอย่างไร คุยได้มากขึ้น ตรงเป็นแบบนี้ แลกเปลี่ยนกับสตูลได้ วันนี้ก่อนมายังจำอาจารย์สมเจตได้ว่า จะทำอย่างไรให้ภาคใต้มีประชาคมวิจัย จากการเรียนรู้แบบนี้ที่เป็นเครือข่ายของภาคใต้ที่เข้มแข็ง ปึกแผ่น แข็งอย่างเดียวอยู่ไม่

รอด ต้องขอบคุณบทเรียนชีวิตถ้าเราจะทำงานต่อไป เราจะทำงานอย่างไร มีรูปแบบนี้ ที่ไทรงาม มีความสุขกับการฟังมาก ขอขอบคุณที่ให้โอกาสนิด (พีเลียง)

หนึ่งวันที่ผ่านมา ประสบการณ์หรือ รหัสที่ซ่อนอยู่ในครูแต่ละคน ที่กลั่นออกมา มันล้ำค่า เรื่องแบบนี้คุยกับครูอื่นก็ยาก คำว่ากระบวนการเป็นนามธรรม เราพยายามอธิบายให้ข้างนอกผู้ประสบ การณ์พฤติกรรมคนละแบบ แต่ครั้งนี้เป็นธรรมชาติ ใจที่ที่ได้ หนักไม่หนัก แต่ก็ เป็นธรรมชาติ การที่ครู ทุกข์พีเลียงไม่ได้รู้สึกทุกข์ ไม่ได้รู้สึกผิด ที่เอามาระกอนใหญ่มาให้ครูทำ เพราะมันสิ่งดี ภาวะที่ทำให้ครู เปลี่ยนทุกข์จากการสอนเป็นสุขจากการสอน สุขในหน้าที่ที่ตัวเองต้องทำอยู่ทุกวัน ในส่วนลึกถามว่า หนักใจไหม ที่คุยแบบนี้ จำได้ที่เขาสกรเราคุยแล้วร้องไห้ แปลกที่มีทั้งน้ำตาและรอยยิ้ม ที่เกิดจาก ความรู้สึกยากที่จะบรรยาย อยากให้กระบวนการยังคงอยู่ แม้ไม่มีสกว.อยากให้มียู่ ยังเป็นพญาของ ป่าไม้ทั้งหลาย หัวใจของครูทุกคนก็สำคัญ แต่นิดก็ไม่สามารถบอกว่าหัวใจครูที่อื่นเป็นแบบนี้หรือเปล่า แต่นิดก็อยากบอกศรัทธาหัวใจครูที่นี้มาก การเข้าไปไทรงามบางทีแค่เข้าไปนั่งกินมื้อเที่ยงด้วยกัน เท่านั้น ดูเหมือนไม่มีอะไร แต่การที่ได้นั่งฟัง ป่านี ป่าเบียบ ป่าใจ ดั่ง ผลัดกันเล่าทุกข์ สุข จากการเป็น ครูนักจัดกระบวนการ ก็รู้สึกว่ พอแล้ว ได้แล้ว ไม่ต้องทำอะไรมาก ได้นั่งคุยกับเด็กๆ บ้าง ได้ชวนคิด อะไรเล็กๆบ้าง ก็มีค่าแล้ว

วันนี้จากการนั่งฟัง คิดว่าหลายเรื่องนิดไม่ต้องคลี่คลาย แต่ครูคลี่คลายกันเอง และอะไร ที่ติดอยู่ก็จะสลายออกไปเองโดยธรรมชาติ แม้เราจะไม่ได้พูดออกมาตรงๆ แต่เข้าใจว่าทุกคนจะรู้สึกกับ มันได้ การหาที่ประชุมแต่ละครั้งจึงค่อนข้างเรื่องมาก บรรยากาศมีส่วนสำคัญในการเปิดใจ เปิด ความคิด และการคลี่คลายความรู้สึกภายใน ขอขอบคุณครูที่ทำให้ยิ่งเชื่อว่ากระบวนการนี้สามารถเข้าไป แทรกในใจครูได้ แทรกอยู่ในใจเด็กๆ ได้ และไม่สำคัญว่าเปลี่ยนตอนไหน แต่สำคัญว่า คือวันนี้ครู เปลี่ยนแล้ว

เจียบ (พีเลียง)

ไม่ว่ากระบวนการนี้อยู่ในตัวครูมากน้อยแค่ไหน แต่กระบวนการนี้มันซึมเข้าไปโดยครู เองก็ไม่รู้ตัว มันไม่รู้ตอนไหน แต่การที่ครูได้มาแลกเปลี่ยน ได้เรียนรู้ ได้ทำอะไรร่วมกัน ถือว่า งานวิจัย เป็นแค่เครื่องมือหนึ่ง ที่ทำให้ครูต้องทรมานตัวเองเพื่อลูกศิษย์ เพื่อครู เพื่อหน้าที่ จริงๆ แล้วเหล่านี้เป็น หน้าที่ของครูหรือเปล่า ลองคิดว่า นิดกับเจียบเป็นศึกษานิเทศก์จะได้มั๊ย เคยมีคนตั้งข้อสงสัยถามว่า เรา ไม่ใช่ศึกษานิเทศก์ ถ้าเราเป็น ศน.ครูก็ต้องเหนื่อยเหมือนกัน สิ่งที่ทำมันมีค่ากับสิ่งที่ทำมาน้อยแค่ไหน กับลูกศิษย์มากน้อยแค่ไหน ขอขอบคุณมากๆ ครูยังเป็นครูของเรา วันนั้นเขาดูสับสน วุ่นวาย วันนี้ดู เหมือนเปลี่ยนไป

บทสรุปจากการชมซีดี “ครูศตวรรษที่ 21”

เป็นซีดีที่ด้วยเรื่องของการจัดการศึกษาศตวรรษที่ 21 แนวคิดนี้มาจากนักวิชาการอเมริกันที่กำลังค้นหาว่าวิกฤติการศึกษาปัจจุบันไม่สามารถตอบโจทย์ประเทศเดิมๆ ได้ เพราะมุ่งสร้างคนเพื่อรับใช้ระบบทุน ทุนที่โตแต่หัวใจคนหายไป ก็ต้องมาทบทวนใหม่ว่าการศึกษแบบนี้ใช่หรือไม่ ก็เลยได้ความรู้ชุดหนึ่งเสนอประธานาธิบดี ตอนนี้อยู่ป็นใช้คำว่า การจัดการเรียนรู้แบบเปิด Learning Approach คือ 1 คำถามมีคำตอบมากกว่าหนึ่ง และนำคำตอบเหล่านั้นมาสร้างสรรค์

จะเห็นว่าในนี้มีคำสำคัญหลายคำ เช่น PBL PLC ซึ่งก็คือ ชุมชนที่ครูมีการคุย แลกเปลี่ยน หาทางออกของการศึกษาร่วมกัน จนกลายเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ แต่ขณะที่พยายามทำคือให้ PLC เป็นมากกว่าโรงเรียน แต่มันจัดไปอยู่ในชุมชน เด็ก ส่วนอื่นด้วย Professional learning communities

ข้อคิด

- ครูมักให้ความรู้เด็กเยอะๆ สอนให้เด็กท่องจำ มันเหมาะสำหรับ 200 ปี ตอนนี่มันใช้ไม่ได้ผล
- ผลวิจัยบอก อย่าสอนเยอะ สอนแต่ที่สำคัญเรียก essential แล้วมันจะออกมาชิ้นมาเอง

Teachless .. learnmore

-ให้เด็กเรียนโดยการทำ Project ให้เด็กเรียนรู้ผ่านการทำงานจริงครูเป็น Coach โค้ชที่คอยช่วยเหลือข้าง ๆ จะช่วยให้เด็กฝึกทักษะต่างๆ ตั้งแต่การตีโจทย์ ค้นหาหาข้อมูล ตรวจสอบและประเมินข้อมูล เพื่อนำสิ่งที่เหมาะสมมาใช้กับ Project ได้ฝึกปฏิบัติจริง เพิ่มทักษะการสื่อสาร นำเสนออย่างสร้างสรรค์ สำคัญสุดคือการทำงานเป็นทีม แลกเปลี่ยนความรู้ นำไปต่อยอด และสร้างสิ่งดีงามต่อไป

-ครูต้องฝึกการเป็นโค้ช ให้เขาทำงาน โค้ชที่เก่งต้องโค้ชให้ได้จิตใจ อารมณ์ แรงบันดาลใจ เพราะทักษะแรงบันดาลใจ จะให้เด็กมีพลัง มีไฟ เขาจะมีชีวิตชีวา

-การเรียนรู้สมัยใหม่เป็นการเรียนรู้แบบไม่มีกรอบ เรียนรู้ตามเสรีภาพ เราไม่สนใจคำตอบ แต่สนใจกระบวนการหาคำตอบ โจทย์เดียวมีคำตอบเยอะแยะ เราสนใจวิธีที่เด็กช่วยกันหาคำตอบมากกว่า การวัดเป็นการวัดเพื่อประเมินความก้าวหน้า เด็กทุกคนมีศักยภาพพัฒนาตนเองไปเรื่อย ต่อให้เป็นเด็กพัฒนาช้า เขาก็เดินไปได้เรื่อย ๆ

-การบ้านมีประโยชน์อะไร ที่ใช้กันก็เพื่อให้เด็กมีความรู้ การบ้านเด็กสมัยใหม่ เรียกว่าให้ทำเป็นทีม เช่น ปลายปีจะให้เด็กแสดงละครเช็กสปีร์ 1 เรื่อง ทำให้เด็กมุ่งมั่นที่จะทำงานเป็นทีมระยะยาว เด็กสมัยนี้ฉลาดขึ้น ถ้าแต่ให้เด็กทำแบบนี้จะไม่มีสมาธิสั้น เพราะมันเรียนรู้ ทั้งปี

-โลกสมัยนี้มีความรู้มหาศาล จึงต้องมีตัวช่วย คือการรวมตัวกันเรียนรู้ PLC (Professional learning communities) เป็นตัวช่วยให้ครูออกแบบการเรียนรู้ให้เด็กอย่างเหมาะสม ครูแค่คนเดียวอาจไม่สามารถออกแบบกับเด็กได้ทั่วถึง PLC จะทำให้ลดการสั่งการ แต่ให้ทุกคนมาเรียนรู้ ช่วยคิด ช่วยทำ มีทักษะ สามารถพัฒนา PBL เพื่อให้เด็กมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

-เราเชื่อว่า ไม่มีหลักสูตรสร้าง PBL ได้ในชั่วข้ามคืน การเรียนรู้จากสิ่งที่มีอยู่แล้วน่าจะยั่งยืนกว่า

-Concept การศึกษาต้องเปลี่ยนจากหน้ามือเป็นหลังมือเยอะมาก ไม่งั้นเด็กวัยรุ่นจะเสีย

คน

ไปเรื่อย ๆ ไม่มีแรงบันดาลใจ และที่สำคัญคือทั้งชาติได้ความรู้แต่ไม่ได้ทักษะ ไม่มีวิจารณญาณ เด็กต้องเรียนแบบมี Critical thinking คือเรียนอย่างมีวิจารณญาณ สังคมก็จะยกระดับ

(จากมูลนิธิสฤติ สดศรีวงศ์)

โจทย์ ดูดีขึ้นแล้ว มีอะไรที่คล้าย หรือเหมือนกับไทรงาม หรือที่ไทรงามทำอยู่ หรือรู้สึกอย่างไร

ผอ.ปริญญา

อะไรที่เหมือนไทรงามก็คง PBL ก็คือเรียนรู้จากโครงการหรือเรียนรู้จากปัญหา ส่วน PLC ชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครู เราทำ แต่ยังอยู่ในวงแคบ แต่ละโรงเรียน ไทรงามมีการแลกเปลี่ยนซึ่งกัน แต่ยังคงไม่เข้มข้นไม่เป็นกระบวนการ จากการไปศึกษาลำปลายมาศเขาใช้กระบวนการตรงนี้ เขาเล่าให้ฟังว่า ทำแบบนี้ นำปัญหามาเล่ามาถกกันทั้งปัญหาและความสำเร็จ ก็คิดว่า ไทรงามตอนนี้ก็เป็นแบบนี้แล้ว เราลองมาจัดที่ไทรงามก่อน เมื่อเราทำได้ทำเป็นอยู่ตัวแล้ว คนอื่นเห็นอาจเข้ามาร่วมด้วยก็ได้

ไทรงามในกระบวนการนี้ น่าจะเป็นการจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นแบบไทย ๆ แต่นักวิชาการเอาไปโชว์เพื่อได้เงินมาใช้ในการเปิดศตวรรษแห่งการเรียนรู้รอบ 2 แล้วก็จบ ไม่มีการต่อยอด ไม่มีการขยาย สฟฐ.ก็ยังไม่สนใจ จะให้สพ.สนใจได้อย่างไร นี่คือการไม่ใส่ใจ ไม่ใส่ใจปัญหานี้ก็ไม่มีคุณค่า เราปลูกต้นไม้ขึ้นมาต้นหนึ่ง ถ้าไม่มีฝรั่ง ญี่ปุ่น มาบอกว่าต้นไม้ไม่ดี มีประโยชน์ ก็คงอยู่อย่างนั้น

ครูรุ่นเก่ามีอายุพอสมควร การเลี้ยงดู การศึกษาหาความรู้ก็ต้องทำตามที่เขาบอก ไม่สามารถ คิดเอง ใครไม่เหมือนคนอื่นก็มักแปลกในสายตาผู้มีอำนาจ

เชษฐ นักการศึกษาในเมืองไทยไปไหนหมด เพราะที่เห็นมาพูดเรื่องการศึกษาส่วนใหญ่เป็นนายแพทย์

ครูรงค์

PBL PLC มันดีมาก แต่กระทรวงศึกษาทำมัย ก็คงไม่ทำ ของอย่างนี้มันต้องทำไปทั้งระบบ ที่เปลี่ยนยากคือเปลี่ยนครูผู้สอน เพราะสอนแบบ teach more, learn less ครูจบใหม่แม้จะถูกลบรามาดีแต่เมื่อเข้าระบบ มันก็เป็นเหมือนกันหมด เพราะโครงสร้างมันเป็นแบบนี้ในประเทศที่ก้าวหน้า รมต.การศึกษาจะเป็นคนใกล้ชิดคนนายก ที่เสนอมามาก แต่ไม่ทราบว่ สพฐ. สพป. รมต. ท่านคิดอะไรมัยหรือคิดแล้วผ่าน ถ้าคนเหล่านั้นไม่ขับเคลื่อน มันจะอยู่แค่บริบทของเรา เด็กออกจากโรงเรียนเราไปไปแล้ว เท่าที่ทราบ ไม่มีโรงเรียนไหนจัดการสอนแบบเรา แล้วเราจะทำอะไร ที่ต้องดิ้นเราก็ตองดิ้น ผอ.เขตไม่ได้ดู แต่ผอ.จะดูว่า สิบอันดับแรกของโอเน็ต โรงเรียนไหน สิบอันดับสุดท้ายเป็นโรงเรียนไหน

แบบนี้เราก็ตองทำตามศักยภาพตามที่เราทำได้ แต่ที่เขาทำเราก็ตองทำเพื่อความอยู่รอด เพราะเรามีต้นสังกัด ไตรงามมีเด็กเก่งหลายแบบ ซึ่งเราไม่จำเป็นว่าเขาต้องท่องศัพท์อังกฤษได้ ไม่จำเป็นเลย ให้เขารู้พื้นฐานแล้วมาฝึกฝนในสิ่งที่เขาถนัด แล้วก็ไปโยงทักษะชีวิตและการทำงาน สิ่งต่างๆ เหล่านี้ถ้าเราคิดเป็นระบบมันจะดีมาก แต่ก็นั่นแหละบางครั้งเราก็ตองทำอะไรที่ต่างจากคนส่วนใหญ่ไม่ได้ เราไม่ได้เป็นเอกเทศเหมือนล่ำปลายมาศ เราจะละเว้นสิ่งที่คนส่วนใหญ่ทำไม่ได้ เราก็ตองผสมผสานกันไป มันเป็นศิลปะ ต้องรู้จักคิด แก้ไข ทำไป ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับเด็ก

ครูชาลี

สิ่งที่เราทำมันคล้ายกระบวนการ PBL กระบวนการนี้ใช้ได้ แต่ก็ไม่ถึงที่เขาทำ สพฐ. เราก็ตองเสริม

ครูดวง

การใช้กระบวนการ และเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ ในการคอยสอน แต่ก็เก่งเหมือนที่ว่า แต่ก็เรียนรู้การเป็นโค้ช ไม่ยึดหลักสิบข้อ แต่จากการบอกเล่า การดู การศึกษา การเป็นโค้ชโค้ชนั้นก็พา แต่เป็นโค้ชการเป็นครู มันต่างกัน ไม่มีหลักตายตัว มันไม่ได้เหมือนกันทุกชั้น โค้ช นักเรียนไม่เหมือนกัน ครูต้องปรับไปเรื่อยๆวันนี้โค้ชเป็นอย่างไร เด็กเป็นอย่างไร ต้องใช้วิธีการใดให้เขาทำในสิ่งที่ป็นกระบวนการทำให้เขาเกิดความรู้ หรือพอมจะเรียนรู้

ครูป้าเปียบ

หมอจาร์ส เคยพูดว่า เวลาหมอมีเคสใหญ่เขาจะประชุม เพื่อหาทางช่วยชีวิตคนป่วยให้รอดทำไมเราไม่ใช้วิธีอย่างที่เขาทำกัน เพื่อผ่าตัดรักษาเด็กที่ต้องรักษา เช่น น้องอาร์ม อยู่มาวันหนึ่ง ครูสุนิย์ ครูระเบียบ ชอบเอาเด็กมานั่งผ่าตัดกัน พอปี 55 ที่ผ่านมา ครูดวงเริ่มเข้ามาผ่าตัดดวงใหญ่ด้วย แต่อันนี้เป็นนิมิตรหมายที่ดีว่า ไตรงามเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้แล้ว โบราณว่า อย่าสาวได้ให้กากิน หมายถึง เด็กห้องเราอ่านไม่ออก ติดยา สารพัด ถ้าเราไปเล่าเพื่อนกลายเป็นครูไม่ดี แก้ปัญหาไม่ได้ แต่ตอนนี้ไม่ใช่ เราจะเอาเรื่องราวเหล่านั้นมาช่วยกันคิด ครูสุนิย์ ครูดวง จะช่วยกันคิดได้มาก บาง

เรื่องคิดคนเดียวไม่ออก ถ้ามองเพื่อนแล้วจะได้คำแนะนำที่ดีมากกว่าคิดคนเดียว มาจากการเปิดใจ ยอมรับความสามารถที่ต่างกัน คนนี้แบบนี้คนนั้นเก่งเรื่องนั้น เราเอามาหลอมรวม สิ่งที่ได้มาคือเด็ก ที่จะได้ประโยชน์จากการเป็น PLC

ผอ.ณกมล

เข้าไปอยู่ไทรงาม 1 ภาคเรียน ต่างจากที่เคยอยู่ เห็นการจัดกระบวนการ ศัพท์ใหม่ PBL โรงเรียนอื่นอาจใช้เรื่องการจัดการเรียนรู้แต่เขาไม่รู้ว่ามีคืออะไร หรือเพียงอาจไม่เต็มที่ไม่ถึงสิบ แต่ที่ไทรงาม คิดว่า การจัดการเรียนรู้แบบนี้ คล้ายกับที่วีดีอาร์เมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมา 80% คือเราได้รูปแบบ แต่อาจไม่ครบกระบวนการทั้งหมด เช่น เรื่องวัด ประเมินผล ขั้นตอนการสรุป ที่จะเกิดกับผู้เรียน เหมือนกับที่ครูเข้าใจ ว่า หน่วยงานต้นสังกัดของเราที่ยึดถือการแข่งขันผล การเปรียบเทียบ แต่เป็นความภูมิใจเราทุกคนว่า เราปลื้มในผลที่เกิดกับผู้เรียน และทุกคนก็เห็นพ้องกันว่า เราต้องพัฒนารูปแบบให้เห็นเพิ่มเติม ดีขึ้นกว่าเดิม เราคาดหวังว่า ให้โรงเรียนอื่น หน่วยงานต้นสังกัด ยอมรับเราให้ได้ ว่าการจัดการเรียนรู้แบบนี้แหละที่ส่งผลให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เรามีใจเดียวกัน ว่า เราจัดการเรียนรู้แบบนี้ดี

คิดว่าในปีการศึกษานี้ เราต้องดูความเปลี่ยนแปลง จากที่นโยบายของกระทรวงที่ว่า จะมีการเปลี่ยนแปลงอีก คิดว่า ตรงนี้เราคงทำได้ และที่ยึดเป็นรูปแบบในการจัดการเรียนการสอนที่โรงเรียน

เชษฐ

ดูเรื่องนี้ สิบรอบ ทำอย่างไรให้มีการสร้างแรงบันดาลใจ จุดไฟ ให้เด็กได้ ไม่ใช่ให้แค่ความรู้ อันนี้เป็นสิ่งที่ครูต้องเติม ครูไม่ต้องเก่งทุกเรื่อง แต่ครูต้องเติมแรงบันดาลใจให้ได้ สร้างทักษะเด็กให้ได้ เราหวังว่า ดิโคโนเน็ตจะลดลง ถ้าเด็กมีทักษะเหล่านี้ รู้ว่าจะต้องอ่านหนังสืออย่างไร มีวิธีคิดอย่างไรเมื่อเจอข้อสอบ บางทีเด็กไทรงามวันนี้อาจต้องรอเห็นผลเมื่อเขาโตเป็นหนุ่มไปแล้ว เชื่อว่า สุดท้ายไม่มีอะไรได้มาด้วยการรอ มันมีแต่การทำ เราไม่สามารถรอกระทรวงให้สั่งได้ หรือสั่งให้ทำมันก็จะป้นคำสั่ง อันนี้จะเป็นแบบนี้ ผมเชื่อว่า ในการเปลี่ยนการศึกษา ต้องใช้เวลาอีกร้อยปี แต่ถ้าเราไม่ทำมันก็จะนานกว่านั้นอีก แต่เชื่อว่ามันผ่านได้ มันทำได้

โจทย์ แบ่งกลุ่มช่วยกันหาคำตอบ

1. แนวทางการบริหารจัดการไทรงามในอนาคต? (กลุ่มผู้บริหาร)
2. การสร้างการมีส่วนร่วมของโรงเรียนไทรงามทำอย่างไร ใช้วิธีการแบบไหน?
3. จะมีวิธีสร้างการเรียนรู้ให้กับครูใหม่ได้อย่างไร?
4. จะสร้างครูพี่เลี้ยงหรือโค้ชในการสร้างพลังไปขับเคลื่อนครูที่อื่นได้อย่างไร?

1. แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก (ไทรงาม) ควรเป็นอย่างไร

1.1 โรงเรียนใช้ควรใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม SBM มีหลักการย่อย 5

หลักการ คือ **หลักการกระจายอำนาจ** หมายถึง ผู้บริหาร กระจายอำนาจหน้าที่ให้ครู ให้ตรงกับความรู้ความสามารถ มีอำนาจตัดสินใจในการทำงาน **หลักการมีส่วนร่วม** ในการวางแผนจัดการศึกษา ครูทุกคน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องให้เข้ามามีส่วนร่วม รับรู้ ร่วมวางแผน ร่วมกำหนดเป้าหมาย มาตรฐานต่างๆ ผู้บริหารไม่ทำคนเดียว ต้องให้ครูรับรู้ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย แผนการปฏิบัติ รวมถึงผู้มีส่วนได้เสีย เข้ามาด้วย **หลักการคืนอำนาจให้ประชาชน** ผู้บริหารต้องรับบทบาทหน้าที่ว่า การศึกษาเดี๋ยวนี้ประชาชนต้องมีส่วนร่วม ให้เขารู้ว่าเขามีอำนาจหน้าที่อย่างไรในการจัดการศึกษา เขามีสิทธิเข้ามาตรวจสอบ ดูแล โรงเรียนได้มากน้อยแค่ไหน ครูทำงานเป็นอย่างไร โรงเรียนต้องจัดการศึกษาตามความต้องการของท้องถิ่น **หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล** ทุกเรื่อง โปร่งใส ตรวจสอบได้และ**หลักการบริหารตนเอง**

2. การสร้างการมีส่วนร่วมของโรงเรียนไทรงาม ทำอย่างไร

2.1 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโรงเรียนไทรงาม เราต้องทำงานเชิงรุก เราจะรอไม่ได้ เช่น การเยี่ยมบ้าน ก็ควรจะไปเป็นระยะ ชาวบ้านมีอะไรก็ไป ทวดในหมู่บ้าน ป่วยก็ควรไปเยี่ยม นี่คือการเชิงรุก การทำกับเด็กต้องระวังมาก เช่น การตีเด็ก

2.2 จัดให้มีภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือกรรมการห้องเรียน “ชมรมพ่อแม่รักโรงเรียน” ต้องเข้ามาเป็นครูในโรงเรียน สัปดาห์ละชั่วโมงสองชั่วโมง มาสอนเด็ก เวียนกันไป ควรมีกิจกรรมเหล่านี้เยอะๆ

2.3 ครูต้องมี connection ที่จะดึงทรัพยากรจากภายนอกมาช่วย ในโลกนี้มีมากมาย แต่เราต้องไปแสวงหาเขา เช่น โครงการรูลูกปัญญา ช่วยโรงเรียนขาดแคลน เราสมัครไป จะมาทำให้ห้อง ไอซีที ติดอินเตอร์เน็ตความเร็วสูงให้

2.4 มอบสินน้ำใจให้บ้าง ตามโอกาส ตามความเหมาะสม

2.5 จัดตั้งคัด เลือกแกนนำคนที่มีจิตใจเสียสละ ให้เขามาเป็นคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ขึ้นมา ไม่จำเป็นต้องเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาเช่น ฝ่ายหาทุน ฝ่ายรักษาความปลอดภัย คนมีตำแหน่งเขาไม่มีเวลา เอาคนที่มิใจ มีเวลามาทำให้เรา เช่น พี่ปอง

2.6 ชี้แจงให้ผู้ปกครองเข้าใจ เปิดโอกาสให้ซักถามแลกเปลี่ยน เต็มที่ อย่าปิดกั้นคำถาม ยกตัวอย่างสิ่งที่ดีๆ ให้เขาฟังบ้างให้โอกาสเขาเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมของโรงเรียน

2.7 วางบทบาทให้ถูกต้อง เหมาะกับคน ครูต้องวิจัยผู้ปกครองด้วย เช่น ยายนาง ปลุกผักแกง แก่ไม่รู้ว่าเป็นครู แต่ครูรู้ ยายนางยังชวนลูก หลาน ทั้งครอบครัว มาโรงเรียนทั้งบ้าน มีหน้าที่ในกิจกรรมของโรงเรียน ทุกกิจกรรม ทุกคน

2.8 บอกผลที่เกิดกับนักเรียน ให้ดู ให้เห็น เปิดโอกาสให้เขาซักถาม และได้คิดได้ ทำร่วมกับครู บ่อยๆ ครูต้องปรับตัวให้กลมกลืนกับผู้ปกครอง มารยาท ปฏิสัมพันธ์

3. จะมีวิธีสร้างการเรียนรู้ให้กับครูใหม่ได้อย่างไร?

3.1 ผู้บริหารต้องมีการปฐมนิเทศ ประชุม ติดตาม กระตุ้น ให้การสนับสนุน ให้รู้ กติกาการทำงานร่วมกัน แนวทางการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ให้กำลังใจ ติดตาม ครูก็เหมือน เด็ก ทุกคนทำได้ แต่จะได้ในระดับเท่าเทียมคงไม่ได้ ครูทุกคนเป็นครู ทำได้ทุกอย่างไม่ว่าการจัดการ เรียนการสอนแบบไหน อยู่ที่ความเข้าใจ ปรับตัว เราต้องให้กำลังใจ

3.2 สร้างความสัมพันธ์ที่ดี พี่น้อง ในทุกเรื่อง สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำ วิจัย วิจัยครูที่ใหม่ ยกตัวอย่างให้เห็น ทั้งเอกสาร ครู เด็ก ทำให้เห็น สอบถามเรื่อยๆ ไม่ห่าง พาไปทำ ทำกิจกรรมพร้อมกัน ชวนไปดูงานด้วยกัน

3.3 คนเป็นพี่ ต้องหารือกันว่าจะบอกครูใหม่อย่างไรสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจ เดียว รู้เขา รู้เรา เช่น พี่นิตทำ ความเข้าใจ ความเป็นตัวของตัวเอง จะทำให้ปรับเข้าหากันได้

4. จะสร้างครูพี่เลี้ยงหรือโค้ชในการสร้างพลังไปขับเคลื่อนครูที่อื่นได้อย่างไร?

4.1 การสร้างครูพี่เลี้ยง ก็ต้องให้ความมั่นใจ ให้ความเชื่อมั่น ว่าสิ่งที่ทำนั้นมีแต่ถูก ทำได้ สร้างความเชื่อมั่น ส่งเสริม สนับสนุนการเผยแพร่ผลงานออกสู่สาธารณชนด้วยสื่อสร้างการ ประชาสัมพันธ์หลาย ๆ วิธี เพิ่มความมั่นใจให้ครูมากขึ้น ต้องสนับสนุน ชี้นำเป็นที่ปรึกษา ติดตามการ ดำเนินงานของครู

4.2 สมมติเป็นพี่เลี้ยงเด็ก เราต้องอุ้มเด็กเป็น อาบน้ำให้เด็กเป็น ครูพี่เลี้ยงต้องเป็น มืออาชีพ ต้องแม่นหลักการ ทฤษฎี การปฏิบัติ ต้องตอบได้ ต้องมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ "ถ้าคนพูดเขา จะฟัง ถ้าคุณทำสำเร็จเขาจะเชื่อ"

4.3 เมื่อครูพี่เลี้ยงเป็นมืออาชีพ ก็ต้องสร้างเครือข่าย อาจใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว ระหว่างหน่วยงาน เพื่อขยายผล ไปยังคนอื่น โรงเรียนอื่น ดีกว่าความสัมพันธ์เป็นทางการ เมื่อเราสร้าง เครือข่ายได้แล้ว เราก็เชิญมาดู ให้ดูอย่างไม่ปิดบัง โปร่งใส เปิดเผย

4.4 สร้างความกระฉ่งในบทบาทการเป็นครูพี่เลี้ยง เด็กต้องเกิดผลอย่างแท้จริง ถ้าได้ผลตามหลักสูตรเขาเชื่อมั่นนอน

4.5 เมื่อเขามาดูแล้ว อย่าปล่อยให้ผ่านไป ต้องติดตาม ถ้าเขาได้ลงมือทำ เราช่วย
ประคับประคอง ดูแล เราก็ขยายเครือข่ายได้

4.6 เปิดโอกาสให้ครูพี่เลี้ยงได้แสดงศักยภาพให้ครูพี่เลี้ยงทดลองใช้กระบวนการกับ
กลุ่มตัวอย่าง

4.7 จัดทีมงานเพื่อช่วยครูพี่เลี้ยง ทีมงานไม่ใช่เก่งคนเดียว ประชุมวางแผนการทำงาน
ร่วมกัน สร้างความมั่นใจให้ครูพี่เลี้ยง ทีมงานทุกคน ผู้บริหาร ครู พี่เลี้ยง เพื่อนครู สามารถทำได้ เป็นพี่เลี้ยงได้
การประชุมทีมวิจัย หรือการถอดประสบการณ์ ในแต่ละครั้ง เพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน
เพื่อท้องถิ่นผ่านกิจกรรมทุกกิจกรรมที่ได้เล่นร่วมกันทำให้ครูทุกคนได้รู้จักตนเอง และเข้าใจคนอื่นมาก
ขึ้นสามารถปรับตัวเรียนรู้ซึ่งกันและกัน สร้างเสริมประสบการณ์ตรงในการทำงานร่วมกัน เกิดการ
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการวางแผนในการทำงานร่วมกัน สร้างความไว้วางใจ ผลัดกันนำ ผลัดกันตาม มี
การสื่อสารระหว่างกันในการทำงาน ผู้บริหารเองก็รู้ว่าควรจะหนุนเสริมอย่างไร ในโอกาสใด จัดคน
จัดงานให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพและงาน อีกทั้งเป็นการสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นระหว่างผู้บริหาร
สถานศึกษากับคณะครูโรงเรียนไทรงามโดยใช้วิธีการนำเสนอความคิดเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการ
ในการเสริมสร้างศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน โดยการใช้ทฤษฎี หลักการต่างๆในการจูงใจ กระตุ้น
ปลุกจิตสำนึกและวิญญูณความเป็นครู เช่น

- ทำความเข้าใจกับคณะครูโรงเรียนไทรงาม ถึงปัญหาและความจำเป็นที่ต้อง
ปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ตาม
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

- นำเสนอแนวทางการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- ร่วมกำหนดวิธีการในการดำเนินการจากโจทย์ของแต่ละชั้นเรียน
- การศึกษาดูงาน ทำให้ทีมวิจัยได้เรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับผลการดำเนินงาน การ
วิจัยเพื่อท้องถิ่น ในโครงการที่ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว และงานวิจัยที่กำลังดำเนินการ จากการ
แลกเปลี่ยนกับพื้นที่วิจัยอื่น ๆ รวมทั้งได้แนวคิดที่ดี ในการนำมาใช้ที่เหมาะสม มีบทสรุปสำหรับ
การศึกษาดูงานทุกแห่งมุมสามารถนำสิ่งที่ได้จากการศึกษาดูงานปรับให้เหมาะสมสำหรับการดำเนินการ
ของทีมวิจัยโรงเรียนไทรงาม และดำเนินการได้ลุล่วงด้วยดี

6. วิเคราะห์หลักสูตรสู่การบูรณาการจัดทำแผนบูรณาการ ครูนักวิจัยร่วมกัน
วิเคราะห์หลักสูตรจัดทำแผนจัดการเรียนรู้ แบบบูรณาการ ตามโจทย์ วิจัย แต่ละชั้นเรียน

2.6.1 โจทย์วิจัย “เมนูไข่ไส้ผัก” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
 ตาราง วิเคราะห์หลักสูตร โดยใช้กระบวนการวิจัยท้องถิ่น
 “เมนูไข่ไส้ผัก” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนไทรงาม

หน่วยที่	ชื่อหน่วย	สาระการเรียนรู้
1.	กิจกรรม“ประชุมทีมวิจัย”	-ชี้แจง เตรียมความพร้อมโครงการ เพื่อกำหนดเนื้อหา ขอบเขต รวมทั้งคำถามหรือข้อสงสัยที่จะ ศึกษาข้อมูลเพื่อกำหนดแผนการทำงานร่วมกันระหว่างครู กับ นักเรียนชั้นป. 1 จำนวน 12 คน
2.	กิจกรรม “ เวทีประชุม ผู้เกี่ยวข้อง”	-ทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อสร้างการมี ส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผู้เข้าร่วม ครู นักเรียนชั้นป.1 จำนวน 12 คน ภูมิปัญญา จำนวน 1 คน
3.	กิจกรรม “ประวัติครูภูมิ ปัญญา”	-การสร้างความรู้ความคุ้นเคยกับครูภูมิปัญญา -การฝึกทักษะการตั้งคำถาม -การสร้างการมีส่วนร่วมโดยมีครู นักเรียนและ ภูมิปัญญา -การรวบรวมข้อมูล
		-การบันทึกข้อมูล -การนำเสนอข้อมูล จากการ สัมภาษณ์ สังเกตสอบถาม ตามหัวข้อที่กำหนด
4.	กิจกรรม“ตามหาความรู้เดิม”	-ทบทวนความรู้เดิมเรื่องผัก -การรวบรวมข้อมูล -การบันทึกข้อมูล -การนำเสนอข้อมูลจากการคิดกลุ่ม
5.	กิจกรรม“เสริมการล้างผัก”	-รวบรวมความรู้เกี่ยวกับเรียนรู้วิธีการล้างผัก/หั่นผักที่ถูกวิธี -การสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์ของผักต่างๆ -รู้จักวัสดุอุปกรณ์เครื่องครัว -เคล็ดลับคู่ครัว -สมุนไพรในครัว
6.	กิจกรรม “รักเมนูไข่”	-สุขบัญญัติ 10 ประการ -อาหารหลัก 5 หมู่

		-เมนูไข่เจียว -เมนูมะระผัดไข่เค็ม -เมนูไข่ตุ๋น -เมนูต้มยำไข่เจียว -เมนูแกงส้มชะอมไข่ -ประติมากรรมเปลือกไข่ -คำศัพท์ -จำนวนนับ -ประโยคต่างๆ
7.	กิจกรรม "ใส่ใจผลงาน"	-การจัดทำผลงาน 1.หนังสือหน้าเดียว 2.หนังสือเล่มเล็ก 3.หนังสือเล่มใหญ่ 4.นิทาน 5.แผ่นพับ -การรวบรวมผลงาน -การนำเสนอผลงาน -การจัดนิทรรศการ
8.	กิจกรรม "ผ่านการตรวจสอบ"	-ทบทวนความรู้ทุกกิจกรรม -ครูภูมิปัญญาตรวจสอบ -สรุปองค์ความรู้ -ปัญหา อุปสรรควิธีแก้ไข/แนวทางการพัฒนาต่อ
9.	กิจกรรม "ขอบเขตที่ปิด"	-การจัดนิทรรศการแสดงผลงาน -การเผยแพร่งานวิจัยต่อชุมชน -การมีส่วนร่วมระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง -การวางแผนการทำงานอย่างมีระบบ -การจัดเวทีนำเสนอ -การจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์

ตาราง วิเคราะห์หลักสูตรบูรณาการกลุ่มสาระ โดยใช้กระบวนการวิจัยท้องถิ่น
ตามโจทย์วิจัย“ เมาไข้ใส่ผัก ” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนไทรงาม

กลุ่มสาระการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด
ภาษาไทย	มฐ.ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศ และรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ มฐ.ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิดและความรู้สึก ในโอกาสต่างๆอย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์	มฐ.ท 2.1 ป.1/1 คัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัด มฐ.ท 2.1 ป.1/2 เขียนสื่อสารด้วยคำและประโยคง่ายๆ มฐ.ท 2.1 ป.1/3 มีมารยาทในการเขียน มฐ.ท 3.1 ป.1/3 พูดแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกจากเรื่องที่ฟังและดู มฐ.ท 3.1 ป.1/4 พูดสื่อสารได้ตามวัตถุประสงค์ มฐ.ท 3.1 ป.1/5 มีมารยาทในการฟัง ดูและการพูด
ศิลปะ	มฐ.ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และแสดงความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึกความคิดต่องานศิลปะ อย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	มฐ.ศ 1.1 ป 1/2 บอกความรู้สึกที่มีต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัว มฐ.ศ 1.1 ป 1/3 มีทักษะพื้นฐานในการใช้วัสดุอุปกรณ์สร้างงานทัศนศิลป์ มฐ.ศ 1.1 ป 1/4 สร้างงานทัศนศิลป์โดยการทดลองใช้สี ด้วยเทคนิคง่ายๆ มฐ.ศ 1.1 ป 1/5 วาดภาพระบายสีภาพธรรมชาติตามความรู้สึกของตนเอง
วิทยาศาสตร์	มฐ.ว 8.1 ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยา	มฐ.ว 8.1 ป 1/1 ตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่จะศึกษาตามที่

	ศาสตร์ในการสืบเสาะหาความรู้ การ แก้ปัญหาว่าปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่ เกิดขึ้นส่วนใหญ่มีรูปแบบที่แน่นอนสามารถ อธิบายและตรวจสอบได้ภายใต้ข้อมูลและ เครื่องมือที่มีอยู่ในช่วงเวลานั้นๆ เข้าใจว่า วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี สังคมและ สิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน	กำหนดให้หรือตามความสนใจ มฐ.ว 8.1 ป 1/2 วางแผน การสังเกต สำรวจ ตรวจสอบ ศึกษา ค้นคว้า โดยใช้ความคิดของตนเอง และครู มฐ.ว 8.1 ป 1/3 ใช้วัสดุอุปกรณ์ในการ สำรวจตรวจสอบและบันทึกผลด้วยวิธี ง่ายๆ มฐ.ว 8.1 ป 1/4 จัดกลุ่มข้อมูลที่ได้จากการสำรวจตรวจสอบ และนำเสนอผล มฐ.ว 8.1 ป 1/5 แสดงความคิดเห็นในการ สำรวจตรวจสอบ
	มฐ.ว 8.1 ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยา ศาสตร์ในการสืบเสาะหาความรู้ การ แก้ปัญหาว่าปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่ เกิดขึ้นส่วนใหญ่มีรูปแบบที่แน่นอนสามารถ อธิบายและตรวจสอบได้ภายใต้ข้อมูลและ เครื่องมือที่มีอยู่ในช่วงเวลานั้นๆ เข้าใจว่า วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี สังคมและ สิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน	มฐ.ว 8.1 ป 1/6 บันทึกและอธิบายผลการสังเกต สำรวจ ตรวจสอบ โดยเขียนภาพหรือข้อความ สั้นๆ มฐ.ว 8.1 ป 1/7 นำเสนอผลงานด้วยวาจา ให้ผู้อื่นเข้าใจ มฐ.ว 8.1 ป 1/4 จัดกลุ่มข้อมูลที่ได้จากการสำรวจตรวจสอบ และนำเสนอผล มฐ.ว 8.1 ป 1/5 แสดงความคิดเห็นในการ สำรวจตรวจสอบ มฐ.ว 8.1 ป 1/6 บันทึกและอธิบายผลการสังเกต สำรวจ ตรวจสอบ โดยเขียนภาพหรือข้อความ สั้นๆ มฐ.ว 8.1 ป 1/7 นำเสนอผลงานด้วยวาจา ให้ผู้อื่นเข้าใจ
ภาษาต่างประเทศ	มฐ.ต ๑.๑ เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อ ประเภทต่างๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมี	มฐ.ต ๑.๑ ป ๑/๑ ปฏิบัติตามคำสั่งง่ายๆที่ฟัง มฐ.ต ๑.๑ ป ๑/๒

	เหตุผล	ระบุตัวอักษรและเสียง อ่านออกเสียงและสะกด คำง่าย ๆ ถูกต้องตามหลักการอ่าน มฐ.ต ๑.๑ ป ๑/๓ เลือกภาพตรงตามความหมายของคำ
กลุ่มสาระการ เรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด
สังคมฯ	มฐ.ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคม ปัจจุบัน ยึดมั่นศรัทธาและธำรงรักษาไว้ ซึ่ง การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มฐ.ส 3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆ ความสัมพันธ์และความจำเป็นของการร่วมมือ กันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก มฐ.ส 4.1 เข้าใจความหมายความสำคัญของเวลาและ ยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการ ทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ ต่างๆอย่างเป็นระบบ	มฐ.ส 2.2 ป 1/1 บอกโครงสร้างบทบาทและหน้าที่ของ สมาชิกในครอบครัวและโรงเรียน มฐ.ส 2.2 ป 1/2 ระบุบทบาท สิทธิ หน้าที่ของตนเองใน ครอบครัวและโรงเรียน มฐ.ส 2.2 ป 1/3 มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและทำกิจกรรม ในครอบครัวและโรงเรียนตามกระบวนการ ประชาธิปไตย มฐ.ส 3.2 ป 1/1 อธิบายเหตุผลความจำเป็นที่คนต้อง ทำงานอย่างสุจริต มฐ.ส 4.1 ป 1/1 บอกวัน เดือน ปี และการนับช่วงเวลาตาม ปฏิทินที่ใช้ในชีวิตประจำวัน มฐ.ส 4.1 ป 1/2 เรียงลำดับเหตุการณ์ในชีวิต ประจำวันตามวัน เวลาที่เกิดขึ้น มฐ.ส 4.1 ป 1/3 บอกประวัติความเป็นมาของตนเองและ ครอบครัวโดยสอบถามผู้เกี่ยวข้อง

กลุ่มสาระการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด
สังคม (ต่อ)	มฐ.ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบันในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่องตระหนักถึงความสำคัญ และสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น มฐ.ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย	มฐ.ส 4.2 ป 1/1 บอกความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม สิ่งของ เครื่องใช้ หรือการดำเนินชีวิตของตนเองกับสมัยของพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย มฐ.ส 4.2 ป1/2 บอกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตที่มีผลกระทบต่อตนเองในปัจจุบัน มฐ.ส 4.3 ป 1/2 บอกสถานที่สำคัญ ซึ่งเป็นแหล่งวัฒนธรรมในชุมชน มฐ.ส 4.3 ป 1/3 ระบุสิ่งที่ตนรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่น

หมายเหตุ เนื้อหา / เวลา สามารถยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

ตาราง วิเคราะห์หลักสูตร/บูรณาการสาระการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการวิจัยท้องถิ่นตามโจทย์วิจัย “เปิดประตูการเรียนรู้สู่ทุ่งนา ” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนไทรงาม

กลุ่มสาระการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด
<u>ภาษาไทย</u> -อ่านออกเสียงร้อยแก้ว ร้อยกรอง -ความหมายคำ ประโยค โวหาร -การนำความรู้แก้ปัญหาชีวิต -ความหมายจากข้อมูลแผนที่ -เขียนสื่อสาร ใช้คำถูกต้อง เหมาะสม	<u>สาระที่ 1 การอ่าน</u> <u>มาตรฐาน ท 1.1</u> ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน <u>สาระที่ 2 การเขียน</u> <u>มาตรฐาน ท 2.2</u> ใช้กระบวนการเขียน	ป4/1- ป.4/8 ป5/1- ป.5/8 ป6/1-ป.6/9 ป4/1- ป.4/8

-เรียงความ ย่อความ -จดหมายส่วนตัว -เรื่องจากจินตนาการ -พูดแสดงความรู้ ความเข้าใจ -ตั้งคำถามเชิงเหตุผล -พูดรายงานประเด็นจากการค้นคว้า -วิเคราะห์ชนิดหน้าที่คำในประโยค -ใช้คำเหมาะสมกาลเทศะบุคคล -ลักษณะประโยค -เล่านิทานพื้นบ้านท้องถิ่น	เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆเขียน รายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงาน การศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ สาระที่ 3 การฟัง การดูและการพูด มาตรฐาน ท 3.3 สามารถเลือกฟังและดู อย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์ สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของ ภาษาและหลักภาษาไทย การ เปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของ ภาษา ภูมิปัญญาทางภาษาและรักษา ภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดง ความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและ วรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและ นำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	ป5/1- ป.5/9 ป6/1-ป.6/9 ป4/1- ป.4/6 ป5/1- ป.5/5 ป6/1-ป.6/6 ป4/1- ป.4/7 ป5/1- ป.5/7 ป6/1-ป.6/6 ป4/1- ป.4/4 ป5/1- ป.5/4 ป6/1-ป.6/4
กลุ่มสาระการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด
คณิตศาสตร์ -ทศนิยม -เศษส่วน -ค่าประมาณ -เส้นทาง ตำแหน่ง แผนที่ -พื้นที่ -ปริมาตร -เรขาคณิต -สมการ	สาระที่ 1 จำนวนและการดำเนินการ มาตรฐาน ค 1.1 เข้าใจถึงความ หลากหลายของการแสดงจำนวนและการ ใช้จำนวนในชีวิตจริง มาตรฐาน ค 1.2 เข้าใจผลที่เกิดขึ้นจาก การดำเนินการของจำนวนและ ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินการ ต่างๆ และใช้การดำเนินการต่างๆ ในการ ใช้แก้ปัญหา มาตรฐาน ค 1.3 ใช้การประมาณค่าใน	ป4/1-ป4/2 ป5/1-ป5/3 ป6/1-ป6/3 ป4/1-ป4/3 ป5/1-ป5/3 ป6/1-ป6/2 ป5/1

-การนำเสนอข้อมูล	การคำนวณและแก้ปัญหา	ป6/1-ป6/2
	<u>มาตรฐาน ค 1.4</u> เข้าใจระบบจำนวน	ป6/1-ป6/2
	และนำเสนอเกี่ยวกับจำนวนไปใช้	
	<u>สาระที่ 2 การวัด</u>	ป4/1-ป4/4
	<u>มาตรฐาน ค 2.1</u> เข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับ	ป5/1-ป5/5
	การวัด วัดและคาดคะเนขนาดของสิ่งของ	ป6/1-ป6/3
	ที่ต้องการวัด	
	<u>มาตรฐาน ค 2.2</u> แก้ปัญหาเกี่ยวกับการ	ป4/1-ป4/3
	วัด	ป5/1 , ป6/1-ป6/3
	<u>สาระที่ 3 เรขาคณิต</u>	ป4/1-ป4/5
	<u>มาตรฐาน ค 3.1</u> อธิบายและวิเคราะห์	ป5/1-ป5/3
	รูปเรขาคณิตสองมิติและสามมิติ	ป6/1-ป6/3
	<u>มาตรฐาน ค 3.2</u> ใช้การนิยามภาพ ใช้	ป4/1
	เหตุผลเกี่ยวกับปริภูมิและใช้แบบจำลอง	ป5/1-ป5/3
	ทางเรขาคณิตในการแก้ปัญหา	ป6/1-ป6/2
	<u>มาตรฐาน ค 4.1</u> เข้าใจและวิเคราะห์	ป4/1-ป4/2
	แบบรูป ความสัมพันธ์และฟังก์ชัน	ป5/1
	<u>มาตรฐาน ค 4.2</u> ใช้นิพจน์ สมการ	ป6/1
	อสมการ กราฟและตัวแบบเชิง	ป6/1
	คณิตศาสตร์อื่นๆแทนสถานการณ์ต่างๆ	
	ตลอดจนแปลความหมายและนำไปใช้	
	แก้ปัญหา	
	<u>สาระที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลและความ</u>	
	น่าจะเป็น	
	<u>มาตรฐาน ค 5.1</u> เข้าใจและใช้วิธีการ	
	ทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล	
	<u>มาตรฐาน ค 5.2</u> ใช้วิธีการทางสถิติและ	ป4/1-ป4/3
	ความรู้เกี่ยวกับความน่าจะเป็นในการ	ป5/1-ป5/2
	คาดการณ์ได้อย่างสมเหตุสมผล	ป6/1-ป6/2
	<u>สาระที่ 6 ทักษะและกระบวนการทาง</u>	ป5/1

	คณิตศาสตร์ มาตรฐาน ค 6.1 มีความสามารถในการแก้ปัญหา การให้เหตุผล การสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ และการนำเสนอ การเชื่อมโยงความรู้ต่างๆทางคณิตศาสตร์และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่นๆและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	ป6/1 ป4/1-ป4/6 ป5/1-ป5/6 ป6/1-ป6/6

กลุ่มสาระการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด
วิทยาศาสตร์ -สำรวจ อภิปรายความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตในแหล่งต่างๆ -ใช้อาหารและสายใยอาหาร -สืบค้น อธิบายความสัมพันธ์สิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อม -ข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นประโยชน์กับการดำรงชีวิตในท้องถิ่น -ผลต่อสิ่งมีชีวิตจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม -แนวทางการดูแลทรัพยากร -มีส่วนร่วมในการดูแลสิ่งแวดล้อม -สมบัติของสาร--จำแนกสาร -การใช้สารอย่างถูกต้องปลอดภัย -การเปลี่ยนแปลงของสารที่ก่อผลต่อสิ่งแวดล้อม -หินและการเปลี่ยนแปลง -ฤดูกาล ข้างขึ้นข้างแรม -ทักษะกระบวนการทาง	สาระที่ 1 สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต มาตรฐาน ว 1.1 เข้าใจหน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิตความสัมพันธ์ของโครงสร้างและหน้าที่ของระบบต่างๆของสิ่งมีชีวิตที่ทำงานสัมพันธ์กัน มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตของตนเองและดูแลสิ่งมีชีวิต มาตรฐาน ว 1.2 เข้าใจกระบวนการและความสำคัญของการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรมวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้เทคโนโลยีชีวภาพที่มีผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ มาตรฐาน ว 2.1 เข้าใจสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตต่างๆในระบบนิเวศมีกระบวนการสืบ	ป4/1-ป4/4 ป5/1-ป5/5 ป6/1-ป6/3 ป5/1-ป5/5

วิทยาศาสตร์	เสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสาร สิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ <u>มาตรฐาน ว 2.2</u> เข้าใจความสำคัญของ ทรัพยากรธรรมชาติการใช้ ทรัพยากรธรรมชาติในระดับท้องถิ่น ประเทศ และโลก นำความรู้ไปใช้ใน	ป6/1-ป6/3
		ป6/1-ป6/5

กลุ่มสาระการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด
	การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน <u>มาตรฐาน ว 3.1</u> เข้าใจสมบัติของสาร ความสัมพันธ์ระหว่างสมบัติของสารกับ โครงสร้างและแรงยึดเหนี่ยว ระหว่างอนุภาค มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยา ศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ ประโยชน์ <u>มาตรฐาน ว 3.2</u> เข้าใจหลักการและ ธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงสถานะของสาร การเกิดสารละลาย การเกิดปฏิกิริยา มี กระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยา ศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ ประโยชน์ สาระที่ 4 แรงและการเคลื่อนที่ <u>มาตรฐาน ว 4.1</u> เข้าใจธรรมชาติของแรง แม่เหล็กไฟฟ้า แรงโน้มถ่วง และแรงนิวเคลียร์ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่ เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่าง ถูกต้องและมีคุณธรรม <u>มาตรฐาน ว 4.2</u> เข้าใจลักษณะการเคลื่อนที่ แบบต่างๆของวัตถุในธรรมชาติ มีกระบวนการ	ป5/1-ป5/2 ป6/1-ป6/5 ป6/1-ป6/3 ป5/1-ป5/4

	การเกษตร และการสื่อสาร มีกระบวนการ สืบเสาะแสวงหาความรู้ และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ ประโยชน์อย่างมีคุณธรรมต่อชีวิตและ สิ่งแวดล้อม	

กลุ่มสาระการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด
สังคม - พุทธศาสนา - การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม - มารยาทไทย คุณค่าทางวัฒนธรรม - ข้อมูล ข่าวสาร - บทบาทหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและรัฐบาล - เศรษฐศาสตร์ - ประวัติศาสตร์ - ภูมิศาสตร์	สาระที่ 8 ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มาตรฐาน ว 8.1 ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ในการสืบเสาะหาความรู้ การแก้ปัญหาว่าปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มีรูปแบบที่แน่นอน สามารถอธิบายและตรวจสอบได้ภายใต้ข้อมูลและเครื่องมือที่มีอยู่ในช่วงเวลานั้นๆ เข้าใจว่าวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคม และสิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน	ป4/1-ป4/8 ป5/1-ป5/8 ป6/1-ป6/8
	สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม มาตรฐาน ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข	ป4/1-ป4/8 ป5/1-ป5/7 ป6/1-ป6/9
	มาตรฐาน ส 1.2 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ	ป4/1-ป4/3 ป5/1-ป5/3
	สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม	ป6/1-ป6/4

	มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองที่ดี มีค่านิยมที่ดีงาม และดำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข	ป4/1-ป4/5 ป5/1-ป5/4 ป6/1-ป6/5

กลุ่มสาระการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด
	มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธาธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ มาตรฐาน 3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ มาตรฐาน 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ มาตรฐาน 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบันในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของ	ป4/1-ป4/3 ป5/1-ป5/3 ป6/1-ป6/3 ป4/1-ป4/3 ป5/1-ป5/3 ป6/1-ป6/3 ป4/1-ป4/2 ป5/1-ป5/2 ป6/1-ป6/2 ป4/1-ป4/3 ป5/1-ป5/3 ป6/1-ป6/2

	เหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึง	ป4/1-ป4/2
	ความสำคัญ และสามารถวิเคราะห์	ป5/1-ป5/2
	ผลกระทบที่เกิดขึ้น	ป6/1-ป6/2

กลุ่มสาระการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด
สุขศึกษา -ชีวิตและครอบครัว -เกม กีฬา การละเล่นไทย -สารอาหาร	มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรักความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย	ป4/1-ป4/3 ป5/1-ป5/4 ป6/1-ป6/4
	สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์	
	มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ	ป4/1-ป4/3 ป5/1-ป5/3 ป6/1-ป6/2
	มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	ป4/1-ป4/3 ป5/1-ป5/3 ป6/1-ป6/3
	สาระที่ 1 การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์	ป4/1-ป4/3
	มาตรฐาน พ 1.1 เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์	ป5/1-ป5/2 ป6/1-ป6/2
	สาระที่ 2 ชีวิตและครอบครัว	
	มาตรฐาน พ 2.1 เข้าใจและเห็นคุณค่าตนเอง ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต	ป4/1-ป4/3 ป5/1-ป5/3 ป6/1-ป6/2

กลุ่มสาระการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด
ศิลปะ -การใช้สี การวาดภาพ งานปั้น -การประดิษฐ์โมบาย -การสร้างงาน ถ่ายทอด ชีวิต เรื่องราว	สาระที่ 3 การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทย และกีฬาสากล มาตรฐาน พ 3.1 เข้าใจ มีทักษะในการเคลื่อนไหว กิจกรรมทางกาย การเล่นเกม และกีฬา	ป4/1-ป4/4 ป5/1-ป5/6 ป6/1-ป6/5
	มาตรฐาน พ 3.2 รักการออกกำลังกาย การเล่นเกม และการเล่นกีฬา ปฏิบัติเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ มีวินัย เคารพสิทธิ กฎ กติกา มีน้ำใจนักกีฬา มีจิตวิญญาณในการแข่งขัน และชื่นชมในสุนทรียภาพของการกีฬา	ป4/1-ป4/2 ป5/1-ป5/4 ป6/1-ป6/6
	สาระที่ 4 การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค มาตรฐาน พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ	ป4/1-ป4/4 ป5/1-ป5/5 ป6/1-ป6/4
	สาระที่ 5 ความปลอดภัยในชีวิต มาตรฐาน พ 5.1 ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การเฝ้าระวัง สารเสพติด และความรุนแรง	ป4/1-ป4/3 ป5/1-ป5/5 ป6/1-ป6/3
	สาระที่ 1 ทักษะศิลป์ มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจักษ์คุณค่างาน ทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	ป4/1-ป4/9 ป5/1-ป5/7 ป6/1-ป6/7

กลุ่มสาระการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด
- อิทธิพลของวัฒนธรรมที่มีผลต่อการสร้างงานศิลป์ - งานศิลปะท้องถิ่นและสังคม ดนตรีกับวัฒนธรรม	มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล สาระที่ 2 ดนตรี มาตรฐาน ศ 2.1 เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึกความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มาตรฐาน ศ 2.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล สาระที่ 3 นาฏศิลป์ มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจ และแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึกความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล	ป4/1-ป4/2 ป5/1-ป5/2 ป6/1-ป6/3 ป4/1-ป4/7 ป5/1-ป5/7 ป6/1-ป6/6 ป4/1-ป4/2 ป5/1-ป5/2 ป6/1-ป6/3 ป4/1-ป4/5 ป5/1-ป5/6 ป6/1-ป6/6 ป4/1-ป4/5 ป5/1-ป5/2 ป6/1-ป6/3

กลุ่มสาระการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด
การงานอาชีพ -การดำรงชีวิตและครอบครัว -สร้างสิ่งของเครื่องใช้ -งานอาชีพและคอมพิวเตอร์	สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว	ป4/1-ป4/4 ป5/1-ป5/4 ป6/1-ป6/3
	สาระที่ 2 การออกแบบและเทคโนโลยี มาตรฐาน ง 2.1 เข้าใจเทคโนโลยีและกระบวนการเทคโนโลยี ออกแบบและสร้างสิ่งของเครื่องใช้หรือวิธีการ ตามกระบวนการเทคโนโลยีอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ เลือกใช้เทคโนโลยีในทางสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการจัดการเทคโนโลยีที่ยั่งยืน	ป5/1-ป5/5 ป6/1-ป6/3
	สาระที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มาตรฐาน ง 3.1 เข้าใจ เห็นคุณค่า และใช้กระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูลการเรียนรู้ การสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำงาน และอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีคุณธรรม	ป4/1-ป4/5 ป5/1-ป5/2 ป6/1-ป6/5
	สาระที่ 4 การอาชีพ มาตรฐาน ง 4.1 เข้าใจ มีทักษะที่จำเป็น	ป4/1 ป5/1-ป5/2 ป6/1-ป6/2

กลุ่มสาระการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด
<u>ภาษาต่างประเทศ</u> -การสนทนา สื่อสาร พยานะ สาระ คำศัพท์ -การอ่าน บทสนทนา เรื่องเล่า -การฟัง พูด เขียน ให้ข้อมูล ตนเองและสิ่งแวดล้อม -พูดเขียนแสดงความรู้สึก เรื่องราวต่างๆ ใกล้ตัว -เขียนภาพ แผนผัง แสดงข้อมูล ใช้ภาษาต่างประเทศในการสืบค้น ข้อมูล	มีประสบการณ์ เห็นแนวทางในงานอาชีพ ใช้ เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาอาชีพ มีคุณธรรม และมี เจตคติที่ดีต่ออาชีพ	
	<u>สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร</u>	ป4/1-ป4/4
	<u>มาตรฐาน อ 1.1</u> เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟัง และอ่านจากสื่อประเภทต่างๆ และแสดง ความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล	ป5/1-ป5/4 ป6/1-ป6/4
	<u>มาตรฐาน อ 1.2</u> มีทักษะการสื่อสารทาง ภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แสดง ความรู้สึกและความคิดเห็นอย่างมี ประสิทธิภาพ	ป4/1-ป4/5 ป5/1-ป5/5 ป6/1-ป6/5
	<u>มาตรฐาน อ 1.3</u> นำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความคิดรวบยอด และความคิดเห็นในเรื่อง ต่างๆ โดยการพูดและการเขียน	ป4/1-ป4/3 ป5/1-ป5/3 ป6/1-ป6/3
	<u>สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม</u>	
	<u>มาตรฐาน อ 2.1</u> เข้าใจความสัมพันธ์ ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และนำไปใช้ได้เหมาะสมกับกาลเทศะ	ป4/1-ป4/3 ป5/1-ป5/3 ป6/1-ป6/3
	<u>มาตรฐาน อ 2.2</u> เข้าใจความเหมือนและ ความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรม ของเจ้าของภาษากับภาษาและวัฒนธรรม ไทย และนำมาใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม	ป4/1-ป4/2 ป5/1-ป5/2 ป6/1-ป6/2
	<u>สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่ม สาระการเรียนรู้อื่น</u>	
	<u>มาตรฐาน อ 3.1</u> ใช้ภาษาต่างประเทศในการ เชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการ	ป4/1 ป5/1 ป6/1

กลุ่มสาระการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด
	เรียนรู้อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน <u>สาระที่ 4 ภาษา กับความสัมพันธ์กับชุมชน และโลก</u> <u>มาตรฐาน อ 4.1</u> ใช้ภาษาต่างประเทศใน สถานการณ์ต่างๆ ทั้งในสถานศึกษา ชุมชน และสังคม <u>มาตรฐาน อ 4.2</u> ใช้ภาษาต่างประเทศเป็น เครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อ การประกอบ อาชีพ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก	ป4/1 ป5/1 ป6/1 ป4/1 ป5/1 ป6/1

7. ดำเนินงานตามแผนงานหรือขั้นตอนของโครงการย่อยของแต่ละโจทย์วิจัย
ในแต่ละชั้นเรียนผู้วิจัยได้จัดทำปฏิทินการจัดการเรียนรู้เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงาน .

ปฏิทินกิจกรรมโจทย์วิจัย ขนมหินบ้าน อาหารในท้องถิ่น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

นางกาญจนา ตั้งคำ ผู้รับผิดชอบ

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	สถานที่	ผู้เข้าร่วม
24 พ.ค. 54	ประชุมทีมวิจัยเตรียมความพร้อม	ห้องเรียน	ครู นักเรียน
31 พ.ค. 54	ประชุมผู้ปกครอง	ห้องเรียน	ครู ผู้ปกครอง
7-9 ก.ค. 54	เข้าค่ายพัฒนาทักษะ	สถานพัฒนาและ ส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์	ครูและบุคลากร นักเรียน
19 ก.ค. 54	ตามหาซื้ออาหารและขนม (ครั้งที่ 1)	ป่าเขาช่อง ห้องเรียน	เจ้าหน้าที่ สกว. ครู นักเรียน
26 ก.ค. 54	ตามหาซื้ออาหารและขนม (ครั้งที่ 2)	ห้องเรียน ร้านค้า	ครู นักเรียน
2 ส.ค. 54			ครู นักเรียน ภูมิปัญญา
16 ส.ค. 54	ตามหาซื้ออาหารและขนม (ครั้งที่ 3)	บ้านนางเจียม เลื่อน แก้ว	ครู นักเรียน ภูมิปัญญา
23 ส.ค. 54			ครู นักเรียน

30 ส.ค. 54	ส่วนผสมคืออะไร (ครั้งที่ 1)	ห้องเรียน	ครู นักเรียน ภูมิปัญญา
6 ก.ย. 54	ส่วนผสมคืออะไร (ครั้งที่ 2)	โรงอาหาร	ครู นักเรียน
13 ก.ย. 54	ส่วนผสมคืออะไร (ครั้งที่ 3)	ห้องเรียน	ครู นักเรียน
20 ก.ย. 54	ตั้งใจเขียนโจทย์ (ครั้งที่ 1)	ห้องเรียน	ครู นักเรียน
27 ก.ย. 54	ตั้งใจเขียนโจทย์ (ครั้งที่ 2)	ห้องเรียน	ครู นักเรียน
8 พ.ย. 54	ตั้งใจเขียนโจทย์ (ครั้งที่ 3)	ห้องเรียน	ครู นักเรียน
15 พ.ย. 54	ประโยชน์มากมาย (ครั้งที่ 1)	ห้องเรียน	ครู นักเรียน
29 พ.ย. 54	ประโยชน์มากมาย (ครั้งที่ 2)	ห้องเรียน	ครู นักเรียน
6 ธ.ค. 54	ประโยชน์มากมาย (ครั้งที่ 3)	ห้องเรียน	ครู นักเรียน
13 ธ.ค. 54	วิธีการรับประทาน (ครั้งที่ 1)	ห้องเรียน	ครู นักเรียน
20 ธ.ค. 54	วิธีการรับประทาน (ครั้งที่ 2)	ห้องเรียน	ครู นักเรียน
27 ธ.ค. 54	วิธีการรับประทาน (ครั้งที่ 3)	ห้องเรียน	ครู นักเรียน
10 ม.ค. 55	ผลงานหลากหลาย (ครั้งที่ 1)	ห้องเรียน	ครู นักเรียน
17 ม.ค. 55	ผลงานหลากหลาย (ครั้งที่ 2)	ห้องเรียน	ครู นักเรียน
24 ม.ค. 55	ผลงานหลากหลาย (ครั้งที่ 3)	ห้องเรียน	ครู นักเรียน ภูมิปัญญา
31 ม.ค. 55	ต้นทุนซื้อขาย (ครั้งที่ 1)	ร้านค้า	ครู นักเรียน
7 ก.พ. 55	ต้นทุนซื้อขาย (ครั้งที่ 2)	ห้องเรียน	ครู นักเรียน
14 ก.พ. 55	ต้นทุนซื้อขาย (ครั้งที่ 3)	ห้องเรียน	ครู นักเรียน
21 ก.พ. 55	ขอขายงานศิลป์ (ครั้งที่ 1)	ห้องเรียน	ครู นักเรียน
	ขอขายงานศิลป์ (ครั้งที่ 2)	ห้องเรียน	
	ขอขายงานศิลป์ (ครั้งที่ 3)	ห้องเรียน	
วัน เดือน ปี	กิจกรรม	สถานที่	ผู้เข้าร่วม
13 มี.ค.55	วางแผนการสรุปตรวจสอบงานวิจัย	ห้องเรียน	ครู นักเรียน
20 มี.ค. 55	ตรวจสอบงานวิจัย	อาคารจริยธรรม	ครู นักเรียน
28 มี.ค. 55	สรุปตรวจสอบงานวิจัย		ครูและบุคลากร นักเรียน เจ้าหน้าที่ สกว ภูมิปัญญา และแขกผู้มีเกียรติ

ปฏิทินปฏิบัติการทำวิจัยท้องถิ่น ตามโจทย์วิจัย "ย้อนรอยสุวรรณคืบดิน"

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

นางรัชนี เกตดำ ครูผู้รับผิดชอบ

ครั้งที่	วัน/เดือน/ปี	รายการ	หมายเหตุ
1.	20 พ.ค.54	ประชุมนักเรียน	
2.	24 พ.ค.54	ประชุมผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง	
3.	25 พ.ค.54	เตรียมตัวลงพื้นที่	
4.	31 พ.ค.54	ตั้งคำถามเกี่ยวกับประวัติยายผวน ลงพื้นที่บ้านและไร่ยายผวน เอียดสี	
5.	14 มิ.ย.54	๑.สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับประวัติยายผวน ลงพื้นที่บ้านและไร่ยายผวน เอียดสี ๑.ตั้งคำถามเกี่ยวกับพันธุ์ข้าวไร่และขั้นตอน การทำไร่ ๒.สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับพันธุ์ข้าวไร่และ ขั้นตอนการทำไร่	
6.	21 มิ.ย.54	ลงพื้นที่บ้านและไร่ยายผวน เอียดสี ๑.เตรียมพื้นที่สำหรับปลูกข้าว - ถอน/ตากหญ้า - เก็บรากไม้ - ปรับหน้าดิน	
7	28 มิ.ย.54	ลงพื้นที่บ้านและไร่ยายผวน เอียดสี ๑.วิธีการเตรียมหลุม(แหวงสัก) ๒.วิธีการปลูกข้าวไร่ (นำข้าว)	
8	19 ก.ค.54	ลงพื้นที่บ้านและไร่ยายผวน เอียดสี ๑.ตั้งคำถามเกี่ยวกับผักที่ปลูกไว้ในไร่ ๒.ดูวิธีการปลูกผักรวม(ถั่ว,เผือก)	
9	2 ส.ค.54	ลงพื้นที่บ้านและไร่ยายผวน เอียดสี ๑.ปลูกถั่ว ๒.ปลูกเผือก	
10	16 ส.ค.54	ลงพื้นที่บ้านและไร่ยายผวน เอียดสี	

		๑.ปลูกถั่ว ๒.ปลูกเผือก	
11	30 ส.ค.54	ลงพื้นที่บ้านตาชม สงเสื่อ(หน้านก) ๑.ตั้งคำถามเกี่ยวกับหน้าเฝ้านก ๒.ดูวิธีทำหน้าเฝ้านก	
12	6 ก.ย.54	ลงพื้นที่บ้านตาปาน หีดเผา ๑.ตั้งคำถามเกี่ยวกับการทำครก/สาก ๒.ดูครก/สาก (ดูวิธีทำ/ฟังจากการเล่า)	
13.	20 ก.ย.54	ลงพื้นที่บ้านยายห้วน คงฉาง ๑.ตั้งคำถามเรื่อง -การเลือกข้าวเฒ่า -เครื่องมือทำข้าวเฒ่า -ดูวิธีทำ / ลงมือทำข้าวเฒ่า ๒.สืบค้นข้อมูล	
14.	8 พ.ย.54	จินตนาการเรื่องสั้น (ที่โรงเรียน) ๑.ทำชิ้นงาน -ประวัติครุภูมิปัญญา -เก็บเรื่องเล่าทั้งหมดเป็นตอนๆ รวบรวมเป็นเล่มของแต่ละคน ๒.เขียนนิทาน/เรื่องสั้นตามจินตนาการ	
15.	17 ม.ค.55	ตรวจสอบข้อมูล (ที่โรงเรียน)กับครุภูมิปัญญา	
16.	7 ก.พ.55	สร้างสรรค์กลอนสี่ - การทำไร่	
17.	23 มี.ค.55	-รวบรวมผลงานดีเชิงประจักษ์ -เตรียมจัดนิทรรศการ เวทีปิด(ยังไม่กำหนดวัน/เวลาและสถานที่ ที่ แน่นอน)	

หมายเหตุ ตารางสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

ปฏิทินปฏิบัติการ

การวิจัยท้องถิ่น โจทย์วิจัย "เปิดประตูการเรียนรู้สู่ทุ่งนา" ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4-6

นางระเบียบ คงอาจ , นางซาลี เทศนอก , นายจรงค์ กาญจนาสัน ครูผู้รับผิดชอบ

ครั้งที่	วัน/เดือน/ปี	รายการ	หมายเหตุ
1	20 พ.ค. 54	ประชุมนักเรียน	
2	24 พ.ค. 54	ประชุมผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง	
3	25 พ.ค. 54	เตรียมกระบวนการทำวิจัยเพื่อลงพื้นที่	
4	31 พ.ค. 54	ลงพื้นที่นาของ นางมาลี เขยชื่นจิตร	
5	1 มิ.ย. 54	สรุปงาน และ ฝึกทำโครงการงานการสำรวจเพื่อเพิ่มทักษะกระบวนการ	
6	8 มิ.ย. 54	เข้าค่ายคุณธรรม	
7	14 มิ.ย. 54	สรุปข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่และการฝึกทักษะกระบวนการวิจัยโดยใช้โครงการงาน	
8	21 มิ.ย. 54	กิจกรรมศึกษาอุทยานยามดึกวิถีชาวนา	
9	28 มิ.ย. 54	กิจกรรมผลิตสมุดไดอารี่สร้างสรรค์บันทึกการเรียนรู้	
10	19 ก.ค. 54	กิจกรรมศึกษาประวัติ เวลา ชาวนาผลิตรวงข้าว	
11	2 ส.ค. 54	กิจกรรมตามพ่อไปดอนกล้า ฝึกดำนากับแม่	
12	16 ส.ค. 54	กิจกรรมเรียนรู้เครื่องมือทำนา มาฟังตะยายกับตาจะสอน	
13	30 ส.ค. 54	กิจกรรมสืบค้นข้อมูลพิธีกรรมทำนา	
14	6 ก.ย. 54	กิจกรรมทำแผนที่สำรวจนาข้าว ชาวนาหมื่นศรี	
15	20 ก.ย. 54	กิจกรรมข้าวดีมีพลัง (ลงแขกเกี่ยวข้าว)	
16	8 พ.ย. 54	กิจกรรมรวมกลุ่มสหกรณ์แปรรูปข้าว ลูกชาวนาจะสร้างอาชีพ	
17	17 ม.ค. 55	ตรวจสอบข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูล เตรียมนำเสนอ	
18	7 ก.พ. 55	กิจกรรมเวทีนำเสนอผลการวิจัย	
19	23 มี.ค. 55	รวบรวมข้อมูลจัดทำรายงาน และจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น	

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การนำกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาใช้ ในโครงการแนวทางการบริหารจัดการและจัดการเรียนการสอนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โรงเรียนไทรงาม ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ครั้งนี้มีโจทย์หลักคือ แนวทางการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนไทรงามควรเป็นอย่างไร วัตถุประสงค์คือ เพื่อศึกษารูปแบบวิธีบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อศึกษากระบวนการสร้างการมีส่วนร่วม เสริมสร้างครูให้สามารถจัดการกระบวนการเรียนรู้แก่ผู้เรียน และเป็นพี่เลี้ยงและพื้นที่เรียนรู้ในการขยายผลสู่โรงเรียนอื่น ผ่านการออกแบบโดยให้แต่ละชั้นมี

โจทย์วิจัยย่อย ดังนี้

1. “กินผักเขียว เดียวก็โต” ชั้นอนุบาล 1-2
- 2 “ขนมพื้นบ้าน อาหารในท้องถิ่น” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
3. “สวรค์บนดิน” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-3
4. “เปิดประตูการเรียนรู้สู่ทุ่งนา” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5-6

ในการดำเนินการวิจัยนั้น แต่ละชั้นมีอิสระในการออกแบบและจัดกระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสม บางกิจกรรมทำแยก บางกิจกรรมทำรวม บางกิจกรรมก็ร่วมกันทั้งโรงเรียน ระหว่างทำวิจัย มีการทบทวน ทำซ้ำ ปฏิบัติการจริง ตรวจสอบโดยภูมิปัญญาเจ้าของเรื่อง

การตอบโจทย์และวัตถุประสงค์ของโครงการ

การวิจัยครั้งนี้มีโจทย์ใหญ่ว่า แนวทางการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนไทรงามควรเป็นอย่างไร จากการดำเนินงานระยะเวลา 1 ปีการศึกษาหรือมากกว่านั้น ได้ค้นพบคำตอบว่า การสร้างการมีส่วนร่วมไม่ยากเลย ไม่ต้องลงทุน ไม่ต้องลงแรงมาก การทำวิจัยที่ใช้โจทย์วิจัย หรือหัวข้อที่นักเรียนต้องเรียนรู้อยู่ในชุมชน ให้เด็กและครูไปหาความรู้ที่ชุมชน ทำกิจกรรมร่วมกัน เรียนรู้ร่วมกัน แทนการใช้เวลาในโรงเรียนในห้องเรียน ชุมชนก็เมตตา เอ็นดู และมีความภาคภูมิใจ อยากบอกความรู้ อยากช่วยเด็กเรียน อยากช่วยตอบคำถามเด็ก มากแล้ว ก่อนทำวิจัย ครูมีหน้าที่คือ ต้องไปเยี่ยมบ้าน แต่ว่าทุกปีการเยี่ยมบ้านไม่เคยครบ 100 % เยี่ยมบางบ้าน แต่เมื่อการทำวิจัยในชุมชน เราได้เยี่ยมเยียน รับรู้สุขทุกข์ สภาพครอบครัว สภาพปัญหาของนักเรียน แต่ละบ้านอย่างแท้จริง ครูก็เข้าใจนักเรียนมากขึ้น ผู้ปกครองก็เข้าใจครูมากขึ้น สงสารครูมากขึ้น สำคัญคือ ตัวครู เพราะการนำเด็กไปเรียนในชุมชน จะพบปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่บางครั้งทำให้ครูควบคุมยาก ไม่อยากนำเด็กไปเรียน

โดยเฉพาะเด็กตัวเล็กๆ ชุกชน อาจเกิดอันตราย แต่ก็มีวิธีแก้ปัญหาคือ ให้ผู้ปกครองบางคน ที่อาสาและเต็มใจมาช่วยครูพาเด็กเดินเรียนรู้ในหมู่บ้าน สร้างความสนุกสนาน ใกล้ชิดมากขึ้นไปอีก หรือบางครั้ง ก็ให้ผู้ปกครอง ภูมิปัญญา มาจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ในโรงเรียน เป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน สร้างสรรค์ และสร้างการมีส่วนร่วมง่ายๆ ไม่ต้องลงทุน ไม่ต้องใช้งบประมาณอะไรเลย

อย่างไรก็ตาม การสร้างการมีส่วนร่วมแม้จะไม่ยาก แต่ก็ต้องพยายามทำให้ต่อเนื่อง และกระจายไปในหลายๆ กลุ่มผู้ปกครอง ขอบเขตการให้บริการของโรงเรียนไทรงาม กินพื้นที่ถึงต่างตำบล แต่ก็ต้องเลือกดูความเหมาะสม วิธีการ รูปแบบ และนอกจากมีส่วนร่วมง่ายๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว อาจต้องพัฒนาระดับการมีส่วนร่วม เช่น ผู้ปกครองบางคน ที่มีวิสัยทัศน์ดี ชัดเจน มีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน กลุ่มนี้อาจต้องพัฒนามาเป็นคณะกรรมการพัฒนาโรงเรียน ที่โรงเรียนตั้งขึ้นเองเพื่อทำงาน วางแผนการเรียนการสอนร่วมกับครู รวมทั้งเป็นผู้ช่วยครูในการทำกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียนมากขึ้น ให้อบรมมากขึ้น และต้องต่อเนื่อง ไม่ใช่แค่มาประชุมปีละครั้งสองครั้ง ส่วนการตอบวัตถุประสงค์ของโครงการ ทุกข้อสามารถตอบได้ด้วยคำอธิบาย และเหตุผลประกอบดังนี้

การจัดการเรียนการสอนแบบเดิม

เดิมครูโรงเรียนไทรงามก็เป็นเหมือนครูทั่วไป สอนมานาน สอนทุกชั้น ผลัดกันสอน ทัศนคติที่มีต่อเด็กก็เหมือนกันทุกปี เก่งบ้าง อ่อนบ้าง เกเรบ้าง มีปัญหาครอบครัว ยากจน จนกลายเป็นเรื่องธรรมดาที่จะต้องเจอเด็กเหล่านี้ เด็กคนไหนมารยาทดี เรียนเก่ง ก็มักเป็นศิษย์รักของครู ถูกเรียกบ่อย ชื่นชมบ่อย ส่วนคนไหนเกเรหรือเรียนไม่รู้เรื่องครูก็แทบไม่ยอมมองหน้า

วิธีการสอนเหมือนเดิมทุกวัน สอนแบบเดิม เนื้อหาในหนังสือเล่มเดิม น้อยมากที่จะหาความรู้ใหม่ๆ มาให้เด็ก บางเรื่องแม้ครูจะรู้ว่าไม่เหมาะกับบริบท ไม่เหมาะกับท้องถิ่น แต่ก็สอนไปอย่างนั้น ไม่ได้ประยุกต์ดัดแปลง หรือพลิกแพลงให้เหมาะสมกับบริบทโรงเรียน คนไหนไม่เรียนร้อยก็เรียกมาอบรม ตักเตือน วันไหนครูชั้นไหนไปอบรม ครูที่เหลือก็ต้องช่วยกันรับผิดชอบ วิ่งไปวิ่งมา 2 หอง ไม่สามารถให้นั่งเรียนร่วมกันได้

การประชุม อบรม และอื่นๆ แต่ละปีมีหลายครั้ง บางครั้งขอตัวแทนครู 1 คน บางครั้งไปเป็นช่วงชั้น บางครั้งไปทั้งโรงเรียน ถ้าไปเพียงบางคน ที่เหลือก็ต้องสอนแทน ถ้าไปทั้งโรงเรียนก็ต้องปิดโรงเรียนบ่อยครั้งเข้าผู้ปกครองก็มักถามว่า ทำไมปิดบ่อย ครูทำอะไร และการอบรมเหล่านั้นไม่ได้นำกลับมาใช้ ได้เอกสาร ซีดี หนังสือ ก็มักมากองอยู่ข้างโต๊ะ เพราะเมื่อเข้าห้องเรียนครูก็รีบสอนเพื่อชดเชยเวลาที่หยุดไป การอบรมเป็นการไปฟังบรรยาย คนไหนรับได้ก็รับ รับไม่ได้ก็ไม่เป็นไร ไม่มีการติดตามผล มีโครงการเกี่ยวกับครูมากมายในแต่ละปีที่ต้องเอาครูไปประชุมตามโครงการนั้นๆ แต่จริงๆ แล้วเกิดประโยชน์น้อยมาก เพราะไม่ได้นำมาใช้ แต่ปฏิเสธไม่ได้เพราะถือเป็นความร่วมมือและต้องปฏิบัติตามคำสั่ง

ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง เป็นความสัมพันธ์หลวมๆ รู้จัก ค่อนข้างว่าเป็นผู้ปกครองของนักเรียน คนไหน ไม่รู้รายละเอียดมากนัก รู้เพียงบางคนเท่านั้น การเยี่ยมบ้านส่วนใหญ่ไม่ได้ไปครบทุกบ้านของ นักเรียนทุกคน ถึงวันประชุมผู้ปกครองใครจะมาก็ได้ไม่มาก็ได้ ไม่มาก็ถามเด็กว่าพ่อแม่ไปไหน เวลา มีกิจกรรมที่โรงเรียนมีผู้ปกครองที่มักมาบ่อยๆ เป็นขาประจำ มาช่วยครูสมัครมาเสมอ ไม่ค่อยมีผู้ปกครอง หลากหลาย ส่วนใหญ่เป็นผู้ปกครองของนักเรียนที่เก่ง ที่ครูรัก มาช่วยงานซ้ำ ๆ ไม่กี่คน

ผู้บริหาร ปลอมยให้ครูจัดการเรียนการสอน ไม่ก้ำก๋าย ถือเป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องสอน เวลา ประชุมมักไม่ค่อยเอาปัญหามาพูด เพื่อหาทางแก้ปัญหา แต่มักปลอมยให้ปัญหาหายไปเอง หรือเกิดขึ้นใหม่ เมื่อมีครูไปอบรมก็ไม่ได้กลับมาถ่ายทอด และไม่ได้มีกลยุทธ์ใหม่ๆ ส่วนใหญ่บริหารเหมือนเดิม

สถานการณ์โรงเรียน ถูกลดความสำคัญลง เพราะชุมชนกำลังให้ความสนใจโรงเรียนในเมือง เด็ก ลดจำนวนลงเรื่อยๆ กระแสโรงเรียนขนาดเล็กถูกยุบแรงแรงมาก คนในชุมชนวิพากษ์วิจารณ์ หลายคนย้าย ลูกหลานไปเรียนที่อื่น และโรงเรียนไม่ได้ชี้แจงกรณีดังกล่าวแก่ชุมชน

การนำกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาเป็นเครื่องมือจัดการเรียนการสอน

เมื่อตกลงที่จะทำวิจัยกับสกว. โรงเรียนไทรงามได้ปรับการบริหารจัดการภายในหลายอย่างเพื่อให้ ื่อต่อการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ เพื่อทดลองดูว่า วิธีการดังกล่าวจะสามารถแก้ปัญหา แก้จุดอ่อน ต่างๆ ของโรงเรียนได้หรือไม่ โดยเฉพาะนักเรียนจะเก่ง มีทักษะที่ดี พัฒนากว่าเดิมได้หรือไม่อย่างไร

การปรับการจัดการเรียนการสอน

จากเดิมเรียนทุกวัน เต็มเวลาทุกวัน ปรับเป็นให้ทุกวันพฤหัสบดี เป็นวันเรียนวิจัย

จากเดิมครูสอนตามความถนัดรายวิชา เดินสอน เปลี่ยนเป็น 1 ครู 1 ชั้น 1 โจทย์วิจัย รับผิดชอบ ทุกรายวิชา และสามารถบริหารจัดการเวลาเรียนในแต่ละชั้นโดยอิสระ เน้นการเรียนจบกระบวนการนั้นๆ

จากเดิมเรียนความรู้ในหนังสือเป็นหลัก ปรับเป็น ให้แต่ละชั้นมีโจทย์วิจัยสำหรับชั้นของตัวเอง โดยให้วิเคราะห์เรื่องที่มีอยู่ในชุมชน มีภูมิปัญญาหรือผู้บอกความรู้ มีแหล่งเรียนรู้ เหมาะสำหรับวัยของเด็ก แต่ละชั้น

จากเดิมครูกำหนดเรื่องที่เรียน เปลี่ยนเป็นนักเรียนมีสิทธิ์เสนอความคิดเห็นในเรื่องที่อยากเรียน

จากเดิมที่ครูบอกความรู้ ปรับเป็นให้ชาวบ้านหรือภูมิปัญญาเป็นผู้บอกความรู้ เป็นครูแทนครู ให้เด็กเรียนรู้กับภูมิปัญญา

จากเดิมที่ครูเป็นผู้สรุปความรู้ต่างๆ ให้เด็กทราบ เป็นให้เด็กสรุปความรู้ด้วยตัวเอง ผ่าน กระบวนการกลุ่มที่หลากหลาย สับเปลี่ยน หมุนเวียน สมาชิกภายในกลุ่มจะไม่ซ้ำกันในการทำกิจกรรมแต่ ละครั้ง

จากเดิมครูสอนหน้าชั้น ให้คะแนนผิดถูกตามกระดาษคำตอบ เป็นให้เด็กผลัดกันมายืนหน้าชั้น ให้คะแนนและประเมินกันเองรอบด้าน ทั้งเนื้อหา ทักษะ การแสดงออก การพูด การนำเสนอ ส่วนครูเป็นผู้สังเกตการ และคอยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้อยู่หลังห้อง

จากเดิมที่ครูเป็นผู้จัดการสอนฝ่ายเดียว เปิดหนังสือตามหน้า เปลี่ยนเป็นนักเรียนเป็นผู้ช่วยกันออกแบบการเรียนรู้ วางแผนเอง ดำเนินการเอง และสรุปผลกันเอง โดยมีกติกา กำกับพฤติกรรมกันเอง ไม่ต้องใช้ไม้เรียวหรือการหักคะแนน ให้ครูและนักเรียนได้นำกระบวนการเรียนรู้ครบวงจรแบบ PDCA ไปใช้จัดการเรียนการสอนในห้องของตัวเอง

จากเดิมครูไม่เคยต้องบันทึก มีหน้าที่ตรวจข้อสอบ ตรวจการบ้าน เป็นครูต้องบันทึกทั้งเนื้อหา และพฤติกรรมเด็กรายคน เพื่อวัดความเปลี่ยนแปลง การพัฒนาตัวเองรอบด้าน ทักษะ และอื่นๆ

จากเดิมที่ครูเคยอยู่แต่ในห้องเรียน เปลี่ยนเป็น ครูต้องเป็นพี่เลี้ยงลงไปหาความรู้ในชุมชนกับเด็ก สัมผัส สัมภาษณ์ ไปพร้อมๆ กับเด็ก เรียนรู้วิถี และของดีที่มีในชุมชน ครูหลายคนไม่เคยรู้ว่าชุมชนที่ใกล้โรงเรียนที่ตนเองสอนมีอะไรอยู่ตรงไหนบ้าง ครูต้องรู้จักการปฏิสัมพันธ์กับคนในชุมชน กับผู้ปกครอง

จากเดิมครูไม่ต้องมีศิลปะ เทคนิคการสอนมาก ปรับเป็นครูต้องหาความรู้ ลูกเล่น เทคนิคใหม่ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เรียนรู้ผ่านเกมส์ และครูต้องฝึกตั้งคำถามเพื่อถอดบทเรียนเหล่านั้น

จากเดิมครูให้คะแนนเด็ก เปลี่ยนเป็น นักเรียนให้คะแนนตัวเอง ให้คะแนนเพื่อน ผลัดกัน ประเมิน และสามารถบอกข้อดีข้อเสีย บอกเหตุผลในการให้คะแนนได้

จากเดิมไม่เคยมีกติกาในการทำกิจกรรม เปลี่ยนเป็นครูต้องให้เด็กช่วยกันตั้งกติกา และต้องรักษากติกาเหล่านั้น เป็นการกำกับพฤติกรรมกันเอง โดยครูไม่ต้องเหนื่อย

จากเดิมครูไม่ต้องทำแผนการสอน เปลี่ยนเป็นครูต้องทำแผนการสอนล่วงหน้า ก่อนเปิดเทอม และต้องเป็นแผนบูรณาการงานวิจัยเข้าไปด้วย

ผู้บริหารแบบใหม่ก็ต้องปรับบทบาท เป็นผู้อำนวยการความสะดวกให้ครู ชี้แจงผู้ปกครอง ติดตาม กระตุ้น คลี่คลายปัญหา อุปสรรค ข้อติดขัดให้กำลังใจ พาไปเรียนรู้พื้นที่อื่นที่ประสบความสำเร็จ บริหารแบบมีส่วนร่วม ตั้งคำถาม รับฟัง เน้นแนวทาง ติดตามการทำงาน ใกล้ชิดครูมากขึ้น รวมทั้งลงพื้นที่กับครูและเด็กในบางครั้ง เชื่อมโยงงานวิจัยกับยุทธศาสตร์ของโรงเรียน ที่เน้น School based management (หรือ SBM) ประสานงานกับโรงเรียนอื่น เครือข่ายอื่น และสกว.มากขึ้น สนับสนุนให้ครูใช้กระบวนการวิจัย และนำงานวิจัยตอบการประเมิน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เป็นวิธีการที่จะนำนักเรียนไปสู่วัตถุประสงค์การเรียนรู้ในการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนไทรงาม ซึ่งนักเรียนต้องเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ จากการบอกเล่าของครูภูมิปัญญา สำหรับครูผู้สอนต้องทำความเข้าใจกับกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเพื่อเป็นพื้นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยครูต้องวางแผนการสอน องค์ประกอบ และเทคนิควิธี เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนค้นพบและสร้างองค์ความรู้ได้ด้วย

ตนเอง โดยการสอบถามข้อมูลจากครูภูมิปัญญา เป็นการสร้างประสบการณ์ตรงที่นักเรียนสัมผัสชุมชนด้วยตนเอง และเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับชุมชนอย่างใกล้ชิด เพื่อฝึกทักษะพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคม

การปรับเปลี่ยนการจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัย

ครูนักจัดกระบวนการจะต้องพยายามหาวิธีการเพื่อแก้ปัญหานักเรียน ศึกษาหาความรู้เรื่องที่เกี่ยวข้องกับโจทย์ที่จะมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประมวลความรู้ หาผู้รู้ ภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับโจทย์ ให้ผู้รู้บอกความรู้เด็กในเรื่องที่ครูไม่ถนัด ปรีกษาพี่เลี้ยงในส่วนที่ไม่เข้าใจ ปรีกษาเพื่อนครู ค้นหาความรู้จากเอกสาร สอบถามครูที่เคยทำ ถามครูที่มีความเข้าใจ ต้องงานที่ต้องเตรียมตัวอย่างไร เตรียมตัวเกี่ยวกับโจทย์ วางแผน วิเคราะห์หลักสูตร ทำปฏิทินงาน ศึกษาบริบทเรื่องที่ทำ ศึกษาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโจทย์วิจัย เตรียมสื่อ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย วางแผนการทำกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับครู เด็ก ชุมชน ติดต่อ ประสานงาน ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ครู เด็ก ผู้ปกครอง ประชุมเตรียมความพร้อมทีมวิจัย ผู้เกี่ยวข้อง ครู ผู้บริหาร เด็ก ผู้ปกครอง เตรียมความพร้อมให้นักวิจัยน้อย เช่น การปรับตัว การเข้าค่าย ประชาธิปไตย การวางแผน

บทบาทของครูที่มีต่อนักเรียน

- ศึกษานักเรียนรายบุคคล ครูต้องรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ศึกษาเพื่อให้เด็กเรียนรู้อย่างเท่าเทียมกันเพราะพื้นฐานนักเรียนแต่ละคนย่อมแตกต่างกัน โดยการสอบถามเพื่อนครู เพื่อนนักเรียน คนใกล้ชิด ผู้ปกครองเพื่อแก้ปัญหาพฤติกรรมเด็ก
- ชี้แจงจุดประสงค์ บทบาท หน้าที่ ข้อตกลง
- เตรียมความพร้อมด้านทักษะทั้ง 4 คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน การสื่อสาร อารมณ์
- ให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย โดยการกระตุ้น โน้มน้าวให้เด็กรักในงานวิจัยที่เด็กจะทำ
- คัดกรองนักเรียน ความพร้อมก่อนออกพื้นที่ เช่น บางคนเจ็บป่วย มีปัญหาด้านสุขภาพ
- ครูต้องเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ ก่อนให้เด็กทำอะไร ต้องให้คำแนะนำเด็กก่อน เพื่อให้เด็กทำได้
- ให้เด็กรู้จักกระบวนการทำงานมากขึ้น เช่น วางแผน การทำงานเป็นทีม
- ให้โอกาส ไม่ได้เลือกกว่าให้โอกาสเฉพาะเด็กเก่ง ทั้งเด็กหลังห้อง แต่ให้โอกาสเสมอภาคกัน
- ให้กำลังใจต่อกัน
- ให้ตัวอย่างที่ดีๆ

บทบาทต่อเพื่อนครู

- ต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันเพื่อให้งานออกมาสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทำงานร่วมกัน แก้ปัญหาร่วมกัน แลกเปลี่ยน ถ่ายเท
- เรียนรู้เทคนิค วิธีการสอนจากผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและความถนัด
- การทำงานเป็นทีม
- การเป็นผู้นำผู้ตาม สามารถรับฟังกันได้
- ยอมรับฟังความคิดเห็นเพื่อนร่วมงาน
- ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ทำให้งานลุล่วงไปได้ด้วยดี

บทบาทของครูที่มีต่อชุมชน

- ชี้แจง ทำความเข้าใจการทำโครงการวิจัยแต่ละชั้นเรียน
- ขอความร่วมมือจากชุมชน
- เปิดโอกาสให้ชุมชน ผู้ปกครองทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม เช่น ประชุม วางแผน เสนอแนะ สามารถ แสดงความคิดเห็นได้ทุกอย่าง
- ครูต้องมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชน ครูต้องปฏิสัมพันธ์กับผู้รู้ ศึกษาข้อมูลผู้รู้ก่อน เช่น รู้เรื่องอะไร ต้อง เตรียมวางแผนให้ถูกเรื่องถูกคน ต้องเข้าหาชุมชนก่อน
- ครูต้องมีการเยี่ยมบ้าน และแก้ปัญหาให้เด็กจริง ติดตาม ให้เด็กเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนได้
- เชิญผู้ปกครองเข้ามาร่วมกิจกรรม หน้าตายิ้มแย้ม มีเทคนิคในการไปหา

ผลที่เกิดขึ้นต่อตัวเอง

- ครูแต่ละคนเปลี่ยนบทบาทของครูจากการสอนเฉพาะในหนังสือ เปลี่ยนเป็นมีการวางแผน เตรียม ตัว เตรียมความพร้อมในการทำวิจัย
- เปลี่ยนทัศนคติของตัวเอง
- เปลี่ยนวิธีสอน จากให้ท่องจำเป็นให้หาข้อมูลความรู้เอง
- ครูมีความก้าวหน้าทางวิชาชีพ ให้ทุกคนมีส่วนได้ จากการทำกระบวนการนี้
- ครูภาคภูมิใจในความเป็นครู ที่เห็นพฤติกรรมและการแสดงออกของนักเรียน เป็นครูของนักเรียน

- ที่เป็นครูจริงๆ ไม่ได้เป็นครูสอนหนังสือ แต่สอนคน เห็นระบบ ระเบียบ วิธีการคิด การจดบันทึก การเก็บผลงาน เป็นระบบมากยิ่งขึ้น
- ครุ่นใจ กล้าคิด กล้าทำ ไม่กลัวการผิด
- มีภาวะการเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี
- ภาคภูมิใจในตัวเอง
- วางแผน เตรียมตัวในการทำงานมากขึ้นกว่าเดิม
- ใช้เวลาวางให้เป็นประโยชน์ ศึกษาหาความรู้เสมอ
- เข้าใจบทบาทของแต่ละคนมีเหตุมีผล
- เปิดใจยอมรับ
- ทำให้กระตือรือร้นในการทำงาน อยากให้งานเสร็จ
- รู้จักการทำงานเป็นกระบวนการมากขึ้น เมื่อก่อนนี้จะทำก็ทำ ไม่มีการวางแผน ไม่มีการสรุป
- ได้พบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายตามลักษณะเฉพาะของเด็กแต่ละคน
- ทำให้รู้จักเด็กรายบุคคลมากขึ้น รู้ว่าคนไหนทางบ้านไม่ดี พ่อแม่แตกแยก
- ฝึกความอ่อนโยน
- กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ
- ยอมรับการเปลี่ยนแปลง
- รู้จักการทำงานเป็นระบบ เช่น การเก็บข้อมูลเอกสาร เพราะต้องรายงานทุกระยะที่ทำงาน
- รู้จักความละเอียดรอบคอบ เวลาเก็บข้อมูลไม่ได้เก็บฉาบฉวย ผลงานได้ดี
- สามารถนำผลงานทางวิชาการได้

ผลที่เกิดขึ้นต่อเด็กนักเรียน

- นักเรียนกล้าพูด กล้าทำ กล้าคิดมากขึ้น
- นักเรียนทำงานเป็นระบบ รู้จักวางแผนการทำงาน
- นักเรียนมีความสุขในการมาโรงเรียน
- นักเรียนสามารถปรับตัวดิกรรรม รู้จักตัวตน รู้จักเพื่อน
- นักเรียนรู้จักประเมิน เปรียบเทียบ ยอมรับผลงานตัวเอง และเพื่อน ยอมรับซึ่งกันและกัน

- นักเรียนมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความสามัคคี รู้จักการให้อภัย
- นักเรียนมีมารยาท ในการลงพื้นที่
- นักเรียนมีความกล้าแสดงออกต่อที่ประชุม
- นักเรียนรู้จักนำเสนอผลงานที่หลากหลาย
- นักเรียนรู้สึกภาคภูมิใจในตัวเอง
- นักเรียนรู้จักนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนางาน
- นักเรียนสามารถประเมินงานตัวเอง งานเพื่อนได้
- นักเรียนมีเหตุมีผลมากขึ้น
- นักเรียนมีความเป็นประชาธิปไตย
- เด็กกล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ
- เด็กมีความเป็นผู้นำ
- มีทักษะเพิ่มขึ้น
- สามารถทำงานได้เอง มีความรู้คงทน เพราะได้ปฏิบัติเอง
- เด็กมีความสุขที่ได้ออกไปศึกษาเรียนรู้นอกห้อง

ผลที่เกิดขึ้นต่อชุมชน

- ชุมชนเปิดใจยอมรับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัย
- ชุมชนรู้จักบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาโรงเรียน
- ชุมชนเป็นกระบอกเสียงให้ครู ให้โรงเรียน เป็นกระบอกเสียงให้โรงเรียนในทางบวก บางครั้งข่าวลือที่เป็นภาพลบ ก็สามารถแก้ไขได้
- ชุมชนมีความผูกพันกับครู ปรึกษาหารือ บอกเล่าเรื่องราวต่างๆ ได้
- ชุมชนสามารถแสดงออก นำเสนอ สิ่งที่ต้องการศึกษาได้ เช่น การไปนำเสนอที่กรุงเทพฯ ชาวบ้านสามารถไปได้
- ชุมชนภาคภูมิใจ ในโรงเรียน เด็ก ครู มากขึ้น
- ชุมชนรู้จักให้กำลังใจ ครู นักเรียน และบุคลากรในโรงเรียน
- ชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น มีทัศนคติที่ดี

- ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่โรงเรียนทำไม่ว่าการที่ผู้ปกครองนำอาหารมาช่วย ดำเนินการ
- ต่างๆ ผู้ปกครองจะมาช่วยเหลือโรงเรียน แต่ถ้าเรายกย่องดูแล เอาใจใส่ลูกของเขา เขาก็อยากมาช่วยโรงเรียน ผู้ปกครองเข้ามาช่วยพัฒนาโรงเรียนมาก เพราะเป็นโรงเรียนของเรา ถ้าเขาคิดว่าเป็นโรงเรียนของเรา โรงเรียนก็จะอยู่ได้ แต่ถ้าเขาคิดว่าเป็นโรงเรียนของเขาด้วยครูก็สบาย
- รู้ว่าคนในชุมชนเก่งหลายเรื่อง และมีอีกหลายเรื่องที่เราไม่รู้ ไม่มีความรู้
- อนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ประเพณีท้องถิ่น ถ้าไม่จัดการเรียนการสอนแบบนี้เราก็คงไม่รู้ว่าชุมชนมีสิ่งดีๆ อะไรมากมาย
- การจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ
- การบริหารแบบนี้คือใช้ชุมชนเป็นฐาน ชุมชนเข้ามาเกี่ยวข้อง ชุมชนสามารถเรียนรู้กับโรงเรียนและรักโรงเรียนมากขึ้น

ประเมินจากอะไรว่าบทบาทครูเปลี่ยนไปแล้ว

กระบวนการเรียนการสอนเดิมเป็นการสอนหนังสือ แต่กระบวนการวิจัยเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กแสดงออก อันดับแรกเปลี่ยนที่ใจก่อน ใจตัวเอง และยอมรับเพื่อน ยอมรับความต่างของแต่ละคนมากขึ้น และที่สำคัญคือยอมรับความคิดเห็นของเด็ก มองเห็น ทะลุ เข้าใจสิ่งที่เด็กเสนอ เด็กทุกคนมีค่า คนไหนไม่เสนอความคิด ก็กระตุ้น การหล่อหลอมเมื่อเข้ากระบวนการ ไม่ใช่อบรมในการบอก แต่มันผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่ทำสม่ำเสมอ มองคุณค่า มองเด็กเล็ก มองให้ลึกถึงความสามารถ ความเป็นตัวเขา ความบริสุทธิ์ที่เขาอยากเปิดแต่ไม่ได้เปิดเพราะครูปิดกั้นเอาไว้ มองเห็นตัวตนที่แท้จริงของความเป็นเด็ก อาจจะรู้เบื้องหลังของเขามากขึ้น ละเอียดยิ่ง และชัดเจนกว่าเดิมมาก จากการทำวิจัย ทำให้เรารู้ว่าเด็กมีปัญหาอย่างมากที่สุด หมายถึงกระบวนการวิจัยทำให้เราต้องรู้จัก สัมผัสกับภูมิหลัง ที่บ้านของเด็ก ค้นพบตัวตนของเด็ก รู้จักเด็กทุกคนในห้อง ครอบคลุมเด็กในห้องอย่างดี การให้โอกาส รอ ใจเย็น จะทำให้เราพบสิ่งดีๆ จากเด็กเยอะมาก ความมั่นใจก็เริ่มมามากขึ้นๆ จริง ทำได้ทุกคน เด็กทุกคนพัฒนาได้

การวางแผนงาน จะได้เป้าหมาย สิ่งที่เราต้องมีเหตุผลคือ เป้าหมายต้องได้ กระบวนการบทเรียนเดิมๆ ความล้มเหลว ทำให้เราต้องปรับตัวเอง ปรับปรุงวิธีการเก่าๆ ที่เคยใช้อยู่ การวางแผนกระบวนการครูได้ตรวจสอบ ต้องปรับปรุงตรงไหน เพราะฉะนั้นทุกครั้งต้องวางแผน ไปทำเสร็จแล้วกลับมาสรุป เป็นรายกลุ่ม เป็นไปตามที่ได้วางแผน

ในการสรุปวิธีที่ดีที่สุดคือครูกับนักเรียนต้องร่วมกัน ครูต้องมีเทคนิคในการถาม ลูกล่อลูกชน ครูต้องมีความรู้ในเรื่องที่让孩子เรียนเป็นอย่างดี child center ครูต้องรับผิดชอบมากกว่า teacher center มาก การสรุปที่ดีควรให้ผู้ปกครองมาด้วย ก็จะให้เขาร่วมสรุปด้วยถึงจะดี

เนื้อหา และกระบวนการ ครูกับเด็กถ้าเข้าใจเป้าหมาย เด็กเขาใช้กระบวนการ ตอนเขาทำป้าย เวทีปิด เขาวางแผน และลงมือทำอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน ลงมือทำ ตรวจสอบกันว่า ตรงไหนผิด มันไม่ได้ ก็ปรับปรุงแก้ไข นักเรียนใช้เหตุผล อารมณ์ เสียง ทะเลาะ ใช้ทุกอย่างกว่าจะเสร็จ แสดงว่า นักเรียนได้ผ่านกระบวนการด้วยตัวเอง

การประเมินเด็กเริ่มตั้งแต่ การให้งาน ว่านักเรียนควรจะได้รับความพอใจแบบไหน ประเมินกระบวนการทำงานของเขา ครูให้เด็กวางแผนการทำงานกันเอง จะมีผู้นำโผล่ขึ้นมาจัดการ ให้เพื่อนทำ และเขาก็ยอมรับกัน ทุกคนยินดีที่จะทำหน้าที่ตัวเอง ครูไม่ได้ดูตลอด พอออกมาเป็นชิ้นงาน ประเมินตามศักยภาพ เด็กแต่ละวัย แต่ละคน ให้เด็กประเมินตัวเอง และประเมินเพื่อน

ครูกับนักเรียนสร้างเกณฑ์การประเมินร่วมกัน ให้เด็กรู้ว่า ถ้าเขาอยากได้สิบเขาจะต้องทำไง ถ้าเขาได้น้อย เขาพร้อมตรงไหน เขาต้องพัฒนาตัวเองด้านไหน ควรมีการประเมินรอบด้าน เราต้องรู้เกณฑ์ ต้องวางแผนในการประเมินร่วมกับเด็ก เป็นเหมือนข้อตกลงให้ทุกคนรู้เหมือนกัน

ถ้าจะทำงานวิจัยหรือการจัดการเรียนรู้ หรืออะไรก็ตาม ให้ประสบความสำเร็จ ควรมีปัจจัยอะไรบ้าง ครูต้องเป็นอย่างไร ต้องทำอย่างไร ผู้บริหารต้องทำอย่างไร

เมื่อก่อนไม่เคยทำแผนการสอน ทำวิจัยทำให้ครูต้องมีแผนการสอน ต้องมีวัตถุประสงค์ ของแต่ละกิจกรรมให้ชัด และมีความตั้งใจ ครูต้องตั้งใจ ที่จะบรรลุเป้าที่วางไว้

เตรียมพร้อม ที่จะรับสิ่งต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น ครูเริ่มเปิดใจยอมรับเด็กมากขึ้น รับฟัง ใจเย็น รอให้เด็กพร้อม ไม่ใจร้อนแบบเมื่อก่อน และปรับทัศนคติที่เคยมองเด็กบางคนว่าเกเร ไม่เอาไหน เป็นให้โอกาส และอดทน เพื่อพัฒนาเด็กให้เป็นเด็กดีทุกคน เท่ากับจิตสำนึก ตระหนักในความเป็นครูเกิดขึ้นอย่างเต็มที่ กว่าเมื่อก่อน ที่สอนไปตามหน้าที่ ไม่ได้คิดอะไรมาก คนไหนรับได้เท่าไรก็เท่านั้น ตอนนี้อครูรู้สึกว่าการปล่อยไม่ได้ ต้องพยายาม คนไหนเก่งก็พัฒนาต่อไป คนไหนอ่อนก็ต้องช่วยกัน ทั้งชั้น

สามารถหาสื่อการสอนง่ายๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ราคาไม่แพง มาเป็นสื่อการสอนที่ได้ได้ เพราะครูมั่นใจในเครื่องมือ วิธีการ ซึ่งให้บทเรียนที่สนุกสนาน และเด็กก็มีความสุข ทำให้ครูรู้ว่า บางครั้ง เครื่องมือ อุปกรณ์การสอนที่มีราคาแพง ก็ไม่ได้มีความจำเป็นเท่าไร อยู่กับวิธีการสอนและวัตถุประสงค์ว่าอยากให้เด็กได้เรียนรู้อะไรมากกว่า

- ไม่ย่อท้อต่อปัญหา อุปสรรค ทุกเรื่องต้องแก้ไขได้
- ใช้หลักอิทธิบาทสี่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา
- บริบททุกอย่าง คน คนที่ทำงาน ครู ผู้ปกครอง นักเรียน ผู้นำท้องถิ่น หน่วยงาน ที่ส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด
- การยอมรับความคิด ความแตกต่าง ของทุกคนทุกส่วน

- ให้กำลังใจ กระตุ้น ให้มีความฝัน มีความหวัง ตั้งใจ เพื่อนครู การหาหรือ การขอคำปรึกษา

นอกเหนือจากงาน

- อารมณ์ อย่าใช้อารมณ์ อย่ารีบตัดสินเด็ก
- คำพูดพล่อยๆ ครูที่พูดว่า โง่ จวน ดักดาน ครูคนไหนใช้คำนี้กับเด็กแสดงว่า ยังไม่ใช่
- เข้าใจความแตกต่างของเด็กแต่ละคน ยอมรับเด็กในความเป็นเด็ก
- เคารพศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์
- รู้สึกละอายใจกันและกัน
- คำพูดเชิงสร้างสรรค์ ที่จะให้กำลังใจเด็ก
- สิ่งนี้อาจกระทบความรู้สึกของเด็ก และผู้ปกครอง
- การเรียนสมัยใหม่เป็นการเรียนรู้แบบไม่มีกรอบ เรียนรู้ตามเสรีภาพ เราไม่สนใจคำตอบ แต่สนใจ

กระบวนการหาคำตอบ โจทย์เดียวมีคำตอบเยอะแยะ เราสนใจวิธีที่เด็กช่วยกันหาคำตอบมากกว่า การวัด เป็นการวัดเพื่อประเมินความก้าวหน้า เด็กทุกคนมีศักยภาพพัฒนาตนเองไปเรื่อย ต่อให้เป็นเด็กพัฒนาช้า เขาก็เดินไปได้เรื่อย ๆ

บทบาทต่อครู

- ครูไม่ใช่คนที่มาเข้า แล้วว่าไปตามตำรา เย็นกลับบ้าน ไม่ใช่แค่นั้น คำว่า ครูคงไม่ต้องอธิบาย ครูเป็นตลอดชีวิต เราไม่ได้ให้ความรู้เขาอย่างเดียว แต่เราต้องสอนคุณธรรม จริยธรรม สิ่งดี ๆ ให้เกิดกับศิษย์ การจัดการเรียนรู้ ความรู้มีมากมาย ครูไม่สามารถเรียนรู้ได้ทุกอย่าง ไม่สามารถบอกนักเรียนได้ทุกอย่าง เพราะฉะนั้นเราไม่สามารถจัดให้เด็กได้ ถ้าเขาอยากเรียนรู้เรื่องอะไรก็ตาม เขาจะมีวิธีการไปหาความรู้ได้อย่างไร ครูต้องสอนวิธีหาความรู้ให้เขาได้ แต่เราก็ต้องคอยควบคุมดูแล เต็มเรื่องจริยธรรม คุณธรรมให้ได้ด้วย ทำไปแล้วเกิดผลกระทบเชิงลบต่อใคร ต่อสังคมหรือไม่
- ครูต้องเป็นคนทันสมัย ฝึกคิด ฝึกวิเคราะห์ หาเทคนิค วิธีการ มาใช้กับนักเรียนให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน เช่น การทำแผนบูรณาการในแต่ละวิชา ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ แต่ทำอย่างไรให้สามารถบูรณาการได้ทุกกลุ่มสาระวิชา ถ้าเราทำได้ ถือว่า เรามีความคิด มีความก้าวหน้า เคยพูดกับเพื่อนครูว่า การนำกระบวนการวิจัยมาใช้ เป้าหมายแรก คือให้นักเรียน สองคือให้ครูเก็บเกี่ยวผลตรงนี้มาพัฒนาวิชาชีพ เลื่อนฐานะตนเองได้ และให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ ถ้าได้ตรงนี้ ก็จะได้ครบทุกส่วน นักเรียนได้ ครูได้ ชุมชนได้ ผู้บริหารได้ แต่การได้มาตรงนี้ไม่ได้ง่าย มันอาจเหมือน

ลุงเฝ้าอยู่ภูเขา ลุงมีบ้านอยู่หลังภูเขา คิดว่า ภูเขานี้บังหน้า ขวางอยู่ แก่ชุดจนตาย จนรุ่นลูก เช่นเดียวกับการศึกษา ของเรา ถ้าเราไม่เริ่มเดินวันนี้ก็อาจเป็นร้อยปี ข้างหน้าก็ไม่สำเร็จ ถ้าเราไม่เริ่มไม่ทำก็จะเป็นปัญหาอย่างนี้ตลอดไป

- ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้ครู นักเรียน โดยเฉพาะการแต่งตัว กิริยามารยาท ถ้าครูไว้ผมยาว สบุนหรือครูจะไปห้ามนักเรียนได้อย่างไร การเป็นแบบอย่างที่ดีมีค่ามากกว่าคำสอน เราจึงควรเป็นแบบอย่างที่ดี การเป็นผู้บริหารบางครั้งบางทีเราก็ต้องเป็นที่พึ่ง ที่ปรึกษาให้นักเรียนได้ บางทีเด็กไม่รู้จะให้ใครช่วย ก็ให้ผู้บริหารช่วยได้เลย ถูกวิ่งแกล ไม่มีเสื้อผ้าใส่ มีข้าวกิน เราต้องหาทางช่วยนักเรียนเป็นทรัพยากรที่สำคัญ ถ้าตัวเขาไม่พร้อมต่อการเรียนเพราะมีปัจจัย มีปัญหา ถ้าเราไม่แก้ตรงนี้เราก็ไม่สามารถทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้
- ต้องสนับสนุนให้เด็กแสดงความสามารถ ส่งนักเรียนแข่งทักษะวิชาการ แต่ว่าให้เขาได้รับโอกาสแสดงทักษะ ความสามารถ แต่ให้เขารู้ว่าตัวเขาสามารถด้านใดบ้าง ถ้าเราไม่ค้นหาความสามารถ จุดเด่น จุดอ้อยตรงไหน เราก็ส่งเสริมไม่ถูก
- ผู้บริหารต้องกระตือรือร้น ในการนำกระบวนการวิจัยมาใช้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดกระบวนการเรียนการสอนผ่านกระบวนการวิจัย

- การบูรณาการ มีประโยชน์ดังนี้
  - 1) การสอนแบบบูรณาการทำให้ครูได้พัฒนาตนเอง และเพิ่มศักยภาพในการจัดกระบวนการเรียนที่ดี เหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียน ชุมชน และนักเรียนแต่ละบุคคล
  - 2) การบูรณาการ ทำให้การเรียนการสอนมีความหลากหลาย มีความสนุกสนาน มีความสุข เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่แปลกใหม่ที่เรายังจะไม่คาดคิดมาก่อน
  - 3) การสอนแบบบูรณาการไม่มีกรอบความคิดที่แน่นอน
  - 4) การสอนแบบบูรณาการเป็นการนำวิชาหรือศาสตร์ต่างๆ เชื่อมโยงกันภายใต้หัวข้อเดียวกัน
  - 5) การสอนแบบบูรณาการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนที่ลึกซึ้ง และมีลักษณะใกล้เคียงกับชีวิตจริง
  - 6) การสอนแบบบูรณาการช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจ ในลักษณะองค์รวม
  - 7) การสอนแบบบูรณาการช่วยให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ ความเข้าใจ จากสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัว
  - 8) การสอนแบบบูรณาการเป็นแนวทางที่ช่วยให้ครูได้ทำงานร่วมกัน หรือประสานงานร่วมกันอย่างมีความสุข
  - 9) การสอนแบบบูรณาการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูได้คิดวิธีการหรือนำเทคนิคใหม่ๆ มาใช้

การสอนคณะชั้น มีประโยชน์ ดังนี้

- 1) เป็นการสอนเพื่อฝึกให้ช่วยเหลือน้อง
- 2) นักเรียนได้รับความรู้เหมือนกัน สามารถพัฒนาไปพร้อมๆกันได้
- 3) นักเรียนมีจิตใจดี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจ ชอบช่วยเหลือกัน มีจิตอาสา
- 4) นักเรียนสามารถรู้จักปรับตัวเองให้เข้ากับเพื่อนและน้อง
- 5) นักเรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปในทางที่ดี ทั้งทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา
- 6) ลดปัญหาขาดแคลนครู
- 7) นักเรียนทุกคนมีโอกาสดำเนินการสอนหรือพัฒนาการทางด้านทักษะพื้นฐาน คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน
- 8) นักเรียนรู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
- 9) นักเรียนได้เรียนรู้ กระตือรือร้น ในการเรียนรู้และพัฒนาชิ้นงานของตนเองได้เต็มตามศักยภาพ
- 10) นักเรียนมีความกล้าแสดงออกมากขึ้น

การทำหลักสูตรท้องถิ่น มีประโยชน์ ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ท้องถิ่นตนเอง
2. เพื่อให้ผู้เรียน มีนิสัยรักงาน เห็นประโยชน์ของการทำงาน ทำงานเป็น และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
3. การบำรุงรักษา การใช้ประโยชน์จากทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน
4. มุ่งให้ผู้เรียนนำประสบการณ์จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตประจำวัน
5. ทำให้ครู นักเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมและเห็นคุณค่าของชุมชน รู้จักชุมชนมากขึ้น
6. ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู นักเรียน ชุมชน
7. เป็นแนวทางให้คนรุ่นหลังได้ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ต่อไป

การปรับพฤติกรรมผู้เรียนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ข้อ

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ นักเรียนแสดงออกโดยการเคารพธงชาติ ไม่ทำผิดกฎข้อบังคับ
2. ซื่อสัตย์ สุจริต นักเรียนไม่ขโมยของคนอื่น เก็บของได้ส่งครู
3. มีวินัย นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนได้
4. ใฝ่เรียนรู้ นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน
5. อยู่อย่างพอเพียง นักเรียนรู้จักประหยัดอดออม เน้นการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

6. มุ่งมั่นในการทำงาน นักเรียนทำงานอย่างตั้งใจ สำเร็จ สวยงาม ภูมิใจในผลงาน
7. รักความเป็นไทย นักเรียนมีมารยาทการไหว้ การแต่งกายที่ดี
8. มีจิตสาธารณะ นักเรียนช่วยเหลือเพื่อน ครู และผู้อื่นอยู่เสมอ

สมรรถนะทั้ง 5 ประการ

1. ความสามารถในการสื่อสาร นักเรียนสามารถในการสื่อสารกับครู เพื่อน ผู้ปกครองได้ดี
2. ความสามารถในการคิด นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ได้
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา นักเรียนรู้จักแก้ปัญหาอย่างเหมาะสมได้ด้วยตนเอง
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต นักเรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นในด้านต่างๆได้
5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี นักเรียนสามารถใช้คอมพิวเตอร์ในการเรียนรู้ได้

กิจกรรมอื่นๆ

1. กิจกรรมกลุ่มสี่ นักเรียนมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ ได้ดี
2. กิจกรรมนิมนต์พระทุกวันศุกร์สัปดาห์ละเดือน นักเรียนเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมด้วยความเต็มใจ
3. กิจกรรมวันสำคัญต่างๆ นักเรียนเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมด้วยความเต็มใจ มีจิตสาธารณะ

การยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

1. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น
2. นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดีขึ้น
3. นักเรียนมีความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนสื่อความได้ดีขึ้น
4. เมื่อมีการแข่งขันวิชาการ โรงเรียนไทรงามได้รับรางวัลกลับมาทุกครั้ง

การมีส่วนร่วมของชุมชน

1. เกิดความรัก ความสามัคคี ความสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน
2. ชุมชนมีความภาคภูมิใจในตัวนักเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียน และโรงเรียน
3. ชุมชนมีความกระตือรือร้นในการช่วยเหลือโรงเรียนมากขึ้น
4. ชุมชนจะคอยปกป้องโรงเรียนไปในแนวทางที่ดี

5. ชุมชนให้การยอมรับศักยภาพของนักเรียนมากขึ้น
6. ชุมชนมีความต้องการให้โรงเรียนจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้น
7. ชุมชนเข้าใจและเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัยท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น
8. ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนและเป็นครูภูมิปัญญามากขึ้น
9. ชุมชนให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุนด้านต่างๆ กับโรงเรียน

การมีส่วนร่วมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. โรงเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเองที่หน่วยงานอื่นให้ความสำคัญ
2. โรงเรียนสามารถเชื่อมโยงการศึกษาให้เข้ากับงานของหน่วยงานอื่นๆ ได้
3. ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและหน่วยงานอื่นๆ
4. ทำให้โรงเรียนเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานอื่นๆ
5. ทำให้ครู นักเรียน ชุมชน มีกำลังใจในการทำกิจกรรมเพื่อการศึกษาต่อไป
6. ทำให้บุคลากรในหน่วยงานอื่นๆ รู้จักโรงเรียนไทรงามมากขึ้น
7. ทำให้โรงเรียนได้รับโอกาสในด้านต่างๆ เช่น การได้รับทุนสนับสนุน การนำเสนอผลงาน เป็นที่ยอมรับของหลายๆ หน่วยงาน
8. ทำให้โรงเรียนได้รับการสนับสนุนที่ดีจากหน่วยงานนั้นๆ

การประยุกต์งานวิจัยใช้กับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1. โรงเรียนนำมาใช้เกี่ยวกับโครงการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. ครูมีแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. นักเรียนได้เห็นคุณค่าของข้าว รู้จักการประหยัด เห็นความสำคัญของการปลูกข้าวไว้กินเอง
4. นักเรียนได้รับความรู้จากบทเรียนที่เรียน และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการเน้นความพอเพียง
5. การจัดการเรียนการสอนแบบวิจัย ช่วยให้นักเรียนเกิดความสำนึกที่ดีในการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การแก้ปัญหา และการทำงานอย่างเป็นระบบ

1. การสรุปบทเรียนหลังสอน
  - 1.1 กระบวนการกลุ่มทำให้การสรุปบทเรียนเป็นไปอย่างสมบูรณ์ครบถ้วน
  - 1.2 เกิดการพิจารณาการทำงานอย่างมีระบบผลงานออกมามีคุณภาพ
  - 1.3 การสรุปบทเรียนง่ายขึ้น เข้าใจมากขึ้น ใช้เวลาน้อยลง
  - 1.4 ได้องค์ความรู้ที่หลากหลาย

ปัญหาอุปสรรค/ข้อจำกัด

ด้านครู

1. มีความกังวลเรื่องการจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัยท้องถิ่น
2. ไม่มีเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย
3. ปัญหาการเดินทางออกนอกสถานที่
4. ครูไม่ได้ดำเนินการไปตามแผนที่วางไว้ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และความเหมาะสม
5. การบันทึกไม่เป็นปัจจุบัน ขาดความต่อเนื่องของกิจกรรม
6. บันทึกกิจกรรมแบบหยาบๆ
7. บางครั้งขาดการสร้างข้อตกลงกับนักเรียน
8. ไม่ค่อยได้สรุปงานเพื่อปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน
9. ทำกิจกรรมแต่ขาดความละเอียดของงาน

ด้านนักเรียน

1. ศักยภาพของนักเรียนแต่ละคนไม่เท่ากัน เด็กเก่งทำงานเสร็จเร็ว เด็กอ่อนทำงานเสร็จช้า
2. ขาดการปฏิบัติที่เป็นนิสัย ตามกฎกติกาข้อตกลงของห้องเรียน

ด้านผู้บริหาร

1. งานยุ่งต่อเนื่อง ขาดการนิเทศติดตาม
2. ยึดเวลาให้ในการทำงาน ทำให้งานที่เก็บล่าช้า ไม่ได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ ต้องขยายเวลางาน

ด้านชุมชน

1. ชุมชนยังขาดความเข้าใจในการจัดกระบวนการเรียนแบบบูรณาการ โดยใช้กระบวนการวิจัยท้องถิ่นมาใช้
2. ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไม่ทั่วทุกคน

ด้านหน่วยงาน

1. หน่วยงานต้นสังกัดไม่ให้ความสำคัญสนับสนุนเท่าที่ควร
2. หน่วยงานต้นสังกัดไม่เห็นถึงความสำคัญของกระบวนการวิจัยท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

1. การทำงานต้องดูแผนงานโครงการทุกครั้ง จดบันทึกความเปลี่ยนแปลง ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขทุกครั้ง
2. การบันทึกงานต้องละเอียดทุกขั้นตอนเพราะจะได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ เป็นวิธีการใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น อาจจะไปเป็นตัวอย่างหรือแก้ไขปรับปรุงได้
3. ควรจดบันทึกในเล่มใดเล่มหนึ่ง บอกวันเวลาสถานที่ในการบันทึกด้วย
4. ควรทบทวนการทำงานทุกครั้งเพื่อให้งานออกมาสมบูรณ์
5. กำหนดเป้าหมายที่แน่นอน แล้ววางแผนให้ครอบคลุมเพื่อจะได้งานที่สมบูรณ์
6. ควรทำการบันทึกทุกครั้งเมื่อมีการประชุมร่วมกันเพื่อแก้ปัญหา หรือหาข้อสรุป เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงงาน
7. ควรมีผู้ตรวจสอบ นิเทศ ติดตาม เป็นระยะเพื่อให้งานลุล่วงสมบูรณ์
8. ควรกระตุ้นนักวิจัยทุกคนในการกระตือรือร้นทั้งครูและนักเรียน

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหลังจากนำกระบวนการวิจัยเข้ามามีใช้ในการจัดการศึกษา

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

1. นักเรียนกล้าแสดงออกชัดเจน เช่น ตอนที่ออกมานำเสนองานหน้าชั้นเรียนนักเรียนจะไม่เกียจโม้ด้วยกัน แต่จะแย่งกันพูดมากกว่า
2. นักเรียนกล้าคิด กล้าพูด กล้าถาม กล้าบอก ในสิ่งที่ต้องการอยากรู้ เช่น ตอนที่ออกไปสัมภาษณ์ผู้รู้ในหมู่บ้าน เด็กคนไหนที่อยากรู้เกี่ยวกับอะไรก็จะถามด้วยตนเอง
3. นักเรียนรู้จักวิธีการหาความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น เช่น จากการไปสัมภาษณ์ผู้รู้และการจดบันทึก
4. นักเรียนมีความสามารถในการตั้งคำถามใหม่ๆ

5. นักเรียนรู้สึกอยากเรียนและมีความสุขสนุกสนานในการเรียนตลอดเวลา เช่น เมื่อถึงวันอังคาร นักเรียนจะชอบมากที่จะได้ออกไปเรียนนอกห้องเรียน
6. นักเรียนมีความสามารถในการพูด ถาม เขียน
7. นักเรียนรู้ เข้าใจสภาพปัญหา และสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ เช่น ตอนที่ซ่อมการแสดงปิดโครงการ เมื่อเพื่อนไม่มาแต่นักเรียนอีกคนก็สามารถแสดงแทนเพื่อนได้ทันที
8. นักเรียนมีความสามารถในการทำงานกลุ่มได้ดี เช่น เมื่อกลับจากออกไปสัมภาษณ์ผู้รู้ นักเรียนก็จะกลับมาระดมความคิดช่วยกันแสดงผลงานออกมาเป็นรูปภาพ
9. นักเรียนสามารถปฏิบัติตนได้เหมาะสมทั้งในภาวะผู้นำและผู้ตาม
10. นักเรียนรู้จักการจดบันทึก เช่น นักเรียนชั้น ป.4 บางคนยังจดบันทึกเป็นประโยคได้ไม่ค่อยเก่ง ครูจึงให้ฝึกจดบันทึกเป็นคำๆ ก่อน
11. นักเรียนทำชิ้นงานที่แปลกใหม่และสวยงามขึ้น
12. นักเรียนรู้จักการปฏิบัติตัวเมื่อต้องไปพบปะและอยู่ต่อหน้าผู้ใหญ่
13. นักเรียนสามารถวางแผนการทำงานเป็นขั้นตอน และทำงานตามขั้นตอนได้สำเร็จ เช่น ก่อนที่จะออกไปสัมภาษณ์ นักเรียนจะมีการแบ่งคำถามที่จะไปถามผู้รู้ว่าใครถามอะไร แล้วจำไว้มานำเสนอให้เพื่อนฟังอีกครั้ง
14. นักเรียนแสดงความมีน้ำใจพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่น เช่น เมื่อตอนที่มีการจดบันทึก เมื่อเพื่อนคนไหนเขียนตัวไหนไม่ได้ เพื่อนก็จะมาช่วยกันสอนเพื่อน

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตัวครู

1. มีการเขียน การจดบันทึกการทำงานบ่อยครั้งขึ้น เช่น ตอนที่เด็กออกไปสัมภาษณ์ผู้รู้ ครูต้องคอยสังเกตและจดบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคนทุกครั้ง
2. มีการปรับปรุงพัฒนาการใช้คอมพิวเตอร์
3. เรียนรู้เทคนิคการสอนแบบกระบวนการต่างๆ เช่น กระบวนการใช้ PDCA
4. ใช้วิธีการแก้ปัญหาในรูปแบบต่างๆ
5. จัดกระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลาย
6. สามารถจัดทำแผนการสอนแบบบูรณาการได้
7. ใช้วิธีการสอนที่หลากหลายเน้นกระบวนการคิดและการแก้ปัญหา เช่น การฝึกให้เด็กได้ลงคิด ตั้งคำถามด้วยตนเอง การออกไปสัมภาษณ์ผู้รู้นอกห้องเรียน
8. ได้เรียนรู้เรื่องราวต่างๆไปพร้อมๆกับนักเรียน เช่น เรื่องพิธีกรรมการจัดทำลอมข้าว พันธุ์ข้าวชนิด

ต่างๆ ที่เมื่อก่อนครูไม่เคยรู้เลย จึงได้เรียนรู้ไปพร้อมกับเด็ก

9. ครูสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มมากขึ้น
10. ครูให้แรงเสริมเด็กบ่อยขึ้นและมีการจัดบรรยากาศเชิงบวกให้กับนักเรียน เช่น การให้คำชมสำหรับนักเรียนที่กล้าออกไปนำเสนอผลงาน และคนที่ตั้งใจทำผลงานออกมาได้ดี
11. เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล เช่น ในตัวเด็กแต่ละคนมีความสามารถและความถนัดไม่เหมือนกัน ครูจึงต้องส่งเสริมในด้านที่เขามีความสามารถ
12. ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครูมากขึ้น
13. ให้เวลาเด็กได้คิดแทนที่ครูเคยบอกเสียเอง เช่น ตอนที่เตรียมคำถามจะไปถามผู้รู้ ต้องให้เด็กได้ฝึกคิดคำถามด้วยตนเอง
14. ครูเหนื่อยน้อยลง

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับชุมชน

1. ผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนด้วยดี เช่น เมื่อนักเรียนออกไปเรียนรู้ในหมู่บ้าน ผู้ปกครองจะคอยต้อนรับเลี้ยงน้ำ เลี้ยงขนม นักเรียนเป็นอย่างดี
2. ชุมชนมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการศึกษานอกสถานที่ เช่น เมื่อผู้ปกครองทราบว่า
3. เด็กจะออกไปเรียนรู้นอกสถานที่ ผู้ปกครองก็เตรียมข้อมูลไว้ตอบคำถามนักเรียน
4. ชุมชนยอมรับพัฒนาการและความสามารถของนักเรียน เช่น เมื่อตอนวันปิดโครงการ ผู้ปกครองได้มาชมการแสดงบทบาทสมมุติของเด็กๆ ต่างยิ้มอย่างพอใจ บางคนถึงกับกลั้นน้ำตาไว้ไม่อยู่ในความปลื้มใจ

แนวทางการจัดการโรงเรียนขนาดเล็กเป็นอย่างไร

ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก

- โรงเรียนขนาดเล็ก ขาดบุคลากร ขาดคนสอน ต้องสอนคณะชั้น
- ขาดงบประมาณ
- ภาระงานเพิ่มขึ้น คนน้อยทำงานมาก ไม่มีเวลาให้เด็ก
- ไม่มีครูตรงวิชาเอก ผลสัมฤทธิ์ต่ำ
- เด็กมีปัญหาครบครัน เพราะต้องรับเด็กทุกคนทุกแบบ
- ชุมชนไม่เชื่อมั่น

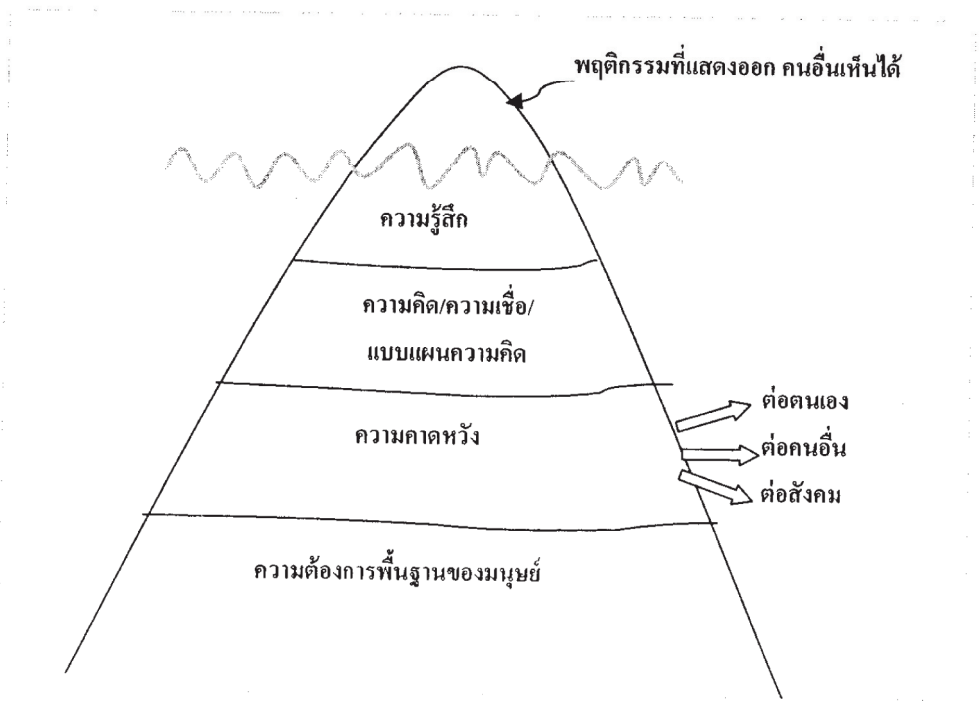
- ไม่มีนักการภารโรง ครูต้องแก้ปัญหา
- ไม่มีเงินจ้างครูอัตราจ้าง
- ความไม่แน่นอนของนโยบาย จัดการโรงเรียนขนาดเล็ก นโยบายเปลี่ยนบ่อย

แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กควรเป็นอย่างไร

- โรงเรียนขนาดเล็กควรใช้แบบ SBM มีหลักการย่อย 5 หลักการ คือกระจายอำนาจ หมายถึง ผู้บริหารกระจายอำนาจหน้าที่ให้ครู ให้ตรงกับความรู้ความสามารถ มีอำนาจตัดสินใจในการทำงาน หลักการมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการศึกษา ครูทุกคน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องให้เข้ามามีส่วนร่วม รับรู้ ร่วมวางแผน ร่วมกำหนดเป้าหมาย มาตรฐานต่างๆ ผู้บริหารไม่ทำคนเดียว ต้องให้ครูรับรู้ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย แผนการปฏิบัติ รวมถึงผู้มีส่วนได้เสีย เข้ามาด้วย หลักการคืนอำนาจให้ประชาชน ผู้บริหารต้องรับบทบาทหน้าที่ว่า การศึกษาเดียวนี้ประชาชนต้องมีส่วนร่วม ให้เขารู้ว่าเขามีอำนาจหน้าที่อย่างไรในการจัดการศึกษา เขามีสิทธิเข้ามาตรวจสอบ ดูแล โรงเรียนได้มากน้อยแค่ไหน ครูทำงานเป็นอย่างไร โรงเรียนต้องจัดการศึกษาตามความต้องการของท้องถิ่น หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล ทุกเรื่อง โปร่งใส ตรวจสอบได้ โรงเรียนเป็นฐาน ระดมทุนจากชาวบ้าน ฟังต้นสังกัดไม่ได้ ครูต้อง ปฏิสัมพันธ์กับชุมชน ร่วมกันแก้ปัญหาในโรงเรียน
- ครูต้องมี connection ที่จะดึงทรัพยากรจากภายนอกมาช่วย ในโลกนี้มีมากมาย แต่เราต้องไปแสวงหาเขา เช่น โครงการปลูกปัญญา ช่วยโรงเรียนขาดแคลน เราสมัครไป จะมาทำให้ห้อง ไอซีที ติดอินเตอร์เน็ตความเร็วสูงให้
- การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโรงเรียนไทรงาม เราต้องทำงานเชิงรุก
- เมื่อเข้าหาชุมชนได้แล้ว มีกิจกรรมให้เขาได้ทำร่วมกับโรงเรียนให้ได้
- จัดตั้งคัด เลือกแกนนำคนที่มีจิตใจเสียสละ ให้เขามาเป็นคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ขึ้นมา ไม่จำเป็นต้องเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาเช่น ฝ่ายหาทุน ฝ่ายรักษาความปลอดภัย คนมีตำแหน่งเขาไม่มีเวลา เอาคนที่มิใช่ มีเวลามาทำให้เรา เช่น พี่ปอง
- โรงเรียนควรมีอะไรเล็กๆ น้อยๆ ให้เขาด้วย เป็นน้ำใจ เป็นการให้เห็นคุณค่า ความสำคัญของเขา การมีส่วนร่วมก็จะยั่งยืน ที่นี้มีอะไรเราไม่ต้องวิ่งแล้ว เพียงเราให้บทบาทเขาไป

- วางบทบาทให้ถูกต้อง เหมาะกับคน ครูต้องวิจัยผู้ปกครองด้วย ชี้แจงให้ผู้ปกครองเข้าใจ เปิดโอกาสให้ซักถามแลกเปลี่ยน เต็มที่ อย่าปิดกั้นคำถาม ยกตัวอย่างสิ่งที่ดีๆ ของเด็ก ให้เขาชื่นชมบ้าง ให้โอกาสเขาเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมของโรงเรียน และได้คิดได้ทำร่วมกับครูบ่อยๆ
- ครูต้องปรับตัวให้กลมกลืนกับผู้ปกครอง มารยาท ปฏิสัมพันธ์
- การสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เสนอแนะสนับสนุนการตั้งสมาคมศิษย์เก่าขึ้นมา เพื่อเป็นกำลัง
- จัดให้มีภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือกรรมการห้องเรียน “ชมรมพ่อแม่รักโรงเรียน” ต้องเข้ามาเป็นครูใน
- โรงเรียน สัปดาห์ละชั่วโมงสองชั่วโมง มาสอนเด็ก เวียนกันไป ควรมีกิจกรรมเหล่านี้เยอะๆ
- การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบใหม่ หรือนำวิธีการใหม่ๆ มาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูสามารถดึงข้อมูลต่างๆ มาอธิบายการจัดกิจกรรมของครูว่าเหมาะสมหรือยัง บนพื้นฐานอะไร ครูต้องค้นพบเครื่องมือ วิธีการใหม่ ในการทำกระบวนการ เชื่อว่าครูที่สอนมา 10 กว่าปี จะเกิดความรู้ใหม่ถ้าได้ทำวิจัย
- ครูต้องเกิดวิธีการประเมินผลแบบใหม่ อาจหาคนเก่งมาดูวิธีการประเมิน มีหลายวิธีที่จะตัดสินลูกศิษย์ เช่น ก.เขียนรูปสวย ข.เขียนรูปไม่สวย ได้คะแนนอย่างไร เพราะอะไร ถ้าเปลี่ยนจากคะแนนเป็นคำแนะนำจะเกิดอะไรมากมายต่อเด็ก
- การบริหารจัดการของผู้บริหารที่เอื้อต่อการทำวิจัยหรือการสร้างการเรียนการสอนแบบใหม่ ผู้บริหารต้องลดหรือเพิ่มบทบาทของตัวเองอะไร อย่างไร เพื่ออะไร
- ความรู้ที่ได้จากการปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอนต้องสกัดออกมาให้ดี และคงไม่ใช่เป็นครูโรงเรียน ไทรงาม สกัดออกมาเอง แต่ต้องให้ผู้เชี่ยวชาญมาช่วย เพื่อเป็นองค์ความรู้สำหรับการพัฒนา ต่อ ยอด และขยายผลต่อไป เช่น สื่อสื่อที่ใช้ในการจัดกระบวนการ ที่หลากหลายและบอกได้ว่าสื่ออะไร สอนแล้วได้ผลอย่างไร การบูรณาการ ความรู้ วิธีการทำวิจัยสู่ 8 สาระ ได้หรือไม่ อย่างไร เพราะอะไร สมรรถนะ ทั้ง 5 และคุณลักษณะพึงประสงค์ทั้ง 8 เชิงเปรียบเทียบ ก่อน ระหว่าง หลัง ทำวิจัย เพราะอะไร ยุทธวิธี เทคนิค การนำ PDCA มาใช้ ดีหรือไม่อย่างไร การเรียนรู้ที่ผลัดกัน ประเมิน การปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับศิษย์กับผู้ปกครองมีผลต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะได้หรือไม่อย่างไร

บทที่ 5

บทวิเคราะห์ และข้อเสนอแนะ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เป็นวิธีการที่จะนำนักเรียนไปสู่วัตถุประสงค์การเรียนรู้ในการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนไทรงาม ซึ่งนักเรียนต้องเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ จากการบอกเล่าของครูภูมิปัญญา สำหรับครูผู้สอนต้องทำความเข้าใจกับกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเพื่อเป็นพื้นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยครูต้องวางแผนการสอน องค์ประกอบ และเทคนิควิธี เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนค้นพบและสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยการสอบถามข้อมูลจากครูภูมิปัญญา เป็นการสร้างประสบการณ์ตรงที่นักเรียนสัมผัสชุมชนด้วยตนเอง และเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับชุมชนอย่างใกล้ชิด เพื่อฝึกทักษะพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคม

การปรับเปลี่ยนการจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัย

ครูนักจัดกระบวนการจะต้องพยายามหาวิธีการเพื่อแก้ปัญหานักเรียน ศึกษาหาความรู้เรื่องที่เกี่ยวข้องกับโจทย์ที่จะมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประมวลความรู้ หาผู้รู้ ภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับโจทย์ ให้ผู้รู้บอกความรู้เด็กในเรื่องที่ครูไม่ถนัด ปรีक्षाที่เลี้ยงในส่วนที่ไม่เข้าใจ ปรีक्षाเพื่อนครู ค้นหาความรู้จากเอกสาร สอบถามครูที่เคยทำ ถามครูที่มีความเข้าใจ ต่องานที่ต้องเตรียมตัวอย่างไร เตรียมตัวเกี่ยวกับโจทย์ วางแผน วิเคราะห์หลักสูตร ทำปฏิทินงาน ศึกษาบริบทเรื่องที่ทำ ศึกษาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโจทย์วิจัย เตรียมสื่อ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย วางแผนการทำกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับครู เด็ก ชุมชน ติดต่อ ประสานงาน ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ครู เด็ก ผู้ปกครอง ประชุมเตรียมความพร้อมทีมวิจัย ผู้เกี่ยวข้อง ครู ผู้บริหาร เด็ก ผู้ปกครอง เตรียมความพร้อมให้นักวิจัยน้อย เช่น การปรับตัว การเข้าค่าย ประชาธิปไตย การวางแผน

บทวิเคราะห์

บทวิเคราะห์จากผลที่เกิดตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังต่อไปนี้

จากการวิจัย โครงการแนวทางการบริหารจัดการและจัดการเรียนการสอนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โรงเรียนไทรงาม บทวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย มีดังนี้

1. รูปแบบวิธีบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็กนั้น ควรยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม School-Base-Management (SBM) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติสาระที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่

ผู้ปกครอง องค์กรหน่วยงานต่างๆ ในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา และพัฒนาด้านการศึกษาไม่ว่าจะเป็นการให้สังคมได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองชุมชนทุกๆ ฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

(ฉลาด จันทรมบตี, 2553) เขียนไว้ในหนังสือเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น” ว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามาร่วมดำเนินกิจกรรมตั้งแต่การศึกษา ปัญหา การวางแผนดำเนินการ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และการประเมิน ร่วมกัน เพื่อขับเคลื่อนให้กิจกรรมนั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม คือ หลักร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับผิดชอบ และยังเขียนไว้ว่าการพัฒนาการศึกษาที่มีความจำเป็นที่หลายภาคส่วนต้องมีส่วนร่วมไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานรัฐและชุมชนควรมีบทบาทช่วยเหลือครอบครัวและส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สนับสนุนให้สถาน ศึกษาทำ หน้าที่เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียน การประสานหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือนักเรียน ครูและโรงเรียน รวมทั้งร่วมกับโรงเรียนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและแนวทางจัดกิจกรรม บทบาทของโรงเรียนควรร่วมมือกับชุมชนและสังคมเพื่อพัฒนาครูให้สามารถสนองความต้องการในการเรียนของเด็กและผู้ปกครอง การสร้างสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีความปลอดภัยถูกสุขลักษณะความเป็นระเบียบสวยงาม ให้ความรู้และสร้างความไว้วางใจกัน การสรรหาครูและผู้บริหารที่มีคุณภาพให้มีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตมาบริหารงานโรงเรียน บทบาทของครูใช้วิธีการสอนและวิธีประเมินที่ผ่านการทดสอบและวิจัยมาแล้วว่าได้ผลดีต่อการพัฒนาของผู้เรียน จัดเนื้อหาวิชาที่กว้างลึก เป็นที่สนใจทั้งแทรกข้อคิดทางคุณธรรมจริยธรรมในบทเรียนตามกิจกรรมอย่างมีความเหมาะสม มีบรรยากาศของการเรียนรู้ที่มีความสุข ครูมีความผูกพันระหว่างนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เป็นตัวอย่างในการเรียนรู้ตลอดชีวิตบทบาทของชุมชนและสถานศึกษาที่จะผลักดันให้เกิดจุดเริ่มต้นของการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน

ขณะที่ (อุทัย บุญประเสริฐ, 2542) ได้สรุปแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในประเทศไทยไว้ว่า การบริหารสถานศึกษาแบบโรงเรียนเป็นฐาน นั้นเป็นรูปแบบการบริหารในสถานศึกษาที่มีหลักการมีที่มาและแบบแผนเฉพาะของตนเองที่เด่นชัดอยู่ในเรื่องของการกระจายอำนาจ (Decentralization of Power) การบริหารและการจัดการศึกษาไปยังสถานศึกษาและชุมชน เรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยตรง และรูปแบบการการบริหารสถานศึกษาที่เหมาะสมกับประเทศไทยได้แก่ รูปแบบที่มีการบริหารโดยมีชุมชนเป็นหลัก (Community Control SBM) โดยมีจุดประสงค์ของรูปแบบการบริหารที่ควบคุมโดยชุมชน คือ การเพิ่มความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่ชุมชนและผู้ปกครอง และเพื่อให้ผู้รับบริการทางการศึกษาพึงพอใจในการศึกษาที่จัดให้มากที่สุด โดยมีแนวคิดหลักก็คือหลักสูตรของโรงเรียนควรตอบสนองความต้องการและค่านิยมของผู้ปกครอง และชุมชนในท้องถิ่นมากที่สุด คณะกรรมการโรงเรียนจึงควรมีสัดส่วนจำนวนตัวแทน ผู้ปกครอง และชุมชนมากที่สุด

2. การที่ครูสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม (Participation or Collaboration or Involvement) เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาทั้งครู ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ที่สอดคล้องกับบริบท สนองความต้องการของนักเรียนและพัฒนาศักยภาพของนักเรียน นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง นั้นเพราะครูได้ปรับกระบวนการทัศน์ ศึกษาและพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการสอนโดยใช้กระบวนการคิด การวิจัย เพราะกระบวนการเหล่านี้ เป็นกระบวนการทางปัญญา ที่ครูผู้สอนสามารถฝึกทักษะเหล่านี้ให้กับนักเรียนได้ คือ ฝึกการสังเกต ฝึกบันทึก ฝึกการนำเสนอ ฝึกการฟัง ฝึกตั้งสมมุติฐานและตั้งคำถาม ฝึกการค้นหาคำตอบ การวิจัยง่าย ๆ เชื่อมโยงบูรณาการ และฝึกการเขียนเรียบเรียงทางวิชาการ(ประเวศ วะสี , 2540) ซึ่งนอกจากนักเรียนจะได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพแล้ว นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งการสอนโดยเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ จะช่วยพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ทั้งด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ (ลักษณะนิสัย) และทั้งด้าน IQ (Intelligence Quotient) และด้าน EQ (Emotional Quotient) ซึ่งจะนำไปสู่ความเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข"

ครูปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเอง จากการเป็นผู้บอกความรู้ให้จบไป ในแต่ละครั้งที่เข้าสอน มาเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนเป็นผู้กระตุ้น ส่งเสริมสนับสนุนจัดสิ่งเร้าและจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพความสามารถ ความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคล ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ วิจัย สร้างสรรค์ ศึกษาและค้นคว้า ได้ลงมือปฏิบัติจริง จนเกิดการเรียนรู้และค้นพบความรู้ด้วยตนเองเป็นสาระความรู้ที่เกิดขึ้นจากการศึกษาค้นคว้ามีใช้ความรู้ที่ได้รับจากครูผู้สอนแต่เพียงแหล่งเดียว

3. กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น โรงเรียนจะได้รับความร่วมมือกับเป็นอย่างดีในการดำเนินการบริหารจัดการ และการจัดการเรียนการสอน ชุมชน ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รู้ถึงบทบาทหน้าที่ และมีความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วม

วิทยากร เชียงกูล (2540) ได้กล่าวว่าชุมชนเปรียบเสมือนรากฐานที่สำคัญของสังคมเมื่อรากฐานผุกร่อนก็อาจเป็นสาเหตุให้สังคมล่มสลายไปในที่สุด ดังนั้นการที่จะสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในชุมชนได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำให้ชุมชนนั้นสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ทั้งภายในและภายนอกชุมชนเพราะชุมชนเกิดขึ้นได้จากการรวมตัว ของบุคคลซึ่งไม่สามารถอยู่คนเดียวได้ตลอดไปจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกันการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเรื่องที่ดี เพราะคนในพื้นที่จะรู้ดีกว่าปัญหาที่ประสบนั้นสามารถแก้ไขได้ ทุกฝ่ายในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในลักษณะที่เป็นการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมตรวจสอบ ร่วมประเมินและรวมพัฒนา จากประสบการณ์ของคนรุ่นหนึ่งสู่คนรุ่นหนึ่ง กระทรวงศึกษาธิการได้เสนอแนวทางการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้ (ธนสาร บัลลังก์ปัทมา.(2551). (ออนไลน์)

เข้าถึง ได้ จาก: <http://gotoknow.org/blog/cityedu/200818>)

1. การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยสถานศึกษาสามารถเปิด โอกาสให้ ผู้ปกครองและชุมชนจัดสร้างหลักสูตรสถานศึกษา และกำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

2. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาการสร้างร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง และชุมชนเป็นยุทธศาสตร์ที่จำ เป็นอย่างยิ่ง ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาควรระลึกถึง ซึ่งมีหลัก 10 ประการ คือ 1) สร้างความศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อชุมชน, 2) ฝึกให้เป็นคนใจกว้างและมีจิตสาธารณะ, 3) ตระหนักในสิ่งที่จำ เป็นและขาดแคลน ไม่วางเฉย ทุกอย่างทำ ได้หากตั้งใจทำ, 4) ต้องหมั่นสร้างและปรุง แต่งตนเองให้เป็นบุคคลที่มีเสน่ห์เป็นที่ชื่นชมศรัทธาของชุมชนและเพื่อร่วมงาน, 5) อ่อนน้อมถ่อมตน วางตัว เรียบง่าย อยู่กับชุมชนและเพื่อนร่วมงานได้ทุกเวลา, 6) หลีก เลี่ยงการโต้แย้งที่ไร้เหตุผล พัฒนาทักษะการ ประนีประนอม, 7) ให้การต้อนรับชุมชนด้วยบรรยากาศมิตร ภาพ, 8) พัฒนาเทคนิคการวิเคราะห์ชุมชนให้ ลึกซึ้ง เพื่อสำรวจจุดเด่น จุดด้อย เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนา, 9) หมั่นแสวงหาแหล่งงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ จากหน่วยงาน บริษัท ห้าง ร้านค้า โดยใช้โครงการที่มีประสิทธิภาพ 10) สร้างและพัฒนาค่านิยมการ สร้างสัมพันธภาพกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

3. บทบาทของชุมชนในการที่ส่วนร่วมจัดการศึกษา มีดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการจัดและส่งเสริม กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งที่บ้านและที่สถานศึกษา 2) การกำหนดนโยบายเป้าหมาย การจัดการศึกษาแก่ สถานศึกษา, 3) การประชาสัมพันธ์ สนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษา 4) การเป็นผู้สนับสนุน ทรัพยากรและ บุคลากรในการจัดการศึกษา และ 5) การตรวจสอบการจัดการศึกษา

4. กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ควรดำเนินการ ดังนี้ 1) สำรวจ ความต้องการ การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน 2) การกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา 3) การวางแผนพัฒนา สถานศึกษาตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ 4) กิจกรรมการปฏิบัติ คือ แนวทางปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ 5) การประเมินผลคือ การประเมินแนวทางปฏิบัติ, และ 6) การสรุป ผลการมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนากระบวนการ ทำงานร่วมกันสำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในการจัดการศึกษา นับเป็นกระบวนการที่ สำคัญ ที่จะช่วยพัฒนาการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น หากชุมชนมีส่วนร่วมในการ สนับสนุนทรัพยากรการศึกษารวมถึงการเชิญผู้ปกครองที่มีความรู้และมีเวลาว่างมาเป็นครูพ่อนักเรียนให้ ความรู้ด้านวิชาการด้านภูมิปัญญา กับ บุตรหลาน ย่อมเกิดผลดีทั้งต่อโรงเรียนที่ได้บุคลากรเพิ่ม ส่วน ผู้ปกครองย่อมภาคภูมิใจที่ได้สอนบุตรหลานในโรงเรียนรวมถึงนักเรียนที่จะมีความเคารพและนับถือในตัว ผู้ปกครองเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดขึ้นระหว่างชุมชนกับสถาบันการศึกษาย่อมเกิดผลดีแก่การพัฒนาสังคม เพราะทำให้ทุกฝ่ายไม่ว่า จะเป็นประชาชน ครู ผู้บริหารรวมทั้งบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถาบันการศึกษาได้เข้ามาผูกสัมพันธ์ กันก่อให้เกิดความคิดร่วมกัน เข้าใจกัน ได้รับความรู้ที่หลากหลายสามารถพึ่งพาอาศัยกัน แลกเปลี่ยน

ความรู้ ความคิด และทรัพยากรที่ต่างมีอยู่ต่อกันได้อย่างสมานฉันท์นั้นเป็นความสำคัญแห่งเป้าหมายที่จะนำไปสู่ การพัฒนาประเทศชาติ

4. การเป็นพี่เลี้ยงและพื้นที่เรียนรู้ในการขยายผลสู่โรงเรียนอื่น ครูต้องมีความรู้ความสามารถ ทำหน้าที่พี่เลี้ยงสร้างเครือข่าย ในการถ่ายทอด เป็นต้นแบบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบบูรณาการ ได้ด้วยความมั่นใจ มีประสบการณ์ มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของครูในการวางแผนกำหนดรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม การประสานชุมชนภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำงานเป็นทีม ให้กับโรงเรียนอื่นที่สนใจ ชุมชนของโรงเรียนไทรงามสามารถใช้เป็นพื้นที่แหล่งเรียนรู้ได้เพราะชุมชนมีความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ตลอดจนนักเรียนสามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน โรงเรียนสามารถขยายผลไปสู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือโรงเรียนอื่น ๆ ได้ นั้น จำเป็นต้องใช้เวลาในการฝึกหลาย ๆ ทักษะไปพร้อม ๆ กัน จนนักเรียนเกิดองค์ความรู้ มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เท่านั้นยังไม่พอ นักเรียนต้องสามารถแนะนำผู้อื่นคือสามารถขยายผลได้นั่นเอง

ไมตรี อินทสุต อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดตรัง ได้เขียนบทความถึงการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนไทรงามไว้ว่า ...โรงเรียนขนาดเล็กคือโรงเรียนที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คน ได้ กลายเป็นประเด็นท้าทายสำคัญของระบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน เพราะโรงเรียนขนาดเล็กไม่ค่อยผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกจาก สมศ. ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพในการดำเนินงานด้านวิชาการที่เป็นหัวใจหลักของการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน

ผู้เขียนเคยมีโอกาสปาร์กเกี่ยวข้าวกับนักเรียนตัวเล็กๆ ของโรงเรียนไทรงาม อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนขนาดเล็กเช่นกัน แต่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ให้ครูและนักเรียนเรียนรู้เรื่องราวรอบรั้วโรงเรียน ตามโครงการ “แนวทางการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น” มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ทำวิจัยโครงการย่อยที่ฟังแล้วมองเห็นภาพคือ “ตามต้นกล้าไปนาข้าว” เห็นความสุขและรอยยิ้มบนใบหน้าของเด็ก ๆ ทำให้พลอยมีความสุขไปด้วย การจัดการเรียนรู้นี้ดังกล่าวเกิดจากการที่ครูในโรงเรียนแห่งนี้ร่วมมือกับ ชุมชนและผู้เรียน ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะ มีวิธีคิด มีกระบวนการคิดวิเคราะห์

โรงเรียนไทรงามจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กโดยใช้กระบวนการวิจัยท้องถิ่นเพื่อสร้างการเรียนรู้ ฝึกเด็กให้เป็น “ช่าง” คือ ช่างสงสัย ช่างคิด ช่างวางแผน และช่างสังเกต ผ่านเรื่องราวของภูมิปัญญาในท้องถิ่น ปลุกฝังให้ศึกษาวิถีชีวิตอย่างกลมกลืน เรียนรู้เรื่องของบ้านตัวเอง คนในชุมชนก็มีความภาคภูมิใจที่มีโอกาสได้เรียนรู้ร่วมกับนักเรียน ครูมีหน้าที่เป็นเพียงผู้กำกับ และจัดการเรียนรู้ที่เอื้อกับเด็ก ดังนั้น สิ่งที่ได้รับก็คือ ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง เด็กจะเก่งโดยอัตโนมัติ

เริ่ม ต้นจากการเตรียมความพร้อม ซึ่งแจ้งวิธีการเรียนรู้แบบใหม่แก่เด็กและผู้ปกครองให้มีความเข้าใจโครงการ ครูและเด็กร่วมกันกำหนดหัวข้อที่ต้องการรู้ มีการสืบค้นจากพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย มีการลงมือทำจริงๆ เด็กสามารถนำวิธีการที่ได้ไปหาความรู้อื่นๆ ได้เอง หรือที่เราเรียกว่า “Self Direct Learning” ซึ่งเป็นอาวุธที่ทรงพลัง ติดตัวเด็กไปตลอดชีวิต เมื่อเรามีบุคคลแห่งการเรียนรู้ สังคมเราก็จะกลายเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ไปโดยปริยาย

หมดสิ้นกันเสียที่กับการเอาเด็กไปขังไว้ในรั้วโรงเรียนหรือห้องสี่เหลี่ยมตั้งแต่เข้า การใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมาใช้กับโรงเรียนขนาดเล็ก จะเป็นอีกหนึ่งทางเลือก ให้โรงเรียนเล็กๆ กลายเป็นสถานศึกษาที่ทรงพลัง เป็นโรงเรียนที่มีชีวิตชีวา

โรงเรียนขนาดเล็กมีจุดเด่นคือ จำนวนนักเรียนมีน้อย ครูรู้จักเด็กรายบุคคล ดูแลเด็กได้อย่างทั่วถึง สามารถ จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็กในรูปแบบอื่น ที่ไม่ใช่ลักษณะโรงเรียน เช่น จัดเป็นศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์การเรียนปนเล่น ศูนย์ฝึกทักษะชีวิตของท้องถิ่น ฯลฯ

นอกจากนั้น แนวทางการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กควรจะมีการเริ่มต้นตั้งแต่

1. สำรวจข้อมูลชุมชน โดยครูกับนักเรียนช่วยกันและมาจัดทำเป็นฐานข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน ผู้ปกครอง ภูมิปัญญา ฯลฯ
2. จัดทำแผนการเรียนรู้และหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับแผนตำบลหรือแผนชุมชน
3. จัดสภาพและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน การจัดชั้นเรียนเป็นกลุ่มอายุ เป็นช่วงชั้น
4. พัฒนาให้ครูมีทักษะในการสอนแบบบูรณาการและเทคนิคการสอนที่เหมาะสม หลากหลาย เหมาะกับพัฒนาการของสมองและวัยของเด็ก
5. ครู ต้องเปลี่ยนภาพลักษณ์ในการเป็นครูแบบดั้งเดิมที่สอนหนังสืออย่างเดียว เป็นครูที่มีความใกล้ชิดเด็ก เป็นผู้กำกับและคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด ไม่ตัดสินแค่ถูกหรือผิด ไม่เน้นการสอบแข่งขัน
6. สร้างเครือข่าย สร้างความรู้ความเข้าใจในภารกิจของโรงเรียน สร้างความรู้สึกความเป็นเจ้าของร่วม ให้ชุมชนตระหนัก และสนับสนุน
7. มีการติดตามผลและพัฒนากิจการดำเนินงานต่อเนื่องและถูกวิธี เพื่อผลักดันให้โรงเรียนขนาดเล็ก มีคุณภาพตามความคาดหวังของชุมชน
8. ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลงานเพื่อให้ชุมชนทราบกิจกรรมและความเคลื่อนไหวของโรงเรียน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตาม การดำเนินงานของโรงเรียน มีการสะท้อนความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ
9. ใช้ปัญหาหรือความต้องการของคนในชุมชนเป็นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

10. ให้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้ เพื่อเกิดทักษะกระบวนการคิด ตัดสินใจ คิดวิเคราะห์เป็น สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีความใฝ่รู้ รักการเรียนรู้ และใช้กระบวนการวิจัยท้องถิ่น หรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการ วิจัยชั้นเรียน มาใช้ร่วมกัน

11. การจัดสภาพแวดล้อม การปรับปรุงอาคารสถานที่ให้มีภาพลักษณ์ที่ดี สะอาด ร่มรื่น

12. ใช้ทุนทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม มาใช้ให้เกิดประโยชน์

เงิน หรืองบประมาณอาจไม่ใช่ปัจจัยสำคัญที่สุดในการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก หากแต่ขึ้นอยู่กับ การเปิดโอกาส หรือแนวคิดของผู้บริหาร การเรียนรู้ลักษณะนี้ไม่จำเป็นต้องใช้งบประมาณมากมายแต่อย่างใด สำคัญอยู่ที่ “ครู” ต้องเข้าใจ และยอมเปลี่ยนวิธีสอนของตัวเอง จึงจะเกิดการปฏิรูปการศึกษาที่แท้จริง.

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัย โครงการ แนวทางการบริหารจัดการและจัดการเรียนการสอนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โรงเรียนไทรงาม ทีมวิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยนี้ ไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมความร่วมมือ ของชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เปิดโอกาสหรือเชิญชวนให้เป็นคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ในสถาน ศึกษา การเป็นเครือข่ายผู้ปกครอง การอาสาสมัครเข้ามาช่วยกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน การเป็นครูภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้าไปสอนในสถานศึกษาร่วมกับครูผู้สอน และควรมีการติดต่อสื่อสารกับชุมชน มีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันเป็นประจำ และประชาสัมพันธ์ผลงานของสถานศึกษาให้ชุมชนได้รับทราบอย่างต่อเนื่องให้มากขึ้น จึงจะทำให้บรรลุผลตามเป้าหมายได้รวดเร็วขึ้น

1.2 สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปจัดกระทำข้อมูลให้เป็นสารสนเทศ เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายวางแผนพัฒนาการศึกษา กระบวนการบริหาร กิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา และสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้มีการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัย รวมทั้งขอรับการสนับสนุนด้านปัจจัยและวิทยาการจาก สกว. ในปีการศึกษาต่อ ๆ ไป เพื่อเป็นการต่อยอด ความรู้เดิม

1.3 ครูผู้สอนสามารถนำกระบวนการวิจัยไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี เพราะกระบวนการวิจัย ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะ ทำงานอย่างเป็นระบบ มีการรวบรวมข้อมูลอย่างถูกต้องเป็นขั้นตอน สามารถใช้ผลการวิจัยซึ่งเกิดจากการค้นคว้าและรายงานวิจัยอย่างง่ายที่เป็นผลงานของนักเรียน ในการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ตามหลักสูตรรวมทั้งการนำข้อสรุป เขียนเป็นบทความเชิงวิชาการ

1.4.สร้างเครือข่ายเพื่อเผยแพร่และขยายผลการดำเนินงานแก่หน่วยงานการศึกษาอื่นๆ ที่มีความสนใจ โดยการแนะนำ พาคิด พาทำ ให้กำลังใจ เป็นพี่เลี้ยงที่ดี

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยเพื่อพัฒนาต่อไป

2.1 เพื่อเป็นการหนุนเสริมกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมให้พัฒนายั่งยืนสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยฝ่ายท้องถิ่นควรให้การสนับสนุนต่อไปเพื่อเป็นกรณีตัวอย่างให้แก่สถานศึกษาอื่นๆ

2.2 ควรมีการส่งเสริมจากหน่วยงานต้นสังกัดในการสนับสนุนทุนการวิจัย และ เผยแพร่ผลงานการวิจัย ของโรงเรียนไทรงาม ที่ทำโดยนักเรียนตลอดแนว เพื่อเป็นแนวทาง แบบอย่างในการวิจัยให้กับผู้สนใจ

2.3 ควรมีการศึกษาพัฒนาทักษะการเรียนรู้โดยกระบวนการวิจัย ต่อไปทุกปีการศึกษา โดยจัดในรูปแบบของการบูรณาการ เพื่อให้ นักเรียนได้มีการพัฒนาในทุกด้านเพราะถือว่าการเรียนรู้ที่เด็กสนใจ และ ส่งเสริมกระบวนการทักษะการคิด

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กควรเป็นอย่างไร

3.1 โรงเรียนขนาดเล็กควรใช้แบบ SBM มีหลักการย่อย 5 หลักการ คือกระจายอำนาจ หมายถึง ผู้บริหารกระจายอำนาจหน้าที่ให้ครู ให้ตรงกับความรู้ความสามารถ มีอำนาจตัดสินใจในการทำงาน หลักการมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการศึกษา ครูทุกคน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องให้เข้ามามีส่วนร่วม รับรู้ ร่วมวางแผน ร่วมกำหนดเป้าหมาย มาตรฐานต่างๆ ผู้บริหารไม่ทำคนเดียว ต้องให้ครูรับรู้ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย แผนการปฏิบัติ รวมถึงผู้มีส่วนได้เสีย เข้ามาด้วย หลักการคืนอำนาจให้ประชาชน ผู้บริหารต้องรู้ บทบาทหน้าที่ว่า การศึกษาเดี๋ยวนี้ประชาชนต้องมีส่วนร่วม ให้เขารู้ว่าเขามีอำนาจหน้าที่อย่างไรในการจัดการศึกษา เขามีสิทธิเข้ามาตรวจสอบ ดูแล โรงเรียนได้มากน้อยแค่ไหน ครูทำงานเป็นอย่างไร โรงเรียนต้องจัดการศึกษาตามความต้องการของท้องถิ่น หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล ทุกเรื่อง โปร่งใส ตรวจสอบได้

3.2 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบใหม่ หรือนำวิธีการใหม่ๆ มาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่เน้นสอนเนื้อหาในหนังสือ ไม่เน้นยัดสอนหน้าห้องเรียน ไม่จำเป็นต้องนั่งเรียนแบบเดิม ครูต้องมีศิลปะที่จะนำเข้าสู่บทเรียนด้วยวิธีใหม่ๆ กระฉับกระเฉง กระตุ้นให้เด็กอยากเรียน อยากรู้ สนุก ตื่นตัวตลอดเวลา ทุกคนจะได้กระตือรือร้น อยากทำ อยากคิด อยากนำเสนอ และแต่ละภาคเรียนควรมีกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในหลากหลายรูปแบบจัดให้มีภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือ กิจกรรมห้องเรียน “ชมรมพ่อแม่รักโรงเรียน” ต้องเข้ามาเป็นครูในโรงเรียน สัปดาห์ละชั่วโมงสองชั่วโมง มาสอนเด็ก เวียนกันไป ควรมีกิจกรรมเหล่านี้เยอะๆ

3.3 สร้างเครือข่ายความร่วมมือให้เกิดขึ้นทั้งภาครัฐและเอกชน ครูต้องปรับบทบาทจากครูผู้สอน เป็นครูนักประสานงาน ปฏิสัมพันธ์กับคนภายนอก สร้างการหนุนเสริมเข้ามาสู่โรงเรียน

3.4 ค้นหาวิธีการประเมินหลากหลายรูปแบบ ไม่เน้นวัดผลที่การสอบปลายภาคเพียงอย่างเดียว หรือเก็บคะแนนเฉพาะเรื่องที่อยู่ในหนังสือ

3.5 การบริหารจัดการของผู้บริหารที่เอื้อต่อการทำวิจัยหรือการสร้างการเรียนรู้การสอนแบบใหม่ ผู้บริหารต้องลดหรือเพิ่มบทบาทของตัวเอง เช่น การเป็นผู้บริหารสั่งการ อาจต้องลงมาคิด ทำ วางแผนการทำงานร่วมกับครู รับรู้การดำเนินงานทุกขั้นตอน ลงพื้นที่กับครูและเด็กในบางโอกาส ประชุมต่อเนื่อง สนับสนุนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ทั้งครูทั้งเด็ก เป็นผู้อำนวยการ

3.6 ควรมีผู้เชี่ยวชาญถอดความรู้ ดึงประสบการณ์ บทเรียน จากการทำวิจัยของโรงเรียนไทรงาม เพื่อจะได้รูปแบบที่เหมาะสมต่อการบริหารจัดการในระยะต่อไป ความรู้ที่ได้ จะเป็นองค์ความรู้สำหรับการพัฒนา ต่อยอด และขยายผล

